Neznámá civilizace v prostoru Indického oceánu v souvislosti s klimatickými změnami v mladším dryasu a na počátku holocénu

Arnošt Kult

Josefův Důl u Jablonce nad Nisou, 2023

© Arnošt Kult, 2023

Nákladem vlastním

Tuto knihu lze pro studijní potřeby jakýmkoliv způsobem rozmnožovat.
Nelze ji prodávat za účelem komerčního zisku.

ISBN 978-80-11-03188-6

Obsah

1 Úvod 5

2 Blízký východ v období nejstaršího, staršího, středního a mladšího dryasu – počátek holocénu 7

2.1 Stručný popis cyklických teplotních změn na Zemi – doby ledové (glaciály) a meziledové (interglaciály) 7

2.2 Teploty, srážky, fauna a flóra na Blízkém východě po skončení chladného období a před nástupem mladšího dryasu 7

2.3 Lidské populace na Blízkém východě a jejich civilizační vzestup v období příznivých klimatických podmínek před nástupem mladšího dryasu 8

2.4 Vzestup hladin oceánů 9

2.5 Možné hypotézy osvětlující příčinu klimatické změny před 12900 lety 9

2.6 Výrazné negativní klimatické dopady na stav lidské populace Blízkého východu a jejich civilizační regres v období mladšího dryasu 10

2.7 Náhlé klimatické změny na počátku holocénu a jejich dopad na civilizační změny v oblasti Blízkého východu 11

3 Seychely, okolní oceán a nejbližší ostrovy 12

3.1 Geologické poměry – Seychelské ostrovy a reliktní podmořský masiv někdejšího kontinentu Gondwany – flóra a fauna Seychel 12

3.2 Vulkanická činnost v západní oblasti Indického oceánu 15

4 Dochované písemné záznamy obsažené v starořeckých, mezopotámských a biblických pramenech a jejich kritická historická, geografická a jazykovědná analýza 17

4.1 Homérova Odysseia – ostrov Ogýgie 17

4.2 Hérodotos 18

4.3 Platónův dialog Timaios – kritická analýza úvodní části jeho textu 18

4.4 Platónův dialog Kritias – geografie popisovaného „ostrova“ 24

4.5 Epos o Gilgamešovi 56

4.6 Egyptský příběh o ztroskotaném námořníkovi 57

5 Výrazné civilizační proměny na počátku holocénu v přilehlých oblastech Indického oceánu 64

5.1 Lokalita Jericho 64

5.2 Göbekli Tepe 66

5.3 Dja'de al-Mughara 71

5.4 Kdy byl poprvé lidmi osídlen ostrov Madagaskar? 73

5.5 Bájný kontinent Kumari Kandam 73

6 Celkové shrnutí všech písemných pramenů, porovnání s geografií Seychel a dalšími historickými souvislostmi s ohledem na Blízký východ, Madagaskar a Indii v širším kontextu 77

7 Navrhovaná historická rekonstrukce událostí v prostoru Indického oceánu a ve významných sousedících civilizacích v období 9600–3000 př. n. l., která by mohla určité sporné historické momenty lépe objasnit 80

7.1 Počátek holocénu (9600–8000 př. n. l.) na Blízkém východě 81

7.2 Prostor dnešních Maledivy (9600–5700 př. n. l.) 81

7.3 Ovlivnění protoindické a blízkovýchodní civilizace a následně i starověkého Egypta v období 6000–3000 př. n. l. 84

7.4 Pravděpodobná „cesta“ mýtů o potopě, ráji a „Atlantidě“ 84

8 Závěry a doporučení 86

Doplňující podrobné poznámky k překladu 88

Seznam obrázků 113

Seznam použité literatury 114

1 Úvod

Autor této publikace má již pokročilý věk. Snad právě proto mu „vyšší intuice“ (též jungiánsky ve snu) poskytla zcela netradiční „pohled“ (oproštěný od nepřeberné řady „obskurních“ knih, věnujících se „*Atlantidě*“). Možná je (přes spíše racionální rys své osobnosti) pouze „alternativním“ badatelem – i když po převážnou část svého života pracoval *ve Výzkumném ústavu vodohospodářském T. G. Masaryka.* Zároveň i autor není vyznavačem pouze „empirie“ – kterou se právě „věda“ našeho a minulého století mnohdy v řadě oborů stala. S ohledem na (spíše „užší“ a „neholistické“) pojetí současné „vědy“ proto bylo velkou odvahou si položit „kacířskou“ otázku: existovala před námi neznámá civilizace, která zanikla? Mnohé nevíme. Ještě poměrně nedávno by však např. myšlenka, že by někdo byl schopen vybudovat kamenné svatyně již před více než 11000 lety, byla naprosto „nevědecká“ (viz *Göbekli Tepe*). S ohledem na svůj spíše skeptický postoj, autor nechce být v pozici *Heinricha Schliemanna* (který původně asi váhal Homérově *Iliadě* plně uvěřit, následně však pro svou slávu nebyl dostatečně vědecky kritickým), – tak autor této publikace došel k tomu názoru, že pokud má (snad) pravdu – pak spíše vyzývá své spoluobčany[1] – aby *Česko* „vystoupilo“ ze své „bezvýznamnosti“. Pokud by došlo k průzkumné výpravě[2] na přesně určená místa v *Indickém oceánu* (viz závěrečnou kapitolu 8) – objevitelem bude *Česká republika* (nikoliv autor).

Tato publikace předkládá „uvěřitelnou“ – nikoliv „hodnověrnou“[3] hypotézu – tu lze (na rozdíl od řady ryze „obskurních“ zcela „nekriticky“ předkládaných textů nepřeberného množství „atlantologů“ – podle zásad význačného rakousko-britského filosofa *Karla Raimunda Poppera*) poměrně snadno tzv. *falzifikovat*[4]. Postačí provést oceánografický průzkum[5] navržený v kapitole 8.

Již v roce 2019 byl v časopisu VTEI (*Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka, veřejné výzkumné instituce*) zveřejněn článek: *Klimatické změny v dryasu a na počátku holocénu – vzestup hladiny oceánů a jeho dopad na migraci civilizací na Blízkém východě a v prostoru Indického oceánu*. Příspěvek měl jen minimální odezvu[6] (možná i s ohledem na nevýznamné periodikum). A tak se autor rozhodl veškeré práce přerušit[7]. Pak se však v únoru 2023 podíval na aktualizovanou internetovou batymetrickou mapu GEBCO[8]. Zaujaly ho především nové „*2021 Contours*“. Již na první

---

1 Zcela nedávno oslovilo autora video (sice méně sledovaného – nicméně velmi zajímavého) kanálu *Veroniky Švadlenové*, které mu promluvilo hluboce k jeho duši: *https://www.youtube.com/watch?v=NQi3PpSZhSs&t=309s*.

2 Autor této publikace ze svých skromných úspor věnuje na případnou výpravu (nebude příliš drahá – místo je přesně vymezeno) minimálně 500 000 Kč (je ochoten se zcela „rozdat“ až do výše 1 000 000 Kč). Bez nároků na jakoukoliv případnou kompenzaci (i pokud by byla hypotéza pravdivá). Autor tuto knihu napsal především jako „výzvu“ pro vhodného organizátora.

3 Existuje pouze právní pojem hodnověrné popření, které popisuje situaci, kdy obvinění je možné odmítnout z toho důvodu, že uvalené důkazy nejsou dostatečné k tomu, aby bylo možné zcela skutky prokázat. Jedná se o právní koncept, kdy, pokud neexistuje nezpochybnitelný důkaz, lze existující obvinění hodnověrně odmítnout a zprostit se tak viny (*https://cs.wikipedia.org/wiki/*).

4 Tj. možnost danou hypotézu zcela jednoznačně vyvrátit. *Karl Raimund Popper* zdůrazňoval, že jakýkoliv počet ověření pokusem (experimentem) nemůže žádnou vědeckou teorii (hypotézu) definitivně dokázat. Podle něj je tzv. *verifikace* jen částečná. Naopak *falzifikace* může být definitivní. Autor předkládané publikace se domnívá, že v tomto směru je tvrzení *Karla Raimunda Poppera* poněkud „absolutizující“. Například navrhované lokality v kapitole 8 mohou být zcela nesprávně vymezeny. Autor se někde dopustil „fatální“ chyby. Následně někdo např. až za sto let přesto v prostoru *Maskarénské plošiny* „stopy“ neznámé civilizace nalezne.

5 Nepůjde sice o „experiment“ (který patří mezi standardní způsob *falzifikace*) – ale jen o „průzkum“ – avšak za pomoci pouze vědeckých metod a postupů.

6 S výjimkou *prof. RNDr. Bohumíra Janského, CSc*., význačného českého geografa a hydrologa, který je velmi dobře znám i širší veřejnosti s ohledem na geografické a hydrologické upřesnění pramenné oblasti řeky *Amazonky* v jižní části *Peru*. Ten s autorem této publikace (v té době jen článku *Klimatické změny v dryasu a na počátku holocénu – vzestup hladiny oceánů a jeho dopad na migraci civilizací na Blízkém východě a v prostoru Indického oceánu*) hovořil v létě 2019 při oslavách 100 let založení *Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka, veřejné výzkumné instituce*. Některé jeho postřehy pomohly pak autorovi v další práci na daném tématu.

7 I s ohledem na „nešťastnou“ *kauzu Bečva*. Autor se poměrně značně veřejně zapojil v rámci snahy nalézt skutečného viníka havárie (nikoliv v současnosti nespravedlivě souzeného *Ing. Oldřicha Havelku* spolu s a. s. *Energoaqua*). Autor této publikace vystoupil v řadě videí a publikoval dva články: *https://www.youtube.com/watch?v=rzw77vMnwIA*, *https://www. youtube.com/watch?v=YW_wRfUEln8*, *https://www.youtube.com/watch?v=evwKNmzrfXQ&t=4s*, *https://www.youtube.com/watch?v=LWhFoB-O 4k, https://www.youtube.com/watch?v=7Z-F29voak&t=110s*, *https://www.youtube.com/watch?v=nX5xnn54Foo&t=682s*, *https://hearthis.at/slobodnyvysielac/na-prahu-zmien-178-2022-05-30/*, *https://ekolist.cz/cz/publicistika/nazory-a-komentare/arn ost-kult-a-neutahuje-se-smycka-kolem-arealu-deza*, *https://ekolist.cz/cz/publicistika/nazory-a-komentare/arnostn-kult-informa cni-embargo-na-zmerene-hodnoty-ukazatelu-jakosti-vody-v-becve-v-zari-2020*.

8 *https://www.ngdc.noaa.gov/gazetteer/.*

pohled bylo zřejmé, že mezi dříve publikovanými hloubkami *Indického oceánu* (v roce 2019 používal autor *Bathymetric Data Viewer* /*Ocean Basemap – Esri*/)[9] a již nově aktualizovanými existují značné rozdíly. Lze tedy zaznamenat, že v dané vědecké oblasti došlo za pouhé tři roky ke značnému pokroku. Hned na první pohled byly „nápadné" dvě velmi neobvyklé prohlubně vzdálené cca 135 a 165 km východojihovýchodně od ostrova *Mahé* (viz obrázek č. 9). Možná by bylo jednodušší, pokud by se autor na *Seychely* nejprve vypravil sám – s ohledem na jeho věk, neznalost oceánografie a potápěčských technik a samozřejmě i pro nedostatek potřebných (nemalých) finančních prostředků se však raději rozhodl napsat dříve tuto publikaci. Byl by rád, aby případný objev následně připadl *České republice* – nikoliv jeho maličkosti. Právě k tomu je tato publikace určena. Nikoliv k „zviditelnění" zcela neznámého bývalého výzkumného pracovníka – či spíše jen vodohospodáře.

Běžná historie či archeologie je v současnosti sice značně vyspělým oborem, který již dávno překonal v průběhu dvacátého století své původní, spíše jen humanitní, zaměření – při hlubším seznámení s řadou publikovaných příspěvků či monografií lze však shledat určitý deficit ve vazbě na poměrně nedávné poznatky z oblasti historie změn klimatu. Též jde mj. o zohlednění poznatku, že i v geologicky nedávné době docházelo k mnohdy velmi překotným geografickým proměnám hranice pevniny v návaznosti na značný vzestup hladin oceánů. V souvislosti s pojednávaným tématem není i možné opomenout výjimečně náhlé proměny klimatu v průběhu *dryasu* a na počátku *holocénu*. Právě z těchto poznatků autor této předkládané publikace vycházel. V nemalé míře se též pokusil zohlednit plně multidisciplinární pojetí ve vazbě na pojednávané raně historické období doložené převážně jen na základě archeologických (výjimečně některých lingvistických) zjištění. Pokud jde o písemné prameny – lze souhrnně konstatovat, že jejich ráz je převážně mytologický. Co autora překvapilo? Lze to shrnout tak, že původně měl k jakémukoliv, ne zcela racionálně jednoznačně vysvětlitelnému, pramenu více než skeptický postoj – v průběhu postupného ověřování jednotlivých písemných zpráv však tento svůj předběžný názor musel značně pozměnit.

Velké úsilí věnoval autor překladu původních řeckých textů. Čtenář si zajisté může položit otázku, zda to bylo nutné, když už celého *Platóna* přeložil *František Novotný*. Bohužel je pravdou (přes vynikající úroveň tohoto překladatele), že u některých geografických popisů mytického ostrova se vyskytovaly určité zavádějící formulace. Proto byla použita též řada dalších anglických a německých překladů (jak dialogu *Timaios*, tak *Kritias*). I tam však byly občas obsaženy určité „nepřesnosti" (viz doplňující podrobné poznámky k překladu zařazené až ke konci knihy). To je pochopitelné – překladatelé se snaží spíše o překlad umělecký – nikoliv o „detailně technický". Autor tedy čtenáře „neoslní" – právě naopak mu předloží (pokud možno vždy) překlad téměř doslovný.

I když se autor této publikace pravděpodobně mýlí – zcela jistým poznatkem je to, že šlo spíše o ostrov, nikoliv o pevninu. Ten se též v žádném případě nemohl nacházet v *Atlantském oceánu*. Nejen z důvodů geologických[10], rovněž i historických[11].

---

9 *https://www.ncei.noaa.gov/maps/bathymetry/.*

10 Viz např. Kukal, Zdeněk, *Atlantis ve světle moderní vědy*. Podrobně se geologickým aspektům souvisejícím s možnou lokalizací „Atlantidy" věnoval maďarský autor *Lajos Stegena* v knize: *Byla nebyla Atlantis*.

11 Ke stejnému názoru došel (což bylo zjištěno až po přečtení mnoha publikací) pouze jeden „*atlantolog*", kupodivu *Čech*, a to *Radek Brychta* ve své knize *Objevení Platónovy Atlantidy*. Všem čtenářům lze tuto knihu doporučit k přečtení. Inspirativní je především tabulka č. 9 a mapa č. 5.

2 Blízký východ v období nejstaršího, staršího, středního a mladšího dryasu – počátek holocénu

2.1 Stručný popis cyklických teplotních změn na Zemi – doby ledové (glaciály) a meziledové (interglaciály)

Teplotní změny jsou na *Zemi* způsobeny jak vlivy vnitřními, tak vnějšími. Pokud jde o druhé jmenované, lze zmínit především astronomické cykly. Jde o tzv. *precesi* zemské osy s cyklem 26 000 let[12], změnu náklonu zemské osy[13] s cyklem 41 000 let[14] a změny tvaru dráhy *Země* kolem *Slunce* (více ekliptické či více kruhové) s cyklem 100 000[15] a též asi 400 000 let[16]. Jako další důležitý faktor můžeme jmenovat časovou proměnlivost hodnoty tzv. *sluneční konstanty*[17]. Uvedené první tři faktory vytváří rozdíly v toku sluneční energie na příslušný čtverečný metr u vyšších zeměpisných šířek, což způsobuje vznik (či ústup) zalednění – následně pak i příslušnou periodu *glaciálu* či *interglaciálu*. Na základě podrobné astronomické analýzy a složitých matematických výpočtů se podařilo bělehradskému profesorovi matematiky a astronomie *Milutinovi Milankovičovi* (1879–1958) sestrojit graf oslunění severní polokoule pro zeměpisnou šířku 65°. Z něho vyplynulo, že vnitrozemské zalednění vzniká při sníženém toku sluneční energie na jednotku plochy v letním období[18]. I nadále však existují různé obtíže při prokazování některých částí uvedené teorie – cyklus excentricity by měl mít dle *Milankovičovy teorie* mnohem menší dopad než cyklus *precese* a sklonu osy. Poslední doby ledové mají totiž spíše „kvaziperiodu“ sto tisíciletou[19].

2.2 Teploty, srážky, fauna a flóra na Blízkém východě po skončení chladného období a před nástupem mladšího dryasu

V současnosti se nacházíme v tzv. době *meziledové* (*interglaciálu*), která je vždy mnohem kratší než *doba ledová*. Běžně se uvádí, že současný *interglaciál* nastal přibližně před 11700 lety[20]. K velmi pozitivním klimatickým změnám však docházelo na *Blízkém východě* (rovněž v celém geografickém prostoru severní zemské polokoule) spíše mnohem dříve. Oteplení lze zaznamenat již v *nejstarším dryasu* (před celkem krátkou periodou ochlazení ve *starším dryasu*) – výraznější pak přibližně od roku 15000 BP (tj. cca 13000 př. n. l.)[21]. Dochází k nárůstu zalesnění – na *Blízkém východě* se hojně vyskytovaly *duby*, *pistácie*, *mandlovníky* a *hrušně*. Tyto změny měly za následek též zvýšený výskyt jedlých plodin ve stepi[22]. Po roce 16500 BP (cca 14500 př. n. l.) vyrábějí existující kultury od *Eufratu* po *Sinajskou poušť* postupně kamenné nástroje stejného tvaru a stejným pracovním postupem. Roste i počet jedinců *homo sapiens sapiens* v příslušných skupinách a díky existenci vzájemné komunikace lze rovněž shledat značnou uniformitu kultury v geografickém prostoru *Blízkého východu*.

---

12 Valníček, Boris, *Klimatické změny: Milankovičovy cykly, vývoj člověka a rozvoj civilizace v současné době meziledové*, 2015, s. 13 (viz též: *https://cs.wikipedia.org/wiki/Milankovi%C4%8Dovy cykly*).

13 Též nazývané *obliktivita*.

14 Náklon zemské osy kolísá mezi 21,8° a 24,4°.

15 Přibližně 96 000 až 127 000 let (*https://cs.wikipedia.org/wiki/Milankovi%C4%8Dovy cykly*).

16 Kadrnožka, Jaroslav, *Globální oteplování Země: příčiny, průběh, důsledky, řešení*, s. 24. Přesnější údaj je ve *Wikipedii* – a to 405 000 let (díky gravitačnímu působení *Jupiteru* a *Venuše*).

17 Tamtéž, s. 26. *Sluneční konstanta* je tepelný výkon (ve všech vlnových délkách), který prochází kolmě nastavenou plochou o velikosti 1 m^2 ve vzdálenosti jedné astronomické jednotky od *Slunce* (astronomická jednotka /běžně se používá značka AU/ je jednotka vzdálenosti, původně definovaná jako střední vzdálenost *Země* od *Slunce*). *Sluneční aktivita* charakterizovaná výskytem slunečních skvrn se mění v základním jedenáctiletém cyklu. Významný je i 22letý cyklus – dále existují periody 80, 300, 1400 a 1800 let (Kadrnožka, Jaroslav, *Globální oteplování Země: příčiny, průběh, důsledky, řešení*, s. 27).

18 Valníček, Boris, *Klimatické změny: Milankovičovy cykly, vývoj člověka a rozvoj civilizace v současné době meziledové*, s. 13–14.

19 Dostupné na: *https://cs.wikipedia.org/wiki/Milankovi%C4%8Dovy cykly*.

20 Někdy se uvádí též datum 11500 BP (před současností). S ohledem na přesnost radiokarbonové metody datování (též označované jako uhlíková nebo radiouhlíková metoda) jde o zanedbatelný rozdíl.

21 Zkratka značí „*před současností*“. Rok „nula“ při počítání BP je 1950. Pro jednoduchost dále zaokrouhlujeme na 2000.

22 Mithen, Steven, *Konec doby ledové: dějiny lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr.*, s. 44.

K dalším pozitivním změnám došlo ve *středním dryasu* (*Alleröd*) v období 13900–12900 BP (před současností, tj. 11900–10900 př. n. l.). Teplota na severní polokouli byla přibližně stejná jako v současnosti. Tato časová perioda se též nazývá *Allerödská oscilace*[23].

2.3 Lidské populace na Blízkém východě a jejich civilizační vzestup v období příznivých klimatických podmínek před nástupem mladšího dryasu

S ohledem na dřívější způsoby osídlení se jedná o velmi zajímavou etapu. *Homo sapiens sapiens* již zakládal stálá kultovní místa, kam se lovci a sběrači doby kamenné pravidelně vraceli[24]. Ke konci uvedené oscilace se podařilo identifikovat dokonce i pevná lidská obydlí. Tehdejší kultura v prostoru *Blízkého východu* se běžně označuje jako *natúfienská*[25] – či též *natufiánská*[26]. Ta bývá lokalizována do oblasti dnešního východního pobřeží *Středozemního moře*. Klimatické podmínky byly velmi výhodné – existoval dostatek lovné zvěře a dalo se snadno sklízet divoké obilí. Na *Blízkém východě* se vyskytovaly, v tomto poměrně vlhkém období, rozsáhlé dubové lesy. Zrna divokého obilí se, podle archeologických vykopávek, již drtila za pomoci mlýnských kamenů. Podle všech (do dnešní doby zrealizovaných) průzkumů lze tuto kulturu označit za první známou lidskou komunitu, která jednoznačně budovala pouze stálá sídliště. Postupně se též rozšířila daleko za zalesněné hranice oblasti nalézající se u *Středozemního moře*. Charakteristické *srpkovité mikrolity* se nalézají všude na *Blízkém východě* – od pouští *Arabského poloostrova* až po břehy *Eufratu*[27]. Autor této publikace se domnívá, že by je bylo možné nalézt (samozřejmě velmi obtížně) i pod současnou hladinou *Rudého moře* či *Perského zálivu* (viz níže).

Mimo oblast vlastní *natufiánské kultury* (především v *Palestině*) lze nalézt stopy po vyspělých kulturách z období 14300–12800 BP (před současností, tj. 12300–10800 př. n. l.) i na březích *Eufratu*. Zajímavé poznatky byly získány z lokality *Abú Hurajry*. Zdejší lovci a sběrači lovili v sezóně *gazely* a obhospodařovali „zahrádky" z divoce rostoucích druhů rostlin[28]. Obdobné poznatky byly získány při vykopávkách u *Ajn Mallahy*. Příznivé podmínky v té době umožnily lidem opustit kočovný způsob života. Podle kosterních pozůstatků lze dovodit, že *natufiánci* se těšili poměrně dobrému zdraví[29]. Co je navíc velmi zajímavé, je to, že mezi jednotlivými lidskými skupinami zjevně nedocházelo k žádným konfliktům – jako tomu bylo později (u prvních zemědělců).

S ohledem na příznivé klimatické poměry v té době počet obyvatelstva neustále rostl. V kočovných paleolitických skupinách existovala přirozená regulace počtu jedinců. Porody se zde uskutečňovaly v delších intervalech (tří až čtyř let) s ohledem na tu skutečnost, že matka není schopna přenášet na jinou lokalitu více než jedno dítě[30]. Při usedlém způsobu života se naopak počet dětí radikálně zvětšil – tím i došlo ke značné populační explozi. Nové vesnice v *natufiánském období* asi většinou vznikaly tak, že se vždy menší skupina z původní vesnice vydala hledat novou. To ovšem časem způsobilo pravděpodobně určitý nedostatek potravy pro všechny, na *Blízkém východě* se vyskytující, lidské skupiny. Situace se pak radikálně zhoršila až později (po roce 12900 BP /před současností/ – tj. 10900 př. n. l.) v souvislosti s náhlým a výrazným ochlazením, které nastalo v *mladším dryasu* (viz podrobněji níže).

---

23 Před *Allerödskou oscilací* existovalo velmi krátké, ale též velmi studené období tzv. *staršího dryasu*, které trvalo asi jen 200–400 let.

24 Behringer, Wolfgang, *Kulturní dějiny klimatu: od doby ledové po globální oteplování*, s. 63.

25 *Natúfienu* předcházel tzv. *kebaran* (*https://cs.wikipedia.org/wiki/Nat%C3%BAfien*).

26 Tato kultura byla nazvána podle *Vádí-en-Natuf* v Palestině.

27 Mithen, Steven, *Konec doby ledové: dějiny lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr.*, s. 65.

28 Behringer, Wolfgang, *Kulturní dějiny klimatu: od doby ledové po globální oteplování*, s. 59.

29 U jedinců vystavených hladu či jinému stresu se častěji vyskytují v zubní sklovině tenké linie označované jako *hypoplazie* (jde o nekompletní nebo opožděný buněčný vývoj). *Anna Belfer-Cohen* nalezla u natufiánců těchto příznaků poměrně málo (Mithen, Steven, *Konec doby ledové: dějiny lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr.*, s. 61).

30 Mithen, Steven, *Konec doby ledové: dějiny lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr.*, s. 65.

2.4 Vzestup hladin oceánů

Hladina oceánů po předcházejícím dlouhotrvajícím *pleistocénu* byla proti současnosti k datu 14000 BP (před současností) níž přibližně o 120 m. Postupně se její úroveň částečně zdvihala do období *mladšího dryasu* (12900–11700 BP /před současností/ – tj. 10900–9700 př. n. l.)[31], kdy došlo k opětovnému návratu výrazného ochlazení. Přibližně se v té době mohla nacházet o 70–80 m pod dnešní úrovní[32]. V níže uvedených obrázcích vykreslujících zbytky *Gondwany* (v kapitole 4.4) jsme použili (s ohledem na batymetrické mapy) hodnotu 100 m (jiná zde bohužel není k dispozici). Je zapotřebí též uvážit to, že některé oblasti mění svou výšku v důsledku tektonických procesů – například při probíhajících horotvorných pohybech. Druhou příčinou je výzdvih nebo pokles vyvolaný zatížením masami kontinentálních ledovců (obecně jde o tektonické, nikoliv eustatické, pohyby).

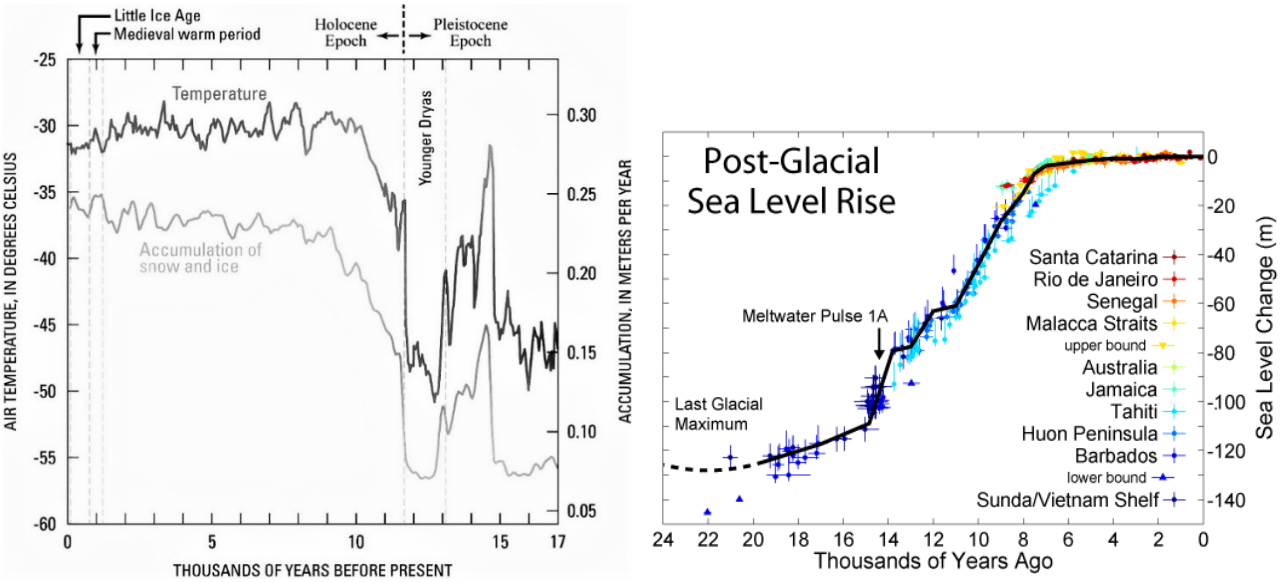

Obrázek č. 1 – Změny průměrných teplot a úrovní hladin oceánů[33]

2.5 Možné hypotézy osvětlující příčinu klimatické změny před 12900 lety

V časovém rozmezí *mladšího dryasu* 12900–11700 BP (/před současností/ – tj. 10900–9700 př. n. l.) došlo nejen k ochlazení – z podrobných analýz je zřejmé, že tuto klimatickou změnu doprovázelo i značné sucho. Co způsobilo uvedenou poměrně neobvyklou situaci? Teorií je více – zmíníme se o nich jen krátce s ohledem na tu okolnost, že v rámci celkové koncepce této publikace je důležitý především její následek (související sucho totiž způsobilo s největší pravděpodobností migraci *natufiánců* nejen směrem na západ, též asi i na jih). Jmenujme jen dvě hypotézy. První z nich uvažuje vulkánem (tzv. erupční hypotéza) existujícím pod hladinou současného západoněmeckého jezera *Laacher See*[34] (v regionu *Eifel* nedaleko od *Rýna*). I v dnešní době zde existuje vulkán, ze kterého stále stoupá magma. Jde o největší vulkanickou oblast ve střední Evropě – také nejmladší. Před zhruba 13000 lety zde mohla nastat mimořádná erupce. Druhou možností je hypotéza o kosmickém dopadu většího asteroidu. V listopadu 2018 vyšla nová studie týmu profesora *Kurta Kjæra* z *Kodaňské uni-*

---

31 Mithen, Steven, *Konec doby ledové: dějiny lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr.*, s. 64, uvádí 10800–9600 př. Kr., tj. 12800–11600 BP (před současností). Jde o zanedbatelný rozdíl proti údajům internetové stránky: *https://en.wikipedia.org/wiki/Younger_Dryas*. S ohledem na přesnost radiokarbonové metody datování jde v podstatě o shodná rozmezí.

32 Jde o tzv. eustatické pohyby. Problematika „*Sea level change*" je popsána v řadě publikací. Autor se přiklání k vyšší hodnotě 70–80 m. Většinou se prokládá pouze „přímka" v rozmezí 13000–6000 př. n. l. Ještě v roce 9700 př. n. l. však doznával *mladší dryas*, který zastavil tání ledovců – naopak ledovce opět spíše narůstaly. Takže 1200 let by mělo být zváženo jako jakýsi spíše „pokles".

33 *https://en.wikipedia.org/wiki/Past_sea_level*.

34 Na břehu jezera se nalézá významné opatství *Maria Laach*. Jde o středověký benediktinský klášter v *Porýní-Falcku*, nacházející se asi 40 km jižně od *Bonnu*. Byl založen roku 1083 a po zrušení 1802 obnoven roku 1893 jako součást *Beuronské kongregace* benediktinského řádu. Mohutný klášterní kostel *Panny Marie a svatého Mikuláše* patří mezi vrcholné románské stavby v *Německu*.

verzity. Zdá se, že byl nalezen důkaz o skutečně významném impaktu asteroidu. Pod ledem *Grónska* byl identifikován kráter, který by mohl být zhruba stejně starého data jako ochlazení v *mladším dryasu*. Uvedenou domněnku však bude muset ještě potvrdit expedice, která datování určí přímo na místě.

2.6 Výrazné negativní klimatické dopady na stav lidské populace Blízkého východu a jejich civilizační regres v období mladšího dryasu

S ohledem na zhoršující se vnější podmínky obyvatelé vesnic postupem času neúměrně zatěžovali okolní přírodní zdroje obživy (zvěř i rostlinstvo). I tak se však zhoršila výživa, která měla dopad rovněž na horší zdravotní stav obyvatel *natufiánských* vesnic[35]. Snížený přívod živin měl též za následek zpomalení tělesného růstu[36]. Tyto všechny důvody vedly dle všeho k emigraci a postupnému opouštění některých vesnic – otázkou však zůstává, kam směřovalo? Sedimenty, které vznikly po datu 12800 BP vykazují též výrazně menší přítomnost pylových zrn ze stromů – došlo tedy následkem sucha k dramatickému odlesnění celého *Blízkého východu*. Dřeviny se pouze udržely v chráněných údolních nížinách – též i zbytky lovné zvěře.

V období *mladšího dryasu* (12900–11700 BP /před současností/ – tj. 10900–9700 př. n. l.) byla hladina světových oceánů přibližně o 70–80 metrů níže. Podíváme-li se na současnou batymetrickou mapu *Perského zálivu* lze si povšimnout poměrně malých hloubek v této oblasti. Je zcela zřejmé, že došlo k jejímu zatopení až následkem výrazného oteplení po 11700 BP (tj. 9700 př. n. l.) – především v raném holocénu. Dnešní úroveň hladin oceánů byla dosažena přibližně po roce 7000 BP (tj. 5000 př. n. l. – až v období tzv. *Atlantiku*)[37].

Obrázek č. 2 – Perský záliv před cca 12000 lety

35 Mithen, Steven, *Konec doby ledové: dějiny lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr.*, s. 66.

36 Tak je tomu i v současnosti u oblastí postižených dlouhodobým hladem. Tělesná výška u kosterních nálezů pozdního *natufiánského období* (např. z *Nachal Oren*) je mnohem nižší než u nálezů *raně natufiánských* (např. *Ajn Malláha*). Podrobně viz: Mithen, Steven, *Konec doby ledové: dějiny lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr.*, s. 66.

37 *Atlantik* existoval přibližně v období 8000–5000 BP (před současností – někdy bývá uváděno rozmezí 9000–6000). Jde o geologické (a též klimatické) období *středního holocénu* charakteristické zejména nástupem vlhkého oceánského klimatu a také dalším oteplováním (ve srovnání s předchozím boreálem). Průměrné teploty ve *střední Evropě* byly ***asi o tři stupně vyšší*** při podstatně větších srážkových úhrnech ve srovnání se současným klimatem. Proto je *Atlantik* označován jako *holocénní klimatické optimum* (*https://cs.wikipedia.org/wiki/Atlantik*). Hladina moří byla asi o 3 m výše než nyní.

Obdobně lze i v oblasti *Rudého moře* pozorovat značně větší rozsah pevniny jak na straně *Arabského poloostrova*, tak i *Afriky* před datem 11700 BP (před současností)[38]. O náhlém a výrazném ochlazení v *mladším dryasu* před 12900 lety jsme se již výše zmiňovali. O emigraci a postupnému opouštění některých *natufiánských* vesnic rovněž padla zmínka – též i o výrazném procesu odlesňování celého regionu následkem klimatické změny. Po krátkou dobu asi 1200 let byly teploty vzduchu srovnatelné se situací existující v době do roku 15000 BP (13000 př. n. l.). Tehdejší lovci a sběrači se stěhovali do údolí, kde bylo tepleji, a především u řek, – vlhčeji. Postupně byl opouštěn usedlý způsob života, což se (s ohledem na tehdejší změny, které byly jednoznačně identifikovány podle tehdejšího pohřbívání) projevilo v opětovném návratu do rovnostářské kultury – srovnatelné s *kebarskou*[39]. *Raně natufiánská* kultura se vyskytovala především v oblasti dnešní *Palestiny*. Domníváme se, že jednotlivé (dříve usedlé) skupiny se postupně přesouvaly rovněž směrem na jih do nížin existujících v převážné části dnes již zatopené oblasti *Rudého moře*. Obdobně tomu mohlo být i u *Perského zálivu*.

2.7 Náhlé klimatické změny na počátku holocénu a jejich dopad na civilizační změny v oblasti Blízkého východu

Někdy kolem roku 11700 BP (9700 př. n. l.) nastalo náhlé globálnímu oteplení. Průměrná roční teplota náhle stoupla o 7 °C, a to neobvykle rychle. Doslova došlo k chaotickému zvratu v celém světovém klimatu. Současné „oteplování“ po roce 1900 je zcela neporovnatelné s tehdejší situací. Byl zjištěn rovněž dramatický vzestup množství pylových zrn stromů. *Blízký východ* se tak opět zalesnil (i když dřívější úrovně existující v *raném natufienu* už dosaženo nebylo). Lokality, kde dříve nebyla téměř žádná obživa, najednou oplývaly množstvím potravy. Opět se zvětšily plochy divokého obilí, početná stáda se navrátila, řeky a potoky byly mnohem více vodné. Díky většímu obsahu CO_2 v atmosféře byl růst rostlin mnohem výraznější. A tak po cca 1200 letech *mladšího dryasu* opět docházelo k obnově usedlého života na jednom místě. Nastala zásadní historická změna – skončil *paleolit* a nastoupil *neolit*[40].

38 Poznámka: Nejen v obrázku č. 2, ale i v dalších níže uvedených jsme vymezili v batymetrické mapě „nepřesně“ hloubku sto metrů (přesnější rozlišení nebylo k dispozici/) – v daném období *mladšího dryasu* byla předpokládaná úroveň hladiny oceánů jen přibližně o 70–80 m níže než v současnosti.

39 Neobjevují se již nálezy čelenek z mušliček, náhrdelníků, náramků a závěsů ze zvířecích kostí a ulit mořských měkkýšů – tak jak tomu bylo asi u čtvrtiny zemřelých v *raně natufiánské éře*. Též se již neobjevují skupinové pohřby – naopak lze zaznamenat „návrat“ k pohřbívání jednotlivců. Příslušnost k dané rodině už byla méně významná – zřejmě byli jedinci spíše oceňováni pouze podle svých vlastních schopností a zásluh (Mithen, Steven, *Konec doby ledové: dějiny lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr.*, s. 68–69).

40 Mithen, Steven, *Konec doby ledové: dějiny lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr.*, s. 73.

3 Seychely, okolní oceán a nejbližší ostrovy

3.1 Geologické poměry – Seychelské ostrovy a reliktní podmořský masiv někdejšího kontinentu Gondwany – flóra a fauna Seychel

Představme si, že bychom snížili hladinu současného *Indického oceánu* přibližně o sto metrů (dostupné batymetrické mapy bohužel neumožňují vymezit hloubku 70–80 m). Při dnešních nástrojích GIS by šlo o zcela „triviální“ záležitost (autor je bohužel k dispozici nemá). Využili jsme internetový portál *Bathymetric Data Viewer*[41]. Při zběžném pohledu na situaci existující na sever od dnešního ostrova *Madagaskar* každého zajisté „překvapí“ zajímavé geologické celky vystupující až z pětitisícových hloubek existujících v této části *Indického oceánu*. Na níže uvedeném obrázku si může laskavý čtenář povšimnout výrazných „ponořených ostrovů“. Zajímavý je především geologický deskovitý (nezvykle plochý) útvar nalézající se v okolí *Seychel*.

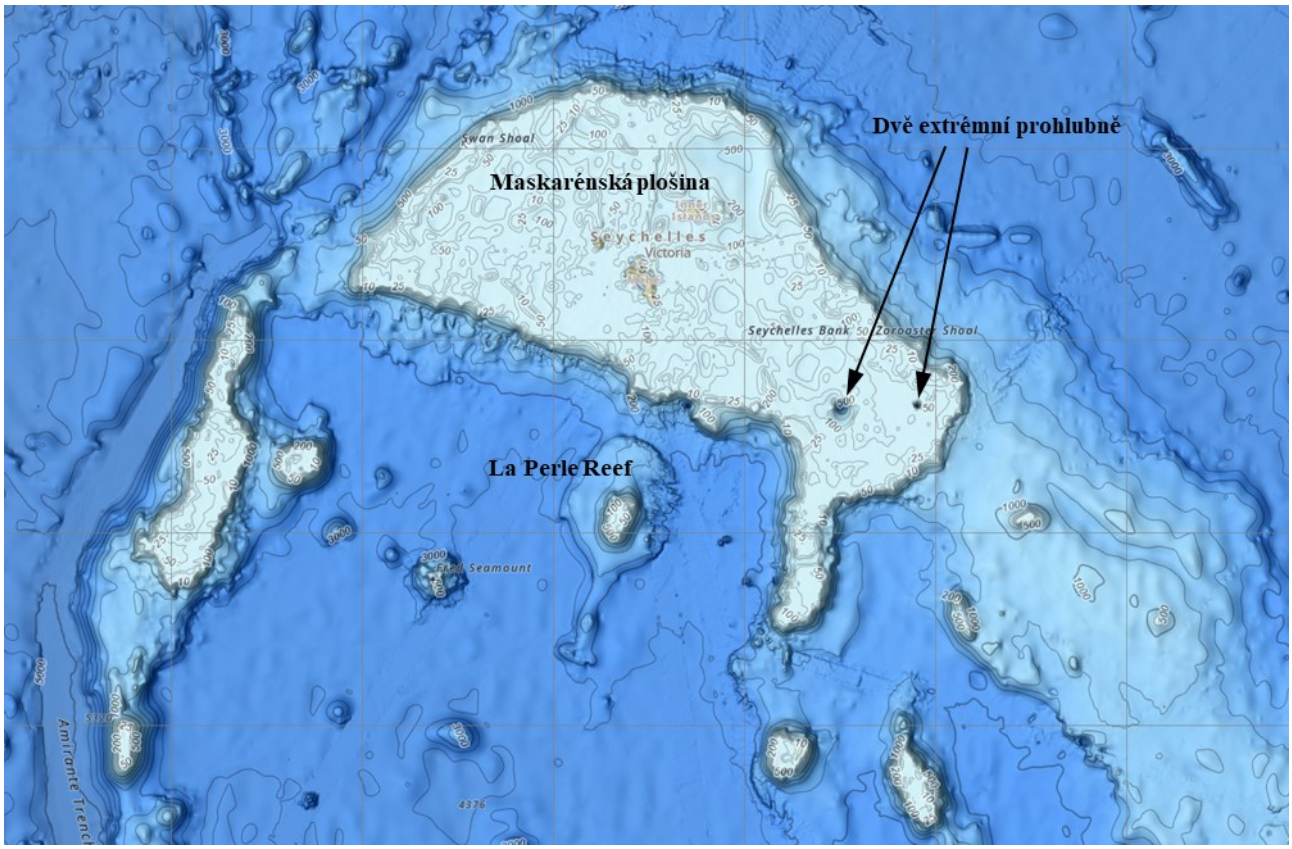

Obrázek č. 3 – Mořské dno u dnešních Seychel (Bathymetric Data Viewer)

Celková plocha hlavního útvaru (při použití dostupných nástrojů *Google Earth*)[42] by činila přibližně 40 000 km^2. Jde o součást staré pevniny *Gondwany*). Tento útvar se na svých okrajích prudce svažuje až do třítisícimetrové hloubky *Indického oceánu*. Je součástí tzv. *Maskarénské plošiny* (*desky*)[43]. Pro porovnání – plocha celé stávající *České republiky* činí celkem 78 865 km^2, největší

41 *https://www.ncei.noaa.gov/maps/bathymetry/*.

42 *https://earth.google.com/web/@-4.5838274,55.80625242,-32.49774177a,398425.13134338d,35y,12.08569197h,1.20231338t,0r*.

43 *Maskarénská plošina* je podmořská plošina v *Indickém oceánu*, severně a východně od *Madagaskaru* – táhne se v délce přibližně 2 000 km od *Seychel* na severu po *Réunion* na jihu. Plošina zaujímá plochu více než 115 000 km^2 mělkých vod s hloubkou od 8 do 150 m, na okrajích se propadá až do hloubky 4 000 m. Severní část zahrnuje *Agalegské ostrovy* a *Seychely* – jižní pak *Maskarénské ostrovy* (v *Indickém oceánu* východně od ostrova *Madagaskar* – tvoří je ostrovy *Mauricius*, *Réunion*, *Rodrigues* a *Cargados Carajos* /pojmenovány podle portugalského mořeplavce jménem *Pedro Mascarenhas*, který je objevil roku 1512 –vyznačují se častou sopečnou činností/). Po *Kerguelenské plošině* je to druhá největší oceánská plošina v *Indickém oceánu*.

Středočeský kraj má 11 015 km^2. Jde tedy o rozlohu odpovídající cca 50 % *České republiky* a téměř čtyřem *Středočeským krajům*. Navíc to byl (před zatopením) zcela rovinný terén bez výrazných „pohoří“ (zjevně v celé své ploše plně zemědělsky využitelný). Pro srovnání je též možné uvést, že celkový rozsah původního starého *Sumeru* odpovídal asi jen 10 000 km^2. Tento (téměř obdélníkový) „ostrov“ (viz níže příslušný popis obsažený v dialogu *Kritias*) měl délku cca 335 km a šířku 165 km[44].

Seychely a jejich okolí (pod hladinou *oceánu*) jsou tedy jakýmsi „potopeným“ mikrokontinentem[45] nalézajícím se v západní části *Indického oceánu*, který je tvořen *pozdně prekambrickými* horninami. Žulové výchozy na *Seychelských ostrovech* v centrální části *Indického oceánu* byly jedním z prvních příkladů, které *Alfred Wegener* uvedl jako důkaz své teorie kontinentálního driftu. Interakce mezi hřbety a pláněmi byly zodpovědné za oddělení ztenčené kontinentální tříště od současné *Indie*. Žuly *seychelského mikrokontinentu* byly uloženy před 750 miliony let během *pozdního prekambria*. Tepelně indukované vrásnění v *Somálské pánvi* a transformační rozpínání podél *Davieho zlomové zóny* začalo na konci *permu* (asi před 225 miliony let). Superkontinent *Gondwana* se začal rozpadat ve *střední juře*, před přibližně 167 miliony let. V té době se od *Afriky* začala oddělovat východní *Gondwana*, zahrnující *Antarktidu*, *Madagaskar*, *Indii* a *Austrálii*. Východní část se pak začala oddělovat asi před 115–120 miliony let, kdy se *Indie* začala posouvat na sever. *Seychelské ostrovy* pak prošly dalšími dvěma fázemi štěpení, které je oddělily od *Madagaskaru* a *Indie*. V období před 84–95 miliony let došlo k odštěpení *Seychel* + *Indie* od *Madagaskaru*. Počáteční období transformačního štěpení posunulo blok *Seychel* + *Indie* na sever. Přibližně před 84 miliony let se v *Maskarénské plošině* (*desce*)[46] začala vytvářet oceánská kůra, což způsobilo rotaci pevninského bloku *Seychely* + *Indie*. Tento proces pokračoval až do doby před 66 miliony let, kdy nový zlom oddělil *Seychely* od *Indie* a vytvořil v současnosti aktivní *Carlsberský hřbet*. Riftový zlom se shodoval s maximálním výstupem *Dekkánských propadlin* – s touto událostí jsou spojovány i vulkanity nalezené na *Seychelské plošině*. Riftový útvar tzv. *Maskarénské desky* je spojen s tzv. *Réunionskou horkou skvrnou*[47], která je také zodpovědná jak za ostrov *Réunion*, tak i *Dekanské propadliny* v Indii[48].

Seychely jsou malým ostrovním státem ležícím severně od *Madagaskaru* – leží přibližně mezi 4° a 10° j. š. a 46° a 54° v. d. – jsou souostrovím 115 tropických ostrovů, z nichž některé jsou žulové a jiné pak korálové. Většina z nich je malá a neobydlená. Pevnina má rozlohu pouhých 452 km^2, ale ostrovy jsou rozprostřeny do šířky výlučné ekonomické zóny o rozloze 1 336 559 km^2. Asi 90 % z 92 000 obyvatel žije na *Mahé*, 9 % na *Praslinu* a *La Digue*. Přibližně třetinu rozlohy tvoří ostrov *Mahé* a další třetinu atol *Aldabra*. Podnebí na *Seychelách* je tropické – s malými sezónními výkyvy. Teploty na ostrově *Mahé* zřídkakdy stoupají nad 29 °C nebo klesají pod 24 °C. Vlhkost vzduchu je vysoká. Jihovýchodní monzun od konce května do září přináší chladnější počasí a severozápadní monzun, od března do května, počasí teplejší. Silné větry jsou vzácné, protože většina ostrovů leží mimo pásmo cyklónů *Indického oceánu*; *Mahé* postihla jediná taková bouře v jeho historii v roce 1862. Průměrný roční úhrn srážek na *Mahé* činí 2 880 mm dole u moře a až 3 550 mm na horských svazích. Na ostatních ostrovech je srážek o něco méně, na nejjižnějších korálových ostrovech v průměru jen 500 mm ročně. Vzhledem k tomu, že většinu zdrojů vody na *Seychelách* zajišťují srážky, mohou jejich roční výkyvy nebo dokonce krátká období sucha způsobit nedostatek vody. Ve snaze zajistit spolehlivé zásobování vodou byly na ostrově *Mahé* vybudovány malé přehrady. Díky své dlouhé izolaci mají *Seychely* několik unikátních druhů, včetně palmy *coco de mer*, která má největší semena ze všech rostlin, a největší světovou populaci obřích želv[49].

---

44 Podle *Platóna* lze odvodit (při asi 180 metrech odpovídajících jednomu stadiu) hodnoty 540 × 360 kilometrů. *Platónova* délka ostrova je asi o 50 % větší. Nicméně jde o srovnatelné rozměry.

45 Též tzv. podmořskou plošinou (viz např. Kukal, Zdeněk, *Atlantis ve světle moderní vědy*).

46 Viz poznámku č. 43.

47 Místo v astenosféře v zemském plášti, kde se shromažďuje magma a stoupá vzhůru k zemskému povrchu.

48 Využity obsáhlé informace z internetové adresy: *https://en.wikipedia.org/wiki/Seychelles_Microcontinent*.

49 *https://cs.wikipedia.org/wiki/Seychely*.

Souostroví tvoří 115 ostrovů a třicet výrazných skalních útvarů rozesetých ve výlučné ekonomické zóně o rozloze více než 1 350 000 km^2. Přibližně čtyřicet žulových ostrovů leží v okruhu 90 km od hlavního ostrova *Mahé*. Zbývající ostrovy jsou korálové – rozkládají se v širším okruhu 1 200 km od *Ile Aux Vaches* na severovýchodě až po atol *Aldabra* na jihozápadě. Tzv. *Vnitřní ostrovy* země jsou žulové (granitové) ostrovy[50] a dva blízké korálové ostrovy[51] – *Ptačí ostrov* a *Denisův ostrov*. Zbývající korálové ostrovy jsou tzv. *Vnější ostrovy*. Všechny z nich jsou malé – jejich celková rozloha činí pouhých 455 km^2. S ohledem na faunu je zapotřebí především zmínit místní endemit. Jde o rostlinu známou jako „*mořský kokos*" (či „*ořech lásky*"), botanicky správně *palmu seychelskou*[52] (*Lodoicea sechellarum* či *Lodoicea maldivica*[53]), která má největší plody[54] na světě a současně i největší samičí květ mezi palmami (rodové jméno získala na počest francouzského krále *Ludvíka XV*. /podle latinského *Lodoicus Quintus Decimus*/ a druhový název odvozený od *Seychel* či *Malediv*). Uvedené „*ořechy lásky*" účinkují též jako silné afrodiziakum a jsou symbolem plodnosti a lásky. Palmy se dožívají věku až tří set let.

---

50 Žulové ostrovy jsou vrcholky podmořské *Maskarénské plošiny*, kontinentálního útvaru, o němž se předpokládá, že byl buď částí *Afriky*, která se oddělila, když se *Asie* začala oddělovat od původního jediného kontinentu *Gondwany*, nebo pozůstatkem mikrokontinentu, který existoval až do začátku třetihor, přibližně před 50 miliony let. Žulové ostrovy se vyznačují balvany pokrytými kopci a horami vysokými až 940 metrů, které se prudce zvedají z moře. Jinde se úzké pobřežní roviny táhnou až k úpatí podhůří (*https://en.wikipedia.org/wiki/Seychelles Microcontinent*).

51 Korálové ostrovy se od žulových výrazně liší tím, že jsou velmi ploché a často se zvedají jen několik stop (jeden metr) nad hladinu moře. Nemají sladkou vodu a jen na několika z nich žije stálé obyvatelstvo. Mnohé z nich jsou písečné ostrůvky, na nichž byly založeny rozsáhlé kokosové plantáže. Některé korálové ostrovy tvoří vyvýšené útesy a atoly porostlé zakrslou vegetací. Některé z těchto ostrovů byly významnými hnízdišti želv a ptáků a také místy rozsáhlých ložisek *guana*, které dříve tvořilo důležitou součást seychelského hospodářství, ale dnes je z velké části vyčerpáno.

52 *Lodoicea*, běžně známý jako *mořský kokos, coco de mer* nebo *dvojitý kokos*, je monotypický rod z *čeledi palmovitých*. Je to dvoudomá, robustní, 25–35 m vysoká palma. Štíhlý nevětvený kmen s jizvami po opadaných listech se vyvíjí teprve po 15. roce života, avšak i semenáčky a mladé rostliny jsou obrovské, nezřídka 5 m vysoké. Listy dospělé rostliny tvoří mohutnou kulovitou korunu na vrcholu kmene, mají 4–6 m dlouhý řapík a obrovskou, dlanitou, řasnatě složenou, na okraji rozpadavou průsvitnou čepel až 4,5 m v průměru. Samčí rostliny tvoří až 1,5 m dlouhé, 10–15 cm tlusté palice, uvnitř s charakteristickou houbovou strukturou, v níž jsou zanořeny jednotlivé květy s velkým počtem tyčinek. Samičí květy vyrůstají po jednom na zprohýbaném vřeteni a mají 3 kožovité okvětní lístky (viz podrobně: *https://botany.cz/cs/lodoicea-maldivica/*). Jediný druh, *Lodoicea maldivica*, je endemitem ostrovů *Praslin* a *Curieuse* na *Seychelách*. Dříve se vyskytovala také na malých ostrůvcích *St Pierre*, *Chauve-Souris* a *Ile Ronde* (*Kulatý ostrov*), které se nacházejí poblíž *Praslinu*, ale na čas tam vymizela, dokud nebyla nedávno znovu vysazena. *Lodoicea* patří do podčeledi *Coryphoideae* a kmene *Borasseae*. *Borasseae* je zastoupen čtyřmi rody na *Madagaskaru* a jedním na *Seychelách* (ze sedmi celosvětových). Jsou rozšířeny na pobřeží obklopujícím *Indický oceán* a na existujících ostrovech v něm. *Rod Borassus*, který je nejblíže rodu *Lodoicea*, má asi pět druhů, jeden druh v *Africe*, jeden v *Indii*, *jihovýchodní Asii* a *Malajsii*, jeden na *Nové Guineji* a dva druhy na *Madagaskaru*. Strom obvykle dorůstá výšky 25–34 m. Nejvyšší zaznamenaný strom, měřený na zemi po pokácení, měl celkovou výšku 56,7 m. Listy jsou vějířovité, 7–10 m dlouhé a 4,5 m široké, u dospělých rostlin mají řapík dlouhý 4 metry. Mladé rostliny však vytvářejí řapíky mnohem delší; až 9 m nebo dokonce 10 m. Je dvoudomá, s oddělenými samčími a samičími rostlinami. Samčí květy jsou uspořádány v až 2 m dlouhém květenství, které produkuje pyl po dobu deseti let; jde o jedno z nejdéle žijících známých květenství. Zatímco funkční vlastnosti *Lodoicea* jsou podobné ostatním stromům monodominantních lesů ve vlhkých tropech, mezi jeho jedinečné vlastnosti patří obrovská semena, účinný nálevní mechanismus a rozmanité společenství úzce spojených živočichů. Tyto vlastnosti naznačují dlouhou evoluční historii v relativně stabilních podmínkách. Ze šesti seychelských monospecifických endemických palem je *Lodoicea* jediným skutečným případem ostrovního gigantismu mezi seychelskými kvetoucími rostlinami, což je jedinečný rys seychelské vegetace. Ze všech velkých stromů roste nejpomaleji, i když některé malé až středně velké pouštní stromy rostou pomaleji. V *Královské botanické zahradě Peradenaya* rostl průměrně 33 milimetrů ročně po dobu 140 let. Samičí květy jsou největší ze všech palem, mají až deset centimetrů v průměru. Listy rodu *Lodoicea* mají nejdelší životnost ze všech jednoděložných rostlin, devět let se vyvíjejí v koncovém klásku a pak dalších devět let jako plně funkční list. Dospělá *Lodoicea* však může mít až dvacet listů s potenciální životností 24 let. *Lodoicea* je též nejúčinnější známou rostlinou při získávání živin z odumírajících listů. Ze šesti endemických palem je to jediný dvoudomý druh, jehož samčí a samičí květy jsou na různých rostlinách (převzato z obsáhlého textu dostupného na: *https://en.wikipedia.org/wiki/Lodoicea*).

53 *Maldivica* znamená *maledivská*. To odkazuje na historii objevování tohoto druhu, kdy jeho obrovská semena byla po staletí nalézána na pobřeží jižní *Indie* a *Malediv*, kam je zanesly mořské proudy, aniž by kdokoliv viděl mateřský strom (též neklíčila, protože na rozdíl od kokosu klíčivost ztrácejí při delším pobytu v mořské vodě). To také zapříčinilo spoustu pověr o jejich vzniku a také o jejich zázračných, léčivých vlastnostech. Ty vzaly za své až v polovině 18. století po kolonizaci *Seychelských ostrovů* Evropany (*Francií*) a následném objevení těchto palem na ostrovech (*https://cs.wikipedia.org/wiki/Lodoicea*).

54 Zralé plody mají v průměru 40–50 cm, váží 15–30 kg a obsahují největší semena v rostlinné říši. Plod, který dozrává 6–7 let a další dva roky klíčí, je někdy označován také jako *mořský kokos*, *ořech lásky*, *dvojitý kokos* nebo *seychelský ořech*. Plod je dvoulaločný, zploštělý, vejčitý a zašpičatělý, obsahuje obvykle jedno, ale občas i dvě až čtyři semena. Během klíčení se vyvíjí trubicovitý listový řapík, který spojuje mladou rostlinu se semenem. Uvádí se, že délka této trubice dosahuje až čtyř metrů. *Lodoicea* byla dříve známá jako *maledivský kokos*. Jeho vědecký název *Lodoicea maldivica* pochází z doby před 18. stoletím, kdy *Seychely* nebyly obydlené. V minulých staletích byly kokosové ořechy, které spadly ze stromů a skončily v moři, odnášeny převládajícími mořskými proudy na východ. Ořechy mohou plavat až po procesu klíčení, kdy jsou duté. Mnoho z nich se tak dostalo na *Maledivy*, kde byly sbírány na plážích a ceněny jako důležitý obchodní a léčivý artikl. Až do roku 1768, kdy *Dufresne* objevil skutečný zdroj ořechů, se mnozí domnívali, že rostou na bájném stromě na dně moře. Evropští šlechtici si v 16. století často nechávali skořápky těchto ořechů leštit a zdobit cennými šperky jako sběratelské předměty pro své soukromé galerie. Strom *coco de mer* je dnes vzácným a chráněným druhem. Další velmi podrobné informace jsou dostupné na: *https://en.wikipedia.org/wiki/Legends of the coco de mer*.

3.2 Vulkanická činnost v západní oblasti Indického oceánu

Sopka *Piton de la Fournaise* se tyčí do výšky 2 631 metrů nad mořskou hladinu. Nalézá se na ostrově *Réunion* (v souostroví *Maskarény* v jihozápadní části *Indického oceánu*). Jeho obyvatelé ji francouzsky nazývají jednoduše „*le Volcan*“. Je hlavní turistickou atrakcí tohoto ostrova. Typově se jedná o štítovou sopku, která vznikla opakujícím se výlevem málo viskózní lávy nad tzv. *horkou skvrnou* pod *Indickým oceánem*. Sopka je aktivní minimálně 530 000 let a byla doplňována sopečnou činností štítové sopky *Piton des Neiges* (která je i nejvyšší horou ostrova). Sopka nemá tradiční sopouch, ale vlivem značného sesouvání východním směrem došlo ke vzniku tří *kalder*[55], a to přibližně před 250 000 lety, 65 000 lety a 5000 lety. Kužel vysoký 400 metrů je situován doprostřed nejmladší kaldery, která nese jméno *Caldera de l´Enclos Fouque*. Její okraj tvoří vysoké útesy, kterým se francouzsky říká „*remparts*“. *Kaldera* je v současnosti proražena na jihovýchodě směrem k moři. Východní křídlo sopky je nestabilní a nachází se v počátečním stadiu rozpadu. Nakonec se zřítí do *Indického oceánu* – následně pak asi vznikne též obří *tsunami*. Uvnitř *kaldery* se nachází 400 m vysoký lávový štít *Dolomieu* – je pojmenován po francouzském geologovi *Déodatu Gratetovi de Dolomieu*. Pláže v blízkosti sopky mají nazelenalou barvu díky olivínovému písku pocházejícímu z pikritových čedičových láv[56].

Sopka vznikla v tzv. *horké skvrně Réunion*, která je aktivní přibližně posledních 66 milionů let. Existují důkazy o explozivních erupcích v minulosti. Jedna explozivní erupce před asi 4 700 lety mohla mít VEI (*Volcanic Explosivity Index*) 5, což je stejná hodnota jako při erupci sopky *Mount St. Helens* 18. května 1980. Většina erupcí *Piton de la Fournaise* byla havajského typu: tekutá čedičová láva vytékala spolu s ohnivými fontánami. Příležitostně docházelo k freatickým erupcím (vyvolaným podzemní parou). Lávové proudy občas dosáhnou moře. *Piton de la Fournaise* je jednou z nejaktivnějších sopek na světě, od 17. století bylo zaznamenáno více než 150 erupcí. Lávové proudy se většinou omezují na *kalderu*. Erupce mimo ni mohou představovat vážné nebezpečí pro obyvatelstvo – jsou však vzácné. Mimo *kalderu* bylo zaznamenáno pouze šest erupcí – poslední v roce 1986. V dubnu 2007 došlo k erupci, při níž bylo denně vyvrženo 3 000 000 m^3 lávy. Během ní došlo v průběhu devíti dnů k postupnému zhroucení *kaldery*. Zřícení posunulo dno o 330 m směrem dolů, odpovídající objem činil 120 000 000 m^3. Kolaps *kaldery* byl doprovázen i mohutnou erupcí lávy[57].

Již výše jsme zmínili větší (již vyhaslou /nicméně nedávno/) sopku *Piton des Neiges* (*Sněžný vrchol*). Je to mohutná štítová sopka vysoká 3 069 m – vznikla v tzv. *horké skvrně Réunion* a vynořila se z moře asi před dvěma miliony let. Dnes je již asi 20000 let[58] neaktivní – je obklopena třemi mohutnými kráterovými údolími, tzv. *cirky*. *Piton des Neiges* tvoří severozápadní dvě třetiny *Réuni-*

---

55 *Kaldera* je velká kotlovitá prohlubeň, která vzniká krátce po vyprázdnění magmatické komory při erupci sopky. Při výronu velkého množství magmatu během krátké doby zaniká strukturální opora horniny nad magmatickou komorou. Povrch země se pak propadá do vyprázdněné nebo částečně vyprázdněné magmatické komory a na povrchu vzniká velká prohlubeň (o průměru od jednoho do desítek kilometrů). Ačkoli je tento útvar někdy označován jako *kráter*, ve skutečnosti se jedná o typ propadliny, protože vzniká spíše poklesem a zhroucením než výbuchem nebo nárazem. Ve srovnání s tisíci sopečných erupcí, ke kterým dochází každé století, je vznik *kaldery* vzácnou událostí, ke které dochází jen několikrát za století. V letech 1911–2016 je známo pouze sedm kolapsů, při nichž došlo ke vzniku *kaldery*. V nedávné době došlo v roce 2018 ke kolapsu *kaldery* na havajské *sopce Kīlauea*. Slovo kaldera pochází ze španělštiny, kde se píše „*caldera*“ a kde znamená „kotel“ (místní název kotlovité prohlubně na ostrově *La Palma* na *Kanárských ostrovech*). *Kaldery* vznikající na pozemských sopkách, které vyvrhují převážně bazickou lávu, mají většinou velikost 3 km a hloubku 200 m. Oproti tomu sopky na *Marsu* vyvrhující obdobnou lávu mají kaldery o průměru 20 až 40 km a hloubku dosahující až ke 2 km. Vyjma *Země* a *Marsu* jsou sopečné kaldery popsány taktéž u *Venuše* a Jupiterova měsíce *Io*. S ohledem na předpokládaný výbuch sopky na ostrově *Théra*, který způsobil vlnu *tsunami*, která měla být odpovědná za konec jedné etapy *mínojské civilizace* na *Krétě*, lze zmínit i skupinu ostrovů *Santorini*, která tvoří kalderu již vyhaslé podmořské sopky (*https://en.wikipedia.org/wiki/Caldera*).

56 *https://en.wikipedia.org/wiki/Piton de la Fournaise*.

57 Tamtéž.

58 Otázkou je, o jak přesný údaj se jedná. Radiokarbonovou metodou zjištěn být nemohl. Lze si položit oprávněnou otázku – nemůže to být 11600 let? Není jasné, jaká metoda byla použita. Zda *stratigrafická* či *kalium-argonová*, *argon-argonová*, *rubidium-stronciová* či jiná metoda.

onu, zbytek tvoří velmi aktivní *Piton de la Fournaise*. Jak napovídá sám název, v zimě se na vrcholu *Piton des Neiges* občas objevuje sníh[59].

Současná *Maskarénská plošina* (*deska*) se nalézá (část situovaná v okolí *Seychel*) v průměru asi jen 50 m pod současnou hladinou *Indického oceánu*[60] (viz též pro porovnání obrázek č. 5). Hladina před 11 600 lety byla přibližně o 70–80 m níže – nad ní se tedy „*Atlantida*" vypínala v průměru jen 20–30 m. Větší nadmořské výšky se vyskytují pouze v prostoru nynějšího ostrova *Mahé* (viz obrázek č. 7). *Indický oceán* ve zcela nedávné minulosti zažil velké vlny *tsunami* v roce 2004 – postižena byla především oblast západního pobřeží indonéského ostrova *Sumatra*. Město *Lhokngа*, bylo zasaženo dokonce až 35 m vysokou vlnou[61]. Ostrov *Réunion* je od *Seychel* vzdálen pouze 1 800 km vzdušnou čarou (přibližně jako *Srí Lanka* od epicentra zemětřesení v roce 2004)[62].

Jen asi 140 km od současných *Seychel* (směrem na jih – též jižně od přilehlé *Maskarénské plošiny*) se nalézá skutečně mohutná tzv. *podmořská hora* (*La Perle Reef*), která se vypíná nad hlubokým mořským dnem do výšky cca 3 000 m (viz obrázek č. 3 /přibližně uprostřed/). Je otázkou, zda je sopečného původu. Je zde však možné nalézt až velmi nápadnou podobnost s mořským dnem v okolí ostrova *Réunion* (viz internetovou batymetrickou mapu GEBCO)[63]. K uvedenému lze ještě doplnit, že izolované *podmořské hory* bez sopečného původu jsou méně časté[64].

---

59 *https://en.wikipedia.org/wiki/Piton des Neiges.*

60 Jde o tzv. podmořskou plošinu (viz též výše poznámku č. 45).

61 Nejvíce byla postižena *Indonésie* (130 736 potvrzených úmrtí a 37 063 pohřešovaných) a *Srí Lanka* (35 322 potvrzených úmrtí). *Tsunami* bylo zaznamenáno až ve *Struisbaai* v jižní *Africe*, asi 8 500 km daleko od epicentra, kde se asi 16 hodin po zemětřesení na pobřeží zvedl 1,5 metru vysoký příliv. Na *Srí Lanku*, která se nachází asi 1 700 km od *Sumatry*, dorazila *tsunami* jen asi za 2 hodiny po zemětřesení. Nejprve zasáhla východní pobřeží a následně se lámala kolem jižního bodu *Srí Lanky* (*Dondra Head*). Byla zaznamenána výška vlny až 12,5 m.

62 Podrobné informace o *tsunami* lze nalézt v: Svoboda, Jiří. *Jak to bylo s Atlantidou*. Autor zde na straně 52 uvádí (v tabulce č. 9) teoretickou závislost mezi výškou vlny a frekvencí jejího výskytu. Desetimetrová vlna se pravděpodobně vždy opakuje jednou za 20 let, dvacetimetrová za 82 let, třicetimetrová za 330 let, čtyřicetimetrová za 1360 let padesátimetrová za 5500 let a padesáti pětimetrová za 11170 let. Takže mohlo před 11600 lety dojít k výskytu až padesáti pětimetrové vlně *tsunami*. Je to až „nepředstavitelná" výška. Poměrně plochou (a v té době v průměru vyčnívající nad hladinou moře jen ve výšce cca 20–50 m) „*Atlantidu*" by tato vlna zcela jednoznačně celoplošně zničila (s výjimkou současných existujících ostrovů *Mahé* a *Praslin*). Hora *Morne* na *Mahé* má výšku 905 m n. m. a *Mont Azore* na *Praslinu* 367 m n. m.

63 *https://www.ngdc.noaa.gov/gazetteer/*.

64 *https://en.wikipedia.org/wiki/Seamount*.

4 Dochované písemné záznamy obsažené v starořeckých, mezopotámských a biblických pramenech a jejich kritická historická, geografická a jazykovědná analýza

4.1 Homérova Odysseia – ostrov Ogýgie

Solón zajisté musel znát dobře *Homéra* – též *Platón*, který se v *Ústavě* staví velmi kriticky k básníkům (za jejich „symbolického vůdce" označuje právě *Homéra*). Dovolíme si uvést část *Odysseie* spolu s překladem *Otmara Vaňorného*. Jde o verše 51–54 z prvního zpěvu.

νῆσος δενδρήεσσα, θεὰ δ᾽ ἐν δώματα ναίει,	Ostrov je stromoví plný a bohyně obývá na něm,
Ἄτλαντος θυγάτηρ ὀλοόφρονος, ὅς τε θαλάσσης	*Atlanta* zhoubné mysli to *rozenka*. Jemu jsou všechny
πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς	mořské hlubiny známy, a sám též vysoké nese
μακράς, αἳ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν.	sloupy, jež širou zemi i nebesa od sebe dělí.

Zajímavé jsou i verše 80–87 z prvního zpěvu.

τὸν δ᾽ ἠμείβετ᾽ ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη:	*Pallas* jiskrných zraků mu na to zas odvece takto:
‘ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,	*Kronovče*, otče nás všech, ty nejvyšší vladaři vládců,
εἰ μὲν δὴ νῦν τοῦτο φίλον μακάρεσσι θεοῖσιν,	jestliže toto se teď všem blaženým zlíbilo bohům,
νοστῆσαι Ὀδυσῆα πολύφρονα ὅνδε δόμονδε,	aby se ve svůj dům zas chytrý *Odysseus* vrátil,
Ἑρμείαν μὲν ἔπειτα διάκτορον ἀργεϊφόντην	pak ať se Argův vrah hned vydá, průvodce *Hermés*,
νῆσον ἐς ***Ὠγυγίην*** ὀτρύνομεν, ὄφρα τάχιστα	na ostrov *Ogýgii* a tamo co nejdříve možná
νύμφῃ ἐυπλοκάμῳ εἴπῃ νημερτέα βουλήν,	*Kalypse* pletenců krásných ať oznámí vůli,
νόστον Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος, ὥς κε νέηται:	že již se do vlasti své má hrdinské *Odysseus* vrátit.

Zde je zapotřebí učinit určitou poznámku. V dané době se rovněž vyskytoval název ostrova „*Ἄτλαντίς*“ [65] (*Atlantis*). Jde původně o adjektivum „*atlantický*“ („*atlantský*“) – tak se nazývala jako „*Atlantovna*“ i Atlantova dcera *Kalypsó*, která sídlila na ostrově *Ogýgii* (též nazývaném „*Ἄτλαντίς*“ /Atlantis/). Kde se nacházel ostrov *Atlantis – Ogýgie*? Podle všeho šlo zcela jednoznačně o ostrov *Gozo* (maltézsky *Għawdex*), druhý největší ostrov souostroví *Malta* ve *Středozemním moři*, který je zároveň součástí republiky *Malta*. Od pohoří *Atlas* je vzdálen nedaleko (tento geologický útvar vznikl při *alpinském vrásnění*, nalézá se v *severozápadní Africe* a táhne se v délce 2 400 km přes *Maroko*, *Alžírsko* a *Tunisko* /za jeho „prodloužení“ lze chápat i ostrov *Sicílii*/ – takto bylo toto pohoří geograficky pojímáno též v antice). Navíc lze ještě provést doplnění: ostrov *Ogýgie* byl (až mnohem později) mylně umisťován jednak geografem *Strabónem*, jednak historikem *Plútarchem* „někam“ do *Atlantského oceánu* (což též přispělo k nesprávné hypotéze o existenci „*Atlantidy*“ v širším prostoru právě tohoto oceánu).

Další zmínka o „*Ἄτλαντος θυγάτηρ*“ se nalézá až v sedmém zpěvu, verši 245–247.

Ὠγυγίη τις νῆσος ἀπόπροθεν εἰν ἁλὶ κεῖται	Ostrov kýs *Ogýgie* se rozkládá daleko v moři,
ἔνθα μὲν ***Ἄτλαντος***[66] ***θυγάτηρ***, δολόεσσα ***Καλυψώ***,	bydlí tam *Kalypsó* lstná, jež z *Atlanta* zplozena byla,
ναίει ἐϋπλόκαμος, δεινὴ θεός·οὐδέ τις αὐτῇ	bohyně pletenců krásných a vznešená, se kterou vůbec
μίσγεται οὔτε θεῶν οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων.	nikdo se nestýká z bohů ni žádný ze smrtných lidí.

[65] Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník: od Homéra po kresťanských autorov*, s. 248: „*Atlantovna, Atlantova dcéra, atlantická, Atlantský (θάλασσα – oceán), Atlantida (νῆσος – ostrov)*“. *Http://www.perseus.tufts. edu/hopper/* uvádí: „***Ἀτλαντίς θάλασσα*** *ἡ Ἀ. καλουμένη, the Atlantic ocean, Hdt.*“. Též: „*Ἀτλαντικός, ή, όν, A. of Atlas, τέρμονες Ἀ. the pillars of Hercules, τὸ Ἀ. πέλαγος, ἡ Ἀ. θάλασσα – also Ἀτλάντειος, α, ον, – fem.* ***Ἀτλαντίς, ίδος****; title of work by Hellanicus (also Ἀτλαντιάς);* ***θάλασσα ἡ Ἀ. καλουμένη****;* ***ἡ Ἀ. νῆσος****, a fabulous island in the far West*“. Jde jednoznačně o adjektivum – viz. Gemoll, Wilhelm, Vretska, Karl, Aigner, Therese, ed., *Griechisch-deutsches Schul- und Handwörterbuch*, s. 144. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*Ἀτλαντίς – θάλασσα ἡ Ἀ. καλουμένη, the Atlantic ocean, Hdt.*“.

[66] Jde o deklinaci „*nt*“ kmenů. Uvedený tvar je genitivem od *Ἄτλας*.

4.2 Hérodotos

Platóna zřejmě ovlivnil též *Hérodotos*, který ve svých *Dějinách* ve čtvrté knize (*Melpomené*, 184–185) uvádí, že poblíž pohoří *Atlas* žijí jacísi „*Atlantové*“, kteří jsou prý vegetariány a „nemají žádné sny“. Za nimi prý sídlí další lidé, kteří mají postavené domy ze solných balvanů (protože tam neprší) – a ty jsou jak ***bílé***, tak ***červené*** (viz též níže citace z dialogu *Kritias* o ***bílých***, ***černých*** a ***červených*** kamenech v kapitole 4.4).

ἔχεται δὲ τοῦ ἁλὸς Τούτου ὄρος τῷ οὔνομα ἐστὶ Ἄτλας, ἔστι δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερὲς πάντη, ὑψηλὸν δὲ οὕτω δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι. οὐδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα οὔτε θέρεος οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ ὄρεος οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐπώνυμοι ἐγένοντο: καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι οὔτε ἐνύπνια ὁρᾶν.	Na toto solné území navazuje pohoří jménem *Atlas*. Je úzké a celkem kruhovité, a tak vysoké, že prý není možné spatřit jeho vrcholky. Z vrcholků nikdy nesejdou mraky, ani v létě, ani v zimě. Domorodci říkají, že je to sloup nebes. Lidé v tomto pohoří mají podle něj jméno, jmenují se totiž *Atlanťané*. Nepojídají prý nic živého a nemají žádné sny.
μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρύῃ κατοικημένων καταλέξαι, τὸ δ᾽ ἀπὸ τούτων οὐκέτι. διήκει δ᾽ ὦν ἡ ὀφρύη μέχρι Ἡρακλέων στηλέων καὶ τὸ ἔξω τουτέων.	Až po tyto *Atlanty* mohu vyjmenovat názvy kmenů, které sídlí v pahorkatině, dále však již nikoli. Výšina se táhne až ke *sloupům Héraklovým* a ještě dále.
ἔστι δὲ ἁλός τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίνων χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἄνομβρα ἐστί: οὐ γὰρ ἂν ἠδυνέατο μένειν οἱ τοῖχοι ἐόντες ἅλινοι, εἰ ὗε.	Deset dní dále je solný důl a sídlí tam lidé; domy mají všichni postavené ze solných balvanů, je totiž už v té končině *Libye*, kde neprší, protože kdyby pršelo, nemohly by solné stěny obstát.
ὁ δὲ ἅλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος τὸ εἶδος ὀρύσσεται.	Sůl, která se tam kope, je jednak ***bílá***, jednak ***červená***[67].

4.3 Platónův dialog Timaios – kritická analýza úvodní části jeho textu

Solónův otec se zřejmě jmenoval *Exekestidés* a odvozoval svůj původ od mýtického krále *Kodra*[68]. Měl dva syny – *Solóna* a *Dropida*[69]. Druhý jmenovaný měl syna *Kritia* (I. – „staršího“) – ten pak syna *Kallaischra*[70]. V dialogu vystupuje *Kritias* (II. – „mladší“) syn posledního jmenovaného. Vedle něj *Timaios*[71] a *Hermokratés* – samozřejmě spolu se *Sókratem*. *Platón* byl přes *Kritia* (I. – „staršího“) příbuzným *Kritia* (II. – „mladšího“), který též vystupuje jako přímý účastník popisovaného dialogu. Šlo v té době o poměrně známou osobnost, jež se výrazně politicky angažovala. Přede-

---

67 Hérodotos, *Dějiny*, překlad Jaroslav Šonka, s. 278.

68 *Kodros* (*Κόδρος*) byl podle řecké mytologie synem a nástupcem *Melantha*. Ten byl králem v messénském *Pylu* – po vpádu *Dórů* na *Peloponés* odešel do *Athén*, které zachránil od *Boiótanů* – poté byl zvolen athénským králem. *Dórové* se za vlády jeho syna *Kodra* dostali až k *Atice* – hrozilo, že *Athény* budou zničeny. *Kodros* požádal o radu *delfskou věštírnu*. Když se od *Pýthie* dozvěděl, že *Athéňané* odrazí útok *Dórů* jen tehdy, pokud zemře, rozhodl se dobrovolně obětovat svůj život. Jako dřevorubec odešel do lesa, kde vyprovokoval hádku s dórskou hlídkou a nechal se zabít. *Athény* následně odolaly dórskému útoku a *Atika* zůstala územím, kterou si *Dórové* nepodmanili.

69 *Dropidés* byl i podle jiných genealogií *Solónovým* bratrem. Jeho synem byl *Kritias* („starší“) a „pravnukem“ *Kritias* („mladší“), který vystupuje v popisovaném *dialogu Timaios* (Platón, *Timaios*, *Kritias*, 1996, překlad František Novotný, s. 117).

70 V *dialogu Prótagorás* je uvedeno: „*... ἐγὼ πείθομαι, καὶ Κριτίας ὁ Καλλαίσχρου*“ (… a já s tím souhlasím /jsem o tom přesvědčen/ a též *Kritias*, syn *Kallaischrův*“ (Platón, *Prótagoras*, 1992, překlad František Novotný, s. 21).

71 Hlavní osoba stejnojmenného dialogu – *Timaios* z italských *Loker* byl filosofem – přívržencem *pythagorejské školy*. Pod jeho jménem se zachoval také spis *O přirozenosti světa a duše*.

vším se nechvalně „proslavil“ jako jeden z tzv. třiceti tyranů (*οἱ Τριάκοντα*) – též lze zmínit i jeho nemalé intelektuální a literární schopnosti. Pokud jde o jeho filosofické znalosti, byl často nazýván „nefilosofem mezi filosofy a filosofem mezi nefilosofy“[72].

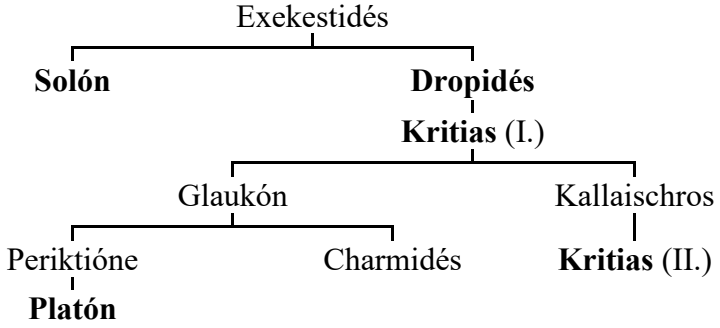

Dialog *Timaios* měl především za účel prezentovat *Platónovy* názory na vznik světa a kosmu (pouze *Země* a jejího blízkého okolí). Svět je dle *Platóna* „živým tvorem“ a jako každý jiný „živočich“ má duši a tělo[73]. *Timaios* též působil velmi silně na utváření evropské filosofické tradice – jeho význam přesahuje antickou a středověkou filosofii a zasahuje až do filosofie novověké[74]. Vyprávění o „*Atlantidě*“ je zařazeno téměř na začátek popisovaného dialogu. *Kritias* je všemi zúčastněnými vyzván, aby vyprávěl i *Sókratovi* jistou starodávnou pověst, kterou přednesl již minulý den ve svém vlastním domě.

ἄκουε δή, ὦ Σώκρατες, λόγου μάλα μὲν ἀτόπου[75], παντάπασί[76] γε μὴν ἀληθοῦς, ὡς ὁ τῶν ἑπτὰ σοφώτατος [20ε] Σόλων ποτ᾽ ἔφη.	Poslouchej, *Sókrate*, je to velmi podivné (neobvyklé, zvláštní) vypravování – avšak zcela pravdivé. Řekl je kdysi nejmoudřejší ze sedmi (mudrců) – *Solón*.
ἦν μὲν οὖν οἰκεῖος καὶ σφόδρα[77] φίλος ἡμῖν Δρωπίδου τοῦ προπάππου, καθάπερ λέγει πολλαχοῦ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ποιήσει: πρὸς δὲ Κριτίαν τὸν ἡμέτερον πάππον εἶπεν, ὡς ἀπεμνημόνευεν αὖ πρὸς ἡμᾶς ὁ γέρων…	Ten byl příbuzným a velmi dobrým přítelem našeho praděda *Dropida* – tak jak to i sám vypráví na mnoha místech ve svých básních. *Dropidés* pak vše vypravoval *Kritiovi*, našemu dědovi – a tento nám to jako stařec zase předal podle své paměti (tak jak si to zapamatoval)[78].

72 Platón, *Timaios; Kritias*, 1996, poznámky František Novotný, s. 117.

73 Jde o nejdelší pasáž v dialogu, která se snaží osvětlit záležitosti stvoření světa z vůle démiurga a zapříčinění vzniku světa obývaného člověkem.

74 Graeser, Andreas, *Řecká filosofie klasického období = Geschichte der Philosophie. 2, Sophistik und Sokratik*, *Plato bis Aristoteles*, 2000, s. 199.

75 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*out of place, strange, unwonted, extraordinary, strange, odd, eccentric*“ [nemístný, zvláštní, nezvyklý, mimořádný, podivný, zvláštní, výstřední].

76 Tamtéž: „*all in all, altogether, wholly, absolutely, by all means, quite so, undoubtedly*“ [celkově, celkem, zcela, absolutně, všemi prostředky, zcela tak, nepochybně].

77 Tamtéž: „*velice, hodně, mimořádně, prudce, zcela jistě*“ [velice, hodně, mimořádně, prudce, zcela jistě].

78 Platón, *Timaios*, *Kritias*, 1996, překlad František Novotný, s. 19, pak pokračuje: „*… ‚že tato naše obec vykonala ve starověku velké a podivuhodné činy, které však byly časem i vyhynutím lidí zahlazeny; jeden pak že byl ze všech největší a ten nyní připomeneme, abychom, jak slušno, i tobě vzdali povinný dík a zároveň po právu a pravdě jako by hymnem oslavili bohyni o jejím svátku.‘ Sókr.: ‚Dobře máš. Než, který to byl čin, o kterém se sice nemluví, který však byl vskutku ve starověku od naší obce vykonán a o kterém Kritias vypravoval podle Solónova podání?‘ Krit: ‚Povím vám tu starou pověst, jak jsem ji slyšel od muže ne mladého. Bylo totiž tehdy dědu Kritiovi podle jeho řeči skoro již k devadesáti letům, mně pak nejvýše tak deset; slavil se právě třetí den Apatúrií, Kúreótis. I tenkráte dostalo se dětem toho, co se podle obyčeje pokaždé dělá na tento svátek: otcové nám totiž vystrojili závody v přednášení výpravných básní. Mnoho tu bylo slyšeti rozličných básní od mnoha rozličných básníků, ale mnozí z chlapců jsme přednášeli básně Solónovy, protože byly v oné době ještě nové. A tu řekl kdosi z fratérů, – ať již si to tehdy opravdu tak myslel, anebo že chtěl Kritiovi jaksi zalichotit – že se mu zdá Solón ve všem nejmoudřejší a v básnictví nejušlechtilejší ze všech básníků. Z toho měl stařec – pamatuji to jako dnes – velikou radost a řekl s úsměvem: ‚Kdyby nebyl měl, Amynandre, básnění za vedlejší zaměstnání, nýbrž byl se mu zcela věnoval jako jiní, a kdyby byl dokončil věc, kterou si sem přinesl z Egypta, a nebyl býval nucen pro občanské rozbroje a jiné pohromy, které tu při svém návratu nalezl, ji nechati, myslím, že ani Hésiodos ani Homér ani žádný jiný básník nebyl by ho slávou převýšil.‘ ‚Která to byla věc, Kritio?‘ řekl Amynandros. ‚Jistě by to byl největší a právem ze všech nejslavnější čin, jehož se týkala,‘ odpověděl, ‚naše obec jej vykonala, ale pro délku času a zánik jeho tvůrců nedošla pověst o něm až k nám.‘ ‚Vypravuj od začátku,‘ děl onen, ‚co a jak líčil Solón a od koho to slyšel jako pravdivou událost.‘ “*

S ohledem na způsob předání *Solónovy* „informace“ *Kritiovi* („mladšímu“) lze v dialogu *Timaios* nalézt rovněž zmínku o dalších upřesňujících okolnostech.

ἦν μὲν γὰρ δὴ τότε[79] Κριτίας, ὡς ἔφη, σχεδὸν[80] ἐγγὺς [21β] ἤδη τῶν ἐνενήκοντα ἐτῶν, ἐγὼ δέ πῃ μάλιστα δεκέτης: ἡ δὲ Κουρεῶτις ἡμῖν οὖσα ἐτύγχανεν Ἀπατουρίων.

Tehdy totiž bylo dědečkovi *Kritiovi*, tak jak to sám říkal, skoro devadesát let, mně pak nejvýše deset – slavil se právě třetí den *Apatúrií*[81], *Kúreótis*.

Uvedené úryvky z textu dialogu lze shrnout tak, že poznatky o „*Atlantidě*“, jejích obyvatelích a dávných Athéňanech, kteří s nimi údajně bojovali, (asi) vyprávěl Solón *Dropidovi*, pradědovi *Kritia* („*mladšího*“ – účastnícího se dialogu). Ten vše předal dědečkovi *Kritia*, který se též jmenoval *Kritias* („*starší*“). Tento dědeček (ve velmi vysokém věku) pak vše řekl ve slavnostním dni zvaném *Kúreótis* svému desetiletému vnukovi – který pak mnohem později vše sdělil *Sókratovi* v dialogu *Timaios*.

[21ε] ἔστιν τις κατ᾽ Αἴγυπτον,᾽ ἦ δ᾽ ὅς, ‘ἐν τῷ Δέλτα, περὶ ὃν κατὰ κορυφὴν[82] σχίζεται[83] τὸ τοῦ Νείλου ῥεῦμα[84] Σαϊτικὸς ἐπικαλούμενος νομός, τούτου δὲ τοῦ νομοῦ μεγίστη πόλις Σάις – ὅθεν[85] δὴ καὶ Ἄμασις ἦν ὁ βασιλεύς – οἷς[86] τῆς πόλεως θεὸς ἀρχηγός τίς ἐστιν, Αἰγυπτιστὶ μὲν τοὔνομα Νηίθ, Ἑλληνιστὶ δέ, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος, Ἀθηνᾶ:

V egyptské deltě, tam kde se tok *Nilu* rozděluje (do více říčních ramen), existuje *kraj* (*nomos*) zvaný *Sajský* a v tomto kraji je značně velké město *Sais*[87], z něho pocházel také faraon (král) *Amasis*. Zakladatelem tohoto města, jak sami říkají, je božstvo, egyptsky nazývané jménem *Neit*, řecky pak *Athéna*.

μάλα δὲ φιλαθήναιοι καί τινα τρόπον οἰκεῖοι τῶνδ᾽ εἶναί φασιν.

Říkají, že mají *Athény* značně rádi a že jsou s námi jakýmsi způsobem příbuzní.

οἷ δὴ Σόλων ἔφη πορευθεὶς σφόδρα[88] τε γενέσθαι παρ᾽ αὐτοῖς ἔντιμος, [22α] καὶ δὴ καὶ τὰ παλαιὰ ἀνερωτῶν[89] ποτε τοὺς μάλιστα περὶ ταῦτα τῶν ἱερέων ἐμπείρους, σχεδὸν[90] οὔτε αὐτὸν οὔτε ἄλ-

Solón řekl, že když tam cestoval, těšil se mezi nimi velké úctě, a když se mj. vyptával na dávnou historii jejich kněží, kteří se v ní velmi dobře vyznali, zjistil, že ani on sám, ani žádný jiný *Řek* o těchto věcech, dá se říci, skoro nic neví[91].

---

79 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 525: „*tehdy, tenkrát, teprve*“.

80 Tamtéž, s. 510: „*blízko, téměř, skoro, asi, stručně*“. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*about, approximately, more or less, roughly speaking*“ [asi, přibližně, víceméně, zhruba řečeno].

81 Šlo o athénské svátky na počest boha *Dionýsa*. Slavily se na podzim – třetí den slavností se nazýval *Kúreótis*. Chlapci byli při něm zapisováni do seznamu své frátrie (Platón, *Timaios*, *Kritias*, 1996, poznámky František Novotný, s. 117).

82 Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník*, *od Homéra po kresťanských autorov*, 2012, s. 734: „*temeno, vrch hlavy, vrchol, kraj, koniec*“.

83 Třetí osoba singuláru prézentu od slovesa *σχίζω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 510: „*σχίζω – štípat, utrhnout, roztrhnout; pas. rozštípnout se, dělit se*“.

84 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*that which flows, a flow, stream, current, the stream of a river, mostly in pl., a stream of lava, a flood, a discharge from the body, a flux*“ [to, co teče, tok, proud, proud řeky, většinou v pl., proud lávy, povodeň, výtok z tělesa, proudění].

85 Tamtéž: „*relat. adv., answering to demonstr. τόθεν and interr. πόθεν, Lat. unde, whence, from which*“ [odkud, z čeho].

86 Viz ukazovací zájmeno: „*ὅς, ἥ, ὅ, gen. οὗ, ἧς, οὗ; dat. pl. οἷς, αἷς, οἷς*“.

87 *Sau* (řecky *Σάϊς – Sais*) bylo významné město ve starověkém *Egyptě* v západní *nilské Deltě* na jednom z říčních ramen, středisko dolnoegyptského *pátého nomu* (kraje). Od počátku historické doby bylo důležitým náboženským centrem kultu bohyně *Neit*, později také *Usira*, *Esety* a *Hora*. Největšího významu dosáhlo za vlády *26. dynastie* (pocházel odtud především faraón *Psammetik*), kdy se stalo královským sídelním městem. Někteří antičtí autoři popisují slavné památky – např. *Neitin chrám*, obelisky, posvátné jezero a hrobky králů. Ještě v 19. století byly patrné rozvaliny mohutného komplexu o rozměru téměř 700 × 700 m, který obklopovala bezmála tři desítky metrů silná cihlová zeď. Nyní se jedná o velmi poškozenou a prozatím jen málo prozkoumanou archeologickou lokalitu, na níž se nezachovaly prakticky žádné viditelné pozůstatky staveb – nachází se na místě dnes zvaném *Sá el-Hagar* (Verner, Miroslav, Bareš, Ladislav a Vachala, Břetislav, *Ilustrovaná encyklopedie starého Egypta*, 1997, s. 387).

88 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*velice, hodně, mimořádně, prudce, zcela jistě*“ [velice, hodně, mimořádně, prudce, zcela jistě].

89 Tamtéž: „*ἀνερωτάω – to ask or inquire of, question, to ask about, inquire into, to question a person about a thing, ask it of him*“ [zeptat se nebo se zeptat na, otázka, dotázat se na, zeptat se na, zeptat se člověka na věc, požádat ho o to].

90 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 510, uvádí: „*blízko, téměř, skoro, asi, stručně*“. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*about, approximately, more or less, roughly speaking*“ [asi, přibližně, víceméně, zhruba řečeno].

91 Platón, *Timaios*, *Kritias*, 1996, překlad František Novotný, pak pokračuje: „*A jednou, chtěje je přivésti k řeči o minulosti, jal se vypravovati o nejstarší minulosti naší vlasti, báji o Foróneovi, podle pověsti prvním člověku, o Niobě a dále po potopě o Deukaliónovi a Pyrze, jak se zachránili, vypočítával jejich potomstvo po jednotlivých rodech a pokoušel se stanoviti podle nich letopočet všeho, o čem mluvil. Tu prý řekl jeden z kněží, už velmi starý: ‚Ó, Solóne, Solóne, vy Řekové jste stále děti a není starého Řeka!‘*

λον Ἕλληνα οὐδένα οὐδὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν εἰδότα περὶ τῶν τοιούτων ἀνευρεῖν{1}.

Ztotožnění bohyně *Neit*[92] s *Athénou* je poměrně „zjednodušující“ – evidentně jde o pozdější *Solónovu* (či spíše jen *Platónovu*) interpretaci.

ἦν γὰρ δή ποτε[93], ὦ Σόλων, ὑπὲρ[94] τὴν μεγίστην φθορὰν[95] ὕδασιν ἡ νῦν Ἀθηναίων οὖσα πόλις ἀρίστη πρός τε τὸν πόλεμον καὶ κατὰ πάντα εὐνομωτάτη διαφερόντως: ᾗ κάλλιστα ἔργα καὶ πολιτεῖαι γενέσθαι λέγονται κάλλισται πασῶν ὁπόσων ὑπὸ [23δ] τὸν οὐρανὸν ἡμεῖς ἀκοὴν παρεδεξάμεθα[96] {2}.

Vskutku, *Solóne*, kdysi před největší potopou (vodní záhubou) existovala obec, která je nyní *Athénskou* (*Athéňanů*) – ta byla velmi statečnou s ohledem na válku, a též ve všem byla nejlépe zákony uspořádána. O ní se říká, že vykonala výjimečně skvělé činy a měla též nejlepší ústavní zřízení ze všech obcí, o jakých jsme se (my) kdy „pod nebem“ (ve světě) doslechli (dozvěděli se).

Uslyšev to, prý se tázal: ‚Jak to myslíš?‘ ‚Mladí jste všichni svými dušemi,‘ odpověděl, ‚neboť nemáte v nich žádné staré myšlenky, získané dávným podáním, ani žádné vědomosti, časem zešedivělé. Příčina toho jest tato: mnoho rozmanitých; pohrom přišlo na lidi a ještě přijde, největší ohněm a vodou, druhé pak menší tisícerými jinými způsoby. Neboť to, co se i u nás vypravuje, jak kdysi Faethón, syn Héliův, zapřáhl vůz otcův, ale nedoveda jeti po cestě otcově, spálil kus země a sám zasažen bleskem zahynul, to se vypravuje sice jako báje, ale pravý smysl jest to, že tělesa, pohybující se po nebi kolem země, odchylují se od své dráhy a že v dlouhých obdobích všechno na zemi velikým ohněm hyne. Tehdy pak všichni, kdo bydlí na horách a na vyvýšených místech a suchých, spíše hynou nežli ti, kdož obývají u řek a moře: nás chrání i tehdy od této pohromy Nil, náš ochránce i v jiných věcech, tím že uvolňuje své vody. Kdykoli však zase vodami očišťují bozi zemi a zaplavují ji potopou, zachraňují se pastevci na horách a salašníci, kdežto obyvatelé měst u nás bývají unášeni řekami do moře; ale v naší zemi ani tehdy a vůbec nikdy nespouští se voda na role shora, nýbrž naopak jest tomu zde tak, že všechna vychází ze spodu. Proto a z těchto příčin se tvrdí, že zde se uchovává nejstarší paměť; a to jest pravda, že ve všech krajích, kde nebrání přílišná zima nebo vedro, lidnatost sice jest jednou větší, podruhé menší, ale lidé tam žijí stále. Všechno pak, co se stalo buď u vás nebo zde nebo i v jiné zemi, které známe z doslechu, jestliže to jest něco krásného nebo velikého nebo po jiné stránce pamětihodného, všechno jest od starodávna vypsáno zde v chrámech a uchováno; ale u vás a u ostatních národů, sotva jest veřejný život opatřen písmem a všemi jinými obecně prospěšnými věcmi, pokaždé znovu na vás přichází v pravidelných obdobích jako mor prudký nebeský příval a zanechá z vás jen lidi neznalé písma a umění, takže se zase ze začátku jaksi omlazujete a nic nevíte ani o naší ani o své vlastní minulosti. Tak také ty vaše genealogické zprávy, Solóne, které jsi právě přednesl, jistě jen málo se liší od dětských pohádek: vždyť za prvé se pamatujete jen na jednu potopu světa, ačkoliv jich bylo již dříve mnoho, dále pak nevíte, že ve vaší zemi žil nejkrásnější a nejušlechtilejší rod na světě, z něhož pocházíš nyní ty i všechna vaše obec, když se bylo z něho kdysi uchovalo skrovné símě; to všechno vám jest neznámo, protože z těch, kteří zůstali, dlouho vymíralo pokolení za pokolením bez napsaného slova.‘ “

92 *Neit* byla původně bohyní války a zejména od *Nové říše* vystupovala především jako ochránkyně zemřelých. Bývala někdy označována jako „*Velká matka*“, což souviselo s její rolí stvořitelky světa; byla zřejmě jedním z nejdůležitějších božstev už v předdynastické éře – též nepřetržitě uctívána ještě v ptolemaiovské a římské době. Od *Nové říše* je považována za androgynní bytost (byly jí občas přisuzovány vlastnosti univerzálního prabožstva spojujícího v sobě mužské a ženské rysy), někdy se ztotožňovala i s praoceánem *Nu* či jeho personifikací bohem *Nunem*, nebo se stvořitelskou bohyní *Mehetweret* (první doklad byl nalezen v textech na sarkofágu krále *Merenptaha* z 19. dynastie – samotná idea je zřejmě mnohem starší). Z *Neitiných* slin měl povstat i nepřítel slunečního boha, had *Apop*. V souvislosti se stvořením světa existoval přívlastek „*Velká kráva*“ a „*Velká záplava*“. Z chrámu v *Esně* pochází nápis, v němž je *Neit* zmiňována jako hornoegyptská bohyně, která se vynořila z „*pravodstva*“, stvořila celý svět, včetně slunečního boha *Rea*, a pak cestovala do *Dolního Egypta*, kde založila své město *Sais*. Byla též označována za matku krokodýlího boha *Sobka*. *Neit* byla znázorňována v lidské podobě s dolnoegyptskou korunou a dvěma zkříženými šípy (případně i s lukem). S touto bohyní byl rovněž spojován boj, lov, zbraně a válečnictví. Delta byla významným střediskem *Neitina* kultu, a tato bohyně byla považována za patronku a ochránkyni celého *Dolního Egypta*. Symbolem *Dolního Egypta* byla také včela – *Neitin* chrám ve městě *Sais* byl tak někdy nazýván „*Dům včely*“. V době *Staré říše* měla *Neit* svatyni v *Mennoferu* – je též zmiňována jako „*vládkyně Mendu*“. Během *Střední* a *Nové říše* její význam poněkud poklesl – její význam se zvětšil v ramessovské době, kdy bylo hlavní město Egypta přeneseno do delty. V ptolemaiovské době byla významným místem jejího kultu též *Esna* (Verner, Miroslav, Bareš, Ladislav a Vachala, Břetislav, *Ilustrovaná encyklopedie starého Egypta*, 1997, s. 315–316; *https://wikisofia.cz/wiki/Neit#cite_note-:2-4*). Bohyně *Athéna* na rozdíl od *Neit* byla především bohyní války (pouze však moudře a rozvážně vedené) – končící vítězstvím. O její radu prosili moudří vladaři. *Řekové* ji ctili jako „*Athénu ve zbroji*“ (*Athéna Enoplos*) nebo jako „*Athénu vyzývající k boji*“ (*Athéna Promachos*). Také bývala nazývána *Athénou Vítěznou* (*Athéna Níké*). Byla ochránkyní především *Athéňanů* (v chrámech byly její sochy – pokud bylo *palladium* v chrámu, město bylo „nedobytné“).

93 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 431: „*někdy, kdysi, konečně jednou, mnohdy*“.

94 Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník: od Homéra po kresťanských autorov*, s. 1234, mj. uvádí: „*(s akuz.) čas. preklenutie istého úseku – raz, po niečom (z iného pohľadu) pred niečím*“.

95 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 554: „*zkáza, zničení, zánik, záhuba, zpustošení, ztráta, mravní zkáza*“.

96 Nominativ plurálu media aoristu slovesa *παραδέχομαι*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 554: „*přejmout, přijmout, ujmout se, nastoupit, za dobré uznat*“.

V dialogu následuje pak i tato *Kritiova* výpověď, která se podle *Solóna* stala 9000 let před jeho návštěvou Egypta (*Solón* byl v Egyptě[97] pravděpodobně 593–594 př. n. l.)[98]:

πολλὰ μὲν οὖν ὑμῶν καὶ μεγάλα ἔργα τῆς πόλεως τῇδε[99] γεγραμμένα θαυμάζεται[100], πάντων μὴν [24ε] ἓν ὑπερέχει μεγέθει καὶ ἀρετῇ: λέγει γὰρ τὰ γεγραμμένα ὅσην ἡ πόλις ὑμῶν ἔπαυσέν ποτε[101] δύναμιν ὕβρει πορευομένην ἅμα[102] ἐπὶ πᾶσαν Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν, ἔξωθεν[103] ὁρμηθεῖσαν ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους{3}.	Mezi mnoha velkými činy vaší (obce), které jsou u nás zapsány, je předmětem obdivu a nade vše vyniká jeden svou velikostí a statečností: neboť se říká, že jsou záznamy, jak vaše obec kdysi zastavila velikou moc, zpupně najednou postupující směrem na celou *Evropu* a *Asii*[104] a útočící od *Atlantického moře*.

Zde je možné si povšimnout ryze „tendenčního“ textu. *Timaios* patří mezi poslední *Platónova* díla[105] – byl napsán asi v roce 360 př. n. l. (*Platón* jej vytvořil asi ve věku 67 let – pamatoval si jak potupnou kapitulaci *Athén* v roce 404 př. n. l., tak též i, v dané době „aktuální“ a pro *Athény* neslavnou, bitvu u *Mantineie*[106] v roce 362 př. n. l.). Jde do určité míry o paralelu jednoho veskrze mýtického vítězství a jedné zcela nedávné porážky. S ohledem na tyto okolnosti lze tak zaujmout zcela skeptický postoj k případné bitvě „*Atlanťanů*“ a starých *Athéňanů* (navíc *Iónové* obývali *Attiku* a *Euboiu* až po přelomu druhého a prvního tisíciletí př. n. l. – i tzv. *heladské*, *středně heladské* či *mykénské* /*pozdně heladské*/ období bylo mnohem později)[107] . V popisované době byly navíc vyspělé civilizace pouze v prostoru dnešní *Palestiny*, *Sýrie*, *Iráku* a na jihovýchodě *Turecka* (egyptský kněz sděluje *Solónovi*, že se událost stala před 9000 lety). Zcela jednoznačně si tak dovolíme tvrdit, že útok „*Atlanťanů*“ nikdy nenastal. Níže dále uvádíme úryvek, kde se *Platón* zmiňuje o *Héraklových sloupech* a „ostrovu“ za ním. Jde evidentně o *Platónův* „omyl“, který bohužel všechny „hledače“ bájné „*Atlantidy*“ zavedl na dlouhodobé scestí.

---

97 Asi přistál v přístavu *Naukratis* u *kanopského ramene Nilu*. Jen o 16 kilometrů dál leželo město *Sais*. V tamním chrámu slyšel údajně *Solón* příběh o „*Atlantidě*“, jak jej prý vyprávěl kněz *Sonchis (Sónchios*). Asi 650 let po *Solónově* smrti napsal *Plútarchos* o něm jeho životopis. Plútarchos, *Životopisy slavných Řeků a Římanů. I.*, s. 148 uvádí: „*(Solón) si vyžádal od Athéňanů dovolení k desetiletému pobytu v cizině a za záminku k cestě si vzal svůj zámořský obchod. Doufal totiž, že si občané za tu dobu zvyknou na jeho zákony. Nejprve tedy připlul do Egypta a pobyl, jak sám praví, u břehu kanópského, kde Nil své vylévá proudy. Nějakou dobu se zde oddával studiu filozofie spolu s nejvzdělanějšími z tehdejších kněží, Psenófiem z Héliopole a Sónchiem z města Sais a s kroužkem kněží kolem nich; od nich prý také uslyšel, jak praví Platón, vyprávění o „Atlantidě“ a pokusil se rozšířit je básní mezi Řeky. Pak plul na Kypros …*“. Internetová stránka *https://en.wikipedia.org/wiki/Sonchis* uvádí (překlad): „*Sonchis ze Saisu (řecky: Σῶγχις ὁ Σαΐτης; 594 př. n. l.) byl egyptský kněz, který je v řeckých spisech zmiňován jako vypravěč o „Atlantidě“. Jeho status jako historické postavy je předmětem diskusí. Platónské dialogy Timaios a Kritias, napsané kolem roku 360 př. n. l., vyprávějí (hlasem Kritia) o tom, jak athénský státník Solón (638–558 př. n. l.) cestoval do Egypta a ve městě Sais se setkal s kněžími bohyně Neith. Jeden z velmi starých kněží mu vypráví, že před 9000 lety se Athény dostaly do konfliktu s velmocí Atlantidou, která byla tehdy zničena katastrofou*.“

98 Asi 9600 př. n. l. či 11600 BP (před současností). K velké změně klimatu (dle současných poznatků /provázené radikálním zvýšením teploty na severní polokouli a masivním táním ledovců/) došlo asi 11700 BP (před současností). S ohledem na přesnost radiokarbonové metody datování jde v podstatě o stejné údaje (viz kapitolu 2).

99 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*τῇδε dat. fem. of ὅδε, as adv. – here, on the spot*“ [zde, na místě].

100 Třetí osoba singuláru indikativu prézentu media od slovesa *θαυμάζω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*to look on with wonder and amazement, to wonder at, marvel at*“ [dívat se s údivem a úžasem, žasnout, obdivovat se].

101 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 431: „*někdy, kdysi, konečně jednou, mnohdy*“.

102 Tamtéž, s. 33: „*současně, spolu*“. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*at once, at the same time*“ [najednou, ve stejnou dobu].

103 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 554: „*zvenčí, z oné strany*“.

104 K „*Asii*“ byl v té době přiřazován i *Egypt*.

105 Otázka datace tohoto dialogu se do určité míry stala částečně i předmětem sporů. Někteří interpreti se vyjádřili tak, že *Timaios* v podstatě vyjadřuje nauku o idejích „*středních dialogů*“ – a že předchází tzv. „*kritickým dialogům*“. Toto pojetí však není schopno vysvětlit, proč se tolik motivů tzv. klasické nauky o idejích vrací i v „*kritických dialozích*“ (Graeser, Andreas, *Řecká filosofie klasického období = Geschichte der Philosophie. 2, Sophistik und Sokratik*, *Plato bis Aristoteles*, s. 199).

106 *Sparťané*, *Athéňané*, *Élejští* a *Mantinejští* byli vedeni spartským králem *Agésiláem II*. *Thébské vojsko* zahrnovalo také vojáky *boiótského spolku* i některých *Arkaďanů*. Oba velitelé byli vysoce strategicky schopní – vítězství v bitvě však dosáhl *Epameinóndás*. Využil přitom taktiku, kterou již dříve uplatnil u *Leukter* – opětovně rozestavil *boiótské vojsko* na levém křídle své armády do neobvykle hlubokého zástupu hoplitů (tzv. kosý šik). *Epameinóndás*, který vedl osobně toto křídlo, porazil a zahnal nejlepší spartské oddíly na jejich pravém křídle – avšak během boje v přední linii utrpěl smrtelné zranění. Thébští velitelé *Iolaidas* a *Daifantos*, které určil svými případnými nástupci, byli rovněž zabiti. Když se umírající *Epameinóndás* doslechl o jejich smrti, nařídil *Thébanům* (i přes zcela nezpochybnitelné vítězství) uzavřít se *Spartou* mír. Po jeho smrti však thébská hegemonie zcela rychle upadla. Konečným výsledkem boje tak bylo rozhodující oslabení jak *Thébanů*, tak i *Sparťanů*. Politickou situaci následně využila *Makedonie* (*Filip II.*).

107 Adkins, Lesley a Adkins, Roy, *Starověké Řecko: encyklopedická příručka*, s. 2.

τότε[108] γὰρ πορεύσιμον ἦν τὸ ἐκεῖ[109] πέλαγος[110]: νῆσον γὰρ πρὸ τοῦ στόματος εἶχεν[111] ὃ καλεῖτε[112], ὥς φατε[113], ὑμεῖς Ἡρακλέους στήλας, ἡ δὲ νῆσος ἅμα[114] Λιβύης ἦν καὶ Ἀσίας μείζων[115], ἐξ ἧς ἐπιβατὸν[116] ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους[117] τοῖς τότε ἐγίγνετο πορευομένοις, ἐκ δὲ τῶν νήσων [25α] ἐπὶ τὴν καταντικρὺ[118] πᾶσαν ἤπειρον[119] τὴν περὶ τὸν ἀληθινὸν[120] ἐκεῖνον πόντον[121] {4}.

τάδε[122] μὲν γάρ, ὅσα ἐντὸς[123] τοῦ στόματος οὗ λέγομεν, φαίνεται[124] λιμὴν[125] στενόν[126] τινα ἔχων εἴσπλουν[127]: ἐκεῖνο δὲ πέλαγος[128] ὄντως ἥ τε περιέχουσα[129] αὐτὸ γῆ παντελῶς[130] ἀληθῶς ὀρθότατ'[131] ἂν λέγοιτο ἤπειρος[132] {5}.

V té době bylo totiž toto (otevřené) moře splavné (pro lodě), neboť před ústím, které vy *Řekové* nazýváte, ve své řeči, *Héraklovy sloupy*, se nacházel ostrov, který byl větší než *Libye* a *Asie* dohromady, a tehdejší cestovatelé se z něj mohli dostat na ostatní ostrovy a z těchto ostrovů na celou pevninu naproti nim, která obklopuje toto vskutku široké moře (oceán).

Neboť toto moře, co leží uvnitř ústí, o němž mluvíme, je zřejmě zálivem s úzkým vchodem, ale to tam je skutečný oceán (široké moře) a pevnina, která ho zcela (plně) obklopuje (pojímá), může být právem nazývána ve zcela pravém slova smyslu kontinentem.

---

108 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 525: „*tehdy, tenkrát, teprve*“.

109 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*there, in that place*“ [tam, na tom místě].

110 Tamtéž: „*πέλαγος – the sea, the high sea, open sea*“ [moře, volné moře, otevřené moře]. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 525, uvádí: „*πέλαγος – moře, vlnobití*“. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník: od Homéra po kresťanských autorov*, s. 970: „*πέλαγος – (Hom., básn., Hdt., att., koiné) 1. šíre more, hlbina, 2. (malé, geograficky ohraničené) more, 3. rozvlnené more, morské vlnobitie, rozvodnená rieka, 4. (prenes.) more (= nesmierne množstvo, nesmierna veľkosť)*“.

111 Třetí osoba singuláru aktiva imperfekta od slovesa *ἔχω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 525: „*mít, držet, nosit, brát, dobývat, obsadit, nabýt, dostat, uchvátit, vzít do správy, ujímat se, všímat si, svírat, poutat, stýkat se…*“.

112 Druhá osoba plurálu imperfekta.

113 Druhá osoba plurálu prézentu aktiva od slovesa *φημί*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 553: „*říkat, mluvit, označit, vyjevit, jmenovat, vypravovat …*“.

114 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 33: „*současně, spolu*“. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*at once, at the same time*“ [najednou, ve stejnou dobu].

115 Komparativ od *μέγας*.

116 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*ἐπιβατός (ἐπιβαίνω) – that can be climbed, accessible*“ [na co se dá vylézt, přístupné].

117 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 356: „*ostrov, poloostrov, výspa*“.

118 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*prep. with gen. straight down from, right opposite, to the parts opposite, exactly opposite to the point at which it flows in, as adv. right opposite, from the opposite side, straightforward, downright*“ [přímo dolů z, přímo naproti, do opačných částí, přesně naproti místu, kde se vlévá, jako adv. přímo naproti, z opačné strany, přímo, přímo dolů].

119 Tamtéž: „*terra-firma, the land, as opp. to the sea*“ [pevnina v protikladu k moři].

120 Tamtéž: „*agreeable to truth, truthful, trusty, true, real*“ [souhlasící s pravdou, pravdomluvný, důvěryhodný, pravdivý, skutečný].

121 Tamtéž: „*the sea, the open sea*“ [moře, otevřené moře].

122 Akuzativ neutra od zájmena *ὅδε*.

123 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*within, inside*“ [vevnitř, uvnitř].

124 Třetí osoba singuláru indikativu prézentu media od slovesa *φαίνω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 551: „*svítit, dát najevo, vyjevit, ukazovat, nabízet, oznámit, ohlásit, nařídit, světlo vydávat, někomu svítit, přislíbit, dát; pas. – objevit se, být viditelný, zářit, vycházet (najevo), plápolat, naskytnout se, přicházet, prokazovat, vyznamenat se, vzniknout, zdát se*“.

125 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*a harbour, haven, creek*“ [přístav, přístaviště, zátoka].

126 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 479: „*úzký, těsný*“.

127 Třetí osoba plurálu imperfekta od slovesa *εἰσπλέω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 164: „*veplout, vniknout, být dovezen*“.

128 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*πέλαγος – the sea, the high sea, open sea*“ [moře, volné moře, otevřené moře]. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 525, uvádí: „*πέλαγος – moře, vlnobití*“. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník: od Homéra po kresťanských autorov*, s. 970: „*πέλαγος – (Hom., básn., Hdt., att., koiné) 1. šíre more, hlbina, 2. (malé, geograficky ohraničené) more, 3. rozvlnené more, morské vlnobitie, rozvodnená rieka, 4. (prenes.) more (= nesmierne množstvo, nesmierna veľkosť)*“.

129 Participium singuláru prézentu aktiva od slovesa *περιέχω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*encompass, embrace, surround*“ [zahrnovat, objímat, obklopovat]. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník: od Homéra po kresťanských autorov*, s. 982, mj. uvádí: „*1. okolo držať (med.) ujímať sa τινὸς – niekoho, chrániť, brať pod svoju ochranu, neopúšťať niekoho, lipnúť na niečom, neupúšťať od niečoho, držať sa niečoho, stáť o niečo, domáhať sa niečoho, stáť o niečo, domáhať sa niečoho, mať rád, túžiť po niečom, 2. obstupovať, obkľučovať, (o veci) obklopovať, objímať, 3.* ***pojímať****, obsahovať τι niečo, (o písomnostiach intr.) hovoriť, byť napísaný…*“.

130 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*adv. παντελῶς, ionic -έως, altogether, utterly, absolutely, entirely, completely*“ [zcela, úplně, absolutně, plně, kompletně].

131 Superlativ (adverbium /adjektivní/) od *ὀρθός*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 375: „*přímý, vzpřímený, stálý, pevný, jistý, pravý, řádný, zdárný, dobrý, správný, přiměřený, neporušený*“.

132 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 251: „*pevnina, vnitrozemí*“.

Ve výše uvedeném úryvku je problémem, jak přeložit participium „*περιέχουσα*“ (jde o femininum – vztahuje se ke „*γῆ*“). Staří *Řekové* si totiž představovali oceán jako „*dokonalou řeku*“ (*τελήεντος ποταμοῖο*) – která obklopovala pevninu. *Oceán* rovněž ohraničoval *Zem*. Větu, i přes její „zavádějící“ smysl, je nicméně možné chápat tak, že pevnina (tehdy známá *Asie* a *Libye* /v „širším smyslu“ – mj. *Egypt* byl pokládán za součást *Asie*/ a *Evropa*) je kolem dokola obklopena „otevřeným mořem“ – oceánem. Následující pasáž dialogu (o útoku „*Atlanťanů*“ proti všem zemím za *Héraklovými sloupy* /*Gibraltarem*/) vynecháme. Zajímavá je až především zmínka o zániku celého „bájného“ ostrova.

ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ σεισμῶν ἐξαισίων[133] καὶ κατακλυσμῶν γενομένων, μιᾶς [25δ] ἡμέρας καὶ νυκτὸς χαλεπῆς[134] ἐπελθούσης[135], τό τε παρ'[136] ὑμῖν μάχιμον πᾶν ἀθρόον[137] ἔδυ[138] κατὰ γῆς, ἥ τε Ἀτλαντὶς νῆσος ὡσαύτως κατὰ τῆς θαλάττης δῦσα ἠφανίσθη[139]: διὸ καὶ νῦν ἄπορον καὶ ἀδιερεύνητον[140] γέγονεν τοὐκεῖ πέλαγος, πηλοῦ[141] κάρτα[142] βραχέος[143] ἐμποδὼν ὄντος, ὃν ἡ νῆσος ἱζομένη[144] παρέσχετο[{6}].

A tak v pozdějším čase (době) nastala mimořádná zemětřesení a povodně; přišel jeden osudný (těžký, trýznivý) den a noc a tu propadlo se (ponořilo se, utopilo se) u vás všechno mužstvo (shromážděné vojenské síly) schopné zbraně do země, a právě tak ostrov *Atlantis* se propadl (ponořil se) do moře a zmizel (stal se neviditelným). Proto až dosud je moře na oné straně nepřístupné plavbě i zkoumání (je neprozkoumané, nevyzpytatelné), neboť extrémně překáží v cestě vysoko k povrchu nakupené bahno, které zanechal klesající ostrov.

Uvedené „bahno“ mohlo být způsobeno sopečným prachem spadlým po výbuchu sopky *Piton de la Fournaise* (či nějakého jiného i podmořského vulkánu – viz podrobně níže v této kapitole /též i v *eposu o Gilgamešovi* – viz kapitolu 4.5/). Z výše uvedeného překladu původního řeckého textu rovněž vyplývá, že ostrov „*Atlantis*“ zanikl následkem „jakési“ „potopy“[145].

4.4 Platónův dialog Kritias – geografie popisovaného „ostrova“

Nejprve čtenáře seznámíme (na níže uvedeném obrázku č. 4) s hypotetickým tvarem ostrova (bájné „*Atlantidy*“) před náhlým vzestupem hladin světových oceánů, který nastal na předělu *mladšího dryasu* a *holocénu* (11700 BP /před současností/). Hladina *Indického oceánu* byla v té době o cca 70–80 m níž než v současnosti. Batymetrické mapy však nejsou natolik přesné – proto jsme mohli použít pouze dostupné znázornění stometrových hloubek mořského dna (GEBCO – *Undersea Featu-*

133 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*beyond what is ordained or fated; lawless; extraordinary violent*“ [nad rámec toho, co je předurčeno nebo určeno; bezprávný; mimořádně násilný].

134 Tamtéž: „*hard to bear, painful, sore, grievous, dangerous, difficult, rugged*“ [těžko snesitelný, bolestivý, trýznivý, těžký, nebezpečný, obtížný, drsný].

135 Participium singuláru aktiva aoristu od slovesa *ἐπέρχομαι*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*to come upon, come near, come suddenly upon – in hostile sense, to go or come against, to attack, assault*“ [přijít, přiblížit se, náhle přijít – v nepřátelském smyslu, jít nebo přijít proti, zaútočit, napadnout].

136 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon* (jde o dativ): „*beside, alongside of, by, with verbs implying rest, used to answer the question where?*“ [u, vedle, při, se slovesy naznačujícími odpočinek, které se používají k odpovědi na otázku kde?].

137 Tamtéž: „*in crowds or masses, crowded together, taken together*“ [v davech nebo masách, shluknutý, sebraný dohromady].

138 Aorist od slovesa *δύω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 479: „*ponořit, zahalit, obléct; med. ponořit se…*“.

139 Třetí osoba singuláru aoristu pasiva od slovesa *ἀφανίζω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 100: „*činit neviditelným, vyhladit, zničit…*“.

140 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*): „*inscrutable,* ***Pl.Ti.25d****. – uninvestigated, not searched*“ [nevyzpytatelný, nevyšetřený, neprohledaný (neprozkoumaný)].

141 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*clay, earth, such as was used by the potter and modeller, mud*“ [hlína, zemina, kterou používal hrnčíř a modelář, bláto].

142 Tamtéž: „*very, very much, extremely, beyond measure, in good earnest*“ [velmi, hodně, extrémně, nad míru, vážně].

143 Tamtéž: „*βραχέως – scantily, seldom*“ [skrovně, skoupě, zřídka].

144 Tamtéž: „*intr. to sit, sit down*“.

145 Tento mýtus zajisté není evropské civilizaci díky knize *Genesis* neznámý. V dnešní době se však všeobecně uznává, že původnějším pramenem je *epos o Gilgamešovi*, kde *Utanapištim* vypráví o potopě (viz kapitolu 4.5).

re Names Gazetteer)[146]. Z dialogu *Kritias* uvádíme pouze relevantní pasáže. Pokud možno jsme je přeložili zcela „neliterárně“ – tj. doslovně – a to tak, aby se především neztratila jejich věcná podstata. Starší překlad *Novotného* posloužil pouze k předběžnému „předporozumění“.

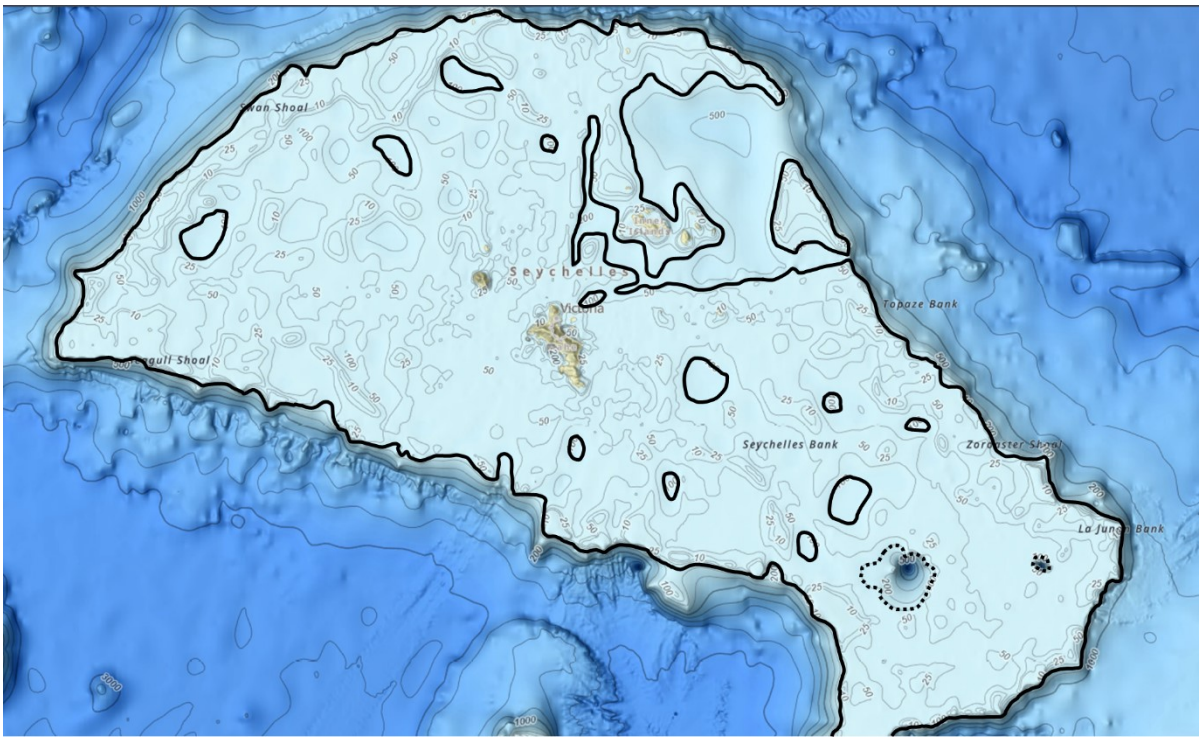

Obrázek č. 4 – „Atlantida“ při snížení hladiny Indického oceánu o cca 100 m

Úvodní část dialogu jsme vynechali. Za relevantní lze označit až výpověď hlavní osoby tohoto dialogu – *Kritia* („mladšího“). Ten zde vzývá bohyni paměti – *Mnémosyné*. Je tedy otázkou – měl *Kritias* tak skvělou paměť? U starých Řeků by to nebylo až tak neobvyklé. Výše jsme již uvedli, že mýtus o „*Atlantidě*“ vyprávěl *Solón Dropidovi*, pradědovi *Kritia* („mladšího“ – účastnícího se dialogu). Ten vše předal dědečkovi *Kritia*, který se též jmenoval *Kritias* („starší“). Možné je i to, že *Platón* měl k dispozici nějaké (již nedochované) starší *Solónovy* záznamy.

ὦ φίλε Ἑρμόκρατες, τῆς ὑστέρας[147] τεταγμένος, ἐπίπροσθεν[148] ἔχων ἄλλον, ἔτι[149] θαρρεῖς[150] {7}.	Milý příteli *Hermokrate*, pokud jsi až jako další na řadě[151] – (tedy) máš před sebou někoho jiného – jsi stále odvážný[152].

146 *https://www.ngdc.noaa.gov/gazetteer/*.

147 Internetový portál *http://www.perseus.tufts.edu/hopper/* uvádí: „*latter, coming after, following*“. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník: od Homéra po kresťanských autorov*, s. 1 257: „*zadnejší, neskorší (z dvoch), nasledujúci, druhý, za niekým, viac vzadu*“.

148 Internetový portál *http://www.perseus.tufts.edu/hopper/*: „*before*“. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník: od Homéra po kresťanských autorov*, s. 512, mj. uvádí: „*pred niečím, priamo pred niečím*“. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 215: „*vpředu, před, v cestě, dopředu*“.

149 Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník: od Homéra po kresťanských autorov*, s. 549, mj. uvádí: „*(o čase) (v kladných větách) – ešte (stále).*“ Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 229: „*ještě, již, stále, mimoto*“.

150 Jde o indikativ prézentu od slovesa *θαρσέω*. Domníváme se, že v daném případě jde o tzv. gnomický prézens (Niederle, Jindřich, Niederle, Václav a Varcl, Ladislav, *Mluvnice řeckého jazyka*, s. 231). Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 254: „*θαρσῶ – mít odvahu, odvážit se, být dobré mysli, být bezpečný (důvěřivý), pevně věřit, nebát se*“.

151 Jako třetí v pořadí. Prvním byl *Timaios* v dialogu *Timaios*. V tomto dialogu měl hlavní slovo především *Kritias* (*II.* – „*mladší*“ /viz výše kapitolu 4.3/). *Hermokratés* byl význačným aristokratickým politikem a vojevůdcem sicilských *Syrakús* v době *peloponéské* války. *Platón* totiž původně plánoval napsat ještě další dialog *Hermokratés* – nicméně k tomu (s ohledem na jeho pokročilý věk) již nedošlo. Dodnes není zřejmé, co asi *Platón* v tomto „nerealizovaném“ dialogu zamýšlel čtenáři sdělit. O *Hermokratovi* existují zmínky i u ostatních antických autorů (např. *Xenofón*, *Plútarchos* a *Polyainos*).

152 Bohužel převážná část všech překladů plně nepochopila *Platónův* text. Je totiž zapotřebí mít na paměti předešlou *Hermokratovu* výpověď. Ten *Sókratovi* sděluje, že i on zde bude hovořit – nicméně až po *Kritiovi*. Je svým způsobem ve „výhodě“. A právě proto (a též zcela přátelsky!) hovoří ryze obecně (uvedená myšlenka se dotýká jak *Hermokrata*, tak *Kritia*) – v tom smyslu, že je zapotřebí vždy vzývat „bohy“ (tj. opustit své nadměrné „ego“); v daném případě jde o *Paióna* a *Múzy*. Na to mu *Kritias* odpovídá

τοῦτο μὲν οὖν[153] οἷόν ἐστιν, αὐτό σοι τάχα[154] δηλώσει[155]{8}:	Toto vskutku (vpravdě) – tak jak to ve skutečnosti je, se ti (samo o sobě) hned (okamžitě) ozřejmí.
παραμυθουμένῳ[156] δ᾽ οὖν[157] καὶ [108δ] παραθαρρύνοντί[158] σοι πειστέον, καὶ πρὸς οἷς θεοῖς εἶπες[159] τούς τε ἄλλους κλητέον[160] καὶ δὴ καὶ[161] τὰ μάλιστα Μνημοσύνην{9}.	Musím se opravdu (v každém případě) spolehnout na tvou útěchu a povzbuzení, a tak kromě bohů, o nichž jsi mluvil, je třeba jmenovat též i všechny ostatní, zejména (bohyni paměti) *Mnémosyné*.
σχεδὸν[162] γὰρ τὰ μέγιστα ἡμῖν τῶν λόγων ἐν ταύτῃ τῇ θεῷ πάντ᾽ ἐστίν:	Neboť skoro největší část této výpovědi je zcela v moci této bohyně.
μνησθέντες[163] γὰρ ἱκανῶς[164] καὶ ἀπαγγείλαντες[165] τά ποτε[166] ῥηθέντα ὑπὸ τῶν ἱερέων καὶ δεῦρο ὑπὸ Σόλωνος κομισθέντα σχεδὸν[167] οἶδ᾽ ὅτι τῷδε τῷ θεάτρῳ δόξομεν τὰ προσήκοντα μετρίως[168] ἀποτετελεκέναι{10}.	Jestliže se totiž dostatečně rozpomeneme a popíšeme to, co bylo kdysi vypravováno kněžími a bylo sem víceméně (přibližně) přineseno *Solónem*, jistě bude mít toto publikum dojem, že jsme dostatečně (přiměřeně) splnili svou úlohu.
τοῦτ᾽ οὖν[169] αὖτ᾽ ἤδη[170] δραστέον[171], καὶ μελλητέον οὐδὲν ἔτι{11}.	V každém případě je tedy třeba již konat, neváhat a dát se do díla.

Po této úvodní části výpovědi *Kritia* následuje časové vymezení popisovaných událostí. *Solón* byl v Egyptě v roce 593 př. n. l. (tj. přibližně v roce 600 př. n. l.). Zkáza „*Atlantidy*“ přibližně nastala

---

(spíše neosobně – nesnaží se „vyvrátit“ předešlou *Hermokratovu* řeč), že on je na tom přesto hůře (přitom ale plně souhlasí s nutností mít „božské“ ve své „duši“), protože právě on (*Kritias*) bude muset již zcela záhy pronést (po skvělé řeči *Timaia* /nebude lehké se mu „vyrovnat“/) velmi závažné sdělení! I s ohledem na tuto skutečnost proto oslovuje *Hermokrata* velmi „familiárně“ oslovením „*příteli*“.

153 Internetový portál *http://www.perseus.tufts.edu/hopper/*: „*certainly, in fact*“. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 379: „*opravdu, vskutku, jistě, v každém případě*“.

154 Internetový portál *http://www.perseus.tufts.edu/hopper/*: „*quickly, presently, forthwith*“ [rychle, okamžitě, neprodleně].

155 Zde jde o futurum od slovesa *δηλόω*. Internetový portál *http://www.perseus.tufts.edu/hopper/*: „*to make visible or manifest, to show, exhibit*“ [zviditelnit nebo projevit, ukázat, předvést (vystavit)].

156 Participium singuláru mediopasiva od slovesa *παραμυθέομαι*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*παραμυθέομαι – to encourage or exhort one to do a thing* [povzbuzovat nebo nabádat k nějaké činnosti]; *to encourage, exhort, advise* [povzbuzovat, nabádat, radit]; *to console, comfort* [utěšit, potěšit]; *to pacify* [uklidnit]; *to assuage, abate* [uklidnit, zmírnit]; *to soften down, explain away* [zmírnit, vysvětlit]“.

157 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*certainly, in fact, really, at all events*“ [jistě, ve skutečnosti, opravdu, v každém případě].

158 Participium singuláru prézentu aktiva od slovesa *παραθαρσύνω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*παραθαρσύνω – to embolden, cheer on, encourage*“ [osmělovat, podněcovat, povzbuzovat]. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 390, uvádí: „*povzbuzovat, mysli dodávat*“.

159 Druhá osoba singuláru indikativu aktiva aoristu (minulého času) od slovesa *εἶπον* [mluvit, říkat].

160 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*κλητέος 1 verb. adj. of καλέω to be called, named* [být nazýván, pojmenován]; *κλητέον, one must call* [je třeba volat, jmenovat].

161 Gemoll, Wilhelm, Vretska, Karl, Aigner, Therese, ed., *Griechisch-deutsches Schul- und Handwörterbuch*, s. 213, uvádí: „*καὶ δὴ καὶ – aber auch*“ [ale i]. Lepař, František, *Nehomérovský slovník řecko-český*, s. 561, uvádí: „*a – i*“.

162 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „close, near, hard by, nigh“ [těsně, blízko, poblíž, v blízkosti]; „*nearly, all but, almost, just*“ [téměř, všechno – kromě, skoro, jen]. Prach, Václav. *Řecko-český slovník*, s. 111, uvádí: „*téměř, skoro, blízko, asi, stručně*“.

163 Participium pasiva plurálu aoristu od slovesa *μιμνήσκω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*In active, Causal of μνάομαι to remind, put one in mind* [připomínat, mít na paměti]; *to recall to memory, make famous* [vzpomenout si, proslavit se]“.

164 Dostatečně, přiměřeně, dost.

165 Participium plurálu aktiva aoristu od slovesa *ἀπαγγέλλω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*to bring tidings, report, announce*“ [přinášet zprávy, hlásit, oznamovat]; „*to carry a report, to bring back tidings, report in answer*“ [donášet zprávy, přinášet zprávy, podávat zprávy v odpovědi]; „*to relate, narrate*“ [vyprávět, popisovat].

166 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 431: „*někdy, kdysi, konečně jednou, mnohdy*“.

167 Tamtéž, s. 510, uvádí: „*blízko, téměř, skoro, asi, stručně*“. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon* též uvádí: „about, approximately, more or less, roughly speaking“ [asi, přibližně, víceméně, zhruba řečeno].

168 Adverbium od *μέτριος*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*of average height, holding to the mean, moderate, a mean or middle state, tolerable*“ [průměrné výšky, držící se průměru, mírný, průměrný nebo střední stav, snesitelný]. Adverbium: „*enough, sufficiently, modestly, temperately*“ [dost, dostatečně, skromně, umírněně].

169 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 379, uvádí: „*opravdu, vskutku, jistě, v každém případě*“.

170 Tamtéž, s. 246, uvádí: „*touto dobou, již, už, nyní, v současné době, ihned, právě teď, konečně, ovšem, tedy, pročež, mimoto ještě*“.

171 Akuzativ adjektiva *δραστέος*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*to be done, one must do*“ [je třeba provést, je nutné udělat].

9000 + 600 = 9600 let př. n. l. (BCE) (či před cca 11600 lety /BP/). K velké změně klimatu (dle současných poznatků /provázené radikálním zvýšením teploty na severní polokouli a masivním táním ledovců/) došlo asi před 11700 lety (BP /začátek *holocénu* a konec *mladšího dryasu*/). S ohledem na přesnost radiokarbonové metody datování (též označované jako uhlíková nebo radiouhlíková metoda) jde o zanedbatelný rozdíl.

[108ε] πάντων δὴ πρῶτον[172] μνησθῶμεν[173] ὅτι τὸ κεφάλαιον[174] ἦν ἐνακισχίλια ἔτη, ἀφ᾽ οὗ γεγονὼς ἐμηνύθη πόλεμος τοῖς θ᾽ ὑπὲρ Ἡρακλείας στήλας ἔξω κατοικοῦσιν καὶ τοῖς ἐντὸς πᾶσιν: ὃν δεῖ νῦν διαπεραίνειν[175] {12}.

Především (nejprve ze všeho) si připomeňme, že je tomu celkem (v součtu) 9000 let[176] od té doby, co podle vypravování byla válka mezi těmi, kdo bydlili vně za *Héraklovými sloupy*, a všemi obyvateli uvnitř; tu je třeba nyní důkladně vysvětlit.

Z celého rozsáhlého dialogu je pro nás důležitý až závěr níže uvedené části větné periody, kde se dozvídáme o konci „bájného“ „ostrova“. Nastalo prý zemětřesení – následně se pak „*Atlantida*“ potopila (při současných poznatcích o náhlém vzestupu hladin světových oceánů na počátku holocénu už víme, že /geologicky velmi stará/ část superkontinentu *Gondwany* „nepoklesla“ – naopak stoupající voda oceánu ji „náhle“ zatopila).

τῶν μὲν οὖν[177] ἥδε ἡ πόλις ἄρξασα[178] καὶ πάντα τὸν πόλεμον διαπολεμήσασα[179] ἐλέγετο, τῶν δ᾽ οἱ τῆς Ἀτλαντίδος νήσου[180] βασιλῆς, ἣν δὴ Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζω νῆσον οὖσαν ἔφαμεν εἶναί ποτε, νῦν δὲ ὑπὸ ***σεισμῶν*** δῦσαν[181] ἄπορον[182] ***πηλὸν***[183] τοῖς ἐνθένδε ἐκπλέουσιν [109α] ἐπὶ τὸ πᾶν πέλαγος[184], ὥστε μηκέτι πορεύεσθαι, κωλυτὴν[185] παρασχεῖν{13}.

Zcela jistě se říkalo, že toto naše město (*Athény*) bylo vůdcem jedné strany a bojovalo po celou dobu války, zatímco druhé straně veleli králové ostrova *Atlantidy*, o němž jsme říkali, že to byl kdysi dávno ostrov větší než *Libye* a *Asie*. Ale teď, když se potopil v důsledku ***zemětřesení***, vytvořil ***bariéru*** z neprostupného (nepřekonatelného) bahna, která brání vyplout odtud kamkoliv

---

172 Neutrum adjektiva *πρῶτος*. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník*, *od Homéra po kresťanských autorov*, 2012, s. 1 075, mj. uvádí: *„(τὸ) πρῶτον (τὰ) πρῶτα (ako adv.) a) najprv, skôr, spočiatku (Hom. ve spojení s ἐπεί) raz, kedysi, keď už dávno, keď už prv, b) po prvýkrát, c) (pri uvádzaní príkladu aj) už len (aj), d) na prvom mieste, v prvom rade, najmä …*“.

173 První osoba plurálu aoristu konjunktivu pasiva od slovesa *μιμνήσκω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*in active, causal of μνάομαι to remind, put one in mind* [připomínat, mít na paměti]; *Mid. and Pass., to remind oneself of a thing, call to mind, remember* [připomenout si nějakou věc, připomenout si, vzpomenout si]; *to remember or be minded to do a thing* [pamatovat si nebo mít v úmyslu udělat nějakou věc]. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 345, uvádí: „*μιμνήσκω – připomínat, upomínat; pas. vzpomínat si, pamatovat si, být pamětliv, zmiňovat se, mít se na pozoru, všímat si…*“.

174 Neutrum od adjektiva *κεφάλαιος*. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*) uvádí: „*mostly subst. κεφάλαιον, τό, = κεφαλή, head, parts about the head* [hlava, části kolem hlavy] … *summing up, sum total, completion of a thing* [shrnutí, součet, dokončení věci].

175 Infinitiv aktiva od slovesa *διαπεραίνω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*to bring to a conclusion, discuss thoroughly*“ [dovést k závěru, důk–ladně prodiskutovat]. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 134, pouze uvádí: „*διαπεραίνω – zcela dokončit*“.

176 Viz poznámku č. 98.

177 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 379, uvádí: „*opravdu, vskutku, jistě, v každém případě*“. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*certainly, in fact, really, at all events*“ [jistě, ve skutečnosti, opravdu, v každém případě].

178 Participium singuláru aktiva aoristu od slovesa *ἄρχω*. Prach, Václav, Řecko-český slovník, s. 90, uvádí: „*ἄρχω – být první, mít přednost, být velitelem, vládnout, začínat, být původcem (příčinou), být archontem; med. počínat; pas. být ovládán*“.

179 Participium singuláru aktiva aoristu od slovesa *διαπολεμέω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*to carry the war through, end the war, to carry on the war, continue it, to spend some time at war* [dotáhnout válku do konce, ukončit válku, pokračovat ve válce, pokračovat v ní, strávit nějaký čas ve válce]. Prach, Václav, Řecko-český slovník, s. 134, uvádí: „*διαπολεμῶ – stále bojovat, vybojovat, dobojovat*“.

180 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 356: „*ostrov, poloostrov, výspa*“.

181 Indikativ aoristu od slovesa *δύω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*to enter, make one's way into, plunged into, to sink into, to get into, put on*“ [vstoupit, proniknout do, potopit se do, ponořit se do, dostat se do, obléknout si].

182 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*ἄπορος – without passage, having no way in, out, impassable, pathless, trackless, hard to see one's way through, impracticable, very difficult, hard to deal with, impracticable, unmanageable, impossible to have any dealings with, without means or resources, at a loss, helpless, poor, needy* [bez průchodu, bez cesty dovnitř, ven, neprůchodný, bez cest, beze stop, těžko průchodný, neproveditelný, velmi obtížný, těžko řešitelný, neproveditelný, nezvládnutelný, nemožný k jakémukoli jednání, bez prostředků nebo zdrojů, ve ztrátě, bezmocný, chudý, potřebný]. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 79, uvádí: „*ἄπορος – neschůdný, obtížný, nepřekonatelný, nemožný, nuzný, chudý, bezradný, neschopný, nebezpečný*“.

183 Tamtéž: „*πηλός – clay, earth, such as was used by the potter and modeller, mud, mire*“ [hlína, zemina, kterou používal hrnčíř a modelář, bláto, bahno]. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 417, uvádí: „*πηλός – hlína, bahno, bláto*“.

184 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*πέλαγος – the sea, the high sea, open sea*“ [moře, volné moře, otevřené moře].

185 Jde o akuzativ singuláru od adjektiva *κωλυτής*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*hinderer*“ [bránící, překážející].

na širé (otevřené) moře, v důsledku čehož se nelze dostat dál.

Pokud bychom podle GEBCO (*Undersea Feature Names Gazetteer*)[186] snížili hladinu moře pouze o 50 m (ne o 100 m /či 70–80 m odpovídajícím *mladšímu dryasu*/) vypadal by geografický útvar značně „roztříštěný“. Doplout loděmi by bylo do jeho centra spíše obtížné. Navíc by šlo všude o poměrně mělké moře (též s bezpočtem korálových útesů). Skutečně mohl vzniknout dojem „bariéry“ z neprostupného (nepřekonatelného) „bahna“, která bránila vyplout na otevřené moře. Dále je zapotřebí podotknout, že nedaleko, na ostrově *Réunion*, se nachází jedna z největších a nejaktivnějších sopek na světě – *Piton de la Fournaise*[187].

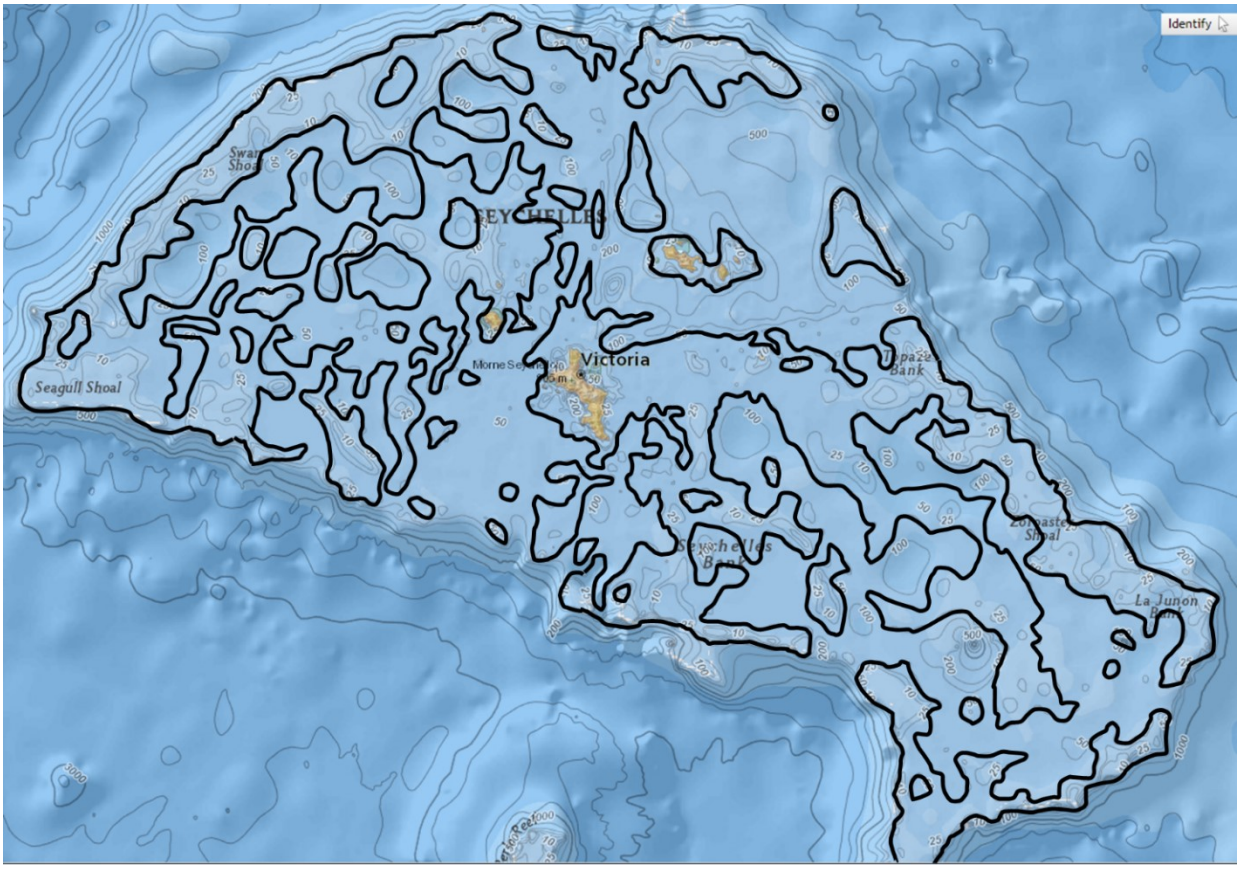

Obrázek č. 5 – „Atlantida“ při snížení hladiny Indického oceánu o 50 m (před cca 10000 lety)

Následuje poměrně dlouhý popis jakýchsi „bájných“ *Athén* v době před 11600 lety. Jde evidentně o *Platónovu* fikci. Pro nás je zajímavá i část, kde jsou popisováni protivníci (fiktivních) *Athéňanů* – a to obyvatelé ostrova *Atlantidy* (zde jde spíše o původní /občas nevěrohodný/ *Solónův* text).

τὰ δὲ δὴ τῶν ἀντιπολεμησάντων[188] αὐτοῖς οἷα ἦν ὥς τε ἀπ᾽ ἀρχῆς ἐγένετο, μνήμης[189] ἂν μὴ στε-

Jaké však byly poměry u jejich válečných protivníků a jak se od počátku vyvíjely, neopustí-li nás paměť toho, co jsme slyšeli ještě jako děti, tak se o to nyní s vámi přátelsky podělíme.

Mohlo by se též jednat o femininum od adjektiva *κωλυτός* „*to be hindered*“ [být omezován]. Ovšem *πηλός* je maskulinum. Takže akuzativ: *πηλὸν κωλυτήν*.

186 *https://www.ngdc.noaa.gov/gazetteer/*.

187 Viz kapitolu 3.2.

188 Participium plurálu aoristu od slovesa *ἀντιπολεμέω*. *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to urge war against others*“ [vyzývat k válce proti ostatním]. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*) navíc uvádí (s odkazem na dialog *Kritias*): „*wage war against; pass., to be warred against*“ [vést válku proti; pas., být vystaven válce proti].

189 Genitiv singuláru od substantiva *μνήμη*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*a remembrance, memory, record of a person or thing, memory as a power of the mind*“ [vzpomínka, paměť, záznam osoby nebo věci, paměť jako schopnost mysli]. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 347, uvádí: „*μνήμη – pamatování, paměť, vzpomínka, zmínka, sláva, líčení, vypravování*“.

ρηθῶμεν[190] ὧν[191] ἔτι[192] παῖδες ὄντες ἠκούσαμεν, εἰς[193] τὸ μέσον[194] αὐτὰ νῦν ἀποδώσομεν[195] ὑμῖν τοῖς φίλοις εἶναι κοινά{14}.

[113α] τὸ δ᾽ ἔτι[196] βραχὺ[197] πρὸ τοῦ λόγου δεῖ δηλῶσαι, μὴ πολλάκις[198] ἀκούοντες ***Ἑλληνικὰ βαρβάρων ἀνδρῶν ὀνόματα*** θαυμάζητε: τὸ γὰρ αἴτιον αὐτῶν πεύσεσθε[199] {15}.

Σόλων, ἅτ᾽ ἐπινοῶν[200] εἰς τὴν αὐτοῦ ποίησιν καταχρήσασθαι[201] τῷ λόγῳ, διαπυνθανόμενος[202] τὴν τῶν ὀνομάτων δύναμιν[203], ηὗρεν τούς τε Αἰγυπτίους τοὺς πρώτους ἐκείνους αὐτὰ γραμένους εἰς τὴν αὐτῶν φωνὴν ***μετενηνοχότας***[204], αὐτός τε αὖ πάλιν ἑκάστου τὴν διάνοιαν[205] ὀνόματος [113β] ἀναλαμβάνων[206] εἰς τὴν ἡμετέραν ἄγων[207] φωνὴν ἀπεγράφετο{16}:

Nežli začneme svůj výklad, je třeba ještě něco málo objasnit, abyste se snad nedivili, když často uslyšíte helénská ***jména*** „barbarských“ (***neřeckých***) ***mužů***; dozvíte se totiž příčinu toho.

Protože *Solón* chtěl tento příběh použít pro báseň, prozkoumal význam jmen a zjistil, že staří *Egypťané*, kteří je zaznamenali jako první, je ***převedli*** do svého jazyka, a tak opět vzal význam každého jména a zapsal ho tak, jak se četlo převedené do našeho (jazyka).

---

190 Konjunktiv plurálu pasivního aoristu od slovesa *στερέω*. *An intermediate Greek-English lexicon:* „*Pass. to be deprived, bereaved or robbed of anything*“ [být o něco ochuzen, připraven nebo o něco okraden].

191 Genitiv plurálu vztažného zájmena *ὅς*.

192 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 229: „*ἔτι – ještě, již, dále, mimoto*“.

193 Tamtéž, s. 229: „*εἰς – uvnitř; předl s akuzativem do, k, na, až, do, pro, proti, vzhledem k*“.

194 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*μέσον epic μέσσον, ου, as subst. the middle, the space between*“ [střed, prostor mezi nimi].

195 Plurál futura indikativu aktiva od slovesa *ἀποδίδωμι*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to give up or back, restore, return, to render what is due, to pay, as debts, penalties, to return, render, yield of land*“ [vzdát se nebo vrátit, obnovit, vrátit, odevzdat to, co náleží, zaplatit, jako dluhy, pokuty, vrátit, odevzdat, výnos půdy].

196 Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník: od Homéra po kresťanských autorov*, s. 549, mj. uvádí: „*(o čase) (v kladných větách) – ešte (stále).*“ Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 229, uvádí: „*ještě, již, stále, mimoto*“.

197 Prach, Václav. *Řecko-český slovník*, s. 111, uvádí: „*krátký, nedaleký, malý, mělký, nepatrný…*“. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník*, *od Homéra po kresťanských autorov*, s. 288, mj. uvádí: „*malý, neveľký, nízky*“.

198 Tamtéž, s. 425, uvádí: „*mnohdy, často*“.

199 Medium futura plurálu od slovesa *πυνθάνομαι*. *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to learn by hearsay or by inquiry, to learn something from a person, to hear or learn a thing, to inquire about one person of or from another*“ [dozvědět se z doslechu nebo dotazem, dozvědět se něco od nějaké osoby, slyšet nebo se dozvědět nějakou věc, dotazovat se na jednu osobu od druhé nebo od ní].

200 Participium singuláru prézentu aktiva od slovesa *ἐπινοέω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*ἐπινοέω – to think on or of, contrive* [vymyslet], *to form plans, to plan, to have in one's mind, intend purpose* [mít na mysli, zamýšlet cíl]“.

201 Infinitiv aoristu od slovesa *καταχράω*. *An intermediate Greek-English lexicon:* „*ἀντὶ λόφου ἡ λοφιὴ κατέχρα the mane sufficed them for a crest*“ [hříva jim stačila na erb], „*οὐδέ οἱ καταχρήσει ὑμέων ἀπέχεσθαι nor will it suffice him to keep his hands off you*“ [ani mu nebude stačit, když od vás bude dávat ruce pryč].

202 Participium singuláru prézentu mediopasiva. *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to search out by questioning, to find out*“ [pátrat dotazováním, zjišťovat], „*τί τινος something from one*“.

203 Akuzativ singuláru od substantiva *δύναμις*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*power, might, strength*“ [moc, síla, pevnost]; „*παρὰ δύναμιν beyond one's strength*“ [nad své síly]; „*power, might, authority*“ [moc, síla, autorita]; „*a force for war, forces, a quantity, a power, faculty, capacity*“ [válečná síla, síly, množství, síla, schopnost, kapacita]; *the force or meaning of a word*“ [síla nebo ***význam slova***]; „*the worth or value of money…*“

204 Participium plurálu perfekta aktiva od slovesa *μεταφέρω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to carry over, transfer*“ [přenášet, převádět, převážet]; „*μ. κέντρα πώλοις to apply the goad to the horses in turn*“ [postupně použít rákosku na koně]; „*to change, alter*“ [měnit, upravovat]; „*μ. τὰ δίκαια to change, confound*“ [změnit, zmást]; „*in Rhetoric – to use a word in a changed sense, to employ a metaphor*“ [v rétorice – použít slovo v pozměněném významu, použít metaforu]; „*fut. μετ-οίσω, aor1 -ήνεγκα, perf.* ***ενήνοχα***“.

205 Akuzativ singuláru od substantiva *διάνοια*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*a thought, intention, purpose* [myšlenka, záměr, cíl]; *a thought, notion, opinion; intelligence, understanding*“ [myšlenka, představa, názor; inteligence, porozumění]; „*the thought or meaning of a word or passage*“ [myšlenka nebo význam slova nebo úryvku.]; „*τῇ διανοίᾳ as regards the sense*“ [pokud jde o smysl].

206 Nominativ participia singuláru prézentu aktiva od slovesa *ἀναλαμβάνω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to take up, take into one's hands*“ [uchopit, vzít do rukou]; „*to take on board ship*“ [vzít na palubu lodi]; „*to take up, for the purpose of examining or considering*“ [***převzít za účelem přezkoumání nebo zvážení***]; „*to take upon oneself, assume*“ [vzít na sebe, převzít]; „*Mid. to take upon oneself, undertake, engage in*“ [vzít na sebe, podniknout, angažovat se]; „*to get back, regain, recover*“ [dostat se zpět, získat zpět, zotavit se]; „*to retrieve, make good*“ [získat zpět, napravit]; „*to restore, repair*“ [obnovit, opravit]; „*ἀν. ἑαυτόν to regain strength, revive*“ [obnovit sílu, oživit]; „*to take up again, resume, τὸν λόγον*“ [znovu se ujmout, pokračovat]; „*to recollect*“ [vzpomínat]; „*to pull short up, to check a horse*“ [vytáhnout nahoru, zkontrolovat koně]; „*ἀν. τὰς κύνας to call them back*“ [přivolat je zpět]; „*to gain quite over, win over*“ [získat převahu, zvítězit]“.

207 Nominativ singuláru participia aktiva prézentu od slovesa *ἄγω* [vodit, nosit, přivézt, přinést].

Výše uvedený úryvek z dialogu *Kritias* je velmi důležitý. Je zřejmé, že veškerá vlastní jména osob i zeměpisná označení byla převzata z jiného jazyka kdysi dávno starými *Egypťany*. Ti příslušné jejich znění přizpůsobili staré *egyptštině*. Kněží z chrámu v *Sau* (řecky *Σάϊς – Sais*) *Solónovi* při jeho návštěvě (pravděpodobně v roce 571 př. n. l.) ústně sdělovali zvuková (fonetická) znění příslušných jmen („barbarů" /osob neřeckých/). *Solón* pak provedl (spíše velmi nepřesnou) transkripci do své rodné řečtiny[208]. Je zřejmé, že tak mohlo dojít k mnoha nepřesnostem proti původnímu znění (převzatého pravděpodobně přes starou sumerštinu)[209]. Této otázce se budeme ještě podrobně věnovat u jména bájného krále „*Atlantidy*".

καὶ ταῦτά γε δὴ τὰ γράμματα[210] παρὰ τῷ πάππῳ τ᾽ ἦν καὶ ἔτ᾽ ἐστὶν παρ᾽ ἐμοὶ νῦν, διαμεμελέτηταί[211] τε ὑπ᾽ ἐμοῦ παιδὸς ὄντος{17}.	Právě tyto záznamy byly v držení mého dědečka[212] a dodnes jsou v mém vlastnictví – podrobně jsem je prostudoval[213] – už jako dítě.
ἂν οὖν ἀκούητε τοιαῦτα οἷα καὶ τῇδε ὀνόματα, μηδὲν ὑμῖν ἔστω θαῦμα[214]: τὸ γὰρ αἴτιον αὐτῶν ἔχετε{18}.	Nebuďte překvapeni, když uslyšíte jména, která zde používáme, protože důvod toho už znáte.
μακροῦ δὲ δὴ λόγου τοιάδε τις ἦν ἀρχὴ τότε{19}.	Takový tedy byl tehdy začátek tohoto dlouhého příběhu[215].

Především je zapotřebí zdůraznit sdělení: „*Nebuďte překvapeni, když uslyšíte jména, která zde používáme, protože důvod toho už znáte…*" *Solón* totiž „převáděl" zaslechnutá egyptská slova do svého jazyka – tj. řečtiny. Následuje zmínka o losování bohů a o tom, že *Poseidón* dostal jako úděl

---

208 S ohledem na též obdobné pozdější řecké zvyklosti nešlo o nic neobvyklého. *Řekové* totiž měli ve zvyku i zeměpisná jména přizpůsobovat *řečtině* (nebo někdy používat řecké přezdívky), místo aby je transliterovali. Takže *Crocodolopolis*, „*Krokodýlí město*", v *Egyptě* je *Shedet* – řecký název pochází ze skutečnosti, že hlavním kultem města bylo uctívání *Sobeka* (boha krokodýlů). *Heliopolis* („*Město slunce*") bylo centrem kultu boha slunce (egyptský název *Lwnw* znamenal „sloupy" /bylo zde hodně obelisků/). *Řekové* překládali jak podle obsahu, tak podle zvuku. Velmi řecky znějící název města *Oxyrynchos* (což doslova znamená „*ostrý nos*") je jen překladem egyptského *Pr-Medjed* (jména slona, který sloužil jako menší místní božstvo). V případě *Théb* znělo egyptské město původně *Vaset* (nyní se používá označení *Veset*) – zde je však shoda s řečtinou pozdější náhodou. Velký chrámový komplex v *Karnaku* byl místem konání svátku *Opet* – jednoho z náboženských vrcholů egyptského roku. Slavnosti byly zřejmě tak důležité, že *Ta Opet* („*místo opetské slavnosti*") bylo běžnou zkratkou pro město, a to se stalo *Tape* v *démotické egyptštině* a pak *Thebai* u *Řeků* (pravděpodobně s dórským nářečím). V *Egyptě* je samozřejmě též mnoho místopisných názvů, které znějí řecky, protože jsou ve skutečnosti řecké – odrážejí několik set let řecké nadvlády, která následovala po dobytí *Alexandrem Velikým*. Názvy měst, jako je *Alexandrie* nebo *Berenice* a *Ptolemaida*, jsou pojmenovány podle *Alexandra* a ptolemaiovských králů a královen, kteří jej následovali (*https://www.quora.com/*).

209 Je všeobecně známo, že existovaly velmi úzké *egyptsko-mezopotámské vztahy* (mezi civilizacemi *starověkého Egypta* a *Mezopotámie* na *Blízkém východě*). Ty se velmi intenzivně rozvíjely především od 4. tisíciletí př. n. l., počínaje *uruckým obdobím* pro *Mezopotámii* (asi 4000-3100 př. n. l.) a o půl tisíciletí mladší *gerzskou kulturou* (*Nakáda II*, nebo zkráceně *gerzean* podle naleziště *Gerza* – eneolitická /navazuje na *Nakádu I*/) *pravěkého Egypta* (asi 3500–3200 př. n. l.), a představovaly do značné míry jednosměrný soubor vlivů z *Mezopotámie* do *Egypta*. V tomto období se do *Egypta* dostaly zcela odlišné cizí předměty a umělecké formy, což svědčí o kontaktech s několika částmi *západní Asie*. Vzorů, které egyptští umělci napodobovali, je mnoho. Např. *uruký král-kněz* s tunikou a kloboukem s krempou v pozici pána zvířat, hadi, okřídlení gryfové, hadi kolem rozety, lodě s vysokými příděmi (charakteristické pro dřívější mezopotámské umění pozdního *Uruku IV* /asi 3350–3200 př. n. l./). Stříbro, které se objevuje v tomto období, mohlo být získáno pouze z *Malé Asie*. Již velmi dávno, před popsaným specifickým mezopotámským vlivem existoval dlouhodobý vliv ze *západní Asie* do *Egypta*, *severní Afriky*, a dokonce i do některých částí *Sahelu* v podobě *neolitické revoluce*, která od cca 9000 př. n. l. šířila do oblasti vyspělé zemědělské postupy a technologie, genofond, některá zvířata a pravděpodobně i protoafroasijský jazyk. *Mezopotámské vlivy* lze spatřovat ve výtvarném umění *Egypta*, v architektuře, v technologii, ve zbraních, v dovážených produktech a hospodářských zvířatech a také ve velmi pravděpodobném přenosu písma z *Mezopotámie* do *Egypta* (*wikipedia.org/Egypt-Mesopotamia relations*).

210 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon: „γράμμα – I. that which is drawn, in pl. the lines of a drawing or picture, in sg. a drawing, picture, II. that which is written, a written character, letter, Lat. litera, etc.;* ***in pl. letters****; hence, the alphabet, γρ. to have learnt to read, ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δ᾽ ἐφοίτων you kept school, 2. a note in music, III.* ***in pl.*** *also, a piece of writing* [část písemného díla]*, and, like Lat. literae, a letter, an inscription, epitaph, 2. papers or documents of any kind* [doklady nebo dokumenty jakéhokoli druhu]*, records, accounts, 3. a man's writings, i. e. a* ***book****,* ***treatise****, letters* [kniha, pojednání, dopisy]*, learning…*".

211 Perfektum od *διαμεμελετῶ*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 335, uvádí: „*μελετῶ – mít na starost, pečovat, cvičit se, opakovat, studovat, deklamovat*". Gemoll, Wilhelm, Vretska, Karl, Aigner, Therese, ed., *Griechisch-deutsches Schul- und Handwörterbuch*, s. 213, uvádí: „*διαμεμελετάω – sorgfältig üben*" [pečlivě cvičit].

212 Byl to *Kritias (I.)* – viz výše schéma *Platónových* předků.

213 Prostudoval je – s ohledem na mluvnické *perfektum* je v době výpovědi „*měl plně prostudovány a plně v paměti*".

214 Lepař, František, *Nehomérovský slovník řecko-český*, s. 515, uvádí: „*div, úkaz, zjevení, zvláštnost*".

215 Platón, *Timaios*, *Kritias*, 1996, překlad František Novotný, pak pokračuje: „*Již svrchu bylo řečeno o losování bohů, že si rozdělili veškerou zemi tu na větší, tu na menší údělы a zařizovali pro sebe svatyně i oběti; tak tedy i Poseidón dostav ostrov Atlantský usadil své děti ze smrtelné ženy na takovémto asi místě ostrova.*"

ostrov „*Atlantidu*“. Místem jeho pobytu byla hora (pohoří) níže popsaná v části [113ξ] dialogu *Kritias*. Zde usadil též své děti.

πρὸς[216] θαλάττης[217] μέν, κατὰ[218] δὲ μέσον πάσης[219] πεδίον ἦν[220], ὃ δὴ πάντων πεδίων κάλλιστον ἀρετῆ τε ἱκανὸν γενέσθαι λέγεται, πρὸς[221] τῷ πεδίῳ δὲ αὖ[222] κατὰ μέσον σταδίους ὡς πεντήκοντα ἀφεστὸς[223] ἦν ὄρος[224] βραχὺ[225] πάντῃ[226].	U moře, od vody moře (ve směru) ke středu celého (ostrova), byla (rozprostírala se) rovina, která prý (jak se vypráví) byla ze všech rovin nejkrásnější a dostatečně úrodná. U té roviny se pak nalézalo pohoří, které bylo od (téhož) středu (ostrova) vzdálené padesát *stadií*[227] (devět kilometrů) – ze všech stran celkově (všude /stejně/) nevysoké (nízké).

Výše uvádíme vlastní překlad pasáže, která geograficky popisuje bájný ostrov. Všechny dostupné verze nejsou bohužel zcela precizní – především nevychází z podrobné analýzy výskytu genitivní, dativní či akuzativní vazby. Pro hlubší analýzu *Platónova* sdělení některé z nich níže zmíníme. *František Novotný*[228] přeložil tuto větnou periodu následovně[229]:

---

216 Zde jde o vazbu s genitivem (viz níže poznámku č. 217). Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník*, *od Homéra po kresťanských autorov*, 2012, s. 1052: „*(miesto) oproti, smerom na niečo, pri niečom, vedľa niečoho,* ***po strane niečoho, zo strany, smerom od****…*“.

217 Jde o genitiv singuláru feminina od substantiva „*θάλασσα*“. Lepař, František, *Nehomérovský slovník řecko-český*, s. 515, uvádí: „*moře (proti zemi), voda mořská*“. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník*, *od Homéra po kresťanských autorov*, 2012, s. 605: „*more, morská voda, prímorie, námorníctvo, námorný obchod*“.

218 Zde jde o vazbu s akuzativem. Lepař, František, *Nehomérovský slovník řecko-český*, 1892, s. 574, mj. uvádí: „*dolů, dovnitř, do, dále, přes*“. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník*, *od Homéra po kresťanských autorov*, s. 674: „*(miestne kam) dolu, dolu do niečoho, dolu po niečom, (miestne kadiaľ kam) ďalej, ďalej po niečom, cez niečo, po niečom, za niečom,* ***smerom k niečomu****, blízko niečoho, proti, naproti, oproti, (miestne kde) po niečom, v niečom, na niečom…*“.

219 Je zapotřebí provést doplnění (jde o tzv. „elipsu“) na: „*πάσης νήσου*“. Z ryze stylistických důvodů *Platón* opětovně po sobě „ostrov“ (je v předcházející větě /femininum/) neuvádí. V daném případě jde o genitiv místa (Niederle, Jindřich, Niederle, Václav a Varcl, Ladislav, *Mluvnice řeckého jazyka*, 1998, s. 206).

220 Jde o třetí osobu singuláru indikativu imperfekta aktiva. Popisuje se dlouhodobý stav, který zde existoval před zánikem *Platónem* předpokládané civilizace (existující již v období *mladšího dryasu*).

221 Zde jde o dativ. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník*, *od Homéra po kresťanských autorov*, 2012, s. 1052: „*(miesto) proti niečomu, pri niečom, blízko niečoho, blízko k niečomu…*“. Internetový portál *http://www.perseus.tufts.edu/hopper/* mj. uvádí: „*near, at, on, by, in, among*“.

222 Internetový portál *http://www.perseus.tufts.edu/hopper/* uvádí: „*again, anew, afresh, once more, generally, again, i.e. further, moreover, on the other hand, on the contrary*“ [znovu, nově, čerstvě, ještě jednou, obecně, znovu, tj. dále, navíc, na druhé straně, naopak]. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník*, *od Homéra po kresťanských autorov*, 2012, s. 250, mj. uvádí: „*opäť, znova, zase, ďalej, na druhej strane, naproti tomu, však, za to (na oplátku)*“.

223 Jde o participium singuláru perfekta aktiva od plurálu „*ἀφεστήξω*“ od slovesa „*ἀφίστημι*“.

224 V daném případě nejde pouze o „horu“ – ale o pohoří. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník*, *od Homéra po kresťanských autorov*, s. 908, uvádí: „*vyvýšenina, vrch, hora,* ***pohoří***“.

225 Substantivum *ὄρος* je neutrum – proto *βραχύ*. Prach, Václav. *Řecko-český slovník*, s. 111, uvádí: „*krátký, nedaleký, malý, mělký, nepatrný…*“. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník*, *od Homéra po kresťanských autorov*, s. 288, mj. uvádí: „*malý, neveľký, nízky*“.

226 Internetový portál *http://www.perseus.tufts.edu/hopper/* mj. uvádí: „*on every side, altogether, entirely*“. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník*, *od Homéra po kresťanských autorov*, s. 937: „*kadiaľkoľvek, na všetky strany, všadiaľ, všade, na všetkých stranách, kdekoľvek, úplne, celkom*“. Prach, Václav. *Řecko-český slovník*, 1993, s. 388, uvádí: „*všude, kdekoliv, na všech stranách*“.

227 Podle *Herodota* se jeden *stadion* rovnal 600 řeckým *stopám*. Délka chodidla se však v různých částech řeckého světa lišila a délka *stadionu* je proto předmětem sporů a hypotéz. Empirické určení délky *stadionu* provedl *Lev Vasilevič Firsov*, který porovnal 81 vzdáleností udaných *Eratosthenem* a *Strabónem* s přímými vzdálenostmi naměřenými moderními metodami a výsledky zprůměroval. Získal výsledek asi 157,7 m. *Carl Ferdinand Friedrich Lehmann-Haupt* v roce 1929 stanovil *olympijské stadion* v hodnotě 192 m (200 *Héraklových kroků*). *Ptolemaiovo* či *atické stadion* činí dle *Otto Cuntze* 185 m. V římské době činilo *stadion* asi 180 m.

228 Platón, *Timaios*, *Kritias*, 1996, překlad František Novotný, s. 106.

229 Problém v překladu bývá velmi často při vymezování „středu“ ostrova (Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 106). Určité nesrovnalosti lze nalézt i v internetově dostupném překladu německém (Plato, Loewenthal, Erich, Schleiermacher, Friedrich. *Sämtliche Werke. Bd. 3*., 1940 – dostupné z: www.zeno.org): „*Ziemlich in der Mitte der ganzen Insel, jedoch so, daß sie an das Meer stieß, lag eine Ebene, welche von allen Ebenen die schönste und von ganz vorzüglicher Güte des Bodens gewesen sein soll. Am Rande dieser Ebene aber lag wiederum, und zwar etwa sechzig Stadien vom Meer entfernt, ein nach allen Seiten niedriger Berg.*“ [Téměř uprostřed celého ostrova, ale tak, že přiléhala k moři, se rozkládala planina, o níž se říkalo, že je nejkrásnější ze všech plání a že má vynikající kvalitu půdy; na okraji této roviny, asi ***šedesát*** stadií ***od moře***, se tyčila nízká hora].

„*Od moře ke středu celého ostrova prostírala se rovina, která prý byla ze všech rovin nejkrásnější a dostatečně úrodná, s tou rovinou pak se stýkala uprostřed ostrova ve vzdálenosti asi padesát stadií hora, na všech stranách mírně vystupující.*“

Již lepší anglický překlad[230] publikoval *Walter Rangeley Maitland Lamb* již v roce 1914 (www.perseus.tufts.edu)[231].

„*Bordering on the sea and extending through the center of the whole island there was a plain, which is said to have been the fairest of all plains and highly fertile; and, moreover, near the plain, over against its center, at a distance of about 50 stades, there stood a mountain that was low on all sides.*“ [Hraničící s mořem a rozprostírající se přes střed celého ostrova byla pláň (rovina), která prý byla nejkrásnější ze všech planin (rovin) a velmi úrodná, a navíc se nedaleko této pláně (roviny), ***naproti jejímu středu***, ve vzdálenosti asi 50 stadií[232], tyčila nízká hora (ze všech stran).]

Za asi nejlepší překlad ze všech, které měl autor této publikace k dispozici, lze označit následující anglické znění[233]:

„*Now seaward*[234]*, but running along the middle of the entire island, was a plain which is said to have been the loveliest of all plains and quite fertile. Near this plain in the middle of the island and at about fifty stades' distance*[235] *was a uniformly low and flat hill.*“ [A tak proti moři, avšak rozprostírající se přes střední (část) celého ostrova, byla rovina, o níž se říká, že byla nejkrásnější ze všech rovin a poměrně úrodná. Nedaleko této roviny uprostřed ostrova a ve vzdálenosti asi padesáti stadií (od tohoto středu) byl rovnoměrně nízký a plochý kopec.]

S ohledem na poněkud komplikovanou *Platónovu* větu si dovolíme provést stručné shrnutí výše uvedené geografické informace. Ostrov se nalézal u „neznámého“ moře[236] – poblíž toho se též (až k tomuto moři) rozkládala rovina, která byla velmi „rovná“ a rovněž výjimečně úrodná. Ostrov měl jakýsi pomyslný „střed“ – i tam existovala uvedená „rovina“. U tohoto „středu“ mělo existovat pohoří, které nebylo příliš vysoké a které mělo (dle *Platónova* popisu) ze všech stran působit jako stejně vysoké. To pak bylo též od tohoto „středu“ vzdáleno pouze padesát stadií[237]. Vše nasvědčuje tomu, že asi existovala i „mapa“, kterou měli k dispozici staří *Egypťané* (možná též *Solón*). Pokud vyznačíme „pomyslný střed“ (podrobně popisovaného) poměrně rozsáhlého geologického útvaru v prostoru *Seychel*, zjistíme, že uváděná vzdálenost cca 50 stadií je kupodivu velmi přesná. Rovněž i celý popis plně odpovídá batymetrii oceánského dna v okolí *Seychel*. Po snížení hladiny by se zcela jednoznačně „vynořil“ ostrov s rozsáhlou rovinou (plání) a pouze nevysokým pohořím. Poměrně složitou *Platónovu* větnou periodu (s ohledem na přibližně obdélníkový tvar „ostrova“ – viz níže) lze graficky vyjádřit zjednodušeným schématem. K uvedené (poněkud komplikované) větné periodě je rovněž zapotřebí zdůraznit i tu okolnost, že kromě filosofie ovládal *Platón* též matematiku – především geometrii. Je všeobecně známý jeho výrok, který prý existoval ve formě nápisu nad vchodem do *Akademie*: „*Nevstupuj, kdo neovládáš (neznáš) geometrii*.“ (ΑΓΕΩΜΕΤΡΗΤΟΣ ΜΗΔΕΙΣ ΕΙΣΙΤΩ)[238]. Pojem těžiště zřejmě *Platón* znát nemohl – jak tedy určil uvedený „střed“? Dostal *Solón* od *Egypťanů* nějakou mapu? Pokud ano – uvedený „střed“ by byl určen pouze „opticky“. Zajímavá je však i ta okolnost, že jakýsi „hluboký“ záliv (viz níže) se nacházel od pomyslného „středu“ rovněž ve vzdálenosti cca 50 stadií. Samozřejmě lze vytknout zcela oprávněnou námitku, že výše uvedené argumenty

230 Dostupný na: *http://www.perseus.tufts.edu/hopper*.
231 Existuje řada dalších anglických a německých překladů, které uvádíme v doplňující podrobné poznámce {20}.
232 Viz poznámku č. 227.
233 Plato, Cooper, John M., ed., *Complete works*, 1997, s. 1 299.
234 Velmi výstižně přeloženo. Takto to Platón zamýšlel.
235 Dovolíme si provést doplnění: „*... from the middle (center)*“.
236 *Platón* nikde neuvádí, že by mělo jít jednoznačně o „*Atlantský oceán*“ (ostrov se pouze nalézal za *Héraklovými sloupy*).
237 Viz poznámku č. 227.
238 Otázkou samozřejmě je, zda tradicí zachovaný výrok (ΑΓΕΩΜΕΤΡΗΤΟΣ ΜΗΔΕΙΣ ΕΙΣΙΤΩ) je autentický. Spíše lze předpokládat rčení: „*Ať se pod mou střechu nedostane nikdo neznalý geometrie*.“ (*Μηδείς άγεωμέτρητος είσίτω μου τήν στέγην*.)

jsou jen hypotetické. Proto je nutné být velmi kritickým. Nicméně je zde ještě jedna „podezřelá“ okolnost – a to, že tento „střed“ ***byl možná rovněž hlavním městem celého ostrova*** (viz závěrečnou kapitolu 8 a obrázek č. 22).

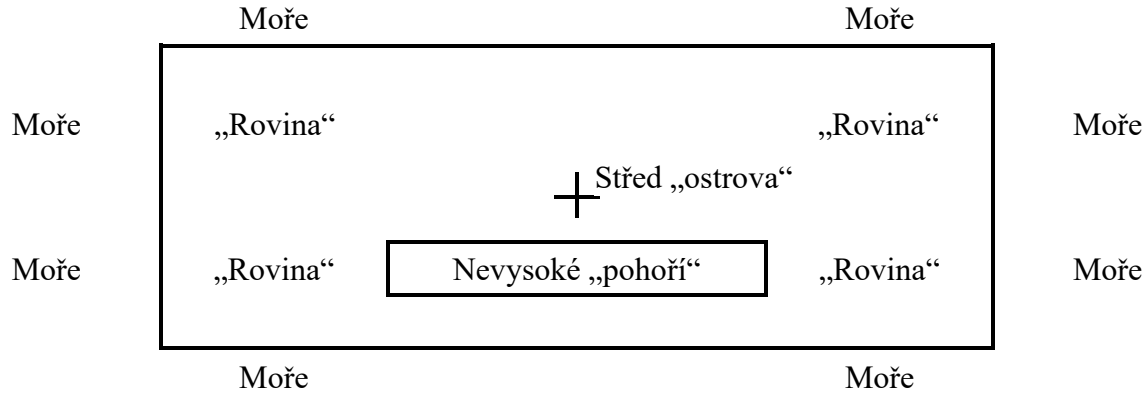

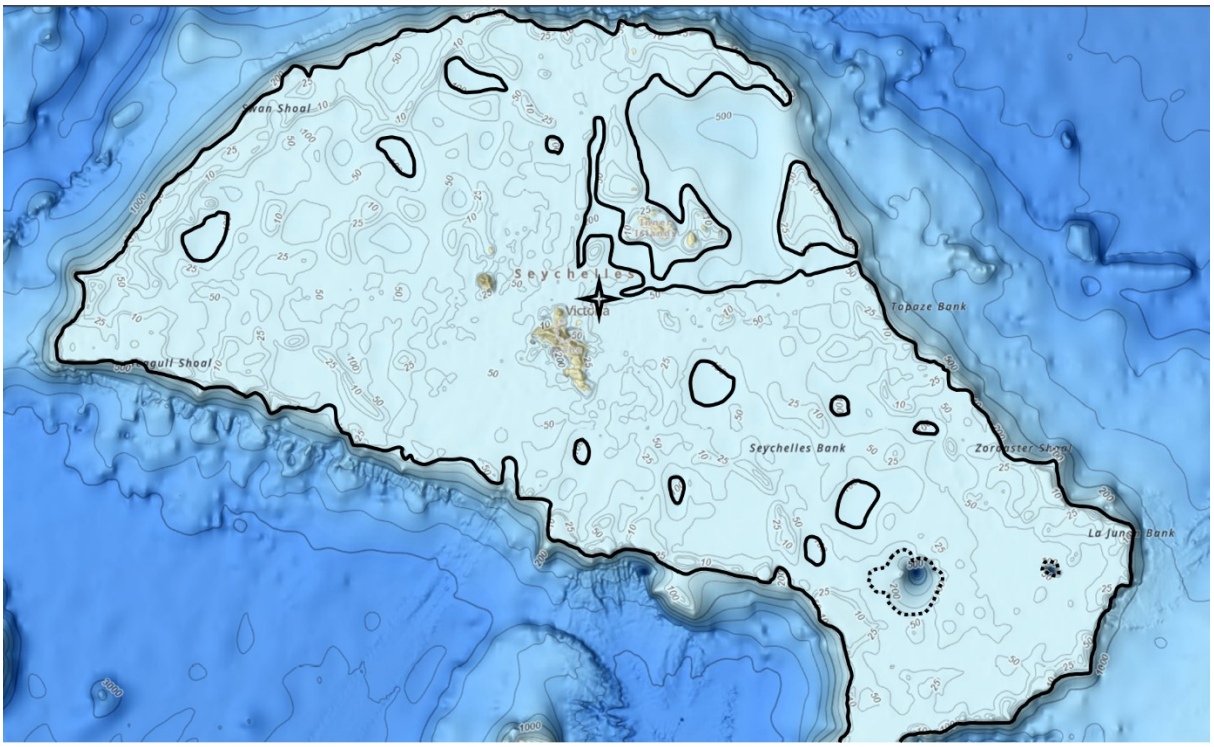

Obrázek č. 6 – „Střed“ ostrova „Atlantidy“ – nedaleko od nynějšího ostrova Mahé

Dovolíme si ještě uvést i další velmi zajímavou okolnost – a to s ohledem na „*ze všech stran (stejně) nevysoké pohoří*“. Pokud se podíváme na současnou mapu *Seychel* je možné zjistit, že pouze ve středu pohoří (které prakticky tvoří přibližně 80 % rozlohy celého ostrova) se vypíná (asi uprostřed nepříliš rozsáhlého horského útvaru) *Morne Seichellais* (905 m n. m.). Na okrajích na mapě pak nalezneme *Trois Frères* (699 m n. m.), *Mont Le Niol* (681 m n. m.), *Mte. Jasmin* (643 m n. m.), *Morne Blanc* (675 m n. m.), *Mont Harrison* (688 m n. m.), *Les Dents* (555 m n. m.) a *New Savy* (587 m n. m). Všechny tyto vrcholky jsou kupodivu téměř shodně vysoké (okolo 600 m n. m.). Lze tedy říci, že se souhrnně jedná spíše o nevysoké geologické útvary, které se navíc jeví ze všech světových stran jako přibližně shodně strmé a vysoké.

Obrázek č. 7 – Stávající orografie ostrova Mahé (podle Mapy.cz)

τούτῳ δ᾽ ἦν ἔνοικος[239] τῶν ἐκεῖ[240] κατὰ ἀρχὰς[241] [113δ] γῆς ἀνδρῶν γεγονότων[242] Εὐήνωρ[243] μὲν ὄνομα, γυναικὶ δὲ συνοικῶν Λευκίππῃ: Κλειτὼ δὲ μονογενῆ[244] θυγατέρα ἐγεννησάσθην[245] {21}.

Zde žil jeden z tamních (zde bydlících) mužů, který se původně (na počátku) narodil ze země; jmenoval se *Euénór*, žil tam se svou ženou *Leukippou* a jejich jediným dítětem (zplodili jediné dítě) byla dcera jménem *Kleitó*.

ἤδη[246] δ᾽ εἰς ἀνδρὸς ὥραν ἡκούσης[247] τῆς κόρης ἥ τε μήτηρ τελευτᾷ καὶ ὁ πατήρ, αὐτῆς δὲ εἰς ἐπιθυμίαν[248] Ποσειδῶν ἐλθὼν συμμείγνυται[249], καὶ τὸν γήλοφον[250], ἐν ᾧ κατῴκιστο[251], ποιῶν εὐερ-

Dívka právě (konečně) dosáhla věku, kdy se mohla vdát (byla ve věku určenému pro muže), když její matka i otec zemřeli. *Poseidóna* přitahovala a miloval se s ní; kopec (vrch, pahorek, návrší), kde se usadila, opevnil tak, že jej kolem

239 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*in-dwelling: an inhabitant*“ [bydlící obyvatel].

240 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*there, in that place*“ [tam, na tom místě].

241 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*): „*κατ᾽ ἀρχάς in the beginning, at first, Hdt.3.153, 7.5*“ [na začátku, zpočátku].

242 Participium plurálu perfekta aktivního od slovesa *γίγνομαι*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to come into being; of persons, to be born; of things, to be produced; of events, to take place, come to pass, come on, happen*“ [vzniknout; o osobách, narodit se; o věcech, vzniknout; o událostech, konat se, uskutečnit se, nastat, stát se].

243 Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, s. 155 (překlad): „*Mnohá jména atlantského královského rodu naznačují velkolepost nebo sílu, například Evenor (dobrý nebo statečný muž) a Kleitó (srovnej κλειτός, slavný nebo skvělý). Leukippe evokuje atlantské koně – ti byli spojováni zejména s Poseidónem (viz 116e, 117c).*“

244 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*the only member of a kin or kind: hence, generally, only, single*“ [jediný člen rodu nebo druhu: tedy obecně jediný, samostatný.]

245 Duál (byli dva) media aoristu od slovesa *γεννάω* [zplodit].

246 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 246: „*touto dobou, již, už, nyní, v současné době, ihned, právě teď, konečně, ovšem, tedy, pročež, mimoto ještě*“.

247 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*): „*ἐς γάμου ὥρην ἀπικέσθαι Hdt. 6.61; γάμων ἔχειν ὥραν D.H.5.32; so εἰς ἀνδρὸς ὥραν ἥκουσα time for a husband, Pl.Criti. 113d*“ [čas (doba, věk) na manžela].

248 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*ἐπιθυμία (ἐπιθυμέω) – desire, yearning, longing; by passion, opp. to προνοίᾳ (foresight, foreknowledge)*“ [touha, touha, touha; podle vášně, protiklad k προνοίᾳ (předvídavost, předvídání)]

249 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*συμμίγνυμι – to mix together, commingle; to mix one thing with another; to join forces, of two armies; to unite; to have intercourse with; to associate or communicate with others; to meet for conversation or traffic; generally, to meet*“ [smíchat, smísit; smíchat jednu věc s jinou; spojit síly, dvou armád; sjednotit se; stýkat se; spojit se nebo komunikovat s ostatními; sejít se k rozhovoru nebo obchodu; obecně – ***setkat se***, ***spojit se***].

250 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*a hill*“ [kopec, vrch, mohyla]. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 246: „*γήλοφος – pahorek, návrší*“.

251 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*): „*settle, establish; plant them in his mind; establish oneself, settle; bring home and re-establish there, restore to one's country*“ [usídlit se, usadit se; zasadit je do své mysli; usadit se; přivést domů a znovu se tam usadit, vrátit se do své země].

κῇ[252] περιρρήγνυσιν[253] κύκλῳ[254], θαλάττης γῆς τε ἐναλλὰξ[255] ἐλάττους μείζους τε περὶ ἀλλήλους ποιῶν τροχούς[256], δύο μὲν γῆς, θαλάττης δὲ τρεῖς[257] οἷον τορνεύων[258] ἐκ μέσης τῆς νήσου[259], [113ε] πάντῃ[260] ἴσον[261] ἀφεστῶτας[262], ὥστε ἄβατον[263] ἀνθρώποις εἶναι: πλοῖα γὰρ καὶ τὸ πλεῖν οὔπω[264] τότε[265] ἦν{22}.

dokola dobře ohradil a vytvořil (kruhově „roztrhal“) střídavě kruhy (zóny) z moře a pevniny, které se zvětšovaly, jeden kolem druhého, dva z pevniny a tři z moře, ve všech bodech stejně vzdálených („soustružených“) od sebe (jako když člověk používá soustruh od středu ostrova), aby byl pro lidi nepřístupný (daleko od nich) – protože tehdy (v té době) ještě nebyly lodě nebo plavba.

Výše uvedený popis věcně odpovídá uspořádání bájného hlavního města „*Atlantidy*“ (níže uvedenému na až obrázku č. 14 /vlevo/). Je možné jej označit pouze za *Platónovu* mytologickou fikci? Obdobně je obtížné chápat i dále uvedený popis, ve kterém se hovoří o studeném a teplém prameni a o bájných deseti králích (kralevicích – „princích“)[266].

αὐτὸς δὲ τήν τε ἐν μέσῳ[267] νῆσον οἷα δὴ θεὸς εὐμαρῶς[268] διεκόσμησεν[269], ὕδατα μὲν διττὰ ὑπὸ γῆς ἄνω[270] πηγαῖα κομίσας, τὸ μὲν θερμόν, ψυχ-

Sám uspořádal centrální ostrov, a to snadno, jak je pro boha přirozené; vyvedl zpod země dva zdroje vody, jeden teplý a druhý studený, každý z nich vytékal z pramene a vyprodukoval ze země rozmanité a dostatečné množství potravin.

---

252 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*εὐερκής (ἕρκος) – well-fenced, well-walled*“ [dobře oplocený, dobře ohrazený].

253 Třetí osoba indikativu aktiva od slovesa *περιρρήγνυμι*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*of clothes, to rend from round one, to rend and tear off; to make a stream break or divide round a piece of land; to break a thing round or on another, to wreck*“ [u oděvu – roztrhnout kolem sebe, roztrhnout a strhnout; přerušit nebo rozdělit potok kolem pozemku; rozbít věc kolem sebe nebo na jiném, zničit ji]. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 413, uvádí: „*kolem odtrhávat, roztrhat*“.

254 Dativ singuláru od substantiva *κύκλος*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*a ring, circle, round*“ [prstenec, kruh, kolo].

255 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*crosswise, alternately*“ [křížem, střídavě].

256 Tamtéž: „*τροχός (τρέχω) – anything that runs round, a round cake, a potter's wheel, the wheel of a stage-machine, the wheel of torture, circles or zones of land or sea*“ [cokoli, co se točí dokola, kulatý koláč, hrnčířské kolo, kolo jevištního stroje, kolo mučení, kruhy nebo zóny pevniny nebo moře.]

257 Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, s. 156 (překlad): „*Opevnil kopec (vrch), na němž se usadila, tím, že jej obehnal (doslova oddělil jej kolem dokola, od sousedního území) – kolem dokola (doslova do kruhu) a vytvořil střídavě kruhy z moře a pevniny, stále větší, jeden kolem druhého, dva z pevniny a tři z moře, ve všech bodech stejně vzdálených od sebe, jako když člověk používá soustruh od středu ostrova.*“

258 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*τορνεύω (τόρνος) – to work with a lathe-chisel: metaph. of verses, to turn neatly, to round off, to turn round, as an auger*“ [opracovávat soustružnickým dlátem; úhledně soustružit, zaoblovat, obtáčet jako šnek]

259 Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, s. 156 (překlad): „*Výraz ἐκ μέσης τῆς νήσου je dvojznačný, naznačuje buď střed pobřežní oblasti velké pláně, nebo střed ostrova, který se vytvořil kolem kopce. V obou případech může být tato věta ohlasem popisu díla řemeslníka-boha v Timaiově vyprávění o stvoření.*“

260 Internetový portál *http://www.perseus.tufts.edu/hopper/* mj. uvádí: „*on every side, altogether, entirely*“. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník, od Homéra po kresťanských autorov*, s. 937: „*kadiaľkoľvek, na všetky strany, všadiaľ, všade, na všetkých stranách, kdekoľvek, úplne, celkom*“. Prach, Václav. *Řecko-český slovník*, 1993, s. 388, uvádí: „*všude, kdekoliv, na všech stranách*“.

261 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*equal to, the same as, qually divided, equal, an equal share, fair measure, of the equal division of all civic rights, fair, impartial*“ [rovný, stejný jako, rovnoměrně rozdělený, stejný, stejný podíl, spravedlivá míra, rovnoměrné rozdělení všech občanských práv, spravedlivý, nestranný].

262 Participium perfekta aktiva plurálu (akuzativ) od slovesa *ἀφεστήξω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*I shall be absent, away from*“ [Budu nepřítomný, daleko od].

263 Akuzativ maskulina singuláru od adjektiva *ἄβατος*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*untrodden, impassable, inaccessible, of mountains, of holy places, not to be trodden*“ [neprošlapaný, neprůchodný, nepřístupný, o horách, o svatých místech, po kterých se nesmí šlapat].

264 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*not yet, Lat. nondum, opp. to οὐκέτι (no longer, no more)*“ [zatím ne, ještě ne]

265 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 525: „*tehdy, tenkrát, teprve*“.

266 Viz níže text popisující hlavní město a posvátný okrsek. Otázkou též je, zda uvedených „kraleviců“ bylo 10. Domníváme se, že 12 (viz níže kapitolu 5.2).

267 Dativ od *μέσος*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*middle, in the middle, Lat. medius*“ [uprostřed, ve středu].

268 Adverbium od *εὐμαρής*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*easy, convenient, without trouble*“ [snadno, pohodlně, bez problémů].

269 Třetí osoba singuláru aktiva aoristu od slovesa *διακοσμέω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*divide and marshal, muster, array; order, regulate; re-establish the world-order*“ [rozdělit a shromáždit, shromáždit, seřadit; uspořádat, regulovat; obnovit světový pořádek.]

270 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*ἄνω (ἀνά) – up, upwards, going up the country*“ [nahoru, vzhůru, nahoru krajinou].

ρὸν δὲ ἐκ κρήνης ἀπορρέον ἕτερον, τροφὴν δὲ παντοίαν καὶ ἱκανὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδούς[271] {23}.

παίδων δὲ ἀρρένων[272] πέντε γενέσεις διδύμους γεννησάμενος ἐθρέψατο[273], καὶ τὴν νῆσον τὴν Ἀτλαντίδα πᾶσαν δέκα μέρη κατανείμας[274] τῶν μὲν πρεσβυτάτων τῷ προτέρῳ[275] [114α] γενομένῳ τήν τε μητρῴαν[276] οἴκησιν καὶ τὴν κύκλῳ[277] λῆξιν[278], πλείστην καὶ ἀρίστην οὖσαν, ἀπένειμε, βασιλέα τε τῶν ἄλλων κατέστησε, τοὺς δὲ ἄλλους ἄρχοντας[279], ἑκάστῳ δὲ ἀρχὴν πολλῶν ἀνθρώπων καὶ τόπον[280] πολλῆς χώρας ἔδωκεν[281] {24}.

ὀνόματα δὲ πᾶσιν ἔθετο[283], τῷ μὲν πρεσβυτάτῳ καὶ βασιλεῖ τοῦτο οὗ[284] δὴ καὶ πᾶσα ἡ νῆσος τό τε πέλαγος[285] ἔσχεν[286] ἐπωνυμίαν[287], Ἀτλαντικὸν λεχθέν[288], ὅτι τοὔνομ᾽[289] ἦν τῷ πρώτῳ[290] βασι-

Zplodil a vychoval pět párů mužských dvojčat a celý ostrov *Atlantidu* rozdělil na deset částí[282]. Prvorozenému z nejstaršího páru dvojčat přidělil jako jeho díl domov jeho matky a též území, které ho obklopovalo, protože bylo největší a nejlepší. *Poseidón* ho také ustanovil králem ostatních – ty pak určil jako správce (vladaře) – každému z nich dal vládu nad mnoha lidmi a velmi rozsáhlým územím.

Všem dal jména a nejstaršímu z nich, jejich králi, dal jméno, podle něhož dostal své označení (měl je) celý ostrov a moře[301]; jmenoval se *Atlantik*,

---

271 Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, s. 156 (překlad): „*V této pasáži se objevuje náznak, že Poseidón vytvořil izolovaný a soběstačný ráj (izolovaný od moře, které je v Platónových Zákonech prezentováno jako zdroj zhoubných vlivů), a že Atlanťané tak zrazovali Poseidónovy záměry při napojení svého starobylého mateřského města na moře a obchodní cesty o kontrastu souše a moře v tomto příběhu. Stejně tak Poseidón umístí svého syna Kyklopa na ostrov, který dává jídlo a pití bez potřeby obdělávání a bez použití lodí, které by mu umožnily ovládnout sousední ostrov vhodný pro rozvoj zemědělství (Homér, Odyssea). Obecně jsou však inženýrská díla atlantských králů prezentována jako pokračování děl jejich boha-předka. Také bůh moře Poseidón není navzdory Odyssei přirozeně představován jako antagonista kontaktu s mořem.*“

272 Genitiv plurálu od *ἄρσην*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*the male, the male sex, masculine, strong*“ [muž, mužské pohlaví, mužský, silný].

273 Třetí osoba singuláru media aoristu od slovesa *τρέφω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 246, uvádí: „*živit, vzrůst, podporovat, vychovávat, vzdělávat, vypěstovat*“.

274 Participium singuláru aktiva aoristu od slovesa *κατανέμω*. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*): „*distribute, divide into portions ... δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένειμε ἐς τὰς φυλάς – distributed or apportioned them in ten groups among the tribes, Hdt. 5.69, without Prep., "τὸ στράτευμα κατένειμε δώδεκα μέρη" X. Cyr. 7.5.13;* ***τὴν νῆσον δέκα μέρη κ. Pl. Criti. 113e***“.

275 Dativ od *πρότερος*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 456, uvádí: „*přednější, dřívější, lepší, starší*“.

276 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*μητρῷος contr. for μητρώιος (which occurs in Od.) – of a mother, a mother's, maternal*“ [matky, mateřský].

277 Dativ singuláru od substantiva *κύκλος*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*a ring, circle, round*“ [prstenec, kruh, kolo].

278 Akuzativ singuláru od substantiva *λῆξις*. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*): „*… portion assigned by lot, allotment,* ***Criti. 109c, 113b***“ [podíl přidělený losem, příděl].

279 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*a ruler, commander, chief, captain; the chief magistrates at Athens; title of the chief magistrates in other places – as the Ephors at Sparta*“ [vládce, velitel, náčelník, velitel; vrchní soudci v Athénách; titul vrchních soudců na jiných místech – jako efoři ve Spartě.]

280 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 525, uvádí: „*místo, krajina, země, prostor, stav, příležitost, možnost, poloha, obecný důkaz, téma*“.

281 Singulár aoristu od slovesa *δίδωμι*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to give; of the gods – to grant; to offer to the gods; of parents – to give their daughter to wife; to grant any one to entreaties, pardon him; to grant, allow*“ [dát; o bozích - udělit; obětovat bohům; o rodičích - dát svou dceru za ženu; vyhovět někomu prosbě, odpustit mu; poskytnout, povolit].

282 Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, s. 157 (překlad): „*Pokud má Platón nějaký historický vzor pro toto desetinásobné dělení, pak je to snad Kleisthenovo rozdělení athénského obyvatelstva na deset kmenů v roce 508 (Hérodotos); politická struktura však připomíná spíše perskou říši s řadou samostatných vládců („satrapů"), z nichž každý spravoval své území, ale pod vrchním velením jednoho muže.*“ Z uvedeného vyplývá, že jde opět o Platónův „výmysl“. Hodnověrné jsou evidentně pouze (historicky a politicky) zcela indiferentní geografické popisy. Též použití čísla deset je „násilné“ (resp. řecké) – viz níže kapitolu 5.2.

283 Třetí osoba indikativu singuláru media aoristu od slovesa *τίθημι*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to set, put, place*“ [nastavit, položit, umístit].

284 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 379, uvádí: „*kde, kdy*“.

285 Tamtéž, s. 525, uvádí: „*πέλαγος – moře, vlnobití*“. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*the sea, esp. the high sea, open sea, the main, Lat. pelagus*“ [moře, zejména volné moře, otevřené moře].

286 Třetí osoba singuláru indikativu aoristu od slovesa *ἔχω* [mít, držet, nosit, dobývat, obsadit, nabýt, dostat, vzít do správy, ujímat se…].

287 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*a surname, name given after some person or thing*“ [příjmení, jméno po nějaké osobě nebo věci]. Poznámka – odpovídá latinskému *cognomen*.

288 Třetí osoba plurálu aoristu pasiva od slovesa *λέγω* [říkat, mluvit].

289 Kontrakce od *τὸ ὄνομα* (tò ónoma – jméno).

290 Dativ maskulina singuláru neutra od *πρῶτος*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 459, uvádí: „*první, přední, nejdřívější, nejvyšší, nejvznešenější*“.

301 Zde si *Platón* své vyprávění „dotvořil“. Proč by se mělo podle uvedeného krále jmenovat též i jakési „moře“ (evidentně „otevřené“

λεύσαντι[291] [114β] τότε Ἄτλας: τῷ δὲ διδύμῳ μετ᾽ ἐκεῖνόν τε γενομένῳ, λῆξιν[292] δὲ ἄκρας[293] τῆς νήσου πρὸς Ἡρακλείων στηλῶν εἰληχότι[294] ἐπὶ τὸ τῆς Γαδειρικῆς[295] νῦν χώρας κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν τόπον ὀνομαζομένης, Ἑλληνιστὶ μὲν Εὔμηλον, τὸ δ᾽ ἐπιχώριον[296] Γάδειρον[297], ὅπερ[298] τ᾽ ἦν ἐπίκλην[299] ταύτῃ ὄνομ᾽ ἂν παράσχοι[300] {25}.

protože jméno prvního krále bylo tehdy *Atlas*[302]. Svému bratru-dvojčeti, narozenému po něm, tomu, který dostal jako svůj podíl okraj ostrova na straně k *Héraklovým sloupům* – obrácený k oblasti, která se dnes podle tohoto místa nazývá *Gadeirská*[303], dal v řečtině jméno *Eumelus*[304], ale v jazyce[305] té země (domorodém jazyce) je to *Gadeiron* (*Gadeira*)[306], tedy to jméno, které poskytlo (způsobilo) právě toto označení (oblasti).

Ve výše uvedeném úryvku z dialogu *Kritias* je velmi závažná informace. Dozvídáme se, že název ostrova byl odvozen od prvního krále, který se nazýval *Atlas* (*Atlás*). Nikoliv od *Atlantského oceánu*. Zároveň tento první král není v žádném případě bájným řeckým *Titánem Atlantem*, který z *Diovy* vůle držel nebesa[307]. Jde pouze o shodu jmen. Již výše jsme poukázali na to, že *Solón* „převáděl" zaslechnutá egyptská slova do svého jazyka – tj. řečtiny. Otázkou je – jak foneticky znělo jméno *Atlas* v *egyptštině*. Vyprávěli kněží o „*Atlantidě*" – či spíše jen o ostrovu jeho prvního krále *Atlanta*?

– viz poznámku č. 285) – či později celý *Atlantský oceán*? Navíc podle krále, který velmi pravděpodobně není totožný s bájným *Titánem Atlantem* (viz též poznámku č. 307).

291 Participium singuláru aoristu aktiva (dativ) od slovesa *βασιλεύω*.

292 Viz poznámku č. 278.

293 Akuzativ plurálu od *ἄκρος*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*at the furthest point…*" [na nejvzdálenějším místě].

294 Dativ participia singuláru perfekta od slovesa *λαγχάνω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to obtain by lot, by fate, by the will of the gods*" [získat losem, osudem, z vůle bohů].

295 Henry George Liddell. Robert Scott, *A Greek-English Lexicon. revised and augmented throughout by Sir Henry Stuart Jones. with the assistance of Roderick McKenzie*, Oxford. Clarendon Press, 1940 (*http://www.perseus.tufts.edu/hopper*): „*Γάδειρα, ων, τά, Cadiz, Pi.N.4.69, etc.; Ion. Γήδειρα Hdt. 4.8: Γαδειρίτης, Γαδειρεύς, ὁ, A. a man of Cadiz, St. Byz.: – Adj. Γαδειρικός , ή, όν", τάριχος" Eup.186, Pl. Criti.114b; or Γαδειραῖος , α, ον, as Γ. πορθμός the Straits of Gibraltar, Plu. Sert. 8. Adv. Γαδειρόθεν AP 14.121 (Metrod.), Euthyd. ap. Ath. 3.116c.*"

296 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 221, uvádí: „*ἐπιχώριος – domácí, domorodý, v zemi obvyklý*".

297 Viz poznámku č. 295.

298 Viz *ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*the very man who, the very thing which, which way, where, whither*" [který člověk, která věc, kudy, odkud, kam].

299 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*): „*by surname, by name, nominally*" [podle příjmení, podle jména, jmenovitě].

300 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*παρέχω – to hold beside, hold in readiness, to furnish, provide, supply, o afford, cause, grant, give, to present or offer for a purpose, to furnish, produce, to offer, promise*" [držet vedle, držet v pohotovosti, vybavit, poskytnout, dodat, dovolit, způsobit, udělit, dát, předložit nebo nabídnout za nějakým účelem, poskytnout, vyrobit, nabídnout, slíbit].

302 Lze „přeložit" tak, že všichni následující „první" králové (z deseti) se vždy nazývali „*Atlas*". Evidentně zde žádná souvislost s bájným *Titánem* zřejmá není – viz níže". Zde *Platón* vše zcela „popletl". Musel přeci znát *Homéra* a zmínku o bájném ostrově *Ogýgii*. Zároveň ve stejné větě hovoří o *Héraklových sloupech* (*αἱ Ἡράκλειοι στῆλαι*), o kterých přeci musel vědět, že se nalézají u pohoří *Atlas*.

303 Viz poznámku č. 306.

304 Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, s. 159 (překlad): „*Eumelus (bohatý na ovce)*". Jde o evidentní *Platónovo* „nepochopení". Jazyk *Féničanů* znát nemohl – viz níže poznámku č. 306.

305 Opět další „nepochopení". V jakém jazyce? Už dříve v „atlantském"? Nebo v jazyce mnohem, mnohem pozdějších *Féničanů*? Proč by někdo něco označoval řecky jako *Eumelus*? Kdy? V době „*Atlantidy*"? Bez komentáře – typický sebestředný řecký tribalismus. Kdykoliv se snaží *Platón* něco myšlenkově „pochopit" (a do jeho řeckého světa „zarámovat") – je jeho text mylný. Pouze tam, kde popisuje geografii je jeho výpověď hodnověrná – vychází z původních (ztracených) *Solónových* poznámek, které (samozřejmě též nepřesně) reprodukovaly původní sdělení *egyptských kněží*.

306 Jde evidentně o současný *Cádiz* (latinsky *Gades* /*Gādēs*/). Je význačným přístavním městem a též hlavním městem stejnojmenné provincie. *Cádiz* byl prý založen *Féničany* již před rokem 1000 př. n. l. (podle tradice jen 80 let po *Trojské válce* /viz *Velleius Paterculus*/). Archeologické vykopávky však tomu neodpovídají (nejstarší vrstvy jsou až z 9. stol. př. n. l.). Podle dochovaných nápisů *Féničané* toto místo nazývali jako „*Gadir*" nebo „*Agadir*". *Řekové* slovo helénizovali na „*Gadeira*" (viz výše řecký text v levém sloupci /běžně se spíše používal plurál neutra – *τὰ Γάδειρα*/). *Hérodotos* v *iónštině* (kde místo *alfy* byla většinou *éta*) píše *ο Γήδειρα*.

307 *Atlas (Atlás)* měl též významnou roli v mýtech dvou největších řeckých hrdinech: *Héraklovi* a *Perseovi*. *Atlas* byl zplozen *Titánem Íapetem*, synem *Úránovým*, a jeho manželkou *Klymené*. Homérova *Odysseia* zmiňuje jen, že *Atlas* nese sloupy dělící zemi a nebe. *Atlas* především vystupuje v mýtu o tom, jak *Héraklés* získal *zlatá jablka Hesperidek*. Podle *Pseudoapollodóra* se *Héraklés*, který měl získat zlatá jablka pro krále *Eurysthea*, setkal s *Atlantem*, který přebýval u *Hyperborejců*, a na *Prométheovu* radu od něj převzal tíži nebeské sféry. Když se *Atlas* vrátil s jablky ze *zahrady Hesperidek*, nabídl se, že je odnese *Eurystheovi* sám, *Héraklés* však na *Prométheovu* radu, s tímto plánem souhlasil jen naoko a požádal *Atlanta*, aby nebesa opět chvíli držel, než si udělá polštářek na ramena. Poté, co se *Atlas* opět chopil nebes, tak *Héraklés* vzal jablka a *Titána* opustil. V pozdní verzi mýtu, která rovněž vysvětlovala původ pohoří *Atlas*, byl *Atlas* přemožen *Perseem*. Podle nejznámější verze obsažené v *Ovidiových Proměnách* doletěl *Perseus* na svých okřídlených sandálech na *hesperské pobřeží* a žádal *Atlanta* o pohostinnost. *Titán* obehnal svůj sad zdí a nechal ho střežit drakem a *Persea*, který se chlubil svým původem a skutky, označil za lháře. *Perseus* následně vytáhl *Medúsinu* hlavu a nechal *Atlanta* zkamenět v horu. Proto se i celé pohoří na severu *Afriky* nazývalo podle něj.

Vyslovili „*Atlas*“? – to není zcela jisté (viz výše). Dovolíme si nastínit hypotézu, kterou se pokusíme následně zdůvodnit. *Solón* mohl slyšet „*Atua*“ (možná „*Atuas*“ – viz níže /otázkou i je, zda v *egyptštině* „*l*“ vůbec foneticky existovalo/)[308]. Okamžitě, jsa dobře vzdělán v řecké mytologii a znaje bezesporu celého *Homéra* (pravděpodobně i celé části zcela nazpaměť), si možná okamžitě řekl: „*To je ten bájný Atlas – či nějaký jeho ‚příbuzný‘, kterého tak dobře znám z naší řecké mytologie – i Homér se o něm zmiňuje*“. Navíc se v té době vyskytoval běžně název ostrova *Ἀτλαντίς*[309] (*Atlantis*). Jde původně o adjektivum „atlantický“ („atlantský“) – tak se nazývala jako *Atlantovna* i *Kalypsó*, která sídlila na ostrově *Ogýgii* (též nazývaném *Ἀτλαντίς* /*Atlantis*/– viz podrobně výše kapitolu 4.1).

Čirou náhodou jsme otevřeli velmi podrobný *sumerský internetový slovník*[310]. Zde jsme nalezli: „***Atua** – PRIEST – (76x: Old Akkadian, Ur III) wr. a-tu5; a-tu5-a-tu5; lu2a-tu5-a – a type of priest*“. První král bájného ostrova mohl být současně „velekněz“[311]. Tak tomu bylo i u prvních *sumerských* králů. Uvedené označení „*Atlas*“ = „***Atua***“ poukazuje na jednu závažnou skutečnost – původ příběhu o „*Atlantidě*“ je pravděpodobně *sumerský*. Otázkou je, zda je zcela původně *sumerský* či od jiné (neznámé) civilizace (převzatý pravděpodobně ve 4. tisíciletí př. n. l.). Této otázce se budeme ještě podrobně věnovat v dalších kapitolách. Zmínka o *Gádizu* je bezpochyby jedním z mnoha dalších „omylů“ – též i následující text je bezesporu pouze „výmyslem“ buď *Platóna*, nebo dřívějšího *Solóna* (na základě „výpůjček“ z jiných mýtů – pravděpodobně souvisejících s geologicky doloženou potopou – avšak v *Černém moři* /též mnohem pozdějšího data/)[312].

τοῖν δὲ δευτέροιν γενομένοιν[313] τὸν μὲν Ἀμφήρη[314], τὸν δὲ Εὐαίμονα[315] ἐκάλεσεν: τρίτοις δέ, Μνησέα[316] μὲν τῷ προτέρῳ γενομένῳ, [114ξ] τῷ δὲ μετὰ τοῦτον Αὐτόχθονα: τῶν δὲ τετάρτων Ἐλάσιππον μὲν τὸν πρότερον, Μήστορα δὲ τὸν ὕστερον[317] {26}:

Z druhého páru dvojčat nazval jednoho *Amférés* a druhého *Euaimón*. Staršímu ze třetího páru dvojčat dal jméno *Mnéseus* a tomu, který přišel po něm, dal jméno *Autochthón*. Ze čtvrtého páru dvojčat nazval staršího *Elasippem* a mladšího pak *Méstorem*.

---

308 V egyptštině se foneticky „l“ asi nevyslovovalo. Pouze u znaku „ústa“ dle Schneidera (2003) je uváděna výslovnost „l“, nikoliv „r“. Viz *https://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99epis_egyptsk%C3%BDch_hieroglyf%C5%AF*.

309 Viz poznámku č. 65.

310 *The Pennsylvania Sumerian Dictionary* (PSD). Projekt PSD se věnuje přípravě vyčerpávajícího *slovníku sumerského jazyka*, který má být užitečný jak pro neodborníky, tak pro sumerology. Kromě toho rozvíjí nástroje a datové sady pro práci se *sumerským jazykem* a jeho textovým korpusem. Všechny materiály jsou volně dostupné na příslušných webových stránkách (*http://psd.museum.upenn.edu/nepsd-frame.html*).

311 Viz též velmi důležitou poznámku č. 302. Nejen první král se tak nazýval.

312 Článek v internetovém deníku „Neviditelný pes“ z 22. září 2009 (*https://neviditelnypes.lidovky.cz/veda/historie-cerne-more-a-potopa-sveta*) uvádí: „*V roce 1997 William Ryan a Walter Pitman z Columbia University objevili důkazy, že kolem roku **5600** př. n. l. zasáhla okolí Černého moře obrovská potopa způsobená tím, že do černomořského bazénu vtrhlo Bosporem Středozemní moře. Bospor sám vznikl jako říční koryto, které v době tání kontinentálního ledovce na území dnešního Ruska odvádělo vodu z obrovských jezer, jejichž pozůstatky jsou Aralské, Kaspické a Černé moře. Roztátí pevninského ledovce omezilo přítok sladké vody a pokles hladin jezer z nich učinil bezodtoké pánve, jakými je Aral nebo Kaspik. Takovým jezerem s hladinou sto metrů pod dnešní úrovní světového oceánu bylo i moře Černé. Tání kontinentálního ledu však současně zvyšovalo hladinu světového oceánu, a tak došlo k tomu, že vyschlé koryto Bosporu a Dardanel přivedlo do Černomořského bazénu tolik vody, že se jeho plocha zvýšila o cca 155 000 km². Zatopení černomořského šelfu oba badatelé považují za původ pověstí o potopě světa, známé z bible i mýtů národů Evropy i Blízkého a Středního východu. Teorii Ryana a Pitmana potvrdil mořský archeolog Robert Ballard, který objevil bývalé pobřeží Černého moře přibližně sto metrů pod dnešní hladinou. Ryan a Pitman dramaticky popisují průtok 42 km³ denně přes skalnatý práh Bosporu, dvě stovky Niagarských vodopádů, které dolily Černé moře do dnešní podoby za pouhých tři sta dní.*“ Článek vycházel z knihy: Ryan, William a Pitman, Walter. *Noah's flood: the new scientific discoveries about the event that changed history*. New York: Simon & Schuster, 2000. 319 s. ISBN 0-684-85920-3.

313 Participium duálu media aoristu od slovesa *γίγνομαι*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 116, uvádí: „*rodit se, vznikat, dít se, stávat se, minout, přejít, dostat se, žít, ukázat se, nalézat se*“.

314 Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, s. 159: „*Ampheres – well-fitted on both sides, well-built*“ [oboustranně dobře přiléhající, dobře stavěný].

315 Tamtéž, s. 159: „*Evaemon – of good blood – suggest inherited physical qualities*“ [*Evaemon* – dobré krve – naznačuje zděděné fyzické vlastnosti /domníváme se, že i duchovní odvahu – odvážná je duše – nikoliv „tělo“/].

316 Tamtéž, s. 159: „*Mneseus – the one who remembers*“ [*Mneseus* – ten, který si (něco) pamatuje].

317 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*): „*latter, last, coming after, behind, of time next, later, logically posterior, later, afterwards*“ [pozdější, poslední, následující za, z doby další, později, logicky pozdější, později, poté].

ἐπὶ δὲ τοῖς πέμπτοις τῷ μὲν ἔμπροσθεν[318] Ἀζάης ὄνομα ἐτέθη, τῷ δ᾽ ὑστέρῳ[319] Διαπρέπης{27}.

Staršímu z pátého páru bylo dáno jméno *Azaés* a mladšímu *Diaprepés*.

οὗτοι δὴ πάντες αὐτοί τε καὶ ἔκγονοι τούτων ἐπὶ γενεὰς πολλὰς ᾤκουν ἄρχοντες μὲν πολλῶν ἄλλων κατὰ τὸ πέλαγος[320] νήσων[321], ἔτι[322] δέ, ὥσπερ[323] καὶ πρότερον ἐρρήθη, μέχρι[324] τε Αἰγύπτου καὶ Τυρρηνίας τῶν ἐντὸς δεῦρο[325] ἐπάρχοντες[326] {28}.

Ti všichni a jejich potomci obývali tyto kraje po mnoho generací, byli nejen vládci mnoha dalších ostrovů v oceánu, ale i vládli (tak jak již bylo zmíněno)[327] nad lidmi uvnitř *Heraklových sloupů* až po *Egypt* a *Etrurii*.

Vkrádá se jistá otázka. Tak trochu opačná ke známému, historicky dobře zaznamenanému, příběhu objevitele *Vasco da Gama*[328], který byl prvním *Evropanem*, jenž se jako první dostal do *Indie* po moři v roce 1498. Představme si jiné „mořeplavce“. Bylo by zcela nepravděpodobné navštívit *Evropu*? Ty zcela jiné ostrovy se možná nacházely jihozápadně od *Seychel* a severně od ostrova *Mauricius*. Samozřejmě stále ještě jen v *mladším dryasu* – před extrémním vzestupem hladin oceánů po roce 9700 (9600) př. n. l. (BCE). Vše bude vhodné (s ohledem na výše uvedené /samozřejmě jen hypotézy/) potvrdit detailními archeologickými průzkumy.

---

318 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 180, uvádí: „*ἔμπροσθεν – vpředu, vpřed, před*“.

319 Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník: od Homéra po kresťanských autorov*, s. 1 257: „*zadnejší, neskorší (z dvoch), nasledujúci, druhý, za niekým, viac vzadu*“.

320 Jde evidentně o akuzativ (s ohledem na předložku *κατά* – zde ve významu „v daném prostoru“). Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*πέλαγος – the sea, the high sea, open sea*“ [moře, volné moře, otevřené moře]. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 525, uvádí: „*πέλαγος – moře, vlnobití*“. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník: od Homéra po kresťanských autorov*, s. 970: „*πέλαγος – (Hom., básn., Hdt., att., koiné) 1. šire more, hlbina, 2. (malé, geograficky ohraničené) more, 3. rozvlnené more, morské vlnobitie, rozvodnená rieka, 4. (prenes.) more (= nesmierne množstvo, nesmierna veľkosť)*“. Otázkou je, proč tuto oblast za *Gibraltarem Platón* nepojmenoval jako *Ὠκεανός*.

321 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 356: „*ostrov, poloostrov, výspa*“.

322 Tamtéž, s. 229, uvádí: „*ἔτι – ještě, již, dále, mimoto*“.

323 Tamtéž, s. 578: „*právě jako, například, jakoby, téměř, takřka*“.

324 Tamtéž, s. 342: „*adv. až potud, veskrze; předl. s gen. až k (na), až po; spoj. dokud až*“.

325 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*of place, hither, lat. huc, with verbs of motion*“ [sem]. V překladu lze zde vynechat.

326 Participium plurálu prézentu aktiva od slovesa *ἐπάρχω*. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*): „*rule over; to be governor, commandant of a place; rule besides one's hereditary dominions*“ [vládnout nad, být guvernérem, správcem nějakého území, vládnout kromě svého dědičného panství].

327 Viz pasáž [108ε]. V ní bylo řečeno, že podle vypravování byla válka mezi těmi, kdo bydlili vně za *Héraklovými sloupy*, a všemi obyvateli uvnitř (tj. u *Středozemního moře*).

328 *Vasco da Gama* [vašku da gama] (1469 *Sines* – 24. prosince 1524 *Kóčin*, *Indie*) byl jedním z nejvýznamnějších portugalských mořeplavců a objevitelů, od roku 1519 *hrabě z Vidigueiry*. Byl prvním Evropanem, který se dostal do Indie po moři (1498). Součet vzdáleností překonaných při první, průlomové plavbě učinil z této expedice nejdelší oceánskou plavbu, jakou kdy do té doby podnikl. Svými třemi cestami do *Indie* (1497–1499, 1502–1503, 1524) položil základy pozdější portugalské koloniální říše a zahájil novou fázi globalizace a kolonialismu. Za své zásluhy byl v roce 1524 *Vasco da Gama* jmenován indickým guvernérem s titulem místokrále. *Vasco da Gama* opustil *Lisabon* 8. července 1497 se čtyřmi plachetnicemi: dvě silné expediční o výtlaku 100 až 200 tun, malá rychlá karavela a zásobovací loď. Expediční lodi *São Gabriel* velel sám *Vasco da Gama*, na druhé byl velitelem jeho bratr *Paulo*. Posádky tvořilo dohromady asi 170 mužů, zpět se jich vrátila asi třetina. První zastávka byla na *Madeiře* a potom pokračovali ke *Kapverdským ostrovům* a odtud jihovýchodním směrem k jižnímu pobřeží *Afriky*. Dne 22. listopadu obepluli *mys Dobré naděje* a pokračovali podél pobřeží. Při jednom setkání s *Hotentoty* byl *Vasco da Gama* zraněn oštěpem. V *Mosselském zálivu* byla na jeho příkaz spálena zásobovací loď, která již splnila svůj účel. Dosáhli ostrova *Santa Cruz* v zálivu *Algoa* a 17. prosince se dostali k ústí řeky *Rio do Infante* (dnešní *Velká rybí řeka*). To bylo místo, odkud se musel vrátit *Bartolomeu Dias* při své cestě do Indie v roce 1487. Po několika zastávkách na východoafrickém pobřeží, kde jim místní obyvatelé většinou projevovali nepřátelství, dopluli do *Malindi*. *Vasco da Gama* tam doplnil zásoby a pro další plavbu získal zkušeného lodivoda, proslulého arabského mořeplavce a navigátora *Ahmada ibn Mádžida*. S jeho přispěním dosáhl 20. května 1498 indického subkontinentu u města *Kóžikkót*. Po jednání s místním vládcem si *Portugalci* odvezli zpět příslib vzájemného obchodu. Po tříměsíční strastiplné cestě *Indickým oceánem* se 7. ledna 1499 dostali k pobřeží *Afriky*. Z posádky zbylo na každé lodi po sedmi či osmi zdravých mužích. *Vasco da Gama* nechal spálit jednu loď a posádku rozdělil na zbývající dvě lodi. V *Atlantském oceánu* se lodě v bouři vzájemně ztratily. Jedna z nich doplula do *Portugalska* 10. července 1499, ale *Vasco da Gama* plul se svým nemocným bratrem *Paulem* přes *Kapverdské ostrovy* na *Azory*, kde *Paulo* zemřel. Domů se vrátil až začátkem září roku 1499 (*https://cs.wikipedia.org/wiki/*).

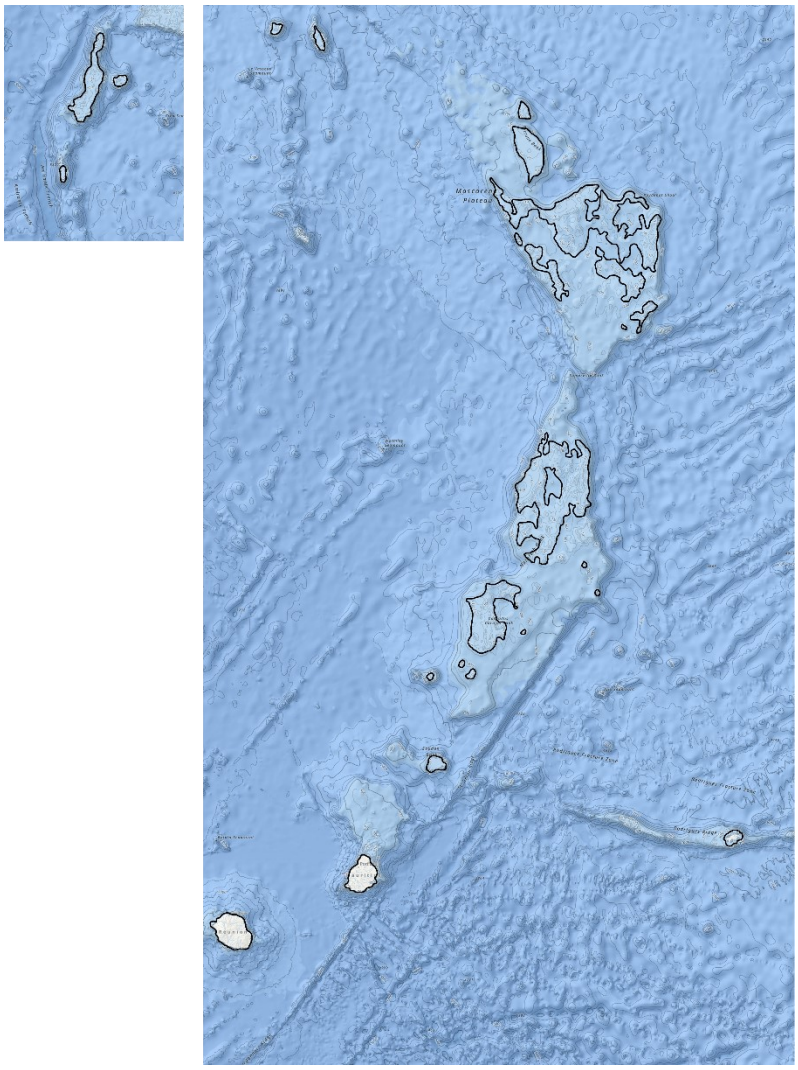

Obrázek č. 8 – „Ostrovy“ jihozápadně od Seychel a severně od Mauricia před 11700 lety

[114δ] Ἄτλαντος[329] δὴ πολὺ μὲν ἄλλο[330] καὶ τίμιον γίγνεται[331] γένος, βασιλεὺς δὲ ὁ πρεσβύτατος ἀεὶ[332] τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν ἐκγόνων[333] παραδιδοὺς[334] ἐπὶ γενεὰς πολλὰς τὴν βασιλείαν διέσῳζον[335], πλοῦτον[336] μὲν κεκτημένοι[337] πλήθει[338] το-

Z *Atlanta* pocházel početný, a i v ostatních členech velmi vážený rod, nejstarší král vždy předával královskou hodnost nejstaršímu ze svých potomků, a tak si ji zachovali (bezpečně) po mnoho generací. Přitom vlastnili bohatství v tak

329 Jde o deklinaci „*nt*“ kmenů. Uvedený tvar je genitivem od *Ἄτλας*.

330 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*another, one besides; one another; any other, some other*“.

331 Tamtéž: „*to come into being; of persons, to be born; of things, to be produced; of events, to take place, come to pass, come on, happen*“ [vzniknout; o osobách, narodit se; o věcech, vzniknout; o událostech, konat se, uskutečnit se, nastat, stát se]. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 116, uvádí: „*rodit se, vznikat, dít se, stávat se, minout, přejít, dostat se, žít, ukázat se, nalézat se*“.

332 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 116, uvádí: „*vždy, stále, věčně*“.

333 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*born of, sprung from, a child, whether son or daughter*“ [narozený, vzešlý z dítěte, ať už syna nebo dcery].

334 Participium prézentu aktiva od slovesa *παραδίδωμι*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „to give or hand over to another, transmit“ [dát nebo odevzdat jinému, předat].

335 Imperfektum (třetí osoba plurálu) od slovesa *διασῴζω*. Tedy jde o minulý děj, který v minulosti trval nebo se opakoval. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*): „*preserve through a danger; save for oneself; come safe through*“ [zachovat se v nebezpečí; zachránit se pro sebe; projít bezpečně].

336 Akuzativ od *πλοῦτος*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*wealth, riches, treasure of gold, silver*“ [majetek, bohatství, poklad ze zlata, stříbra].

337 Participium perfekta plurálu media od slovesa *κτάομαι*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to procure for oneself, to get, gain, acquire, to get one's living from a thing, in perfectum to have acquired, i. e.* ***to possess, have, hold***“ [obstarat si, opatřit si, nabýt, dostat, získat, získat živobytí z nějaké věci, v perfektu získat, tj. ***vlastnit, mít, držet***].

338 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*πλῆθος – a great number, a throng, crowd, multitude, the greater number, the*

σοῦτον, ὅσος οὔτε πω[339] πρόσθεν[340] ἐν δυναστείαις τισὶν βασιλέων γέγονεν οὔτε ποτὲ ὕστερον[341] γενέσθαι ῥᾴδιος[342], κατεσκευασμένα[343] δὲ πάντ᾽ ἦν αὐτοῖς ὅσα ἐν πόλει καὶ ὅσα κατὰ τὴν ἄλλην χώραν ἦν ἔργον κατασκευάσασθαι[344] {29}.

πολλὰ μὲν γὰρ διὰ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς προσῆειν [114ε] ἔξωθεν[345], πλεῖστα δὲ ἡ νῆσος αὐτὴ παρείχετο εἰς τὰς τοῦ βίου κατασκευάς, πρῶτον μὲν ὅσα ὑπὸ μεταλλείας ὀρυττόμενα στερεὰ[346] καὶ ὅσα τηκτὰ[347] γέγονε, καὶ τὸ νῦν ὀνομαζόμενον μόνον – τότε[348] δὲ πλέον ὀνόματος ἦν τὸ γένος ἐκ γῆς ὀρυττόμενον ὀρειχάλκου[349] κατὰ τόπους πολλοὺς τῆς νήσου[350], πλὴν χρυσοῦ τιμιώτατον ἐν τοῖς τότε ὄν{30} –

obrovském množství, jaké vůbec nikdy předtím za žádné dědičné vlády králů neexistovalo a ani později nemůže snadno existovat, a měli připraveno a k dispozici vše, co bylo třeba udržovat připravené ve městě i na ostatním území.

Díky své říši sice mnoho věcí dováželi zvenčí, ale většinu věcí potřebných k obživě si obstarávali sami na ostrově. Především to bylo všechno, co se dalo získat těžbou, pevné i tavitelné materiály, včetně něčeho, co je dnes jen název – ale v té době bylo *orichalkum* (*orichalcum*) víc než název a byl to druh kovu, který se těžil na mnoha místech ostrova a byl cennější než všechno ostatní kromě zlata.

V pozdější antické době (za starých *Řeků* a *Římanů*) byla za *orichalkum* (*orichalcum*) označována slitina *mědi* a *zinku* menším obsahem *olova*, *cínu* a dalších kovů[351]. Je samozřejmě sporné pro-

---

greater part, quantity or number, size or extent“ [velký počet, zástup, dav, množství, větší počet, větší část, množství nebo počet, velikost nebo rozsah].

339 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*up to this time, yet, at all, always with a neg.*“ [až do této doby, ještě, vůbec – vždy s negací].

340 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 449, mj. uvádí: „*dříve, předtím*“.

341 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*): „*latter, last, coming after, behind, of time next, later, logically posterior, later, afterwards*“ [pozdější, poslední, následující za, z doby další, později, logicky pozdější, později, poté].

342 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*easy, ready, easy to make or do*“ [snadný, připravený, snadno vyrobitelný nebo proveditelný].

343 Participium perfekta media plurálu neutra od slovesa *κατασκευάζω*. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*) mj. uvádí: „*οἱ κατεσκευασμένοι τῶν Θετταλῶν – men prepared for the purpose*“ [muži připravení pro tento účel].

344 Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, s. 159: „*ἦν ἔργον κατασκευάσασθαι, ‘they needed’ (lit. ‘there was a need for them to provide for themselves’)*“ [bylo potřeba, aby si zajistili živobytí].

345 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 554: „*zvenčí, z oné strany*“.

346 Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, s. 160: „*στερεὰ, ‘solid’, probably stone or marble*“ [pevný, pravděpodobně kámen nebo mramor].

347 Tamtéž, 2017, s. 160: „*τηκτὰ, ‘fusible’, e.g. bronze or tin*“ [tavný, např. bronz nebo cín].

348 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 525: „*tehdy, tenkrát, teprve*“.

349 Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, s. 160: *„ ‘Orichalch’ (‘mountain-bronze’) normally means brass or copper in Greek but Plato hints at the existence of some more precious (and more fabulous) metal than that. Contrast this wealth of mined metals with the fact that the ruling group (the guardian class) in primaeval Athens makes no use of gold and silver.*“ [‘Orichalch’ (‘horský bronz’) v řečtině obvykle znamená mosaz nebo měď, ale Platón naznačuje existenci nějakého vzácnějšího (a bájnějšího) kovu. Porovnejme toto bohatství těžených kovů se skutečností, že vládnoucí skupina (třída strážců) v prvobytně pospolných Athénách zlato a stříbro vůbec nepoužívala.].

350 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 356: „*ostrov, poloostrov, výspa*“.

351 Ačkoliv neexistuje žádný popis, jak se v antice *orichalkum* (*orichalcum*) vyrábělo, existují částečné záznamy u starověkých spisovatelů (včetně *Plinia Staršího* /asi 40–90 n. l./). Podle něj vzniklo *orichalkum*, když byla měď smísena s látkou zvanou *cadmea*. Ta se skládala ze dvou skupin kovů; do první skupiny patřily minerály zinku, konkrétně smithsonit a calamin. Naproti tomu druhou skupinu tvořily umělé materiály, které byly sbírány ze stěn tavicích pecí a někdy připravovány v samostatné peci. *Cadmea* byla asi oxidem zinečnatým o různé čistotě. Viz též poznámku č. 349 (Christopher Gill). Velmi podrobné informace lze nalézt na internetových stránkách *https://atlantipedia/* (překlad z angličtiny): „*Orichalkum podle legendy údajně ‘vynalezl’ Kadmos, který je v řecké mytologii označován za legendárního fénického zakladatele boiótských Théb. Tento kov je jednou z mnoha záhad v Platónově vyprávění o Atlantidě. V Kritiovi* [*114e, 116c-d, 119c*] *je pětkrát zmíněn jako kov hojně používaný v Atlantidě. Nevím o tom, že by se o něm kdekoli jinde v jeho spisech zmiňoval, což je skutečnost, kterou lze předložit jako důkaz pravdivosti jeho příběhu o Atlantidě. Platón si dal na čas, aby svým posluchačům vysvětlil, proč mají králové Atlantidy helénská jména. Do příběhu však bez vysvětlení uvádí orichalkum, což naznačuje, že tento kov byl posluchačům něčím dobře známým. Je proto přirozené očekávat, že kovy mohou hrát důležitou roli při určování věrohodnosti jakékoli navrhované lokality Atlantidy. Bronz byl slitinou mědi a cínu, zatímco mosaz byla směsí mědi a zinku; jejich podobnost je taková, že muzea dnes označují artefakty vyrobené z obou slitin jako slitiny mědi. Podle Jamese Bramwella Albert Rivaud prokázal, že termín orichalkum byl znám již před Platónem a nebyl vynalezen pouze jím. Podobně Zhirov uvádí, že o tomto kovu se zmiňují Homér i Hésiodos, stejně jako Ibycus, básník ze 6. století př. n. l., který přirovnává jeho vzhled ke zlatu a naznačuje slitinu podobnou mosazi. Thomas Taylor (1825) si všiml, že ve fragmentu ze ztracené Proklovy knihy se zřejmě zmiňuje o orichalku pod názvem ‘migma’. Wikipedie také dodává, že orichalkum je zmíněno také v knize ‘Židovské starožitnosti’ od Josefa Flavia, který uvádí, že nádoby v Šalamounově chrámu byly vyrobeny z orichalku (neboli bronzu, který se svou krásou podobal zlatu). Plinius Starší poukazuje na to, že tento kov ztratil na ceně kvůli vyčerpání dolů. Pseudo-Aristoteles v díle ‘De mirabilibus auscultationibus’ popisuje orichalkum jako lesklý kov získaný při tavbě mědi s přídavkem ‘calmia’, což je druh hlíny, který se dříve nacházel na březích Černého moře a jemuž je přisuzován oxid zinečnatý. Friedrich Netolitzky (1875–1945) nabídl nezávislý výklad orichalka v Platónově vyprávění o Atlantidě, který označil za umělou modifikaci bílého zlata (ve starém Egyptě známého jako Asem). Orichalkum nebo jeho latinský ekvivalent aurichalcum se*

vést jednoznačné ztotožnění tohoto historicky známého *orichalka* s výše citovaným kovem, který měl být snad těžen na ostrově „*Atlantida*“. Určité (čistě hypotetické) „podezření“ nabízí možnost tzv. *beryliové mědi* (viz závěr obsáhlé poznámky č. 351). Kupodivu právě nedaleký *Madagaskar* je známý svými nalezišti[352] *beryllia* – zcela „nejlehčího“ z řady *kovů alkalických zemin*[353].

Níže uvedené neobvyklé prohlubně vzdálené cca 135–165 km východojihovýchodně od ostrova *Mahé* by bylo vhodné prozkoumat. Zjištěné hloubky podle GEBCO (*Undersea Feature Names Gazetteer*)[354] dosahují až neuvěřitelných 4 300 m pod hladinou moře[355]. Tato hodnota platí jak pro západní (širší), tak pro východní (mnohem užší) prohlubeň. Ta je stejně hluboká, jako široká (též okolo 4,3 km). Může jít o přirozený geologický útvar? Mohl by to být kráter, který by vznikl na základě dopadu meteoritu? Na základě nedávno objeveného kráteru nalezeného v *Číně* spíše nikoliv[356]. Naopak lze zaznamenat určitou „podobnost“ s mnohem menším dolem na *diamanty* v *Kimberley*. Byl tento důl, nedaleko od dnešních *Seychel*, dolem na *beryllium*? Nebo se zde těžila *měď*?

---

obvykle překládá jako 'zlatá měď', což odkazuje buď na jeho barvu, nebo složení (80 % mědi a 20 % zinku), případně na obojí. Websterův slovník jej však překládá jako 'horskou měď' z 'oros', což znamená hora, a 'chalcos', což znamená měď. Sir Desmond Lee označil tento kov za 'imaginární', aniž by vysvětlil klasické odkazy nebo skutečnost, že v numismatice je orichalkum název pro slitinu mědi a zinku podobnou mosazi, která se používala pro římské sestercie a dupondy. Složením se velmi podobala moderní mosazi a při čerstvém ražení měla zlatožlutou barvu. Při ražbě mincí byla hodnota orichalku téměř dvojnásobná oproti načervenalé mědi nebo bronzu. Protože výrobní náklady byly podobné jako u mědi nebo bronzu, byly složení a výroba orichalku vysoce výnosným státním tajemstvím. Moderní autoři nabízejí řadu protichůdných vysvětlení původu i povahy orichalku. Střízlivý přehled o tomto tématu poskytují webové stránky 'Coin and Bullion Pages'. V roce 1926 Paul Borchardt vyprávěl o berberských tradicích, které připomínaly ztracené město mosazi. Salah Salim Ali, irácký učenec, poukazuje na to, že řada středověkých arabských autorů se zmiňovala o starověkém 'měděném městě', které bylo připomínkou na orichalkem pokryté stěny Platónovy Atlantidy. Ivan Tournier, pravidelný přispěvatel francouzského časopisu 'Atlantis', navrhl, že orichalcum se skládá z mědi a berylia. Tournierův závěr byl zřejmě ovlivněn nálezem typu skalpelu vyrobeného z takové slitiny v roce 1936 v Assuitu v Egyptě. Anglický překlad Tournierova článku byl publikován v časopise 'Atlantean Research' (1950).“ Anglická Wikipedie uvádí (překlad): „*Beryliová měď (BeCu), známá také jako (CuBe), beryliový bronz a pružinová měď, je slitina mědi s 0,5–3 % beryllia. Slitiny mědi s berylliem se často používají díky své vysoké pevnosti a dobré vodivosti tepla i elektřiny. Používá se pro svou tažnost, svařitelnost při zpracování kovů a obráběcí vlastnosti. Má mnoho specializovaných aplikací v nástrojích do nebezpečného prostředí, hudebních nástrojích, přesných měřicích zařízeních, střelách a některá použití v oblasti letectví a kosmonautiky. Beryliová měď a další slitiny beryllia jsou škodlivé karcinogeny, které při výrobě představují nebezpečí vdechnutí toxických látek. Beryliová měď je tvárná, svařitelná a obrobitelná slitina. Stejně jako čistá měď je odolná vůči neoxidujícím kyselinám (např. kyselině chlorovodíkové a uhličité) a produktům rozkladu plastů, vůči abrazivnímu opotřebení a zadírání. Lze ji tepelně zpracovávat pro zvýšení pevnosti, trvanlivosti a elektrické vodivosti. Beryliová měď dosahuje největší pevnosti (až 1 400 MPa (200 000 psi)) ze všech slitin na bázi mědi. Má dobrou tepelnou vodivost, která je 3–5krát vyšší než u nástrojové oceli. V pevném stavu má teplotu tání 866 °C a v kapalném stavu 982 °C. Má vysokou schopnost tváření za tepla. Slitina C17200 z beryliové mědi má pevnost a tvrdost podobnou oceli. C17200 má účinné korozivzdorné vlastnosti při vystavení drsným podmínkám, jako je mořská voda a prostředí hlubinných vrtů. Odolává sulfidovému nebo chloridovému koroznímu praskání a odolává účinkům oxidu uhličitého a vodíkové křehkosti.*“ Česká Wikipedie (*https://cs.wikipedia.org/wiki/Bronz*): „*Beryliové bronzy se mohou uplatnit tam, kde jsou vysoké požadavky na mechanické vlastnosti při velké vodivosti. Obvykle se nepoužívá slitin podvojných; kromě 0,5 až 2,3 % berylia obsahují také nikl, železo, kobalt, chrom aj.* ***Beryliové bronzy*** *jsou* ***vytvrzovatelné****. Při 864 °C se v mědi rozpouští asi 2,7 % Be, za normální teploty však méně než 0,2 %. Vytvrzují se ochlazením z 800 °C ve vodě (po němž může následovat tváření za studena) a umělým stárnutím při 300 °C po 2 až 3 hodiny. Vytvrzený pérový bronz má pevnost asi 140 kp/mm² při tažnosti asi 3 %. Kromě velké pevnosti, a to i za vyšších teplot, jsou beryliové bronzy značně odolné proti korozi a proti opotřebení, mají vysokou mez únavy i v korodujícím prostředí, vysokou mez tečení, jsou nemagnetické a dobře elektricky vodivé. Velmi dobrou vodivost má např. slitina se 2 % Ni a 0,5 % Be. Hodí se hlavně na pružiny pracující v korozním prostředí, na ventily čerpadel na louhy, na kuličky korozivzdorných kuličkových ložisek (asi 2 % Be + Ni), na nástroje, které při nárazu nesmějí jiskřit (asi 2 % Be), na velmi namáhané elektrody bodových a švových svářeček apod.*“ S neobvyklým návrhem přišel *Michael Hübner* (německý výzkumník, který na *konferenci Atlantis v Aténách* v roce 2008 předložil argument pro umístění *Atlantidy* v severozápadní *Africe* na planinu *Souss-Massa* v *Maroku*), který si všiml, že v blízkosti valu v jím zvolené lokalitě „*Atlantidy*“ v jižním *Maroku* byly objeveny malé kousky načervenalé vápenné omítky s příměsí slídy. Spojuje ji s *Platónovým orichalkem*. *Enrico Mattievich* se domníval, že se *orichalkum* těžilo v peruánských *Andách*.

352 *https://en.wikipedia.org/wiki/Beryllium*.

353 Tento kov je nesmírně tvrdý. *Orichalkum* mohlo být možná slitinou s mědí, kde byl podíl *beryllia* vyšší (viz výše poznámku č. 351).

354 *https://www.ngdc.noaa.gov/gazetteer/*.

355 Lze doporučit čtenáři nahlédnout do internetové batymetrické mapy dostupné na portálu: GEBCO *(Undersea Feature Names Gazetteer – https:// www.ngdc.noaa.gov/gazetteer/*). Při pohybu „myší“ se v pravém dolním rohu aktualizuje položka „*depth*“. U levé „prohlubně“ (viz obrázek č. 9) byla nalezena maximální hloubka o hodnotě 4 304 m! Stejnou hodnotu lze zjistit i u pravé „prohlubně“! Jde o „neuvěřitelné“ hloubky.

356 Na internetové adrese *https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/maps.13711* se dočteme, že kráter *Yilan* má průměr 1,85 km a nachází se na severovýchodě čínské provincie *Heilongjiang*. Nachází se ve starojurské žule regionálních paleozoicko-mezozoických žulových komplexů. Jižní třetina okraje kráteru chybí, ale ostatní části okraje jsou dobře zachovány, s maximální výškou nad současným dnem kráteru 150 m. Takže poměr jeho hloubky k šířce činí cca 1:10. Obdobný poměr existuje též u *Barringerova kráteru* v *Arizoně*. Nikoliv 1:1. Velmi podrobné informace k této problematice lze nalézt v: Stegena, Lajos, *Byla nebyla Atlantis*, s 112 (graf závislosti mezi hloubkou a průměrem kráterů různého původu).

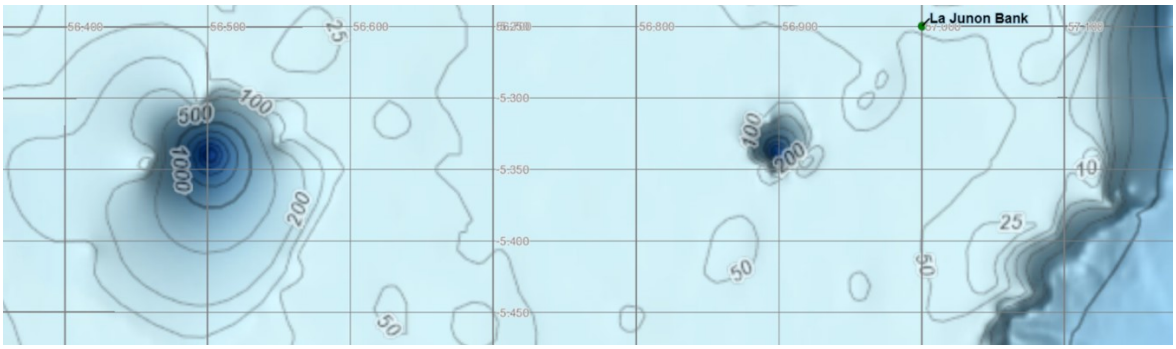

Obrázek č. 9 – Prohlubně vzdálené cca 135 a 165 km východojihovýchodně od ostrova Mahé

Obrázek č. 10 – Big Hole v Kimberley (Google Maps)

Obrázek č. 11 – Barringerův kráter[357] v Arizoně (zdroj: Profimedia)

[357] Též nazývaný „*Meteor Crater*“ Před 49 500 lety jej vytvořil miliony tun vážící meteorit z *niklu* a *železa*. Kráter je hluboký jako šedesátipodlažní budova a v průměru má 1 300 metrů (Veverka, Miroslav, *Evoluce svým vlastním tvůrcem*, s 68).

– καὶ ὅσα ὕλη[358] πρὸς τὰ τεκτόνων[359] διαπονήματα[360] παρέχεται[361], πάντα φέρουσα ἄφθονα[362], τά τε αὖ περὶ τὰ ζῷα ἱκανῶς ἥμερα[363] καὶ ἄγρια τρέφουσα[364]. καὶ δὴ καὶ ἐλεφάντων ἦν ἐν αὐτῇ γένος πλεῖστον[365]: νομὴ[366] γὰρ τοῖς τε ἄλλοις ζῴοις, ὅσα καθ᾽ ἕλη[367] καὶ λίμνας καὶ ποταμούς, ὅσα [115α] τ᾽ αὖ κατ᾽ ὄρη καὶ ὅσα ἐν τοῖς πεδίοις νέμεται, σύμπασιν παρῆν ἅδην, καὶ τούτῳ κατὰ ταὐτὰ τῷ ζῴῳ, μεγίστῳ πεφυκότι[368] καὶ πολυβορωτάτῳ{31}.

(Ostrov) poskytoval i nadbytek dřeva potřebného ke zpracování tesaři – produkoval (poskytoval) štědře dostatek potravy (krmiva) pro jak krotká, tak i divoká zvířata. Kromě toho bylo (na ostrově) velké množství slonů – byl tam dostatek potravy (pastvy) jak pro všechny živočichy žijící v bažinách, jezerech a řekách nebo zase na horách či rovinách, tak i pro toto zvíře, které je největší ze všech (živočichů) a též velmi nenasytné.

Jde o poměrně zvláštní popis tropické krajiny. Je možné ji charakterizovat jako tropický prales s bažinami. Z textu je jen částečně patrné (s ohledem na adjektivum *ἥμερος*), že krotká zvířata byla pouze zvířaty domestikovanými. Vedle toho jsou zmiňovány *šelmy* – též i *sloni* (pravděpodobně afričtí)[369], volně se vyskytující na ostrově (avšak asi dříve „dovezení“ – viz kapitolu 3.1).

πρὸς δὲ τούτοις, ὅσα εὐώδη[370] τρέφει[371] που γῆ τὰ νῦν, ῥιζῶν ἢ χλόης[372] ἢ ξύλων[373] ἢ χυλῶν στακτῶν[374] εἴτε ἀνθῶν[375] ἢ καρπῶν[376], ἤφερέν τε ταῦτα καὶ ἔτρεφεν εὖ: ἔτι δὲ τὸν ἥμερον[377] καρπόν, τόν τε ξηρόν[378], ὃς ἡμῖν τῆς τροφῆς ἕνεκά ἐστιν, καὶ

A kromě toho (k tomu všemu) – (tento ostrov) produkoval všechny (sladce) vonné kořeny, byliny (mladé výhonky rostlin), dřevo či tekuté šťávy (vylučované pryskyřice, esence) získávané z květů nebo plodů, co jich jen země plodí – k to-

358 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*a wood, forest, woodland, wood cut down, firewood, fuel*“ [dřevo, les, lesní porost, pokácené dřevo, palivové dřevo, palivo].

359 Genitiv plurálu od *τέκτων*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 517: „*řemeslník, tesař, stavitel lodí*“.

360 Akuzativ plurálu od *διαπόνημα*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*hard labour, exercise*“ [těžká práce, cvičení].

361 Třetí osoba singuláru media od slovesa *παρέχω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*Mid. παρέχομαι, fut. -έξομαι and -σχήσομαι: perf. pass. (in mid. sense) -έσχημαι: to supply of oneself or from one's own means, to furnish, produce*“ [zásobovat se sám nebo z vlastních prostředků, opatřovat, vyrábět]

362 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*free from envy, ungrudging, bounteous (benignus)*“ [bez závisti, bez zášti, štědrý].

363 Tamtéž: „*1. tame, tamed, reclaimed, Lat. mansuetus, of animals, 2. of plants and trees, cultivated, Lat. sativus, 3. of men, civilised, gentle*“ [zkrocený, ochočený, zrekultivovaný, civilizovaný, jemný].

364 Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, s. 160: *„Plato's picture of Atlantis's natural fertility is idyllic, recalling the garden of Phaeacia in Homer (Odyssey 7.113–32).*“ [*Platónův* obraz přirozené plodnosti *Atlantidy* je idylický a připomíná zahradu *Fajáků* u *Homéra*.]

365 Tamtéž, s. 160: *„γένος πλεῖστον, 'the species of elephants was numerous there*'“.

366 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*a pasture, pasturage, fodder, food, a feeding, grazing, of herds, division, distribution*“ [pastvina, pastva, krmivo, potrava, krmení, spásání stád, rozdělení, distribuce].

367 Tamtéž: „*ἕλος – ground by rivers, a marsh-meadow*“ [půda u řek, bažinatá louka].

368 Participium perfektní od slovesa *φύω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*φῦναι or πεφυκέναι τινός – to be born or descended from any one*“.

369 *Slon africký* (*Loxodonta africana*) je savec z řádu chobotnatců (*Proboscidea*). Je to největší suchozemský savec, který dorůstá výšky až 4 m. *Slon africký* se vyskytuje roztroušeně v celé *Africe* jižně od *Sahelu*, ale v dřívějších dobách se prokazatelně vyskytoval v mnohem hojnějším počtu na celém kontinentu, i v *severní Africe*. Obývá poměrně rozmanité prostředí. *Slony* můžeme najít v deštných lesích, na savanách a vystupují až do horských oblastí do 5 000 m n. m. *Sloni* jsou poměrně přizpůsobiví – důležité je pro ně jen dostatek potravy a vody v teritoriu. *Sloni* jsou býložravá zvířata. Jejich jídelníček závisí přímo na tom, kde se zrovna jedinec nachází. Všichni ale musí denně spořádat až 225 kg potravy. Takto velké množství potravy musí požírat 15 až 18 hodin denně. Z toho jim zbydou jen přibližně 4 hodiny denně na spánek. Potravu si *slon* podává chobotem až do jícnu (*https://cs.wikipedia.org/wiki*).

370 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*εὐώδης – sweet-smelling, fragrant*“ [sladce vonící, voňavý].

371 Třetí osoba singuláru od slovesa *τρέφω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 246, uvádí: „*živit, vzrůst, podporovat, vychovávat, vzdělávat, vypěstovat*“.

372 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*the first shoot of plants in spring, the green blade of corn or grass, the young verdure of trees, foliage*“ [první výhonek rostliny na jaře, zelené stéblo obilí nebo trávy, mladá zeleň stromů, listí].

373 Tamtéž: „*wood cut and ready for use, firewood, timber*“ [dřevo nařezané a připravené k použití, palivové dřevo, řezivo].

374 Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, s. 161: *„χυλῶν στακτῶν, 'gums exuded by'.*“ [pryskyřice vylučované].

375 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*a blossom, flower*“ [květ, květina].

376 Genitiv plurálu od *καρπός*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 279: „*plod, ovoce, úroda*“.

377 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*1. tame, tamed, reclaimed, Lat. mansuetus, of animals, 2. of plants and trees, cultivated, Lat. sativus, 3. of men, civilised, gentle*“ [zkrocený, ochočený, zrekultivovaný, civilizovaný, jemný].

378 Akuzativ singuláru od *ξηρός*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 360: „*suchý, vyschlý*“. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*) mj. uvádí: „*καρπὸς ξηρός., i.e. cereal, opp. κ. ξύλινος, produce of trees, i. e. fruit, wine, or oil*“.

ὅσοις χάριν τοῦ σίτου προσχρώμεθα[379] – καλοῦμεν δὲ αὐτοῦ [115β] τὰ μέρη σύμπαντα ὄσπρια[380] {32}

mu pak ovoce a suché „*plody*“ (*obiloviny*), které nám poskytují výživu a všechny, jež užíváme pro radost z jídla – a které nazýváme souhrnně „*ospria*“ (*luštěniny*).

Výše uvedený popis navazuje na předešlé vylíčení spíše tropické krajiny. Poněkud nejasné je označení *ὄσπρια*. Snad by mohlo jít o *luštěniny*[381].

– καὶ τὸν ὅσος[382] ξύλινος, πώματα[383] καὶ βρώματα[384] καὶ ἀλείμματα[385] φέρων[386], παιδιᾶς[387] τε ὃς ἕνεκα ἡδονῆς τε γέγονε δυσθησαύριστος[388] ἀκροδρύων[389] καρπός[390], ὅσα τε παραμύθια πλησμονῆς[391] μεταδόρπια[392] ἀγαπητὰ κάμνοντι[393] τίθεμεν, ἅπαντα ταῦτα ἡ τότε ποτὲ οὖσα ὑφ᾽ ἡλίῳ νῆσος ἱερὰ καλά τε καὶ θαυμαστὰ καὶ πλήθεσιν[394] ἄπειρ᾽ ἔφερεν{33}.

(Ostrov) měl (produkoval) i tu (plodinu), která je příslušně ***dřevnatá*** (*suchá*) a poskytuje ***nápoje*** (kapalnou potravu) a „*suché*“ *pokrmy* (tuhou stravu) a ***oleje***[395] – dále pak obtížně uchovatelné (rychle se kazící) plody ovocných stromů[396], které rostou pro naši slast a potěšení a všechno ovoce, které je předkládáno při jídle[397] jako vítaný prostředek při přesyceném (žaludku)[398]. Tyto všechny krásné a podivuhodné (plody) poskytoval v nesčíslném množství tento posvátný ostrov v té době, kdy se nacházel „*pod sluncem*“.

---

379 První osoba plurálu mediopasiva od slovesa *προσχράομαι*. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*): „*use or avail oneself of a thing besides, but more freq. simply, use*“ [používat nebo využívat nějakou věc, ale častěji prostě používat].

380 Gemoll, Wilhelm, Vretska, Karl, Aigner, Therese, ed., *Griechisch-deutsches Schul- und Handwörterbuch*, 2010, s. 590: „*(Etym. unklar) – Hülsenfrucht, bes. Bohne*“ [luštěniny, zvl. fazole].

381 V té době pravděpodobně ještě nedomestikované. Snad by mohlo jít o *Lablab purpurový*. Ten pochází pravděpodobně z tropické *východní Afriky*. Vyskytuje se i na *Madagaskaru*. V obou případech to není od *Seychel* příliš vzdálené. Samozřejmě jde o hypotézu.

382 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*of Size, as great as, how great; of Quantity, as much as, how much; of Space, as far as, how far; of Time, as long as, how long; of Number, as many as, how many; of Sound, as loud as, how loud; in pl. as many as*“ [o velikosti, tak velký jako, jak velký; o množství, tak velký jako, jak velký; o prostoru, tak daleko jako, jak daleko; o čase, tak dlouhý jako, jak dlouhý; o počtu, tak mnoho jako, jak mnoho; o zvuku, tak hlasitý jako, jak hlasitý; v pl. tak mnoho jako].

383 Akuzativ plurálu od *πῶμα, ατος, τό*. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*): „*drink, draught*“ [nápoj, mok]. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník: od Homéra po kresťanských autorov*, s. 1 084: „*nápoj, pitie*“.

384 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*): „*that which is eaten, food, meat, Pl.Criti.115b, etc.; opp. ὄψα (cooked or otherwise prepared food, a made dish, eaten with bread and wine)*“. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník: od Homéra po kresťanských autorov*, s. 290: „*βρῶμα , ατος, τό (att., koiné) (βιβρώσκω) pokrm, jedlo, potrava, tuhá strava v protiklade k nápojom*“

385 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*ἄλειμμα – anything used for anointing, unguent, fat, oil*“ [cokoli, co se používá k mazání (potírání), mast, tuk, olej].

386 Participium singuláru prézentu aktiva od slovesa *φέρω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 553: „nést, přinést, snést, obdržet, získat, způsobit, připravit, hnát se, valit se, dařit se

387 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*childish play, sport, game, pastime*“ [dětská hra, sport, hra, ***zábava***].

388 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*): „*δυσ-θησαύριστος , ον, hard to store, καρπός Pl.Criti.115b*“ [obtížně skladovatelné].

389 Tamtéž: „*ἀκρό-δρυα , τά, fruits grown on upper branches of trees, esp. hard-shelled fruits, opp. ὀπώρα, fruits generally, trees which produce such fruits, Pl.Criti.115b*“ [plody rostoucí na horních větvích stromů, zejména plody s tvrdou skořápkou, plody obecně, stromy, které takové plody plodí].

390 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 279: „*plod, ovoce, úroda*“.

391 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*πλησμονή (πίμπλημι) a filling or being filled, satiety; esp. of food, repletion, satiety, surfeit*“ [nasycení nebo plnost, sytost; zejména jídla, přeplněnost, přesycení, přebytek].

392 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*): „*μεταδόρπιος , ον, (δόρπον) – in the middle of supper, during supper, after supper, i. e. at one's wine*“ [uprostřed večeře, během večeře, po večeři, tj. u vína].

393 Tamtéž (mj.): „*to be hard-pressed, worsted, in battle or contest; τὸ κάμνον στρατοῦ – to be sick or suffering, τί πάσχεις; τί κάμνεις; οἱ κάμνοντες the sick; of a doctor's patients, καμοῦσα ἀπέθανε having fallen sick, κάμνειν νόσον [τὴν ποδάγραν] τοὺς ὀφθαλμούς; τὰ σώματα to be ill or distempered in body; ὡσίν τε κῶμμασιν; νοσήμασι; ἀπὸ τοῦ τραύματος; ὑπὸ νόσου*“ [být těžce zkoušen v boji nebo v soutěži; být nemocný nebo trpět; při onemocnění; být nemocný nebo rozrušený v těle].

394 Dativ plurálu od *πλῆθος*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*a great number, a throng, crowd, multitude, the greater part, the mass, main body, quantity or number, size or extent, quantity or amount*“ [velký počet, zástup, dav, množství, větší část, masa, hlavní část, množství nebo počet, velikost nebo rozsah, kvantita nebo množství].

395 Šlo evidentně o plod *palmy*.

396 Mohly to být *banány*?

397 Variantou překladu může být i „*po jídle*“.

398 Dle všeho šlo snad o *citróny*.

K uvedenému úryvku lze zcela jednoznačně dodat, že se ostrov nalézal na rovníku (podle popisovaných slonů, tropického koření a ovoce). *Platón* i navíc uvádí, že šlo o „*ὑφ᾽ ἡλίῳ νῆσος*“ [ostrov pod sluncem]. Na *Seychelských ostrovech* si zaslouží zvláštní pozornost místní endemit – rostlina známá jako „*mořský kokos*“, botanicky správně *palma seychelská* (*Lodoicea sechellarum* či *Lodoicea maldivica*). Určitá podobnost s výše uvedeným *Platónovým* textem je více než nápadná.

ταῦτα οὖν λαμβάνοντες[399] πάντα παρὰ τῆς γῆς κατεσκευάζοντο[400] τά τε [115ξ] ἱερὰ καὶ τὰς βασιλικὰς[401] οἰκήσεις[402] καὶ τοὺς λιμένας καὶ τὰ νεώρια[403] καὶ σύμπασαν τὴν ἄλλην χώραν, τοιᾶδ᾽ ἐν τάξει διακοσμοῦντες[404] {34}.

A když tedy všechny tyto (produkty) získali ze země, vystavěli pak své chrámy, královská obydlí, přístavy, doky a celý zbytek své země, přičemž vše uspořádali následujícím způsobem.

τοὺς τῆς θαλάττης τροχούς[405], οἳ περὶ τὴν ἀρχαίαν ἦσαν μητρόπολιν, πρῶτον μὲν ἐγεφύρωσαν[406], ὁδὸν ἔξω καὶ ἐπὶ τὰ βασίλεια[407] ποιούμενοι{35}.

Nejprve přemostili mořské kruhy, které obklopovaly starobylou metropoli, a vytvořili tak cestu ke královskému paláci a z něj.

Následuje popis bájného královského paláce. Spíše jde o *Platónovu* fikci.

τὰ δὲ βασίλεια ἐν ταύτῃ τῇ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν προγόνων κατοικήσει[408] κατ᾽ ἀρχὰς ἐποιήσαντο εὐθύς[409], ἕτερος δὲ παρ᾽ ἑτέρου δεχόμενος, κεκοσμημένα κοσμῶν, [115δ] ὑπερεβάλλετο εἰς δύναμιν[410] ἀεὶ[411] τὸν ἔμπροσθεν[412], ἕως[413] εἰς ἔκπληξιν[414] μεγέθεσιν[415] κάλλεσίν τε ἔργων ἰδεῖν τὴν οἴκησιν ἀπηργάσαντο[416] {36}.

Palác postavili hned na začátku na místě, které obýval bůh a jejich předkové. Každý král přebíral od druhého a vylepšoval to, co už bylo vylepšeno, a vytvářel něco, co svého předchůdce převyšovalo, jak jen to šlo, až sídlo vybudovali (přivedli k dokonalosti, dokončili) tak, že (pozorovatele) ohromilo velikostí (vznešeností) a krásou svých staveb.

---

399 Participium plurálu prézentu aktiva od slovesa *λαμβάνω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 319: „*brát, chopit se, obejmout, chytit, lapit, zajmout, uchvátit, zastihnout, proniknout, přijmout, nabýt, dobýt, vštípit, pochopit, nechat, dostat, nastat, vybrat, odejmout, zmocnit se*“.

400 Třetí osoba plurálu mediopasiva imperfekta od slovesa *κατασκευάζω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 289: „*připravit, vyzbrojit, vyzdobit, uspořádat, obstarat, zhotovit, vystavět, založit, vymyslet, zařídit si, zvyknout si, vypravit se, vycvičit*“.

401 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 106: „*βασιλικός – královský, knížecí, nádherný; ἡ βασιλικά – královská (nádherná) stavba*“.

402 Akuzativ plurálu od *οἴκησις*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 106: „*οἴκησις – bydlení, obydlí, svatyně*“.

403 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*νεώριον (νεωρός) a place were ships are taken care of, a dockyard, like Lat. navalia*“ [místo, kde se pečuje o lodě, loděnice].

404 Participium plurálu prézentu aktiva od slovesa *διακοσμέω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to divide and marshal, muster in array, to regulate, set in order*“ [rozdělit a seřadit, shromáždit do šiku, regulovat, uvést do pořádku].

405 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*anything that runs round: a round cake, a wheel; τροχοὺς μιμεῖσθαι to imitate wheels, of one who bends back so as to form a wheel, a ring on the bit of a bridle, a running, course, a race-course, a potter's wheel, the wheel of a stage-machine, the wheel of torture*“ [cokoli, co se točí dokola: kulatý koláč, kolo; napodobovat kola, ten, kdo se ohýbá dozadu tak, že tvoří kolo, kroužek na udidle, běh, dráha, dostihová dráha, hrnčířské kolo, kolo dostavníkového vozu, kolo mučení].

406 Třetí osoba plurálu indikativu aoristu aktiva od slovesa *γεφυρόω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to bridge over, make passable by a bridge, to make a passage like a bridge*“ [přemostit, zprůchodnit mostem, udělat průchod jako most].

407 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 106: „*královské obydlí (stan, palác), královský poklad*“.

408 Třetí osoba singuláru konjunktivu aktiva aoristu od slovesa *κατοικέω*.

409 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 232: „*hned, přímo*“.

410 Akuzativ od *δύναμις*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 148: „*mohutnost, síla, vojenská síla, schopnost, vloha, obratnost, vliv, platnost, cena, jmění, podstata, vážnost*“.

411 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 116: „*vždy, stále, věčně*“.

412 Tamtéž, s. 180: „*ἔμπροσθεν – vpředu, vpřed, před*“.

413 Tamtéž, s. 243: „*poněkud, chvíli, potud; pokud, až (by), aby*“.

414 Akuzativ singuláru od *ἔκπληξις*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 170: „*hrůza, zděšení, hluboká úcta, úžas*“.

415 Dativ plurálu od *μέγεθος*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 333: „*velikost, moc, vznešenost, důležitost*“.

416 Třetí osoba plurálu indikativu media aoristu od slovesa *ἀπεργάζομαι*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to finish off, turn out complete; of a painter, to fill up with colour; express perfectly; to finish a contract*“ [dokončit, dotvořit; u malíře – vyplnit barvou; dokonale vyjádřit; dokončit smlouvu].

Jako velmi pravděpodobná se jeví možnost, že tato dávná civilizace měla spojení s mořem prostřednictvím nějakého kanálu. Ten by mohl být při příslušných podmořských průzkumech i nalezen (viz obrázek č. 4, č. 6 a č. 22 a závěrečnou kapitolu 8).

διώρυχα[417] μὲν γὰρ ἐκ τῆς θαλάττης ἀρχόμενοι[418] τρίπλεθρον[419] τὸ πλάτος, ἑκατὸν δὲ ποδῶν βάθος, μῆκος[420] δὲ πεντήκοντα σταδίων, ἐπὶ τὸν ἐξωτάτω[421] τροχὸν[422] συνέτρησαν[423], καὶ τὸν ἀνάπλουν[424] ἐκ τῆς θαλάττης ταύτῃ πρὸς ἐκεῖνον ὡς εἰς λιμένα[425] ἐποιήσαντο, διελόντες[426] στόμα ναυσὶν ταῖς μεγίσταις ἱκανὸν εἰσπλεῖν{37}.

Nejdříve vykopali (prokopali) od moře kanál široký tři sta stop, hluboký sto stop a dlouhý padesát stadií[427] až k nejvzdálenějšímu prstenci (pásu), čímž k němu vytvořili průplav od toho moře (jakoby směrem) k přístavu a otevřeli („rozlomili“) průchod (ústí), který byl dostatečně velký, aby jím mohly proplout i největší lodě.

καὶ δὴ καὶ τοὺς τῆς γῆς τροχούς, οἳ τοὺς [115ε] τῆς θαλάττης διεῖργον[428], κατὰ[429] τὰς γεφύρας[430] διεῖλον[431] ὅσον μιᾷ τριήρει διέκπλουν εἰς ἀλλήλους, καὶ κατεστέγασαν[432] ἄνωθεν ὥστε τὸν ὑπόπλουν κάτωθεν[433] εἶναι: τὰ γὰρ τῶν τῆς γῆς τροχῶν χείλη[434] βάθος εἶχεν ἱκανὸν ὑπερέχον[435] τῆς θαλάττης{38}.

A také prorazili (rozdělili na části) pevninské prstence (pásy země), které od sebe oddělovaly mořské prstence (pásy), aby dole pod mosty mohla proplout jedna triéra z jednoho mořského prstence (pásu) do druhého, a shora zakryli (překryli) otvory tak, aby bylo možné pod nimi podplouvat; pevninské prstence (pásy) se totiž tyčily dostatečně vysoko nad (hladinou) moře.

---

417 Akuzativ substantiva *διῶρυξ*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*a trench, conduit, canal*“ [příkop, potrubí, kanál].

418 Participium plurálu prézentu media od slovesa *ἄρχω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 90: „*ἄρχω – být první, mít přednost, vládnout,* ***začínat****, být příčinou*“.

419 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*): „*three “πλέθρα” wide, Pl.Criti.115d*“. Substantivum *πλέθρον* označuje starověkou řeckou měrnou jednotku rovnající se 97 až 100 řeckým *stopám* (*ποῦς*). Šlo o cca 30 m (míry se v jednotlivých řeckých obcích částečně lišily). Tomu zhruba odpovídala šířka typické starořecké atletické běžecké dráhy. Tři *plethra* by tak nyní odpovídala cca 90 m šířky popisovaného kanálu.

420 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 343: „*délka, velikost*“.

421 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*ἐξωτάτω Sup. of ἔξω outermost*“ [nejvzdálenější].

422 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*anything that runs round: a round cake, a wheel; τροχοὺς μιμεῖσθαι to imitate wheels, of one who bends back so as to form a wheel, a ring on the bit of a bridle, a running, course, a race-course, a potter's wheel, the wheel of a stage-machine, the wheel of torture*“ [cokoli, co se točí dokola: kulatý koláč, kolo; napodobovat kola, ten, kdo se ohýbá dozadu tak, že tvoří kolo, kroužek na udidle, běh, dráha, dostihová dráha, hrnčířské kolo, kolo dostavníkového vozu, kolo mučení].

423 Třetí osoba plurálu aktiva aoristu od slovesa *συντετραίνω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to bore through so as to meet*“ [provrtat se tak, aby se setkal s…].

424 Akuzativ od *ἀνάπλοος*. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*): „*sailing up-stream, Hdt.2.4 and 8; ὁ ἀ. ἐκ τῆς θαλάττης, of a canal from the sea to an inland harbour,* ***Pl. Criti. 115d***“ [plutí proti proudu, průplav z moře do vnitrozemského přístavu].

425 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*a harbour, haven, creek*“ [přístav, přístaviště, zátoka].

426 Participium plurálu aktiva od slovesa *διαιρέω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to take one from another, to cleave in twain, to divide into parts, to break it open, to tear it away, to divide into component parts, to determine, decide, to define*“ [oddělit jedno od druhého, rozdělit na dvě části, rozdělit na části, rozlomit, odtrhnout, rozdělit na součásti, určit, rozhodnout, definovat].

427 Viz poznámku č. 227.

428 Třetí osoba plurálu indikativu aktiva imperfekta od slovesa *διείργω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to keep asunder, separate, to lie between*“ [oddělovat, odlučovat, ležet mezi sebou].

429 S akuzativem: „*κατὰ τὰς γεφύρας*“. Lepař, František, *Nehomérovský slovník řecko-český*, 1892, s. 574, mj. uvádí: „*dolů, dovnitř, do, dále, přes*“. Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník*, *od Homéra po kresťanských autorov*, s. 674: „*(miestne kam) dolu, dolu do niečoho, dolu po niečom, (miestne kadiaľ kam) ďalej, ďalej po niečom, cez niečo, po niečom, za niečom, smerom k niečomu, blízko niečoho, proti, naproti, oproti, (miestne kde) po niečom, v niečom, na niečom…*“. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*(s akuzativem) of motion downwards*“ [směrem dolů].

430 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 116: „*násep, most, hráz*“. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*a dyke, dam or mound to bar a stream, a bridge to cross a stream*“ [hráz, přehrada nebo val, který přehrazuje vodní tok, most přes vodní tok].

431 Viz poznámku č. 426.

432 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*καταστεγάζω – to cover over*“ [zakrýt, překrýt].

433 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 296: „zdola, pod“.

434 Tamtéž, s. 566: „*okraj, břeh*“.

435 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon: founded upon the seventh edition of Liddell and Scott's Greek-English Lexicon* mj. též uvádí: „*to be above, rise above the horizon, to be above water or the ground*“ [být nad, vystupovat nad úroveň terénu, být nad vodou nebo nad zemí].

Výše uvedený popis se věnuje uspořádání hlavního města. Je otázkou, zda jde o *Platónovu* fikci – či zda tyto informace měli i *egyptští kněží*. Důležitý je především kanál, který (prý) měl délku 50 stadií (cca 9 km). Určité „podezřelé" místo se nalézá nedaleko od ostrova *Mahé*[436] (viz obrázek č. 4, 6 a 22). Dále následuje popis jakýchsi kruhových prstenců – střídavě moře a země.

ἦν δὲ ὁ μὲν μέγιστος[437] τῶν τροχῶν, εἰς ὃν ἡ θάλαττα συνετέτρητο[438], τριστάδιος τὸ πλάτος, ὁ δ᾽ ἐξῆς[439] τῆς γῆς ἴσος ἐκείνῳ: τοῖν δὲ δευτέροιν ὁ μὲν ὑγρὸς δυοῖν σταδίοιν πλάτος, ὁ δὲ ξηρὸς[440] ἴσος αὖ πάλιν τῷ πρόσθεν ὑγρῷ: σταδίου δὲ ὁ [116α] περὶ αὐτὴν τὴν ἐν μέσῳ νῆσον περιθέων[441] {39}.

Největší z prstenců (pásů), k němuž byl vyhlouben (proražen) kanál z moře, byl široký tři stadia[442] a následující (další v pořadí) prstenec (pás) pevniny (země) byl stejně široký. Z druhé dvojice byl prstenec (pás) vody široký dvě stadia a „suchý" (pás pevniny) se opět rovnal předchozímu prstenci (pásu) vody. Prstenec obepínající ostrov uprostřed byl široký jedno stadion.

ἡ δὲ νῆσος, ἐν ᾗ τὰ βασίλεια[443] ἦν, πέντε σταδίων τὴν διάμετρον εἶχεν{40}.

Ostrov, na kterém se nacházel královský palác, měl průměr pět stadií[444].

Tento popis je všeobecně známý. Grafické znázornění je uvedeno na obrázku č. 14 až v kapitole 5.2 v souvislosti s velmi známým neolitickým archeologickým nalezištěm v *jihovýchodní Anatolii* v *Turecku – Göbekli Tepe.* Jistá „podobnost" je poměrně výrazná. Samozřejmě může jít o další „náhodu" v sérii mnoha „náhod" (viz kapitolu 6).

ταύτην δὴ κύκλῳ[445] καὶ τοὺς τροχοὺς καὶ τὴν γέφυραν πλεθριαίαν τὸ πλάτος οὖσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν[446] λιθίνῳ περιεβάλλοντο[447] τείχει[448], πύργους[449] καὶ πύλας[450] ἐπὶ τῶν γεφυρῶν κατὰ τὰς τῆς θαλάττης διαβάσεις[451] ἐκασταχόσε[452] ἐπιστήσαντες[453] {41}:

Tento ostrov, kruhy (pásy, prstence) a most, který byl široký jedno plethron[454], obehnali kolem dokola, z jedné i druhé strany, kamennými (tj. dvěma) zdmi a na obou stranách (z každé strany) mostů, proti průchodům k moři, postavili věže a brány.

436 Jde o velmi zajímavé „místo". Podívejme se na obrázek č. 6. V batymetrické mapě lze vysledovat jakési dva kanály, které směřují ke „středu" ostrova (viz internetový portál GEBCO /*Undersea Feature Names Gazetteer/*). V závěrečné kapitole 8 uvádíme obrázek č. 22. Zde jsou znázorněny lokality prioritně navrhované k podmořskému průzkumu. Jde o variantu C) a D).

437 Superlativ k *μέγας*.

438 Třetí osoba singuláru plusquamperfekta indikativu media od slovesa *συντετραίνω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon* mj. též uvádí: „*to bore through so as to meet, carrying their creeks through so as to meet one another, Pass. to be carried by a connecting channel or duct*" [prorazit něco tak, aby se to setkalo, vést potoky tak, aby se setkaly, pass. být veden spojovacím kanálem nebo potrubím].

439 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon* mj. uvádí: „*one after another, in order, in a row*" [jeden za druhým, v pořadí, v řadě za sebou].

440 Tamtéž: „*dry, lat. siccus, opp. to ὑγρός*".

441 Participium prézentu aktiva od *περιθέω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to run round; to run about; to rotate, revolve*" [obíhat, točit se, rotovat, otáčet se].

442 Viz poznámku č. 227.

443 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 106: „*královské obydlí (stan, palác), královský poklad*".

444 Viz poznámku č. 227. Přibližně necelý jeden kilometr.

445 Dativ od substantiva *κύκλος*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*Adverbial usages, κύκλῳ in a circle or ring, round about*" [v kruhu nebo prstenci, kolem]. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*): „*κύκλῳ in a circle or ring, round about*" [v kruhu nebo prstenci, kolem].

446 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*of Place, lat. inde, thence; ἔνθεν καὶ ἔνθεν on this side and on that, Lat. hinc illinc*" [na této a tamté straně]

447 Třetí osoba plurálu imperfekta media od *περιβάλλω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 408, mj. též: „*obkládat, objímat, obkličovat*".

448 Duál od *τεῖχος*.

449 Akuzativ plurálu od *πύργος*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 462: „*věž, hradební střílna, obléhací věž, tvrz …*"

450 Akuzativ plurálu od *πύλη*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 461: „*vrata, vchod, brána, dveře, soutěska*".

451 Akuzativ plurálu od *διάβασις*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 128: „*přechod, brod, most*". Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*a crossing over, passage; a means or place of crossing*" [přechod, průjezd; způsob nebo místo přechodu].

452 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 164: „*z každé strany*".

453 Participium plurálu aoristu od slovesa *ἐφίστημι*.

454 Substantivum *πλέθρον* označuje starověkou řeckou měrnou jednotku rovnající se 97 až 100 řeckým stopám (*ποῦς*). Šlo o cca 30 našich metrů (míry se v jednotlivých řeckých obcích částečně lišily). Tomu zhruba odpovídala šířka typické starořecké atletické

τὸν δὲ λίθον ἔτεμνον[455] ὑπὸ[456] τῆς νήσου[457] κύκλῳ[458] τῆς ἐν μέσῳ καὶ ὑπὸ τῶν τροχῶν ἔξωθεν[459] καὶ ἐντός, τὸν μὲν λευκόν, τὸν δὲ μέλανα, [116β] τὸν δὲ ἐρυθρὸν ὄντα, τέμνοντες δὲ ἅμ᾽ ἠργάζοντο[460] νεωσοίκους[461] κοίλους[462] διπλοῦς ἐντός, κατηρεφεῖς αὐτῇ τῇ πέτρᾳ{42}.

Lámali (těžili) kámen pod centrálním (který byl uprostřed /též kruhovým/) ostrovem, kolem něj a pod prstenci (pásy) země, vně i uvnitř každého z nich – a to kámen jak ***bílý***, tak ***černý*** – další ***červený***. Vybudovali těžbou (lámáním kamene) vyhloubené (tvořící dutinu) dvojité doky, zastřešené samotnou skálou.

Seychely tvoří 115 ostrovů roztroušených v *Indickém oceánu* na ploše větší než jeden milion km^2. Ostrovy jsou dvojího původu: vedle 73 korálových atolů zde nalezneme 42 ostrovů s žulovým podložím, a právě ty jsou nejzajímavější. Předpokládá se, že staré horniny, jejichž vrcholy tvoří největší ostrovy *Mahé*, *Praslin*, *Sillhuete*, *La Digue* a další, vznikaly v době *Gondwany*, která byla souvislou zemskou pevninou až do konce prvohor. V druhohorách pak došlo k roztržení prapevniny a k postupnému oddělení jednotlivých kontinentů. Z geologického hlediska je ***červená*** a ***černá*** žula na *Seychelách* stále předmětem zkoumání, protože se výrazně liší od geologické stavby okolních částí země. Korálové útesy jsou tvořeny ***bílým*** uhličitanem vápenatým. Uvedená „shoda" je více než „nápadná".

καὶ τῶν οἰκοδομημάτων[463] τὰ μὲν ἁπλᾶ[464], τὰ δὲ μειγνύντες[465] τοὺς λίθους ποικίλα ὕφαινον[466] παιδιᾶς χάριν[467], ἡδονὴν[468] αὐτοῖς σύμφυτον[469] ἀπονέμοντες[470] {43}:

Některé stavby vyzdobili jednou (jednoduchou) barvou, na jiných vytvořili („utkali") různobarevný vzor[471], přičemž kameny poskládali tak, aby jim (stavbám) dodali přirozený půvab.

---

běžecké dráhy.

455 Třetí osoba plurálu imperfekta indikativu aktiva od slovesa *τέμνω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 518: „*řezat, porážet, utínat, kosit, podřezávat, razit cestu, krájet, rozřezávat, odseknout, dělit, obkličovat*".

456 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 356 (zde předložka s genitivem): „*pod, ze, z*".

457 Tamtéž, s. 356: „*ostrov, poloostrov, výspa*".

458 Dativ od substantiva *κύκλος*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*Adverbial usages, κύκλῳ in a circle or ring, round about*" [v kruhu nebo prstenci, kolem]. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*): „*κύκλῳ in a circle or ring, round about*" [v kruhu nebo prstenci, kolem].

459 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 554: „*zvenčí, z oné strany*".

460 Třetí osoba plurálu imperfekta od slovesa *ἐργάζομαι*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to work, to work at, make, build, to do, perform, accomplish, to earn by working, to work at a trade or business, to traffic, trade*" [pracovat, pracovat na, dělat, stavět, dělat, provádět, dosáhnout, vydělávat prací, pracovat v obchodě nebo podnikání, provozovat, obchodovat].

461 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*in pl. sheds, slips, docks, in which ships might be built, repaired, or laid up*" [přístřešky, skluzy, doky, v nichž se staví, opravují nebo odstavují lodě].

462 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*): „*of Places, lying in a hollow or forming a hollow*" [ležící v prohlubni nebo tvořící prohlubeň]

463 Genitiv plurálu od substantiva *οἰκοδόμημα*. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*): „*building, structure, Hdt.2.121. α',136, Th.5.11*" [budova, stavba].

464 Neutrum plurálu od *ἁπλόος* (Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* uvádí též: *ἁπλός, ή, όν*, jako pozdější formu od *ἁπλόος*). Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*single, simple, natural, plain, sincere, frank, opp. to compound, absolutely true*" [jednoduchý, prostý, přirozený, prostý, upřímný, upřímný, protikladný ke složenému, naprosto pravdivý].

465 Participium plurálu prézentu aktiva od slovesa *μίγνυμι*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to mix, mix up, mingle, properly of liquids, mix one thing with another, generally, to join, bring together*" [smíchat, promíchat, smísit, správně tekutin, smíchat jednu věc s druhou, obecně, spojit, dát dohromady].

466 Imperfektum od slovesa *ὑφαίνω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 549: „*osnovat, vymyslit, tkát, zhotovit*".

467 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*outward grace or favour (as we say well or ill favoured), grace, loveliness*" [vnější milost nebo přízeň (dobře nebo špatně nakloněná), milost, líbeznost].

468 Akuzativ od *ἡδονή*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 247: „*radost, rozkoš, požitek, příjemnost*".

469 Akuzativ od *σύμφυτος*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*born with one, congenital, innate, natural, inborn, inbred*" [narozený s jedním, vrozený, přirozený].

470 Participium prézentu aktiva od slovesa *ἀπονέμω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to portion out, impart, assign*" [rozdělit, přidělit, připsat].

471 Nástěnná malba v *Dja'de al-Mughara* dle názoru některých archeologů znázorňuje budovu (viz kapitolu 5.3). S červeno-černo-bílým ornamentem.

καὶ τοῦ μὲν περὶ τὸν ἐξωτάτω[472] τροχὸν[473] τείχους χαλκῷ περιελάμβανον[474] πάντα τὸν περίδρομον[475], οἷον ἀλοιφῇ προσχρώμενοι[476], τοῦ δ᾽ ἐντὸς καττιτέρῳ[477] περιέτηκον, τὸν δὲ [116ξ] περὶ αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν ὀρειχάλκῳ μαρμαρυγὰς[478] ἔχοντι πυρώδεις[479] {44}.

Celý obvod zdi, která obklopovala nejvzdálenější kruh (prstenec, zónu), pokryli *mědí*, jako by to byl nátěr, vnitřní část pokryli *cínem* a ten (prstenec), který obklopoval samotnou akropoli, pokryli *orichalkem* (*orichalcem*)[480], který se třpytil jako oheň.

S ohledem na detailní popis vlastního královského paláce lze předpokládat, že jde možná jen o pozdější *Platónovu* vsuvku. Nicméně zde lze zaznamenat určitý zajímavý „detail“. Královský dům se nacházel na ostrově vně obklopeném jakýmisi soustřednými „kruhy“ o průměru pěti stadií (900 m). Uprostřed byl pak „lidu“ nepřístupný okrsek (kde se rovněž zcela na počátku narodilo deset kraleviců /„princů“/ – obehnaný zlatou ohradou).

τὰ δὲ δὴ τῆς ἀκροπόλεως[481] ἐντὸς βασίλεια[482] κατεσκευασμένα[483] ὧδ᾽ ἦν{45}.

ἐν μέσῳ μὲν ἱερὸν ἅγιον αὐτόθι τῆς τε Κλειτοῦς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος ἄβατον ἀφεῖτο[484], περιβόλῳ[485] χρυσῷ[486] περιβεβλημένον[487], τοῦτ᾽ ἐν ᾧ κατ᾽ ἀρχὰς ἐφίτυσαν[488] καὶ ἐγέννησαν[489] τὸ τῶν δέκα βασιλειδῶν[490] γένος: ἔνθα[491] καὶ κατ᾽ ἐνιαυτὸν[492] ἐκ πασῶν τῶν δέκα λήξεων[493] ὡραῖα[494]

Takto byl uspořádán královský palác uvnitř akropole:

Uprostřed se nacházel posvátný chrám zasvěcený *Kleitó* a *Poseidónovi*, který zůstal (odděleně) nepřístupný a byl obehnán zlatou ohradní zdí. To bylo místo, kde zplodili a dali vzniknout rodu deseti královských potomků (kraleviců, „princů“) – právě tam na toto místo každoročně odevzdá-

---

472 Adverbium, superlativ od *ἔξω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*outermost*“ [nejvzdálenější].

473 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*anything that runs round: a round cake, a wheel; τροχοὺς μιμεῖσθαι to imitate wheels, of one who bends back so as to form a wheel, a ring on the bit of a bridle, a running, course, a race-course, a potter's wheel, the wheel of a stage-machine, the wheel of torture*“ [cokoli, co se točí dokola: kulatý koláč, kolo; napodobovat kola, ten, kdo se ohýbá dozadu tak, že tvoří kolo, kroužek na udidle, běh, dráha, dostihová dráha, hrnčířské kolo, kolo dostavníkového vozu, kolo mučení].

474 Třetí osoba plurálu imperfekta od slovesa *περιλαμβάνω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to seize around, embrace; to encompass or surround an enemy; so as to intercept him; to comprehend, include, of a number of particulars*“ [sevřít, obejmout; obklopit nebo obklíčit nepřítele, aby byl zastaven; obsáhnout, zahrnout, z řady jednotlivostí].

475 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*that which surrounds, as the rim of a shield; the string that runs round the top of a net; a gallery running round a building*“ [to, co obklopuje, jako okraj štítu; šňůra, která obepíná vrchol sítě; ochoz, který obepíná budovu].

476 Participium plurálu prézentu media od slovesa *προσχράομαι*. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*): „*use or avail oneself of a thing besides*“ [kromě toho používat nebo využívat nějakou věc].

477 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*tin*“ [cín].

478 Tamtéž: „*a flashing, sparkling, of light*“ [záblesk, jiskření, světlo].

479 Tamtéž: „*like fire, fiery*“ [jako oheň, ohnivý].

480 Viz poznámku č. 351.

481 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*the upper city, i. e. the citadel, Lat. arx*“ [horní město, tj. citadela.].

482 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 106: „*královské obydlí (stan, palác), královský poklad*“.

483 Participium perfekta media. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*κατασκευάζω – to equip or furnish fully, to get ready, make, build, to prepare, arrange*“ [plně vybavit nebo zařídit, nachystat, vyrobit, postavit, připravit, uspořádat].

484 Třetí osoba singuláru media aoristu od *ἀφίημι*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 103: „*med. oddělit se, uniknout*“.

485 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*περίβολος – going round, compassing, encircling*“ [obcházet, obklučovat, obklopovat].

486 Tamtéž: „*χρυσός – gold, Lat. aurum*“.

487 Participium perfekta media od *περιβάλλω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*to throw round; reversely, c.* ***dat. rei****, to surround, encompass, enclose with*“ [obklopit, obejmout, uzavřít].

488 Aorist od *φιτύω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to sow, plant, beget, call into being*“ [zasít, zasadit, zplodit, vyvolat v život].

489 Aorist od *γεννάω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*of the father, to beget, engender; rarely of the mother, to bring forth*“ [od otce - plodit, zplodit; zřídka od matky – přivést na svět].

490 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*): „*prince, ‚τῶν δέκα βασιλειδῶν‘* ***Pl.Criti.116c***“.

491 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 184: „*tam, tu, zde, sem, odtamtud, tam a zpět (sem i tam), tehdy, tenkrát, kde, kam, kdy*“.

492 *An intermediate Greek-English lexicon:* „*κατ᾽ ἐνιαυτόν for a year*“ [za rok].

493 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*): „*portion assigned by lot, allotment, ib.740a, 747e, Criti.109c*“ [část přidělená losem, příděl].

494 Tamtéž: „*ὡραῖα ἀποτελεῖν ἱερά to render fruits of the season as sacred offerings, Pl.Criti. 116c*“ [odevzdávat úrodu roční doby jako posvátné oběti].

αὐτόσε[495] ἀπετέλουν[496] ἱερὰ[497] ἐκείνων ἑκάστῳ{46}.

vali (slíbené) sezónní úrody jako posvátné oběti ze všech deseti oblastí (krajů).

O vlastním královském domu se hovoří v přímé souvislosti s *Poseidónovým chrámem* (dlouhým 180 metrů a širokým 90 metrů)[498]. Obdobně i u *Sumerů* byla u centrálních mocenských sídel důležitá hlavně jejich sakrální funkce.

> *Byl tam chrám Poseidónův, stadion*[499] *dlouhý, široký pak tři sta stop a přiměřené k těmto rozměrům výšky; bůh sám však měl poněkud barbarskou*[500] *podobu. Celý chrám mimo akrótéria zevně potáhli stříbrem, akrótéria pak zlatem; uvnitř pak vyložili strop z bělostné slonoviny zlatem a stříbrem a mosazí, všechny pak ostatní plochy zdí, sloupů i podlahy obložili mosazí. Dovnitř postavili zlaté sochy, boha Poseidóna stojícího na voze a řídícího šest okřídlených koní, tak velikého, že se dotýkal temenem stropu, kolem dokola pak sto Néréoven na delfínech – tolik totiž jich bylo podle víry tehdejších lidí i mnoho jiných soch věnovaných od soukromých lidí tam bylo.* ***Venku kolem chrámu stály sochy všech oněch deseti králů (kraleviců, princů) ze zlata****, jejich žen i všech potomků a mnoho jiných velikých obětních darů, věnovaných od králů i soukromníků, jak ze samé obce, tak od okolních poddaných. Dále tam byl oltář, shodující se co do velikosti i práce s touto stavbou, a královský dům, rovněž tak slušící jak velikosti říše, tak nádheře svatyně. Co se pak týče studní se studeným a horkým pramenem, jež obsahovaly nevyčerpatelné množství vody a z nichž jedna i druhá byla neobyčejně užitečná lahodností a výborností své vody, upravili si je tak, že je obklopili budovami, vysázeli kolem dokola stromy, hodící se k vodám, i zřídili vůkol lázně, jednak pod širým nebem, jednak kryté s teplou vodou pro zimu, zvláštní pro královskou rodinu a zvláštní pro soukromníky, dále pak jiné pro ženy a jiné jako koupadlo pro koně a ostatní dobytek, každé z nich s příslušnou výpravou. Odtok pak vedli do Poseidónova háje, v němž rostly rozmanité stromy, pro výbornost půdy nadobyčejné krásy i výšky, a pak vodovodem podél mostů do vnějších pásů. Tam pak bylo zřízeno mnoho chrámů mnoha bohů i mnoho sadů a cvičiště, zvlášť jedno pro muže, druhé pro koně, každé na jednom z kruhovitých ostrovů; zejména však byl uprostřed většího ostrova hippodromos pro závod koňských spřežení; měl na šířku jedno stadion, do délky pak se táhl po celém obvodě ostrova. Podél něho byly z té i oné strany strážní budovy pro obyčejné mužstvo královýchstrážců; věrnějším byla přikázána strážní služba na menším kruhu blíže u akropole, těm pak, kteří věrností ze všech nejvíce vynikali, byly dány příbytky uvnitř akropole kolem samých králů.*

Otázkou je, zda těch králů („kraleviců“) bylo právě deset. *Egypťané* měli desítkovou soustavu. *Sumeři* však *šedesátkovou* (*hexagesimální*). S ohledem na, *Platónem* zmiňovanou, potopu (resp. potopení „*Atlantidy*“) je zřejmé, že mýtus je původně *sumerský*. Vztahy mezi *Egyptem* a *Mezopotámií* (se podle posledních zjištění vyvíjely už od 4. tisíciletí př. n. l., tj. už v *uruckém období* (asi 4000–3100 př. n. l.) směrem z *Mezopotámie* k mladší *gerzské kultuře* prehistorického *Egypta* (asi 3500–3200 př. n. l.). Je evidentní, že civilizační vliv šel z oblasti *Mezopotámie* do *Egypta* (nikoliv naopak). *Egypťané* měli samozřejmě soustavu desítkovou (na té byla založena celá egyptská matematika). *Egypťané* nebyli natolik vázáni na kalendář dvanácti měsíců. Záplavy určoval *Hapi* (*Hopej*), který byl též staroegyptským bohem úrodnosti. Je tedy velmi pravděpodobné, že v původní sumerské (nedochované) verzi bylo kraleviců („princů“) dvanáct. Určitá „podobnost“ bude podrobně komentována níže v kapitole 5.2. Navíc je zde zcela evidentní podobnost mezi sumerským bohem *Enki* a řeckým *Poseidónem*. Velmi zajímavou souvislost (s ohledem na *Poseidóna* a *Kleitó*) je možné vypozorovat

---

495 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „thither, to the very place“ [tam, na samotné místo].

496 Imperfektum od *ἀποτελέω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*o bring quite to an end, complete a work; to pay or perform what one is bound to pay or perform, as vows to a god*“ [dotáhnout do konce, dokončit dílo; zaplatit nebo vykonat to, co je člověk povinen zaplatit nebo vykonat, jako slib bohu.]

497 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*ἱερά, ionic ἰρά, τά, offerings, sacrifices, victims*“ [dary, oběti, obětiny].

498 Pravoúhlá obydlí vznikla až ve fázi PPNA (*Pre-Pottery Neolithic A*). Nejprve existovaly jednoduché kulaté „jednobuněčné“ stavby – teprve poté došlo k „vynálezu“ pravoúhlých staveb (rozdělených do mnoha místností). Vývoj některých typů budov v různých oblastech *úrodného půlměsíce* se však často měnil. Dle našeho názoru byl chrám spíše kruhový.

499 Viz poznámku č. 227.

500 Výstižnější by byl výraz: „*neřeckou*“.

s ohledem na epos: *Enki a Ninchursanga*. *Steinkeller*[501] se domnívá, že během nejranějšího období měl *Enki* dokonce podřízenou pozici vůči bohyni *Ninchursanze* (*Ninhursag*), která zastávala roli božské velekněžky.

Následuje popis hlavního města „bájného" ostrova. Překlad *Platónova* textu zde provedeme již podrobně. Do určité míry lze předpokládat, že jde o text původní, který *Solónovi* sdělili egyptští kněží v městě *Sais*.

τὰ δὲ νεώρια[502] τριήρων μεστὰ[503] ἦν καὶ σκευῶν[504] ὅσα τριήρεσιν προσήκει[505], πάντα δὲ ἐξηρτυμένα[506] ἱκανῶς{47}.

Loděnice byly plné triér a veškerého vybavení, které triéry potřebují (je pro ně vhodné) – vše bylo důkladně vybaveno v dostatečném množství.

καὶ τὰ μὲν δὴ περὶ τὴν τῶν βασιλέων οἴκησιν οὕτω[507] κατεσκεύαστο[508]: διαβάντι[509] δὲ τοὺς λιμένας[510] ἔξω τρεῖς ὄντας ἀρξάμενον[511] ἀπὸ [117ε] τῆς θαλάττης ᾖειν[512] ἐν κύκλῳ[513] τεῖχος, πεντήκοντα σταδίους τοῦ μεγίστου τροχοῦ[514] τε καὶ λιμένος ἀπέχον πανταχῇ[515], καὶ συνέκλειεν[516] εἰς ταὐτὸν πρὸς τὸ τῆς διώρυχος στόμα τὸ πρὸς θαλάττης{48}.

Okolí královského domu (obydlí, svatyně) bylo tedy takto zařízeno. Za třemi vnějšími přístavy šla zpočátku od samého moře kolem dokola zeď, vzdálená všude (na všechny strany) *padesát stadií* od největšího pásu (prstence, kruhu) a přístavu; její konce se sbíhaly (uzavíraly se) v jedno u ústí průkopu do moře.

τοῦτο δὴ πᾶν συνῳκεῖτο[517] μὲν ὑπὸ πολλῶν καὶ πυκνῶν[518] οἰκήσεων, ὁ δὲ ἀνάπλους καὶ ὁ μέγιστος λιμὴν ἔγεμεν[519] πλοίων καὶ ἐμπόρων ἀφικνουμένων πάντοθεν[520], φωνὴν καὶ θόρυβον παν-

Celá tato oblast byla zaplněna mnoha hustě osídlenými obytnými domy a průplav (kanál) i největší přístav byly plné lodí a obchodníků připlouvajících ze všech stran (odevšad), kteří díky své-

501 Viz např. video (přednáška): *https://www.youtube.com/watch?v=Vlcsj2TTtOQ*.

502 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*νεώριον (νεωρός) a place were ships are taken care of, a dockyard, like Lat. navalia*" [místo, kde se pečuje o lodě, loděnice].

503 Tamtéž: „*μεστός – full, filled, filled full*" [plný, naplněný].

504 Tamtéž: „*σκευή – equipment, attire, apparel, dress, a fashion, style of dress or equipment*" [vybavení, oblečení, oděv, šaty, móda, styl oblékání nebo vybavení].

505 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*): „*to have come, be at hand, be present, belong to, belong to, be related to, it belongs to, concerns, it belongs to, beseems, befitting, proper, meet*" [přijít, být po ruce, být přítomen, patřit k, být v souvislosti s, týkat se, náležet k, vhodné, správné, splňovat].

506 Tamtéž: „*get ready, equip thoroughly, fit out*" [připravit se, důkladně se vybavit, vystrojit].

507 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 381: „*οὕτω – takto, tímto způsobem, tak, tou měrou, proto, tedy, takhle, rovněž tak, za těchto okolností*".

508 Třetí osoba plusquamperfekta od slovesa *κατασκευάζω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 289: „*připravit, vyzbrojit, vyzdobit, uspořádat, obstarat, vystavět, zařídit, vycvičit*".

509 Participium singuláru aoristu od slovesa *διαβαίνω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 128: „*přejít, přepravit se*".

510 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*a harbour, haven, creek*" [přístav, přístaviště, zátoka].

511 Participium singuláru media od slovesa *ἄρχω*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 90: „*být první, mát přednost, vládnout, začínat,* ***med. začínat***".

512 Třetí osoba singuláru imperfekta indikativu aktiva od slovesa *εἶμι*.

513 Dativ od substantiva *κύκλος*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*Adverbial usages, κύκλῳ in a circle or ring, round about*" [v kruhu nebo prstenci, kolem]. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*): „*κύκλῳ in a circle or ring, round about*" [v kruhu nebo prstenci, kolem].

514 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*anything that runs round: a round cake, a wheel; τροχοὺς μιμεῖσθαι to imitate wheels, of one who bends back so as to form a wheel, a ring on the bit of a bridle, a running, course, a race-course, a potter's wheel, the wheel of a stage-machine, the wheel of torture*" [cokoli, co se točí dokola: kulatý koláč, kolo; napodobovat kola, ten, kdo se ohýbá dozadu tak, že tvoří kolo, kroužek na udidle, běh, dráha, dostihová dráha, hrnčířské kolo, kolo dostavníkového vozu, kolo mučení].

515 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 388: „*πανταχῇ – všude, na všechny strany, v každém případě, zcela, veskrze*".

516 Třetí osoba singuláru imperfekta aktiva od slovesa *συγκλείω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to shut or coop up, hem in, enclose, shut off and intercepted them*" [uzavřít, ohradit, ohraničit, uzavřít a zachytit.]

517 Třetí osoba singuláru imperfekta aktiva od slovesa *συνοικέω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to dwell together, cohabit*" [společně bydlet, žít].

518 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 461: „*hustý, pevný, těsný, mohutný, těsně vedle sebe, hojný, častý, uzavřený*".

519 Třetí osoba singuláru imperfekta aktiva od slovesa *γέμω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to be full, of a ship, to be full of a thing*" [být plný (loď), být plný (věc)].

520 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 388: „*ze všech stran, odevšad*".

τοδαπὸν[521] κτύπον τε μεθ᾽ ἡμέραν καὶ διὰ νυκτὸς ὑπὸ πλήθους παρεχομένων{49}.

mu množství vydávali ve dne i v noci mnoho hluku a lomozu všeho druhu.

τὸ μὲν οὖν ἄστυ καὶ τὸ περὶ τὴν ἀρχαίαν οἴκησιν[522] σχεδὸν[523] ὡς τότ᾽ ἐλέχθη[524] νῦν διεμνημόνευται[525]: τῆς δ᾽ ἄλλης χώρας [118α] ὡς ἡ φύσις εἶχεν καὶ τὸ τῆς διακοσμήσεως[526] εἶδος, ἀπομνημονεῦσαι[527] πειρατέον[528] {50}.

O městě samém i o okolí starobylého sídla (obydlí) je tedy nyní řečeno skoro (víceméně) všechno, jak bylo tenkráte vypravováno; pokusme se nyní vylíčit (zmínit) povahu ostatní země i způsob jejího uspořádání.

Následující geografický popis vlastního ostrova je velmi zajímavý. Určitá podobnost s geologickým útvarem (částí staré *Gondwany*), nalézajícím se těsně pod hladinou *Indického oceánu* v okolí *Seychel*, je nepřehlédnutelná.

πρῶτον μὲν οὖν ὁ τόπος ἅπας ἐλέγετο σφόδρα[529] τε ὑψηλὸς[530] καὶ ἀπότομος[531] ἐκ θαλάττης, τὸ δὲ περὶ τὴν πόλιν πᾶν πεδίον, ἐκείνην μὲν περιέχον[532], αὐτὸ δὲ κύκλῳ περιεχόμενον ὄρεσιν[533] μέχρι[534] πρὸς τὴν θάλατταν καθειμένοις[535], λεῖον[536] καὶ ὁμαλές[537], πρόμηκες[538] δὲ πᾶν, ἐπὶ μὲν θάτερα[539] τρισχιλίων σταδίων, κατὰ δὲ μέσον ἀπὸ θαλάττης ἄνω[540] δισχιλίων{51}.

Především tedy, podle vypravování, byl celý terén popsán jako velmi vysoký a strmě stoupající od moře, krajina kolem města však byla dokonalou rovinou, která obklopovala město a sama byla obklopena horami, které sahaly až k moři. Rovina byla rovnoměrně plochá a měla celkový tvar protáhlého obdélníku; v jednom směru byla tři tisíce stadií dlouhá a uprostřed od moře do vnitrozemí dva tisíce stadií široká.

Na internetovém portálu *Vertical Gravity Gradient Grid*[541] je možné vidět v převýšeném pohledu dno světových oceánů. Mapa byla vytvořena pomocí satelitních výškoměrů. Okolí *Seychel* je znázorněno v níže uvedeném obrázku. Z něho je možné vidět strmé „břehy“ zbytků dávné pevniny *Gondwany*. Při snížení hladiny oceánů o 100 m by tak vystoupily výjimečně strmé břehy[542] na jejím okraji až do výše cca 50 m (později na přelomu *dryasu* a *holocénu* byly vysoké jen 20–30 m).

---

521 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*of every kind, of all sorts, manifold, in all kinds of ways*“ [všeho druhu, nejrůznější, rozmanité, nejrůznějších způsobů].

522 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 106: „*oἴκησις – bydlení, obydlí, svatyně*“.

523 Tamtéž, s. 510, uvádí: „*blízko, téměř, skoro, asi, stručně*“. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*about, approximately, more or less, roughly speaking*“ [asi, přibližně, víceméně, zhruba řečeno].

524 Třetí osoba singuláru pasiva aoristu od slovesa *λέγω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*to say, speak*“.

525 Perfektum od slovesa *διαμνημονεύω*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*remember distinctly, mention, record, διαμνημονεύεται ἔχων – he is mentioned as having*“

526 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*διακόσμησις from διακοσμέω, a setting in order, regulating*“ [nastolení pořádku, řízení].

527 Infinitiv aoristu od *ἀπομνημονεύω*. *An intermediate Greek-English lexicon*: „*to relate from memory, relate, recount, to remember, call to mind*“ [vyprávět z paměti, vztahovat, vyprávět, vzpomínat, vyvolávat v paměti]

528 Akuzativ od *πειρατέος*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „one must attempt“ [je třeba se pokusit]

529 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*velice, hodně, mimořádně, prudce, zcela jistě*“ [velice, hodně, mimořádně, prudce, zcela jistě].

530 Tamtéž: „*high, lofty, high-raised*“ [vysoký, vyvýšený, zdvižený].

531 Tamtéž: „*cut off, abrupt, precipitous, severe, relentless*“ [odříznutý, náhlý, prudký, přísný, neúprosný].

532 Tamtéž: „*to encompass, embrace, surround*“ [zahrnout, obejmout, obklopit].

533 Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník*, *od Homéra po kresťanských autorov*, s. 908: „*vyvýšenina, vrch, hora, pohoří*“.

534 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 342: „*adv. až potud, veskrze; předl. s gen. až k (na), až po; spoj. dokud až*“.

535 Participium perfekta od slovesa *καθίημι*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 273: „*seslat, vypravit, spustit, mířit, protáhnout, táhnout se*“.

536 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*smooth, plain, level, flat (of land)*“ [hladký, rovný, plochý, rovinatý pozemek].

537 Neutrum od *ὁμαλής*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*level, even – Criti.**118a** ; τὰ ὁ. level ground*“ [úroveň, rovný, vyrovnaný, rovný terén].

538 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*prolonged, elongated, protruding, oblong*“ [prodloužený, podlouhlý, přečnívající, podlouhlý].

539 Neutrum plurálu od *ἕτερος*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 228: „*jeden i druhý, druhý, jiný, rozličný, opačný*“.

540 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*ἄνω (ἀνά) – up, upwards, going up the country*“ [nahoru, vzhůru, nahoru krajinou].

541 *http://portal.gplates.org/cesium/*.

542 V průměru kolem dokola lze podle batymetrické mapy zaznamenat asi patnáctiprocentní až třicetiprocentní sklon „svahů“ tohoto

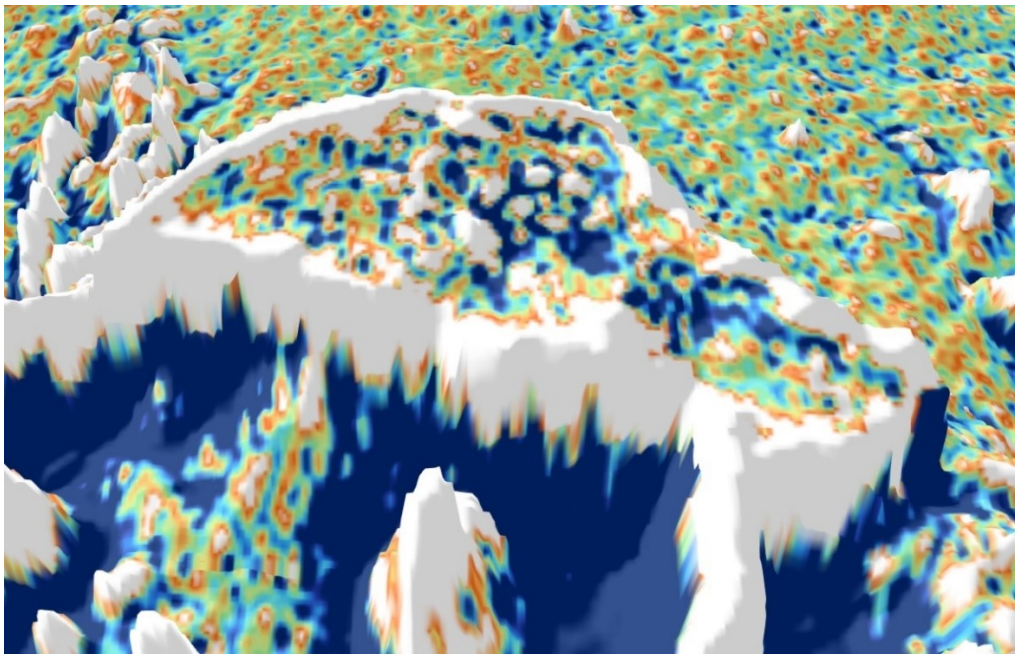

Obrázek č. 12 – Mořské dno (převýšený pohled) v okolí dnešních Seychel (část Gondwany)

[118β] ὁ δὲ τόπος οὗτος ὅλης τῆς νήσου[543] πρὸς νότον ἐτέτραπτο, ἀπὸ τῶν ἄρκτων κατάβορρος{52}.

Tato část celého ostrova byla obrácena k jihu, chráněna proti straně severní.

τὰ δὲ περὶ αὐτὸν ὄρη[544] τότε[545] ὑμνεῖτο πλῆθος[546] καὶ μέγεθος[547] καὶ κάλλος παρὰ πάντα τὰ νῦν ὄντα γεγονέναι[548], πολλὰς μὲν κώμας[549] καὶ πλουσίας περιοίκων ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντα, ποταμοὺς δὲ καὶ λίμνας καὶ λειμῶνας τροφὴν τοῖς πᾶσιν ἡμέροις καὶ ἀγρίοις ἱκανὴν θρέμμασιν[550], ὕλην[551] δὲ καὶ πλήθει καὶ γένεσι ποικίλην σύμπασίν[552] τε τοῖς ἔργοις καὶ πρὸς ἕκαστα ἄφθονον[553] {53}.

Hory kolem ní tehdy prý vynikaly množstvím, velikostí a krásou proti všem nynějším; měly také četné osady a bohaté *perioiky*, kteří v nich žili, řeky, jezera a louky, které poskytovaly dostatek potravy všem krotkým i divokým zvířatům[554], a lesy, současně rozmanité jak množstvím, tak druhy stromů, které poskytovaly dostatek dříví pro všechny práce.

K výše uvedenému popisu hor si dovolíme vznést určitou skepsi („hory“ byly spíše nízké – viz obrázek č. 6 /severní část/). Povšimněme si popisu uvedenému v části [113ξ] stejného dialogu *Kritias*.

---

zbytku *Gondwany*. To odpovídá přibližně sklonům našich *Krkonoš* (konkrétně *Sněžky*).

543 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 356: „*ostrov, poloostrov, výspa*“.

544 Panczová, Helena, *Grécko-slovenský slovník, od Homéra po kresťanských autorov*, s. 908: „*vyvýšenina, vrch, hora,* ***pohoří***“.

545 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 525: „*tehdy, tenkrát, teprve*“.

546 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*πλῆθος – a great number, a throng, crowd, multitude, the greater number, the greater part, quantity or number, size or extent*“ [velký počet, zástup, dav, množství, větší počet, větší část, množství nebo počet, velikost nebo rozsah].

547 Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*greatness, magnitude, size, height, stature*“ [velikost, mohutnost, rozměr, výška, vzrůst].

548 Infinitiv perfekta od slovesa *γίγνομαι*. Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 116, uvádí: „*rodit se, vznikat, dít se, stávat se, minout, přejít, dostat se, žít, ukázat se, nalézat se*“.

549 Akuzativ plurálu od substantiva *κώμη*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon:* „*Lat. vicus, a village or country town, opp. to a fortified city*“ [vesnice nebo venkovské město, protiklad k opevněnému městu].

550 Dativ plurálu od substantiva *θρέμμα*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*a nursling, creature of sheep and goats*“ [kojené dítě, zvířata z ovcí a koz].

551 Akuzativ od *ὕλη*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*Lat. sylva, a wood, forest, woodland*“ [dřevo, les, lesní porost].

552 Dativ od *σύμπας*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*all together, all at once, all in a body*“ [všichni dohromady, všichni najednou, všichni v jednom těle].

553 Akuzativ od *ἄφθονος*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*free from envy, ungrudging, bounteous, unenvied, provoking no envy, in abundance*“. [bez závisti, bez zášti, štědrý, bez zavilosti, nevyvolávající závist, v hojnosti].

554 Ovce, kozy a šelmy „dohromady“.

Zde je zmiňováno jen jedno nevysoké pohoří, které se nalézalo nedaleko od geografického středu bájného ostrova.

Následuje popis jakési roviny. Spíše zde jde rovněž o *Platónovu* fikci (použili jsme proto pouze překlad *Novotného* /nebyla provedena časově náročná detailní jazyková analýza/).

> *Takto pak byla ta rovina upravena jednak od přírody, jednak od mnoha králů za dlouhý čas. Byl to celkem podlouhlý, pravoúhlý čtyřúhelník; co chybělo, bylo zarovnáno příkopem, kolem dokola vykopaným; co se pak týče jeho hloubky a šířky i délky, nelze uvěřiti vypravování, že by dílo rukou lidských – vedle jiných prací – mohlo býti tak veliké, ale třeba říci, co jsme slyšeli: byl vykopán sto stop hluboký, do šířky pak všude stadion a táhl se kolem celé roviny v délce deseti tisíc stadií. Přijímal vody, stékající z hor a vina se kolem roviny i přicházeje z té i oné strany k městskému průplavu, vypouštěl je tudy do moře. Shora pak vedly od něho rovné průkopy, široké asi sto stop, rovinou zase do průplavu, vedoucího k moři; jeden od druhého byl vzdálen sto stadií: Tamtudy plavili z hor do města dříví a sváželi po lodích dolů i ostatní zboží, spojivše umělými průplavy ony průkopy jednak napříč mezi sebou, jednak s městem.*

Důležitá je zmínka [118ε] o dvojí žni – ta evidentně poukazuje na to, že se ostrov nacházel v tropickém pásmu.

καὶ δὶς δὴ τοῦ ἐνιαυτοῦ[555] τὴν γῆν ἐκαρποῦντο[556], χειμῶνος μὲν τοῖς ἐκ Διὸς ὕδασι χρώμενοι, θέρους δὲ ὅσα γῆ φέρει[557] τὰ ἐκ τῶν διωρύχων[558] ἐπάγοντες[559] νάματα[560] {54}.	Měli dvakrát do roka sklizeň (obdělávali půdu dvakrát ročně), v zimě pomocí dešťové vláhy z nebes (od *Dia*), v létě pak přiváděli na půdu (pole) z příkopu (kanálu) tekoucí vodu (pramen), kterou rodí země.

Následuje popis uspořádání „bojových jednotek“ „*Atlantidy*“. Zjevně jde o *Platónovu* fikci. Proto níže uvádíme jen překlad *Novotného* (bez hlubší a podrobné analýzy *Platónova* textu).

> *Co se týče branného mužstva, bylo ustanoveno, aby z boje schopných mužů na rovině poskytoval každý statek po muži vůdci; velikost jednoho statku byla sto čtverečních stadií a všech statků bylo šedesát tisíc; na horách však a v ostatních částech země bylo podle vypravování nesčetné množství lidí a všichni byli po bydlištích a dědinách přiděleni k těmto statkům v poslušnost vůdců. Každý vůdce měl povinnost, poskytovati do války šestou část válečného vozu, takže bylo deset tisíc vozů, dále dva jezdecké koně a dva jezdce, mimo to tažné spřežení bez vozu a k němu bojovníka s malým štítem i otěžníka pro oba koně, pak dva těžkooděnce, dva lučištníky a dva prakovníky, pak tři lehkooděnce kamenometné a tři kopiníky, konečně čtyři lodníky k osazení tisíce dvou set lodí. Branná moc království byla tedy takto zřízena; jinak tomu bylo v každé z ostatních devíti obcí, což by však dlouho trvalo vykládati. Co se pak týče úřadů a hodností, byly již od počátku takto zařízeny: z deseti králů jeden každý ve svém údělu a ve své obci měl moc nad muži i nad většinou zákonů, trestaje a usmrcuje kohokoli chtěl; ale vespolná vláda a vzájemný styk mezi nimi řídil se podle ustanovení Poseidónových, jak jim je odevzdal zákon a pravidla, napsaná od předků na mosazné desce, jež byla uložena uprostřed ostrova v chrámě Poseidónově. Tam se shromažďovali střídavě jednou pátého a podruhé šestého roku – aby tak byli stejně spravedliví k sudému i lichému – ve shromáždění pak jednak se radili o společných věcech, jednak vyšetřovali, zdali se kdo čím provinil, a soudili. Kdykoli pak hodlali souditi,*

---

555 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*): „*δὶς τοῦ ἐ. twice a year,* ***Pl. Criti. 118e***“.

556 Třetí osoba plurálu imperfekta od slovesa *καρπόω*. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*): „*δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν γῆν καρποῦσθαι to crop the land twice a year,* ***Pl. Criti. 118e***“ [obdělávat půdu dvakrát ročně].

557 Prach, Václav, *Řecko-český slovník*, s. 553: „*nést, přinést, dovézt, roznášet …*“.

558 Genitiv plurálu od *διῶρυξ*. Liddell, *An intermediate Greek-English lexicon*: „*trench, conduit, canal*“ [příkop, potrubí, kanál].

559 Participium plurálu od *ἐπάγω*. Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www.perseus.tufts.edu/hopper*): „*bring in, supply, ἐπιτήδεια Th.7.60; τὰ ἐκ τῶν διωρύχων ἐ. νάματα* ***Pl. Criti. 118e***“ [přivést, dodat].

560 Henry George Liddell, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Roderick McKenzie, *A Greek–English Lexicon* (LSJ) (*https://www. perseus.tufts.edu/hopper*): „*anything flowing, running water, stream, spring*“ [cokoli tekoucího, tekoucí voda, potok, pramen].

dávali si napřed vespolek takovéto záruky. V posvátném okrese Poseidónově byli chováni na svobodě býci; tu těch deset králů zůstalo o samotě a pomodlivše se bohu, aby chytili oblíbenou mu oběť, honili ony býky bez železných zbraní, toliko dřevěnými kyji a osidly; kterého z býků chytili, přivedše jej k desce zabíjeli jej u jejího horního kraje, tak aby krev stékala po písmenech. Na desce pak byla mimo zákony přísaha, vyslovující veliké kletby proti neposlušným. Když pak tu podle svých obětních řádů spálili všechny údy býka, naplnili měsidlo a vhodili do něho za každého drobet sražené krve, ostatní pak krev odnesli do ohně, očistivše kolem dokola desku; potom nabírajíce zlatými naběračkami z měsidla a ulévajíce do ohně přísahali, že budou souditi podle zákonů na desce a že potrestají toho, kdo se snad něčím v minulosti provinil, jakož i v budoucnosti že žádného z předpisů vědomě nepřestoupí a že nebudou proti zákonům vlásti ani poslouchati vládce jinak, než bude-li rozkazovati podle otcovských zákonů. Když toto každý z nich byl slíbil za sebe i za svůj rod a když se byl napil i uložil číši jako obětní dar do chrámu božího, věnovali se hostině a potřebám svého těla. Když pak nastala tma a oheň zápalných obětí byl vyhaslý, všichni obleknuvše se v nejkrásnější tmavomodré roucho usedali na zemi u žároviště přísežního ohně; tu pak v noci, po uhašení všeho ohně kolem po chrámě, byli souzeni i soudili, jestliže kdo z nich koho obviňoval z nějakého přestoupení zákona; po skončeném soudě, když nastalo světlo, zapisovali rozsudky na zlatou desku a ukládali ji na památku i s rouchy. Bylo pak mnoho zvláštních zákonů o právech jednotlivých králů, nad jiné však nejdůležitější ten, že nikdy nepozdvihnou zbraní proti sobě navzájem, nýbrž že všichni budou pomáhati, jestliže by se někdo z nich v některé obci pokoušel svrhnouti královský rod, a že společně, jako jejich předkové, budou se raditi o rozhodnutích o válce i ostatních věcech, ponechávajíce vrchní vládu rodu Atlantskému. Avšak o smrti některého z příbuzných rozhodovati král neměl moci, kdyby odsouzení nebylo schváleno většinou ze všech desíti.

V následující pasáži lze zaznamenat určitou mravní výzvu. Každá civilizace, která klade na první místo pouze hodnoty ryze materiální, časem zanikne.

Tuto tak velikou a takovouto moc, jež byla tenkráte v oné zemi, sebral a přivedl bůh proti této naší zemi z takovéto asi, jak se vypravuje, příčiny. Po mnoho pokolení, pokud v nich působila božská přirozenost, byli poslušní zákonů a chovali se přátelsky k sourodému božskému plemeni; měli smýšlení pravdivé a veskrze ušlechtilé, vedouce si v každém osudu i vespolek mezi sebou mírně a s rozumem. Proto pomíjejíce vše mimo mravní i tělesnou dokonalost málo cenili vezdejší statky a lhostejně, spíše jako břímě nesli spoustu svého zlata i ostatního majetku. Nebyli opojeni rozmařilostí ani neupadali v chyby, ztrácejíce pro bohatství vládu nad sebou samými, nýbrž střízliví bystře hleděli, že i všechny tyto statky rostou ze společného přátelství, spojeného s dokonalostí, kdežto shonem za těmito věcmi a ceněním jich hynou tyto věci samy a ono přátelství hyne spolu s nimi. Z takovýchto pak zásad a působením božské přirozenosti, dosud v nich trvající, rostlo jim všechno, co jsme dříve vylíčili. Ale když božská částka v nich mizela, směšujíc se opět a opět s mnohým živlem smrtelným, a povaha lidská nabývala převahy, tehdy již nemajíce síly snášeti vezdejší statky, kazili se a ohyzdnými se jevili tomu, kdo dovedl viděti, protože ztratili nejkrásnější z nejvzácnějších statků; ale lidem, neschopným viděti život vpravdě blažený, zdáli se právě tehdy nejkrásnější a nejblaženější, když se plnili nespravedlivou zištností a mocí. Tu pak bůh bohů Zeus, podle zákonů kralující a svou mocí toto všechno vidoucí, zpozorovav, že řádné pokolení jest v bídném stavu, pojal úmysl uvaliti na ně trest, aby zmoudřeli a napravili způsob svého života; shromáždil všechny bohy do jejich nejslavnostnějšího příbytku, který stojí uprostřed všehomíra a z něhož jest viděti všechno, cokoli bylo stvořeno, a shromáždiv je pravil:

Dialog není dokončen. Již se asi nikdy nikdo nedoví, co chtěl *Zeus* říci.

4.5 Epos o Gilgamešovi

Epos o Gilgamešovi je považován jak za nejstarší epos, tak i za nejstarší literární památku. První texty byly zapsány v *sumerštině*. Jedná se celkem o pět epických skladeb, které vznikly přibližně kolem roku 2500 př. n. l. Dnes je známý především pozdější akkadský zápis. Epos prošel složitým

vývojem – jeho podoba se ustálila kolem roku 1200 př. n. l., (sepsal ji *Sîn-lēqi-unninni*). Hovoří se o tzv. standardní babylónské verzi. Z té budeme též níže citovat. Epos byl rozšířen po celé klínopisné oblasti *Blízkého východu* – měl velký vliv na *Bibli*, která převzala motiv potopy světa, vznik světa a člověka. Pro nás je důležitá především *XI. tabulka* – zde *Utanapištim* vypráví o potopě. Velmi zajímavý je následující úryvek (překlad *Jiří Prosecký* a *Marek Rychtařík*)[561]:

> *Sedmý, když nadešel den, zmírnila se bouře … **Moře**, které **se zmítalo,** jak žena v porodních bolestech, se uklidnilo, **bouře** se utišila a potopa ustala. Obhlédl jsem počasí (varianta: moře), všude zavládlo ticho a všechno lidstvo **se proměnilo v hlínu**, **zaplavená země rovná byla jak střecha**. Okénko jsem pootevřel, světlo mi dopadlo na tvář. Poklekl jsem a (potom) usedl v pláči, po tváři slzy mi stékaly. Pátral jsem po břehu, okraji moře. Na (vzdálenost) dvanácti (mil) země se tyčila. U hory Nimuš přistála loď, hora Nimuš loď držela, kolébat se nemohla.*

Další překlad lze nalézt na internetových stránkách *Mýty a skutečnost*[562]:

> *Po šest dnů a sedm nocí s potopou burácel vítr a **jižní bouře** srovnala zemi. A když sedmý nadešel den, **ustala jižní bouře, potopa i boj, jenž jako rodička kol sebe tloukl**. Uklidnilo se moře, utišilo, bouře i potopa ustaly. Na moře jsem pohlédl, všude zavládlo ticho a všechno lidstvo se v **bahno** proměnilo. Jak plochá střecha **se prostíral močál**. Poklop jsem otevřel a na mou tvář dopadlo světlo. Poklekl jsem a usedl v pláči.*

Jako další variantu uvedeme ještě slovenský překlad *Lubora Matouše* a *Vojtecha Zamarovského*[563]:

> *Šesť dní a sedem nocí burácal **južný vietor** a potopa prikryla zem. A keď siedmy deň prišiel, zastavil vietor vody, **ktoré sa zrážali ako šíky vojska**. Utíchlo more, utíchla búrka i potopa. Podíval som sa von, všade vládlo ticho a celé ľudstvo **bahno** pohltilo. Ako strecha rovný pokrýval všetko **močiar**. Striešku som otvoril na tvár mi padol lúč svetla, kľakol som na koleno, horko som zaplakal, po tvári tiekli mi slzy. Brehy som očami na obzore hľadal. Za dvanásťkrát dvojhodín ostrov sa vynoril a moja loď pristala na hore Nisir. Tá hora **Nisir** moju loď držala, kolísať sa jej nedala.*

Jde o „podobnost“ čistě náhodnou? Povšimněme si *Platónovy* zmínky o zemětřesení a následně vytvořené bariéře z neprostupného (nepřekonatelného) bahna, která bránila vyplout odtud kamkoliv na otevřené moře (viz kapitolu 4.4). *Mýtus o potopě* je sice sumerský – možná však převzatý od nějaké ještě starší civilizace před nimi (existující poblíž indického subkontinentu /viz kapitolu 5.5/). Stejně jako pisatelé knihy *Genesis* jej pravděpodobně od *Sumerů* přejali i *egyptští kněží*. Jeví se nám, že nejpravděpodobnější hypotézou je existence nedochovaného staršího *sumerského pramene*, který byl k dispozici *egyptským kněžím*[564] (již asi v *raně dynastickém období*).

4.6 Egyptský příběh o ztroskotaném námořníkovi

Příběh je zasazen do určitého dějového rámce. Vysoký úředník se vrací z výpravy, která zřejmě nesplnila svůj cíl, neboť je sklíčený a obává se přijetí, které ho čeká u dvora. Jeden z jeho průvodců ho nabádá, aby sebral odvahu, a jako příklad toho, jak se katastrofa může změnit v úspěch, mu vypráví o podivuhodném dobrodružství, které se mu přihodilo před lety. Na konci svého vyprávění je však úředník stále sklíčený. Jediný dochovaný papyrový opis příběhu objevil v roce 1881 *Vladimír Goleniščev* v *Petrohradském carském muzeu*. O jeho původní provenienci není nic známo. Papyrus nazvaný *P. Leningrad 1115* se nyní nachází v *Moskvě*. Dílo i papyrová kopie pocházejí ze *Střední*

561 *Epos o Gilgamešovi*, překlad Jiří Prosecký a Marek Rychtařík, 2018, s. 199.
562 *http://www.myty.info/view.php?cisloclanku=2007040020.*
563 *Epos o Gilgamešovi*, Bratislava, Tatran, 1975, s. 149.
564 Viz též poznámku č. 209.

říše[565]. Níže uvedený úryvek (bez úvodní a závěrečné pasáže o vysokém úředníkovi, který se vrátil z výpravy a následně i na konci textu vyjadřuje určitý pesimismus) je překladem (autora této publikace) anglického překladu (původního textu) publikovaného v rozsáhlé knize: Lichtheim, Miriam, *Ancient Egyptian literature*[566].

> *Povím ti něco podobného – to, co se mně stalo. Vypravil jsem se do královských dolů – vyplul jsem na moře*[567] *na lodi dlouhé sto dvacet*[568] *loktů*[569] *a široké čtyřicet loktů*[570]*. Bylo na ní sto dvacet námořníků z vybraných Egypťanů. Dívali se na nebe, dívali se na pevninu, jejich srdce byla pevnější než lvi. Uměli předpovědět bouři, než přišla a bouři, než se rozpoutala.*[571]
>
> *Během plavby se zvedla bouře, (dříve) než jsme se dostali na pevninu. Když jsme pluli, vytvořila vlnobití a v něm vlnu vysokou osm loket. Ta zasáhla (a zlomila) stěžeň*[572] *– pak loď zmizela (potopila se). Z těch, kdo v ní byli, nezůstal ani jeden (kromě vypravěče). Mořská vlna mě vyvrhla na ostrov. Tři dny jsem strávil sám se svým srdcem jako společníkem. Ležel jsem v úkrytu stromů a objímal stín.*[573]
>
> *Pak jsem napjal své nohy, abych zjistil, co bych si mohl dát do úst. Našel jsem tam fíky, hroznové víno, všelijakou překrásnou zeleninu, sykomorové fíky, bez zářezů i se zářezy, a „okurky", které vypadaly jako pěstované. Byly tam ryby i drůbež; bylo tam naprosto vše, co existuje. Přejedl jsem se – něco jsem si ponechal stranou, protože jsem toho měl v rukou příliš mnoho. Pak jsem si uřízl kus dřeva, rozdělal oheň (třením dřev) a obětoval bohům zápalnou oběť.*[574]
>
> *Pak jsem uslyšel hřmotný zvuk a pomyslel jsem si: „To je mořská vlna." Stromy se lámaly, země se chvěla. Odkryl jsem si tvář a zjistil, že to byl* ***had****, který se (ke mně) blížil. Měl třicet loktů –*

---

565 Podle anglické *Wikipedie* (*https://en.wikipedia.org/wiki/Tale of the Shipwrecked_Sailor*) je tento příběh pro někoho zcela „průzračný" – a to tak, že má být případně zdrojem inspirace nebo jen uklidnění pro urozenou mysl. Snad mohlo jít o dvorskou tvorbu určenou pro královské uši či pro vybrané aristokraty. Nicméně interpretaci příběhu lze pojímat nejen jako původní naivní chápání příběhu (zjednodušeného vyprávění lidové tradice), ale i jako sofistikovanou analýzu, v níž se ukazuje, že vyprávění má složitost a hloubku: ztroskotaný poutník se pouští do duchovního úsilí (či výpravy), putuje vesmírem, aby se setkal s prabohem, který ***poutníkovi poskytuje dar morální vize, s níž se může vrátit do Egypta***. Příběh má pravděpodobně hlubší „kořeny" z období *Staré říše*.

566 Anglický text je rovněž dostupný na adrese: *https://www.gutenberg.org/files/15932/15932-h/15932-h.htm#Pg_207*. Existuje i český (literární) překlad v publikaci: Petiška, Eduard. *Příběhy, na které svítilo slunce: Báje a pověsti starého Egypta, Mezopotámie a Izraele*. Velmi dobře je celý příběh pojednán i v: Bartíková, Heda, *Egyptské pověsti*.

567 Podle *Guttenberg.org* (*https://www.gutenberg.org/files/15932/15932-h/15932-h.htm#Pg_207*) šlo o *Rudé moře* a vypravěč musel být na cestě do *Wádí Maghárah* nebo *Sarábít al-Chádim* na *Sinajském poloostrově*.

568 Text uvedený na *Guttenberg.org* (*https://www.gutenberg.org/files/15932/15932-h/15932-h.htm#Pg_207*) uvádí 150 loktů (v poznámce pak 225 stop). Jak 120 loktů, tak 150 loktů by znamenalo, že loď byla poměrně velká – s ohledem na níže uvedenou poznámku č. 569 by se jednalo o cca 0,53 × 120 = 63,6 m či o 0,53 × 150 = 79,5 m.

569 Staroegyptský *královský loket* (*meh niswt*) je nejstarší doloženou standardní mírou. K měření délky se používaly loketní tyče. Dochovala se řada těchto tyčí: dvě jsou známy z hrobky *Maye*, pokladníka faraona 18. dynastie *Tutanchamona*, v *Sakkáře*; další byla nalezena v hrobce *Kha* (TT8) v *Thébách*. Čtrnáct takových tyčí, včetně jedné dvojité loketní tyče, popsal a porovnal *Lepsius* v roce 1865. Tyto loketní tyče mají délku od 523,5 do 529,2 mm a jsou rozděleny na sedm *dlaní*; každá *dlaň* je rozdělena na čtyři *prsty* a *prsty* jsou dále děleny. Rané doklady o používání tohoto *královského lokte* pocházejí z raně dynastického období: na *Palermském kameni* je uvedena povodňová hladina řeky *Nilu* za vlády faraona *Džera*, která měřila 6 loktů a 1 dlaň. Používání královského lokte je známo také z architektury *Staré říše*, a to přinejmenším již od stavby *Džoserovy stupňovité pyramidy*, kterou navrhl *Imhotep* kolem roku 2700 př. n. l. (*https://en.wikipedia.org/wiki/Cubit*).

570 Šířka lodě by odpovídala 21,2 m. Šlo by o výjimečně (na tu dobu) velkou loď (viz výše poznámku č. 569).

571 Lichtheim, Miriam, *Ancient Egyptian literature*, s. 261: „*But I shall tell you something like it that happened to me. I had set out to the king's mines, and had gone to sea in a ship of a hundred and twenty cubits in length and forty cubits in width. One hundred and twenty sailors were in it of the pick of Egypt. Looked they at sky, looked they at land, their hearts were stouter than lions. They could foretell a storm before it came, a tempest before it broke.*"

572 Jde o problematickou část textu. V poznámkách (Lichtheim, Miriam, *Ancient Egyptian literature*, s. 264) se uvádí, že daná věta znamená to, že stěžeň (nebo kus dřeva) narazil do vlny, čímž ji odrazil, a tak pomohl zachránit život námořníkovi, zatímco loď se přesto potopila. Námořník se asi držel stěžně, a tak byl vlnou zanesen až k bájnému ostrovu. Jde samozřejmě o zcela nepravděpodobnou fikci.

573 Lichtheim, Miriam, *Ancient Egyptian literature*, s. 261: „*A storm came up while we were at sea, before we could reach land. As we sailed it made a swell and in it a wave eight cubits tall. The mast–it (the wave) struck (it). Then the ship died. Of those in it not one remained. I was cast on an island by a wave of the sea. I spent three days alone with my heart as companion. Lying in the shelter of trees I hugged the shade.*"

574 Tamtéž, s. 261–262: „*Then I stretched my legs to discover what I might put in my mouth. I found figs and grapes there, all sorts of fine vegetables, sycamore figs, unnotched and notched, and cucumbers that were as if tended. Fish were there and fowl; there is nothing that was not there. I stuffed myself and put some down, because I had too much in my arms. Then I cut a fire drill, made a fire and gave a burnt offering to the gods.*"

vousy byly dlouhé přes dva lokty. Jeho tělo bylo pokryto zlatem, obočí měl z pravého lazuritu. Byl skloněný dopředu.[575]

Pak na mne otevřel ústa, zatímco jsem před ním ležel na břiše. Řekl mi: „Kdo tě přivedl, kdo tě přivedl, příteli, kdo tě přivedl? Budeš-li otálet s tím, mi říci, kdo tě přivedl na tento ostrov, způsobím, že se proměníš v popel a staneš se podobný věci, kterou nikdo neviděl.“ Odpověděl jsem: „Ačkoli ke mně mluvíš, neslyším to, jsem před tebou, aniž bych o sobě věděl.“ Pak mě vzal do úst, odnesl mě na místo, kde žil, a bez úhony mě položil na zem – byl jsem celý a nic mi nebylo odňato.[576]

Pak na mne otevřel ústa, zatímco jsem před ním ležel na břiše. Řekl mi: „Kdo tě přivedl, kdo tě přivedl, příteli, kdo tě přivedl na tento mořský ostrov, jehož ***obě strany jsou ve vodě****?“ Odpověděl jsem mu a složil před ním ruce. Řekl jsem mu: „Vydal jsem se do dolů s posláním krále na lodi o délce sto dvaceti loktů*[577] *a šířce čtyřiceti loktů. Bylo na ní sto dvacet vybraných egyptských námořníků.*[578]

Dívali se na nebe, dívali se na zemi, jejich srdce byla pevnější než lvi. Dokázali předpovědět bouři, než přišla, i bouři, než udeřila. Každý z nich měl srdce pevnější a ruku silnější než jeho druh. Nebyl mezi nimi žádný pošetilec. Bouře se zvedla, když jsme byli na moři a už jsme se nemohli dostat (zpět) na pevninu. Když jsme pluli, nastalo vlnobití – v něm se vzedmula vlna vysoká osm loket. Udeřila do stěžně (zlomil se). Pak loď zmizela (potopila se). Z těch, kdo v ní byli, nezůstal nikdo kromě mě, který jsem tu s tebou. Na tento ostrov mě přinesla mořská vlna.“[579]

Pak mi řekl: „Neboj se, neboj se, příteli, nebuď bledý, neboť jsi přišel právě ke mně. To bůh tě nechal žít a přivedl tě na tento ***ostrov ka***[580]*. Je na něm naprosto všechno; je plný všech dobrých věcí. Měsíc a (zase) další měsíc budeš trávit na tomto ostrově, dokud nedokončíš čtyři měsíce. Pak připluje z domova loď s námořníky, které znáš. Vrátíš se s nimi domů – pak (později) zemřeš (pouze) ve svém městě.*[581]

Jak šťastný je ten, kdo vypráví, co ochutnal, když neštěstí pomine. Povím ti něco podobného, co se stalo na tomto ostrově. Byl jsem tu se svými bratry – byly s nimi i děti. Celkem nás bylo sedmdesát pět hadů, dětí a bratrů, nemluvě o malé dceři, kterou jsem získal díky své modlitbě. Pak spadla hvězda a oni shořeli. Stalo se to tak, že já jsem s nimi v ohni nebyl, nebyl jsem mezi nimi. Chtěl jsem také zemřít, když jsem je našel jako jednu hromadu mrtvol.[582]

---

575 Tamtéž, s. 262: „*Then I heard a thundering noise and thought, "It is a wave of the sea." Trees splintered, the ground trembled. Uncovering my face, I found it was a snake that was coming. He was of thirty cubits; his beard was over two cubits long. His body was overlaid with gold, his eyebrows were of real lapis lazuli. He was bent up in front*.“

576 Tamtéž, s. 262: „*Then he opened his mouth to me, while I was on my belly before him. He said to me: "Who brought you, who brought you, fellow, who brought you? If you delay telling me who brought you to this island, I shall make you find yourself reduced to ashes, becoming like a thing unseen." I said: "Though you speak to me, I do not hear it; I am before you without knowing myself." Then he took me in his mouth, carried me to the place where he lived, and set me down unhurt, I being whole with nothing taken from me*.“

577 Viz poznámku č. 568.

578 Lichtheim, Miriam, *Ancient Egyptian literature*, s. 262: „*Then he opened his mouth to me, while I was on my belly before him. He said to me: "Who brought you, who brought you, fellow, who brought you to this island of the sea, whose two sides are in water?" Then I answered him, my arms bent before him. I said to him: 'I had set out to the mines on a mission of the king in a ship of a hundred and twenty cubits in length and forty cubits in width. One hundred and twenty sailors were in it of the pick of Egypt*.“

579 Tamtéž, s. 262: „*Looked they at sky, looked they at land, their hearts were stouter than lions. They could foretell a storm before it came, a tempest before it struck. Each of them–his heart was stouter, his arm stronger than his mate's. There was no fool among them. A storm came up while we were at sea, before we could reach land. As we sailed it made a swell, and in it a wave eight cubits tall. The mast–it struck (it). Then the ship died. Of those in it not one remained, except myself who is here with you. I was brought to this island by a wave of the sea. '*“.

580 Lichtheim, Miriam, *Ancient Egyptian literature*, v poznámce č. 3 uvádí: „*Výraz ostrov ka je zvláštní – Gardiner jej přeložil jako* ***přízračný ostrov***“. Viz též poznámku č. 601.

581 Lichtheim, Miriam, *Ancient Egyptian literature*, s. 262: „*Then he said to me: 'Don't be afraid, don't be afraid, fellow; don't be pale-faced, now that you have come to me. It is God who has let you live and brought you to this island of the ka. There is nothing that is not in it; it is fell of all good things. You shall pass month upon month until you have completed four months in this island. Then a ship will come from home with sailors in it whom you know. You shall go home with them, you shall die in your town.*“

582 Tamtéž, s. 263: „*How happy is he who tells what he has tasted, when the calamity has passed. I shall tell you something similar that happened on this island. I was here with my brothers and there were children with them. In all we were seventy-five serpents, children and brothers, without mentioning a little daughter whom I had obtained through prayer. Then a star fell, and they went*

Jsi-li statečný a ovládáš-li své srdce, obejmeš své děti, políbíš svou ženu, uvidíš svůj domov. Je to lepší než všechno ostatní. Dorazíš domů, budeš tam mezi svými bratry.“[583]

Natažený na břiše jsem se před ním dotkl země. Pak jsem mu řekl: „Budu o tvé moci mluvit s králem, dám mu vědět o tvé velikosti. Pošlu ti ibi a hknw oleje, laudanum, hsyt-koření a kadidlo z chrámů, které se líbí všem bohům. Povím, co se mi přihodilo, co jsem viděl, (též) o tvé moci. Každý bude s ohledem na tebe velebit boha ve městě před radou celé země. Budu pro tebe porážet voly jako zápalnou oběť, budu ti obětovat husy. Pošlu ti lodě naložené všemi poklady Egypta, jak se to činí pro boha, který se přátelí s lidmi ve vzdálené zemi, kterou lidé neznají.“[584]

Pak se mi vysmál za to, co jsem řekl a co mu připadalo pošetilé. Řekl mi: „Nejsi bohatý na myrhu a kadidlo všeho druhu. Já jsem totiž ***pánem Puntu*** *a myrha je právě mým majetkem. Ten hknw-olej, o němž jsi mluvil, že ho posíláš, ten je na tomto ostrově velmi hojný. Navíc, až opustíš toto místo, tento ostrov už neuvidíš,* ***stane se z něj voda (zmizí v moři)****.*“[585]

Pak loď připlula – jak předpověděl. Šel jsem a vylezl na vysoký strom – poznal jsem všechny, kteří v ní byli. Když jsem mu to šel ohlásit, zjistil jsem, že to ví. Řekl mi: „Ve zdraví, ve zdraví, kamaráde (odpluj) do svého domova, abys viděl své děti! Udělej mi ve svém městě dobré jméno, o to tě žádám.“ Položil jsem se na břicho a pokrčil jsem před ním ruce. Pak mi dal spoustu myrhy, hknw-oleje, laudana, hsyt-koření, tišpss-koření, voňavek, oční barvy, žirafí ocasy, velké hroudy kadidla, sloní kly, chrty, dlouhoocasé opice, paviány a všelijaké drahocennosti.[586]

Naložil jsem vše na loď. Pak jsem si lehl na břicho, abych mu poděkoval – on mi pak řekl: „Domů dorazíš za ***dva měsíce*** *– obejmeš své děti. Doma se ti bude dařit – tam, kde budeš i pohřben.*“[587]

Sešel jsem na břeh k lodi a zavolal posádku, která byla na lodi. Na břehu jsem vzdával chválu pánu ostrova, ti na lodi udělali totéž. Pluli jsme na sever ke královskému sídlu. Do něj jsme dorazili za dva měsíce, přesně tak, jak řekl. Vešel jsem ke králi a předložil mu dary, které jsem přivezl z ostrova. Velebil za mě Boha v přítomnosti radních celé země. Stal jsem se jeho služebníkem a byl jsem obdařen jeho poddanými.[588]

Podle výše uvedeného příběhu o ztroskotaném námořníkovi z období *Střední říše* (možná napsaného i podle dřívějšího záznamu) byla popisovaná loď dlouhá sto dvacet loktů a široká čtyřicet loktů. Jde o výjimečné rozměry (viz poznámky č. 568 a 570 /délka lodi 64 m a šířka 21 m/). O egyptské říční i námořní plavbě detailně pojednává publikace *Gregory P. Gilberta*[589]. Nejstarší důkazy o používání lodí ve *starém Egyptě* jsou nepřímé. Rybí kosti nalezené v tábořištích pravěkých lovců a

---

up in flames through it. It so happened that I was not with them in the fire, I was not among them. I could have died for their sake when I found them as one heap of corpses.“

583 Tamtéž, s. 263: „*If you are brave and control your heart, you shall embrace your children, you shall kiss your wife, you shall see your home. It is better than everything else. You shall reach home, you shall be there among your brothers.*‘“

584 Tamtéž, s. 263: „*Stretched out on my belly I touched the ground before him; then I said to him: ‚I shall speak of your power to the king, I shall let him know of your greatness. I shall send you ibi and hknw oils, laudanum, hsyt-spice, and the incense of the temples which pleases all the gods. I shall tell what happened to me, what I saw of your power. One will praise God for you in the city before the councillors of the whole land. I shall slaughter oxen for you as burnt offering; I shall sacrifice geese to you. I shall send you ships loaded with all the treasures of Egypt, as is done for a god who befriends people in a distant land not known to the people.‘*“

585 Tamtéž, s. 263: „*Then he laughed at me for the things I had said, which seemed foolish to him. He said to me: ‚You are not rich in myrrh and all kinds of incense. But I am the lord of Punt, and myrrh is my very own. That hknw-oil you spoke of sending, it abounds on this island. Moreover, when you have left this place, you will not see this island again; it will have become water. ‘*“

586 Tamtéž, s. 263: „*Then the ship came as he had foretold. I went and placed myself on a tall tree, I recognized those that were in it. When I went to report it, I found that he knew it. He said to me: ‚In health, in health, fellow to your home, that you may see your children! Make me a good name in your town; that is what I ask of you.‘ I put myself on my belly, my arms bent before him. Then he gave me a load of myrrh, hknw-oil, laudanum, hsyt-spice, tišpss-spice, perfume, eyepaint, giraffe's tails, great lumps of incense, elephant's tusks, greyhounds, long-tailed monkeys, baboons, and all kinds of precious things.*“

587 Tamtéž, s. 264: „*I loaded them on the ship. Then I put myself on my belly to thank him and he said to me: ‚You will reach home in two months. You will embrace your children. You will flourish at home, you will be buried. ‘*“

588 Tamtéž, s. 264: „*I went down to the shore near the ship; I hailed the crew which was in the ship. I gave praise on the shore to the lord of the island, those in the ship did the same. We sailed north to the king's residence. We reached the residence in two months, all as he had said. I went in to the king; I presented to him the gifts I had brought from the island. He praised god for me in the presence of the councillors of the whole land. I was made an attendant and endowed with serfs of his.*“

589 Gilbert, Gregory, P., *Ancient Egyptian Sea Power and the Origin of Maritime Forces*, Sea Power Centre Australia, 2008.

sběračů obsahují druhy ryb, které lze ulovit pouze na nějakém typu plavidla. Nejdříve byly používány vory vyrobené z papyrového rákosu, podobné těm, které jsou zobrazeny na pozdějších hrobových scénách znázorňujících rybolov a lov ptáků[590]. Přibližně po roce 5500 let př. n. l. byly vyvinuty dřevěné čluny[591]. Již v egyptském *předdynastickém období* existují tři typy vyobrazení lodí: *papyrová loď*, *obřadní loď*[592] a *válečná loď*[593].

Dochovaný exemplář velké *cestovní lodi*[594] ze *Staré říše* v podobě lodi krále *Chufua* je vystaven ve vlastní muzejní budově vedle *Velké pyramidy* v egyptské *Gíze*. Má délku 43,4 m a šířku 5,9 m – výtlak činí přibližně 40 tun. Je vyroben z cedrových prken o tloušťce 13–14 cm, která jsou spojena dřevěnými kolíky a lany procházejícími otvory v prknech. Celkově je trup lodi tvořen „sešitými" prkny s plochým dnem a bez kýlu[595]. Tato loď je tedy menší než výše popisovaná loď „ztroskotaného námořníka". Nákladní lodě *Staré říše* byly konstrukčně podobné cestovním lodím, ale měly relativně nižší trupy a širší dno[596]. Větší část nákladu byla umístěna na palubě nebo uvnitř papyrové či slaměné paluby pro větší ochranu během přepravy. Největší nákladní lodí bylo pravděpodobně plavidlo použité k přepravě obelisků potřebných pro chrám *Nové říše* v *Karnaku*. Předpokládaná teoretická velikost

---

590 Papyrové čluny (vory) pravděpodobně sloužily i k tomu, aby se tehdejší obyvatelé *Egypta* mohli dostat na druhý břeh řeky *Nilu*. Egyptská mytologie často zmiňuje používání papyrových člunů bohy v „*době bohů*", tedy před vznikem egyptského státu. Papyrové čluny se používaly i v pozdější době k rybolovu a lovu ptactva podél řeky, ale zachovaly si také svou náboženskou symboliku jako plavidla používaná silami řádu, které vstoupily do mokřadů, aby porazily síly chaosu. Egyptské papyrové čluny se stavěly z usušených papyrových rostlin (každá až 5 m vysoká a 15 cm silná) svázaných do svazků, které se pak svázaly do požadovaného tvaru člunu. Úzké konce se zvedly a svázaly zpět, aby vytvořily vzpřímenou příď a záď. Zatímco jednotlivé papyrové svazky se používaly k lovu ryb nebo k překonávání *Nilu*, poměrně složité papyrové čluny se stavěly také svázáním několika velkých papyrových svazků a mohly být až 15 m dlouhé a 3 m široké. Papyrové čluny se v *Africe* stavěly až do nedávné doby, a to v oblasti jezera *Tana* a *Čad*. – způsob jejich konstrukce umožňuje nahlédnout do jejich staroegyptských ekvivalentů (Gilbert, Gregory, P., *Ancient Egyptian Sea Power and the Origin of Maritime Forces*, s. 7–8).

591 Nejstarší dřevěné lodě měly typickou skořepinovou konstrukci, tj. kombinaci prken spojených zadlabanými spoji a následně sešitých tak, aby tvořily trup bez kýlu. Je možné, že některé z nejstarších neolitických člunů byly ve společném vlastnictví, přičemž každé prkno držel jeden člen vesnice, když se nepoužívalo. Ačkoli z neolitu pochází několik jednoduchých modelů člunů, teprve se vznikem náčelnictví v egyptském *předdynastickém období* (3700–3050 př. n. l.) se objevují doklady o širokém používání člunů (Gilbert, Gregory, P., *Ancient Egyptian Sea Power and the Origin of Maritime Forces*, s. 7).

592 Obřadní čluny se pravděpodobně vyvinuly z větších papyrových člunů s obrácenými konci, které se používaly hlavně k obřadům a jiným rituálním účelům. V egyptském *předdynastickém období* se zvětšily, a proto bylo zapotřebí pevnější dřevěné konstrukce, ačkoli si zachovaly základní tvar původního papyrového člunu s vyvýšenou přídí a zádí. Faraonské modely božských a pohřebních bárek jasně ukazují, že tvar zvednuté přídě a zádě byl zachován (Gilbert, Gregory, P., *Ancient Egyptian Sea Power and the Origin of Maritime Forces*, s. 7).

593 Válečné lodě byly nejdůležitější z hlediska vzniku námořních sil a starověké námořní moci. Neolitické dřevěné lodě se v *předdynastickém období* zvětšovaly, aby se na ně vešly větší posádky. Ze vzniklých dlouhých člunů se vyvinuly válečné lodě se dvěma řadami pádlujících, papyrovými přístřešky, kormidelním veslem, praporcem a obvykle kůlem (hrotem) na přídi. Byly konstruovány ze dvou dřevěných bočních délek a dřevěné spodní délky z tenkých prken sešitých dohromady. Délka takových válečných lodí se pohybovala přibližně od 15 m pro 20 veslařů (malá válečná loď), 27 m pro 52 veslařů (velká válečná loď) a 38 m pro 80 veslařů. V egyptském *předdynastickém období* byly válečné lodě znakem tradice námořních výprav, kdy se dobrodruzi, mořeplavci a nájezdníci mohli relativně volně pohybovat po *Nilu* a v sousedních mořích *Egypta*. Je pravděpodobné, že četné menší válečné lodě, které představovaly relativně rovnostářské menší komunity, byly nahrazeny menším počtem velkých válečných lodí – ty představovaly komunity pod vedením vyššího náčelníka. Války v pozdním *předdynastickém období* zahrnovaly výpravy o síle 1 000 až 2 000 mužů a až 50 dlouhých lodí. Nejstarší důkaz námořních válek se nachází vyrytý na rukojeti nože ze slonoviny z *Gebel el Araku*. Tento obrázek obsahuje scénu boje zblízka, řadu obřadních člunů, řadu válečných člunů a mrtvoly poražených nepřátel. (Gilbert, Gregory, P., *Ancient Egyptian Sea Power and the Origin of Maritime Forces*, s. 8).

594 Cestovní lodě *Staré říše* měly často v zadní polovině plavidla malou odnímatelnou kabinu. V *Nové říši* byla kajuta umístěna uprostřed lodi. Takové kajuty se stavěly z lehké dřevěné konstrukce s dřevěnými nebo papyrovými stěnami a střechou. Stejně jako mnoho dalších prvků cestovních lodí mohly být kajuty odstraněny, když nebyly potřeba. Mnoho dochovaných hrobových výjevů a modelů lodí mělo takové kajuty, protože byly určeny k tomu, aby je zemřelí používali jako pohodlný dopravní prostředek v posmrtném životě. Kabiny byly zbytečným luxusem, který se odstraňoval, aby loď nezpomaloval, kdykoli se cestovní lodě využívaly k vojenským účelům (Gilbert, Gregory, P., *Ancient Egyptian Sea Power and the Origin of Maritime Forces*, 2008, s. 29).

595 Loď má šest párů kormidelních vesel, dlouhých 6,8–7,8 m. K lodi nebyla nalezena vesla ani stěžeň, protože *Chufuova loď* byla při jeho pohřbu použita jako pohřební člun a při pohřebních rituálech byla tažena přes *Nil* do *Gízy*. Na příď a záď byly přidány dřevěné ozdobné hroty ve tvaru papyrových trsů, které tvořily dřevěnou papyrovou reprezentaci papyrové lodi, v níž měl zesnulý král podle svého mínění cestovat po nebi v posmrtném životě (Gilbert, Gregory, P., *Ancient Egyptian Sea Power and the Origin of Maritime Forces*, 2008, s. 30).

596 Protože mnoho egyptských lodí bylo postaveno ze „sešitých" prken (spojených provazy) bez kýlu, mohly by se při příliš velkém vnitřním zatížení rozpadnout. Aby se takovému selhání zabránilo, bylo na horní části svrchních prken uvázáno silné lano, které tvořilo příhradový vazník. V *Nové říši* měly nákladní lodě zaoblenější lžícovité trupy s prkennými kýly, velkým kormidelním veslem a velkými obdélníkovými palubami pokrytými slaměnými rohožemi. Ačkoli je většina nákladních lodí zobrazována s plachtami, vyplývá to pravděpodobně z tendence zobrazovat nákladní lodě uvázané na břehu nebo u kotviště, které se zabývají nakládkou nebo vykládkou. Několik nákladních lodí je nakresleno s plachtou na cestě, zatímco na několika dalších je mezi nákladem také skládací stěžeň. Větší nákladní lodě byly také důležité pro velké stavební projekty faraonské doby. Jeden výjev ze *Staré říše* ukazuje dva žulové sloupy s palmetovými sloupky, které přepravuje nákladní loď dlouhá přibližně 15 m. Na jiné nákladní lodi je zobrazena přeprava žulového sarkofágu a jeho víka. Přeprava velkých kamenných architektonických prvků byla značným počinem, který zahrnoval stavbu, provoz, údržbu a výměnu flotily velkých a silných nákladních lodí.

se (dle různých autorů) liší – podle jedné verze se na jedné lodi přepravovaly dva obelisky. Předpokládaná délka plavidla by činila 63 m, šířka 25 m, výška ve středu lodi 6 m, ponor 2 m, tloušťka obložení 30 cm, nosnost 800 tun a výtlak 1 500 tun. Taková loď by už byla přibližně stejně velká jako výše popisovaná loď ztroskotaného námořníka[597].

Dochované záznamy ze *Staré říše* ukazují, že nejstarší námořní lodě byly označovány jako „*lodě Byblu*“. Je možné, že technické úpravy byly začleněny do standardní konstrukce egyptských říčních lodí po návštěvě *Byblu* a naučení se novým technikám, ale stejně tak je pravděpodobné, že Egypťané sami upravovali své lodě speciálně pro plavbu do *Byblu*. Záznamy ukazují, že „*lodě Byblu*“ se používaly také pro cesty po *Rudém moři*[598]. Popisovaná loď ztroskotaného námořníka zde měla plout do královských dolů. Snad právě proto byla tak velká, aby unesla značný náklad při zpáteční cestě. Důlní výpravy do *Wadi Maghara a Wadi Kharig* v horách na jihu *Sinaje* vysílali *Egypťané* již v raně dynastickém období[599]. Severní část *Rudého moře* nebyla jedinou vodní cestou, kterou staří *Egypťané* využívali. Navzdory určitým potížím s plavbou a nutnosti používat dostatečně pevné a velké lodě, aby zvládly moře, které bylo mnohem rozbouřenější než *Nil*, byli *Egypťané* první, kdo navázal komunikaci s těmi, kdo žili v jižní části *Rudého moře*[600].

Z výše uvedeného je zcela zřejmé, že „*tajuplný ostrov*“, který měl název „*ka*“[601], se nalézal směrem na jih od dnešního *Suezského průplavu*. Vládl mu záhadný (a přitom laskavý) had. Ostrov po odjezdu námořníka měl „zmizet“ v moři[602]. V *Rudém moři* se sice vyskytuje řada ostrovů – nicméně země *Punt*[603] se nalézala nejspíše v dnešním *Somálsku* či jeho blízkosti – též byla spojována s bohy

---

597 Gilbert, Gregory, P., *Ancient Egyptian Sea Power and the Origin of Maritime Forces*, 2008, s. 32.

598 Tamtéž, s. 33.

599 Tato místa byla hlavními zdroji mědi a tyrkysu (viz též poznámku č. 567). Četné nápisy vytesané do skal ve *Wádí Maghara* ukazují, že v této oblasti těžilo mnoho králů *Staré říše*, včetně *Džosera*, *Sekhemcheta*, *Snofrua*, *Chufua*, *Sahureho*, *Niuserra*, *Menkauhora*, *Dědkara-Isesiho* a *Pepiho I.* Po celou dobu *Staré říše* představovaly kočovné národy *Sinaje* významnou hrozbu pro egyptské těžební aktivity v této oblasti. Autobiografie vezíra *Weniho* popisuje sérii trestných výprav pod vedením krále *Pepiho I.* proti „*asijským obyvatelům písku*“, kteří se stavěli proti egyptskému vlivu na *jižní Sinaji*. Nedávné archeologické nálezy z *el Markhy* potvrzují námořní charakter výprav na *jižní Sinaj*. *El Markha* byl opevněným přístavem na pobřeží *Rudého moře* na *jižní Sinaji*, který ležel naproti egyptskému pobřeží a byl jedinou přímou cestou do těžební oblasti *Wádí Maghara*. Těžební výprava pod vedením *Pepiho II.* zaznamenaná na skalách ve *Wádí Maghara* potvrzuje, že hlavní odpor na *jižní Sinaji* byl poražen, ačkoli možnost menších nájezdů sinajských nomádů vždy zůstávala. Následně, během prvního meziobdobí, byli *Egypťané* příliš zaneprázdněni vnitřními konflikty, než aby vysílali výpravy přes severní část *Rudého moře* na jižní *Sinaj*. Ve *Střední říši* a po většinu *Nové říše* Egypt rozšířil své těžební aktivity na jižní *Sinaji* o *Vádí Nasb* a *Serabit el Chadim*, zatímco *Reqeita* a *Timna* (*Negev*) byly rovněž využívány králi od *Sethiho I.* po *Ramesse V*. Archeologické nálezy naznačují, že egyptské výpravy na jižní *Sinaj* čelily intenzivnímu nepřátelství po celou dobu *Staré říše*, ale zdá se, že v následujících obdobích se sinajští kočovníci stali menší hrozbou. Stéla šlechtice *Nessumontu* ze *Střední říše* zaznamenává jeho výpravu proti asijským národům a „obyvatelům písku“, ačkoli jeho životopis může být pyšnou verzí relativně nevýznamné akce. *Hyksósští vládci druhého meziobdobí* možná využívali *jižní Sinaj*, avšak řada dochovaných protosinaiských nápisů naznačuje, že oblast mohla být přenechána novému hybridnímu egyptskému a syropalestinskému obyvatelstvu. Nedostatek egyptských nápisů z *druhého meziobdobí* na *jižním Sinaji* naznačuje, že *Egypťané* byli v této době příliš zaměstnáni vnitřními problémy, než aby použili námořní síly potřebné k podpoře dalších těžebních výprav. Důkazy o obnoveném zájmu o *Sinaj* přišly až s rostoucí mocí egyptských vládců *Nové říše*. Výpravy se staly rutinou a musely se setkat jen s malým odporem, pokud vůbec nějakým. Zlomek nápisu ze *Serabitu el Chadim* z doby vlády *Amenhotepa III*., který je z větší části nečitelný, zmiňuje „*velkou zelenou*“, což je staroegyptský výraz pro „*moře*“, a proto naznačuje, že se i nadále používala cesta přes *Rudé moře* na *jižní Sinaj*. Papyrus *Harris* z doby vlády *Ramesse III.* popisuje též další důlní výpravu (Gilbert, Gregory, P., *Ancient Egyptian Sea Power and the Origin of Maritime Forces*, 2008, s. 74–77).

600 Gilbert, Gregory, P., *Ancient Egyptian Sea Power and the Origin of Maritime Forces*, 2008, s. 78.

601 Ve staroegyptské mytologii bylo „*ka*“ aspektem duše – přežívalo prý fyzickou smrt člověka. Opouštělo tělo umírajícího a poté pokračovalo v samostatné existenci. Na rozdíl od „*ba*“ „*ka*“ nevstupovalo do spojení s tělem mrtvého, ale vynořovalo se jako vnitřní „já“ živého člověka po jeho smrti, aby působilo jako „esenciální“ duše, ochranný duch či „dvojník“ (často v podobě zvířete jako „alter ega“) mrtvého. V egyptologii byla role „*ka*“ dlouho nejasná. Proto se ve starších publikacích objevují rozdílné interpretace. Zdánlivé rozpory vycházejí z postupných změn v pojetí „*ka*“ v egyptské mytologii. Proto nelze podat zcela jednotnou definici pojmu „*ka*“ – je jej třeba vždy vnímat ve vztahu k příslušné epoše (*https://de.wikipedia.org/wiki/Ka*). U králů a lidí „*ka*“ s největší pravděpodobností původně představovalo souhrn tělesných vlastností a bylo spojováno zejména s plodivou silou, později (v *Nové říši*) zahrnovalo i vlastnosti duševní. „*Ka*“ se rodilo spolu s člověkem.

602 Poměrně zvláštní okolnost v celém příběhu. Proč by měl had „utonout“ v moři? Není zde „skryta“ starší „vrstva“ mýtu?

603 Nejstarší zaznamenaná výprava do *Puntu* proběhla v období vlády *Sahury* z 5. dynastie. Na dvůr krále *Djedkara-Isesiho* z 5. dynastie přišel prý *pygmej* z *Puntu*. Během 6. dynastie se o výpravách do *Puntu* zmiňují také záznamy z hrobek v *Asuánu*. Jeden z asuánských šlechticů, *Khnumhotep*, se chlubí svou obchodní misí do *Puntu*. O dalších výpravách do *Puntu* až do *Nové říše* a vlády královny *Hatšepsut* není mnoho dokladů. Mnoho podrobností o výpravě do *Puntu* poskytují doprovodná vyobrazení v královnině pohřebním chrámu v *Deir el Bahri*. Odjíždějící flotila zobrazuje tři lodě na cestě s lodivodem, který jim nařizuje „směřovat do přístavu“. Dvě další lodě kotví poblíž, zatímco vodu pod nimi lze podle druhů ryb identifikovat jako *Rudé moře*. *Hatšepsutina* výprava do *Puntu*, ačkoli byla nejznámější, nebyla jedinou zaznamenanou výpravou v *Nové říši*. V hrobce *vezíra Rechmireho* (viz poznámku č. 604) je scéna zobrazující obětní dary, kapitáni flotily vykřikují: „*pokladnice přetékají daněmi ze všech zemí*“. V pohřebním chrámu *Amenhotepa III*. v *Kom el Heitanu* na západním břehu v *Thébách* se hlásá hojnost obchodu z *Puntu*, zatímco v chrámu v *Karnaku* se o *Puntu* zmiňují *Horemheb* a *Seti I.* (viz podrobně: Gilbert, Gregory, P., *Ancient Egyptian Sea Power and*

a legendární minulostí *Egypta*, mimo jiné proto, že mnoho materiálů z *Puntu* se používalo při chrámových rituálech. Leopardí kůže z *Puntu* nosili kněží, ze zlata se vyráběly sošky a v chrámech se pálilo kadidlo. Hlubší spojení však pramenilo z víry, že bohové, kteří žehnali *Egyptu*, měli k *Puntu* stejnou náklonnost. *Hatšepsutiny* nápisy tvrdí, že bohyně *Hathor* pocházela z *Puntu*, a existují důkazy, že s tímto regionem byl spojován i jeden z nejoblíbenějších egyptských bohů porodu *Bes* (známý jako *Bůh trpaslíků*). Země *Punt* se pro *Egypťany* stala mýtickou zemí – avšak i v období *Nové říše* (1570–1069 př. n. l.) byla stále chápána jako reálné místo. Vezír *Rechmire*[604] se zmiňuje o přijímání poplatků od cizích delegací z *Puntu* za vlády *Amenhotepa II* (1425–1400 př. n. l.). *Punt* je též zmiňován za vlády *Ramesse II* (1279–1213 př. n. l.) a *Ramesse III* (1187–1157 př. n. l.) – byl také spojován s původem *Egypťanů* v tom smyslu, že začal být vnímán jako jejich dávná vlast a dále i jako země, odkud přicházeli „bohové“[605]. Z uvedeného vyplývá, že země *Punt* nebyla v období *Staré* a *Střední říše* pravděpodobně jen „necivilizovanou“ zemí lovců a sběračů (jako okolní země – např. *Keňa* /až kolem roku 500 př. n. l. sem začali migrovat pastevci z dnešního jižního *Súdánu*/).

the Origin of Maritime Forces, 2008, s. 80–84). *World History Encyclopedia* (*https://www.worldhistory.org/punt/*) uvádí, že země *Punt* byla oblast v *Africe* (nejspíše *Somálsko*), o níž se ve starověkém *Egyptě* psalo nejprve jako o obchodním partnerovi a později jako o mýtické zemi bohaté na zdroje a exotické zboží. V desetiletích poté, co *Jean-Francois Champollion* v roce 1822 poprvé rozluštil egyptské hieroglyfy a západní vědci začali číst egyptské texty, vyvstaly otázky, kde se *Punt* nachází a jak se v moderní době nazýval. *Punt* se pravděpodobně nacházel v dnešní oblasti severozápadního *Somálska* na základě podobnosti mezi starověkým městem *Opone*, na které odkazují starověká díla, a moderním městem *Pouen* v *Somálsku*. *Egypťané* nazývali *Punt Pwenet* nebo *Pwene* – známý byl *Řekům* jako *Opone*. Je prokázáno, že *Opone* s *Egyptem* obchodovalo po mnoho staletí. I přesto se v moderních vědeckých studiích stále vedou diskuse o poloze *Puntu*. Z reliéfů vyprávějících o výpravě vytvořených na *Hatšepsutině chrámu* v *Deir al-Bahri* se však zdá, že se *Punt* pravděpodobně nacházel v dnešním somálském státě *Puntland* nebo alespoň v severozápadním *Somálsku*. Kultura somálského státu *Puntland* vykazuje řadu nápadných podobností s kulturou starověkého *Egypta*, včetně jazyka, obřadního oblečení a umění, což naznačuje starověkou mezikulturní výměnu. *Punt* nemohl být v *Arábii*, protože *Egypťané* s touto oblastí, která nebyla „na jihu“, pravidelně obchodovali, a nemohla to být ani *Núbie*, protože Egypťané tuto zemi také dobře znali a výprava do ní by nebyla představována jako výjimečná. Mezi poklady přivezenými z *Puntu* do *Egypta* patřilo *zlato*, *ebenové dřevo*, *zvířecí kůže*, *sloní kly*, *koření*, *vzácná dřeva*, *kosmetika* a *kadidlo*.

604 *Rechmire* byl staroegyptský šlechtic a úředník 18. dynastie, který působil jako „*správce města*“ (*Théb*) a vezír za vlády *Thutmose III.* a *Amenhotepa II*. Byl synovcem vezíra *Usera*, který nastoupil do úřadu v pátém roce vlády královny *Hatšepsut*. *Rechmire* je známý tím, že si nechal postavit bohatě zdobenou hrobku v *Šejch Abd el-Kurna*, která je součástí *thébské nekropole* a obsahuje živé, dobře zachované výjevy z každodenního života v době egyptské *Nové říše*. Jeho hrobka je důležitá také proto, že obsahuje úplnou kopii zajímavého textu, podrobně popisujícího povinnosti vezírova úřadu, známého jako „*Instalace vezíra*“ (*https://en.wikipedia.org/ wiki/Rekhmire*).

605 *World History Encyclopedia* (*https://www.worldhistory.org/punt/*).

5 Výrazné civilizační proměny na počátku holocénu v přilehlých oblastech Indického oceánu

5.1 Lokalita Jericho

Jericho je známé jako nejstarší město na světě a se svými 230 metry pod úrovní moře je také nejníže položeným místem na Zemi. Jeho osídlení trvá nepřetržitě až do dnešní doby. *Jericho* (arabsky *Riha* nebo *Ariha*) je především zmiňováno ve starých historických a biblických pramenech (se starověkým městem je pak ztotožňována lokalita *Tell Es-Sultan*). Je známé pod mnoha jmény – a to jako: město palem, boží ráj, město měsíce a město obrů. *Jericho* se nachází v dolní části údolí *Jordánu*, deset kilometrů západně od této řeky a dvanáct kilometrů severně od *Mrtvého moře*. Je součástí zlomu známého jako *Velká příkopová propadlina*, který je na zemském povrchu patrný od *severní Sýrie* až po *východní Afriku*, přičemž *Jordánské údolí* je jeho nejhlubší částí[606]. Oblast *Jericha* tvoří vyprahlá planina, kterou napájí řada pramenů[607]. Kombinace aluviální půdy, dostatku vody a tropického klimatu učinila z *Jericha* atraktivní lokalitu pro usazení lidí. S tímto městem je spojena řada biblických textů, včetně příběhu o *Sodomě* a *Gomoře*, popisu dobytí *Jericha Jozuem* a mnoha dalších. Historie archeologických průzkumů sahá až od konce 19. století, kdy *Charles Warren* v roce 1868 provedl první vykopávky jménem *Palestinského průzkumného fondu*. První realizovaný průzkum provedla rakousko-německá expedice již v letech 1907–1909 pod vedením *E. Sellina* a *C. Watzingera*. Vykopávky odhalily část fortifikačních systémů z mladší a střední doby bronzové. Třetí průzkum vedl v letech 1930–1936 *G. Garstang*. Ten byl sice již více koordinovaný, nicméně se *Garstangovi* nepodařilo datovat ani opevnění z doby bronzové. Čtvrtý velký průzkum vedla *Kathleen Kenyonová*[608] v letech 1952–1958[609] – při něm se podařilo zafixovat stratigrafickou historii lokality (výsledek byl publikován v pěti knižních svazcích). V roce 1997 zahájilo palestinské *Ministerstvo pro památky a kulturní dědictví* ve spolupráci s římskou univerzitou *La Sapienza* dlouhodobý projekt archeologických vykopávek *Tell Es-Sultan* – ten se zaměřuje na výzkum stratigrafie a hmotné kultury města z doby bronzové, kdy *Jericho* bylo jedním z nejstarších městských center celé *Levanty* a významným kanaánským hlavním městem na křižovatce *Sýrie* a *Palestiny*[610].

První stálá osada na „*Tel*“ (vrcholku) *es-Sultan*[611] byla postavena poblíž pramene *Ein as-Sultan* někdy mezi lety 10000 až 9000 př. n. l. Toto osídlení navázalo na pozdně paleolitickou aktivitu *natúfské* (*natúfienské* – či též *natufiánské*) kultury. Osada PPNA (*Pre-Pottery Neolithic A* /*předkeramická či akeramická neolitická A*/)[612] měla malá kruhová obydlí. Mrtví byli pohřbíváni pod podlaha-

606 Dno *Jordánského údolí* je z velké části dílem období pleistocénu. Území bylo vytvořeno řadou mořských sedimentů usazených v dávném moři *Tethys*. *Velká příkopová propadlina*, jejíž součástí je *Mrtvé moře*, představuje nestabilní oblast. Legendární biblická vzpomínka na zničení *Sodomy* a *Gomory* může souviset s interpretací geologických událostí minulosti.

607 Jde o: *Ein Es-Sultan*, *Ein Deuk* a *Ein Nueima*. Jihozápadně od *Jericha* vyvěrají prameny *Wadi Qilt* s *Ein Al-Fawwar* a *Ein Fara*, které se zvedají několik kilometrů po údolí západně od *Jericha*. Jižně od *Jericha* teče voda přes *Wadi Nueima*.

608 *Kathleen Kenyonová* (1906–1978) se pokusila v *Jerichu* vyzkoušet (v té době) novou metodu archeologického průzkumu. *Kenyonová* dokončila v dvacátých letech minulého století studium v *Oxfordu* – poté se věnovala vykopávkám ve *Velké Británii* a v *Africe*. Za války zastávala funkci ředitelky *Archeologického institutu* v *Londýně* (Mithen, Steven, *Konec doby ledové: dějiny lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr.*, s. 77).

609 V roce 1952 byl zamýšlen dvojí cíl: zjistit, jak zaniklo starověké *Jericho* a zda to odpovídá skutečnostem vylíčeným v bibli a zadruhé i odkrýt vrstvy ještě starší. Ty byly dle *Kenyonové* důležitější (Mithen, Steven, *Konec doby ledové: dějiny lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr.*, s. 77).

610 Tāhā Hamdān et al., *Jericho: A Living History: Ten Thousand Years of Civilization*, Palestinian Ministry of Tourism and Antiquities 2012.

611 Je známý jako starobylé *Jericho*, jde o archeologickou lokalitu na *Západním břehu Jordánu* v *Palestině*, která je zapsána na seznamu UNESCO a nachází se v sousedství uprchlického tábora *Ein as-Sultan* dva kilometry severně od centra *Jericha*. Lokalita byla osídlena od 10. tisíciletí př. n. l. a je označována za nejstarší město na světě.

612 *Předkeramický (akeramický) neolit A* (PPNA) označuje první fázi *předkeramického (akeramického) neolitu* v raném *levantském* a *anatolském neolitu*, datovanou do období před cca 12000–10800 lety, tj. 10000-8800 let př. n. l. Archeologické pozůstatky se nacházejí v *levantské* a *hornomezopotámské* oblasti tzv. *úrodného půlměsíce* (*https://en.wikipedia.org/wiki/Pre-Pottery Neolithic A*). Existují různé regionální varianty – *Aswadiánská*, *Muyerbetiánská* a *Sultanianská* (*Jericho*). Viz též Chazan Michael, *World prehistory and archaeology pathways through time*, 5. vyd., 2021, s. 200. Počátek PPNA koresponduje s koncem *mladšího dryasu*. Tento termín jako první použila význačná britská archeoložka *Kathleen Kenyonová* (Mithen, Steven, *Konec doby ledové: dějiny*

mi domů. Obyvatelé zcela záviseli na lovu volně žijící zvěře a sběru divokých semen i obilovin – později pak i na pěstování domestikovaných obilovin. Domy v *Jerichu* byly kruhového půdorysu, a to z hliněných nepálených cihel, které byly omítnuté mazanicí. Každý dům měl kolem 5 m v průměru[613] (byl zastřešen střechou z hlíny). Město se rozrostlo na více než 70 obytných jednotek[614]. Tato osada měla přibližně rozlohu 40 000 m^2 – ohniště se nacházela uvnitř i vně domů.

Sídliště bylo obehnáno zdí (hradbou)[615], která se v jednom úseku dochovala až do výšky 5,75 m (v průměru je vysoká 3,6 m a u paty široká 1,8 m). Na západě stojí kruhová kamenná věž (z neomítnutých kamenů) o průměru přibližně 8,5 m (u základny cca 9 m, na vrcholu jen 7 m), která se dochovala do výšky 7,75 m (původně byla vysoká asi 8,5 m)[616], jako nejstarší dochovaný prvek fortifikačního systému na světě[617]. Do této mohutné stavby vedou schody[618]. Pro věž platí radiokarbonová data publikovaná v letech 1981 a 1983, podle nichž byla postavena kolem roku 8300 př. n. l. a zůstala v provozu až do roku cca 7800 př. n. l. Stavba zdi a věže[619] by pravděpodobně zabrala stovce mužů více než sto dní (uvádí se celkem 11 000 pracovních dní), což naznačuje určitý druh společenské organizace a dělby práce. Za zcela převratný „vynález“ lze s ohledem na tuto lokalitu označit použití sušených cihel z hlíny ke stavbě domů. Jejich výrobě se očividně věnovali obyvatelé – již trvale usedlí (nikoliv migrující lovci a sběrači)[620].

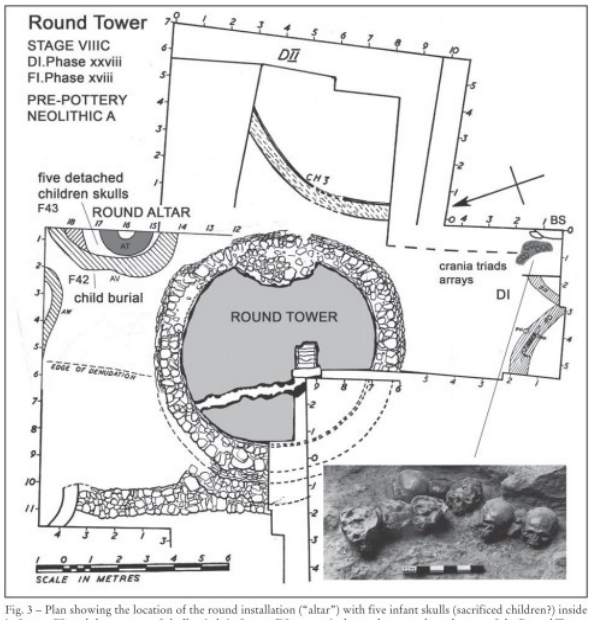

Fig. 3 – Plan showing the location of the round installation ("altar") with five infant skulls (sacrificed children?) inside in Square FI, and three arrays of skulls triads in Square DI, respectively north-east and south-west of the Round Tower in Stage VIIIC [late PPNA, c. 8300 BC] (after Kenyon 1981, pls. 36b, 213).

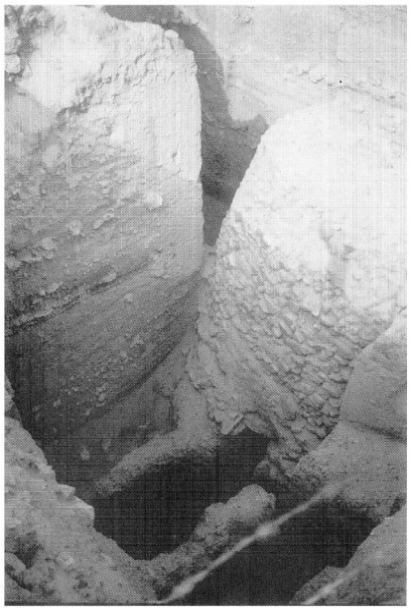

Obrázek č. 13 – Vysoká kamenná věž v Jerichu

---

lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr., s. 79).

613 Domy byly oválné nebo kruhové – se stěnami nakloněnými dovnitř a též se zapuštěnými podlahami z hliněné mazaniny. Podle domů je zřejmé, že neexistovaly výrazné rozdíly v bohatství nebo společenském postavení. Zdá se, že každá rodina si většinu svých potřeb zajišťovala sama a každý dům měl vlastní zásobník na obilí.

614 Turek, Jan, *Na prahu nového řádu, první tvůrci chrámů a keramiky (10000–4000 př. Kr.)*, s. 80. O totožnosti a počtu obyvatel Jericha v období PPNA se stále vedou diskuse, odhady hovoří o 2 000–3 000 a 200–300 obyvatelích. Přibližně stejné údaje uvádí i Mithen, Steven, *Konec doby ledové: dějiny lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr.*, s. 78.

615 Tyto starobylé „hradby“ *Jericha* objevil *John Garstang* během vykopávek v letech 1930–1936. Podle něj patřily k „hradbám“ popsaným v biblické *Knize Jozue* (kolem roku 1400 př. n. l.). Až *Kenyonová* poskytla důkazy, že stavba pochází z mnohem starší doby, tj. z neolitu (nejmladší části doby kamenné), a byla součástí raného proto-města.

616 Předpokládaná váha zdiva se odhaduje na 1 000 tun (Mithen, Steven, *Konec doby ledové: dějiny lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr.*, s. 78).

617 Tato věž byla až do *Džoserovy pyramidy* nejvyšší stavbou na světě a druhou nejstarší věží po věži v *Tell Qaramelu*.

618 Jde o jakési vnitřní schodiště s celkem 22 stupni.

619 Podle *Kenyonové* byla věž i hradby zbudovány na ochranu města před možným útokem. Poněkud odlišný názor uvedl v roce 1986 archeolog *Bar-Yosef*. Předpokládal, že vše bylo vybudováno s ohledem na sesuvy půdy. Uvedený názor autor této publikace nezastává. To, že zeď není kompletní, to ještě neznamená buď možnost, že část byla zbourána, či tu okolnost, že budovatelé hradeb byli zničeni útočníky dříve, než stačili hradby dokončit.

620 Mithen, Steven, *Konec doby ledové: dějiny lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr.*, s. 80.

5.2 Göbekli Tepe

Göbekli Tepe[621] je neolitické archeologické naleziště v *jihovýchodní Anatolii* v *Turecku*, známé též jako *Girê Mirazan* nebo *Xirabreşkê*. Lokalita se nachází na velkém vápencovém hřebeni ve výšce asi 800 m n. m.; její umístění je poněkud nečekané, protože se (v současnosti) nenachází v blízkosti vody[622] ani orné půdy[623]. Lokalita je situována asi 15 m nad okolním terénem a má plochu cca 8 ha. Poprvé byl proveden průzkum v roce 1963 (nebylo však dále pokračováno)[624] – až v roce 1994 ji význačný německý archeolog *Klaus Schmidt* uznal za pravěkou a následující rok zde zahájil vykopávky[625]. Po jeho smrti v roce 2014 práce pokračovaly jako společný projekt *Istanbulské univerzity*, *Muzea Şanlıurfa* a *Německého archeologického institutu* pod celkovým vedením tureckého historika *Necmiho Karula*. V roce 2018 byl *Göbekli Tepe* zapsán na seznam světového dědictví UNESCO, čímž byla uznána jeho mimořádná univerzální hodnota jako „*jednoho z prvních projevů monumentální architektury vytvořené člověkem*“[626]. K roku 2021 bylo vykopáno méně než 5 % z celé plochy této lokality.

Dosud bylo prozkoumáno celkem šest (viz obrázek č. 15) polopodzemních kruhových „rituálních“ staveb[627], geofyzikální průzkum zjistil existenci nejméně 15 dalších ohrazených objektů. Jejich celkový odhadovaný počet je přibližně 25. Zdokumentované „rituální“ stavby obsahují četné sloupy ve tvaru písmene „T“ různých velikostí[628]. Více než 45 těchto pilířů[629] bylo částečně odkryto, přičemž se odhaduje, že lokalita jich může obsahovat více než 200 (a to různých velikostí). Na lokalitě se rozlišují dvě hlavní fáze PPN: nejstarší je reprezentována *vrstvou III*, která je připisována období

---

621 Turecký název místa *Göbekli Tepe*, ležícího severovýchodně od města *Şanlıurfa*, lze přeložit pojmem „*Břichatý kopec*“, což odpovídá siluetě kopce na vápencové rovné plošině (Velhartická, Šárka, *Reliéfy a symboly na Göbekli Tepe: záznamy raně neolitické komunikace*).

622 Archeologové se neshodují v názoru na to, zda lokalita poskytovala snadný přístup k pitné vodě. Významný německý archeolog *Klaus Schmidt* tvrdil, že v bezprostřední blízkosti nebyl přístup k vodě – vycházel z toho, že ačkoli se v *Germuši* nachází mnoho krasových pramenů a malých potoků, nejbližší jsou dnes vzdáleny několik kilometrů. V tehdejším vlhčím klimatu však mohla být hladina místní podzemní vody vyšší, což aktivovalo prameny blíže k místu, které jsou dnes neaktivní. *Klaus Schmidt* mj. také zaznamenal přítomnost několika cisteren vytesaných do skalního podloží pod lokalitou, které pojmou nejméně 150 m^3 vody. Následné vykopávky rovněž odhalily možný systém sběru dešťové vody.

623 *Göbekli Tepe* se nachází v pohoří *Taş Tepeler* (*Kamenné vrchy*) na úpatí pohoří *Taurus* (je situován 1 km severovýchodně od vesnice *Orencik* – další vesnice, *Seyrantepe* a *Ortaoren*, leží pod ní na rovině asi 1,5 km severovýchodně – neolitická lokalita *Nevalı Cori* je vzdálena asi 50 km severně). Je z něj výhled na *Harranskou nížinu* a prameny řeky *Balikh*, přítoku *Eufratu*. Jedná se o „tell“ (umělou vyvýšenou mohylu /návrší/), která se nachází na ploché vápencové plošině. Na severu je náhorní plošina spojena se sousedními horami úzkým výběžkem. Ve všech ostatních směrech se hřeben prudce svažuje do svahů a strmých útesů. Na vrcholu hřebene jsou kromě stavby „*tellu*“ (vyvýšeného návrší) též patrné značné stopy po lidském působení (*https://en.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6bekli Tepe*). Stejně jako většina lokalit PPN v oblasti *Urfy* byla i lokalita v *Göbekli Tepe* postavena na vyvýšeném místě na okraji hor, což jí umožňovalo široký výhled na nížinu pod ní a zároveň dobrou viditelnost z nížiny. Tato poloha také umožnila stavitelům dobrý přístup k surovinám – k měkkému vápencovému podloží, z něhož byl komplex postaven, a ke křemeni na výrobu nástrojů k opracování vápence. V době, kdy byla lokalita *Göbekli Tepe* obývána, bylo klima v této oblasti teplejší a vlhčí než dnes. Obklopovaly ji otevřené stepní pastviny s hojným výskytem divokých obilovin, včetně *jitrocele*, *pšenice* a *ječmene*, a stád *pasoucích se zvířat*, jako jsou *divoké ovce*, *divoké kozy*, *gazely* a další. Při sezónních migracích tudy mohla procházet velká stáda *gazel kozorohých*. Neexistují žádné důkazy o tom, že by se v okolí nacházely rozsáhlé lesy; 90 % dřevěného uhlí nalezeného na této lokalitě pocházelo z pistácií nebo mandloní.

624 V roce 1963 sice archeologové narazili na kamenné monumenty tureckého *Göbekli Tepe*, staré téměř 12000 let. Nevěnovali jim však žádnou zvláštní pozornost. Jen posbírali pár kamenných nástrojů – vyčnívající svrchní části typických pilířů ve tvaru písmene „T“ považovali (nepochopitelně) za daleko mladší náhrobní kameny.

625 Po provedení základního průzkumu pracovníci istanbulské pobočky *Německého archeologického institutu* zjistili, že mají před sebou světový unikát – stavbu pocházející z nejranějších fází neolitu, z doby, kdy by tak složitý a mimořádný komplex ani neměl existovat. Vykopávky prováděné v následujících letech archeology z několika německých institucí přinášely jedno překvapení za druhým.

626 Jde o poměrně „nevysvětlitelné“ (téměř „politické“) ztotožnění se s poněkud „nepochopitelným“ historickým „fenoménem“.

627 Ohrazené objekty byly označeny „*A*“, „*B*“, „*C*“ a „*D*“ v řadě podle data jejich objevení v prvních letech vykopávek. Později přibyly objekty „*E*“, „*F*“ a „*G*“, které však nevykazují monumentalitu prvních čtyř.

628 Pilíře ve tvaru písmene T nebyly vykopány jen v *Göbekli Tepe* – vyskytují se i na sousedních lokalitách PPN. Patří k nim *Nevalı Çori*, *Hamzan Tepe*, *Karahan Tepe*, *Harbetsuvan Tepesi*, *Sefer Tepe* a *Taslı Tepe*. Další kamenné stély – bez charakteristického tvaru T – byly doloženy i na lokalitách ve vzdálenějších oblastech, včetně *Çayönü*, *Qermez* Dere a *Gusir Höyük*.

629 Pilíře jsou vyrobeny z velmi tvrdého a poměrně krystalického vápence. Jsou to nejtrvanlivější objekty v této lokalitě. K výrobě monolitů o délce 4 až 5, někdy i 7 m potřebovali neolitičtí lidé vápenec špičkové kvality, který nelze všude nalézt. To byl asi jeden z důvodů, proč byly svatyně postaveny právě na náhorní plošině *Göbekli Tepe*, protože ta se skládá z vápence vysoké kvality (Schmidt, Klaus, *Göbekli Tepe – the Stone Age Sanctuaries – new results of ongoing excavations with a special focus on sculptures and high reliefs*).

PPNA (9500–8800 př. n. l.). Po ní následuje *vrstva II*, která je přiřazována období PPNB, která je (zde) datována do období 8800–8000[630] př. n. l.[631] V současné době je toto datování mnohdy omezeno jen na převážně redeponované materiály ze zásypů ohrazení, nikoliv na primární vrstvy, které mohou v budoucnu přinést přesnější a pro jednotlivé prvky specifická chronologická určení[632].

Historici a archeologové spojují tzv. *neolitickou revoluci* s nástupem zemědělství, ale neshodnou se na tom, zda zemědělství způsobilo usazení lidí, nebo naopak. Významnou roli v této diskusi hraje *Göbekli Tepe*, kde dosud nebyly doloženy žádné jasné důkazy o přímém zemědělském obdělávání půdy[633]. Odkryté objekty z tohoto místa popsal německý archeolog *Klaus Schmidt* jako „*první chrámy na světě*“ (svatyně využívané skupinami kočovných lovců a sběračů z širokého okolí, s několika málo stálými obyvateli nebo bez nich). Jiní archeologové tuto interpretaci zpochybnili a tvrdili, že důkazy o absenci zemědělství a stálého obyvatelstva nejsou zdaleka přesvědčivé[634].

S ohledem na celkové zaměření této publikace je pro nás důležitá především *vrstva III*, která je připisována období PPNA (9500–8800 př. n. l.). V této rané fázi historie lokality se poprvé objevily kruhové stavby. Jejich průměr se pohybuje od 10 do 30 m.

Nejpozoruhodnějším rysem je tedy přítomnost vápencových pilířů ve tvaru[635] písmene „T“ zasazených do masivních vnitřních stěn[636] vybudovaných z neopracovaného kamene. Uprostřed každého kruhu (ohrazeného objektu /“ohrady“/) stojí proti sobě dva vyšší pilíře (sloupy)[637]. Zda byly

---

630 V dané lokalitě – tj. *Göbekli Tepe.*

631 Německý archeolog *Klaus Schmidt* původně datoval lokalitu do PPN na základě typů kamenných nástrojů, které zde byly nalezeny. Stanovení absolutní chronologie trvalo kvůli metodickým problémům déle. Ačkoli první dvě radiokarbonová data byla publikována v roce 1998, tyto a další vzorky z výplně stavby pocházely z konce 10. a počátku 9. tisíciletí – o 500 až 1000 let později, než by se pro lokalitu PPNA dalo očekávat. Schmidtův tým vysvětlil tento rozpor ve světle své teorie, že tento materiál byl na lokalitu přivezen odjinud, když byla opuštěna, a nereprezentuje tak skutečné využití struktur. Místo toho použili novou metodu datování organického materiálu zachovaného v omítce na stěnách stavby, která vedla k datování více odpovídajícímu osídlení PPNA, tedy do poloviny nebo dokonce počátku 10. tisíciletí před naším letopočtem. Následný výzkum vedl k významné revizi Schmidtovy chronologie, včetně opuštění teorie, že výplň struktur byla přinesena odjinud, a k poznání, že přímá datace na omítce je ovlivněna efektem starého dřeva. Spolu s novými radiokarbonovými daty tak byla stanovena absolutní chronologie lokality spadající do období 9500–8000 let př. n. l. – tj. PPNA a PPNB. (*https://en.wikipedia.org/wiki/G% C3%B6bekli_Tepe*).

632 Boric, Dusan, *Theatre of predation: Beneath the skin of Göbekli Tepe images*.

633 Obyvatelé *Göbekli Tepe* byli lovci a sběrači, kteří doplňovali svou stravu ranými formami domestikovaných obilovin a žili ve vesnicích alespoň po část roku. Nástroje, jako jsou mlecí kameny a hmoždíře a pěchovadla nalezené na lokalitě, byly analyzovány a naznačují značné zpracování obilovin. Archeozoologické důkazy naznačují rozsáhlý lov gazel v období od poloviny léta do podzimu.

634 *https://en.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6bekli Tepe*.

635 Schmidt, Klaus, *Göbekli Tepe – the Stone Age Sanctuaries – new results of ongoing excavations with a special focus on sculptures and high reliefs*, uvádí (překlad): „*Tvar pilířů lze snadno interpretovat jako antropomorfní, protože některé z nich mají ruce a paže, nepochybně lidské; jinými slovy jsou to kamenné sochy bytostí podobných lidem. Hlava je na pilířích znázorněna křížem, což je interpretace podpořená pilířem z Nevalı Çori, kde je pozorovatelná delší obličejová část a kratší zadní část hlavy, odpovídající přirozeným proporcím lidské hlavy. Rozlišování pohlaví zřejmě nebylo zamýšleno. Je také zřejmé, že minimalistická forma zobrazení byla záměrná, protože další sochy a reliéfy nalezené na lokalitě poskytují dostatečný důkaz o schopnosti umělců vytvářet naturalistická díla. Velmi často je na pilířích zobrazen konkrétní atribut: na přední straně dříků jsou patrné dva pásy v plochém reliéfu, které poněkud připomínají štólu, a je velmi pravděpodobné, že tento motiv skutečně odkazuje na konkrétní oděv. Je možné, že štolu směly nosit jen určité osoby, neboť byla důležitou součástí rituálního oděvu. Možná, že kamenné knoflíky, které se ve velkém množství vyskytují pouze v Göbekli Tepe, pocházejí právě z roucha tohoto typu.*“

636 Zdi jsou postaveny převážně z opukových kamenů, někdy jsou jako kameny zdiva druhotně použity *spoliae* – úlomky pilířů a jiných tvarovaných kamenů, které jsou na lokalitě běžné. Mezi kameny je 2 cm silná vrstva hliněné malty (Schmidt, Klaus, *Göbekli Tepe – the Stone Age Sanctuaries – new results of ongoing excavations with a special focus on sculptures and high reliefs*).

637 Dva centrální pilíře zaujímaly v symbolické architektuře ohrazení zvláštní místo. V kruhové stavbě („ohrazení“) „D“ představují dvě bytosti s rukama, opaskem a kusem látky, který zakrývá genitálie. Pohlaví zobrazených osob nelze jednoznačně určit. *Klaus Schmidt* předpokládal, že jde o dva muže, protože opasky, které nosí, jsou v daném období mužským atributem. Jisté je pouze jedno vyobrazení nahé ženy. Na základě srovnání s jinými svatyněmi a sídlišti *Klaus Schmidt* také uvažoval o systémech víry skupin, které *Göbekli Tepe* vytvořily. Předpokládal šamanské praktiky a vyslovil domněnku, že sloupy ve tvaru „T“ představují lidské podoby, snad předky, zatímco plně artikulovaná víra v božstva se podle něj vyvinula až později, v *Mezopotámii*, a byla spojena s rozsáhlými chrámy a paláci. Podle něj to dobře koresponduje se starověkou sumerskou vírou, že zemědělství, chov zvířat a tkalcovství byly lidem přineseny z posvátné hory *Ekur*, kterou obývala božstva *Annuna*, velmi stará božstva bez individuálních jmen. Je zřejmé, že zvířecí a jiná vyobrazení nepodávají žádný náznak organizovaného násilí, tj. nejsou zde vyobrazeny lovecké nájezdy ani zraněná zvířata, a sloupové rytiny obecně ignorují zvěř, na níž byla společnost závislá, např. jeleny, ve prospěch hrozivých tvorů, jako jsou lvi, hadi, pavouci a štíři. Schmidt, Klaus, *Göbekli Tepe – the Stone Age Sanctuaries – new results of ongoing excavations with a special focus on sculptures and high reliefs*, uvádí (překlad): „*Důležitou roli musely hrát také dvojice pilířů ve středu každého prostoru, které se tyčí nad ostatními pilíři. Zdá se pravděpodobné, že zobrazují* ***dvojčata****, protože dvojčata nebo alespoň dvojice sourozenců jsou v mytologii častým tématem. Vysvětlení, že by mohly jednoduše* ***znázorňovat klasickou dualitu muže a ženy, lze vyloučit*** *po nedávném objevu v ‚ohradě‘ D.*“ Velhartická, Šárka, *Reliéfy a symboly na Göbekli Tepe: záznamy raně neolitické komunikace*, uvádí: „*Uprostřed megalitických kruhů na Göbekli Tepe se tyčí dva vyšší pilíře, nelze však tvrdit, že by se v případě těchto dvou uprostřed umístěných pilířů jednalo o klasický pár „muž–žena“, neboť jsou příliš stylizované.*

tyto stavby opatřeny střechou[638], není jisté. V interiéru se nacházejí kamenné lavice (asi určené) k sezení. Mnoho sloupů je zdobeno abstraktními, enigmatickými *piktogramy*[639] a vytesanými reliéfy zvířat. *Piktogramy* snad představují obecně chápané posvátné symboly, jak je známe z neolitických jeskynních maleb na jiných místech. Reliéfy zobrazují *savce*, jako jsou např. *lvi*, *býci*, *kanci*, *lišky*, *gazely* a osli – též zde nalezneme *hady* a jiné *plazy*, rovněž *hmyz* a *ptáky*[640] (též i *supy*)[641]. Některé z podlah v této nejstarší vrstvě jsou z *teraca* (páleného vápna), jiné z kamene, z něhož byly ve vysokém reliéfu vytesány podstavce pro velký pár centrálních pilířů. Výstavba celého komplexu byla bezpochyby fyzicky i časově značně náročná[642].

Velice zajímavé je i to, že ačkoliv mezi oběma hlavními fázemi (nejstarší *vrstvou III*, která je připisována období PPNA, a *vrstvou II*, která je přiřazována období PPNB) existuje zřetelná kontinuita v používání „T" pilířů, u vlastní jejich velikosti lze však zaznamenat výrazný rozdíl – především zmenšení z více než 5 m výšky (*vrstva III*) na 1,5 m (*vrstva II*)[643]. To je poněkud „zvláštní" – jako by v čase došlo spíše k regresi než k postupnému pokroku. Následně lze zaznamenat u *vrstvy II* též přechod od kruhových k obdélníkovým půdorysům ohrazených prostor (objektů).

V umění z *Göbekli Tepe* se objevilo jen několik humanoidních postav. Některé ze sloupů ve tvaru písmene „T" však má na spodní polovině vytesané lidské paže, což podle německého archeologa *Klause Schmidta* naznačuje, že mají představovat těla stylizovaných lidí (snad i božstev). Na spod-

---

Koho tyto kamenné postavy představují, se lze pouze dohadovat. Vzhledem k charakteru lokality i symbolům, jež postavy nesou, přichází v úvahu teorie, že představují božstva, démony či zesnulé předky. Na bočních stranách jsou některé pilíře pokryty reliéfy vyobrazujícími pravěká zvířata, případně nesou abstraktní symboly. V tomto kontextu se objevují i názory, že se na Göbekli Tepe setkáváme s totemovým kultem, což nelze nijak potvrdit, ani nelze jednoznačně objasnit souvislost mezi postavami a příslušnými reliéfy, jež je pokrývají."

638 Velhartická, Šárka, *Reliéfy a symboly na Göbekli Tepe: záznamy raně neolitické komunikace*, uvádí: „*Zda byly tyto kruhové prostory zastřešeny či ne, není možné jednoznačně rozhodnout. Proti zastřešení svědčí, že po obvodu nejsou zdi stejně vysoké, nicméně nelze vyloučit „zakrytí" pomíjivými přírodními materiály, např. větvemi či kůžemi zvířat. Jistě však na každého, kdo prošel kamennou přístupovou chodbou, čekala ohromující vyobrazení. Nejen dva monumentální pilíře, znázorňující dvě centrální postavy – snad božstva či démony, ale i ostatní do kruhu uspořádané pilíře, rovněž poseté reliéfy ze světa zvířat. Příchozí tak vstupoval do uzavřeného světa, galerie mytologických výjevů, snad vyhrazené pouze určité společenské vrstvě.*"

639 Piktogramy jsou velmi podobné těm, které byly zjištěny při vykopávkách v lokalitě *Džarf al-Ahmar*. Zde byly nalezeny kamenné destičky (každá o délce 6 centimetrů) pokryté vyrytými symboly, které připomínají piktogramy (obrázkové písmo) – střídají se tu hadi, dravci, čtvernožci a hmyz spolu se zcela abstraktními obrazci. Objevil je syrsko-francouzský tým v roce 1996. Jsou považovány za 9000 let staré a pocházejí z neolitu.

640 Jde o skupinu živočichů, která zde není nijak zjevně spojena s predátorskými záměry (jeřábi, kachny). V několika případech se objevují vícenásobná vyobrazení tvaru jejich těla, jako by měla vytvářet iluzi pohybu. Na rozdíl od dravých, mrchožravých a nebezpečných zvířat nemuseli ptáci vyjadřovat žádnou hrozbu, a i když je to spekulativní, mohli být pod svým peřím a kůží dokonce chápáni jako šamani (Boric, Dusan, *Theatre of predation: Beneath the skin of Göbekli Tepe images*). Mithen, Steven, *Konec doby ledové: dějiny lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr.*, s. 87, uvádí: „*O přesném významu zvířecích i abstraktních symbolů a charakteru obřadů, které se na Göbekli Tepe odehrávaly, se můžeme jen dohadovat. Zvířecí podoby mohly představovat buď totemová zvířata, nebo neolitická božstva, nicméně se zde žádné vyobrazení, které by připomínalo ‚Velkou matku', nenašlo. Všechna vyobrazená zvířata jsou mužského rodu*".

641 I v ikonografii *Çatalhöyüku* a *Jericha* zaujímají významné místo rovněž *supi*.

642 Archeologové se neshodnou na tom, kolik práce bylo na kruhové stavby („ohrazení") potřeba. *Klaus Schmidt* tvrdil, že práce při těžbě, přepravě a vztyčování tun těžkých, monolitických a téměř všude dobře připravených vápencových sloupů nebyla v silách několika lidí. Na základě experimentů *Thora Heyerdahla* s *moai* na *Rapa Nui* odhadl, že jen na přesunu pilířů musely pracovat stovky lidí. Podle těchto experimentů by na vytesání jednoho *moai* podobné velikosti jako pilíř ve tvaru T z *Göbekli Tepe* bylo potřeba 20 lidí ročně a na převoz 15 km 50–75 lidí týdně. Schmidtův tým také citoval zprávu z roku 1917 o stavbě megalitu na indonéském ostrově *Nias*, která trvala 525 lidem tři dny. Tyto odhady podporují jejich interpretaci, že stavbu prováděla početná pracovní síla, která zde neměla trvalý pobyt a kterou tam přinutila nebo nalákala malá náboženská elita. Jiní však odhadují, že pilíře mohlo přemístit pouhých 7–14 lidí pomocí lan a vody nebo jiného maziva, a to technikami používanými při stavbě jiných památek, například *Stonehenge*. Podle mnoha odborníků mohou stavby dokládat zejména demonstraci síly jednotlivců či skupin. Někdo musel totiž donutit větší množství obyvatel komunit zřejmě z okruhu až 200 km stavět roky, a možná i desetiletí stavby, které neměly žádný praktický význam. Větší koncentrace lidí mohla v době lovců a sběračů vyvolat i zásobovací problém. Jedním z možných řešení mohlo být univerzální využití divokých forem obilovin, které se vyskytovaly v širokém okolí. Právě do jihovýchodní části *Turecka* kladou někteří biologové nejstarší šlechtěné formy obilovin – *pšenice* a *ječmene*. Změny v náboženství a změny v sociální struktuře tak možná předcházely změnám v ekonomických systémech než to, že by byly jejich důsledkem (*https://archaeo3d.com/3-cesty-neolitizace/dlouha-predovychodni-cesta/g-bekli-tepe-nejstarsi-verejna-architektura-na-svete/*).

643 Banning, E. B., *So Fair a House: Göbekli Tepe and the Identification of Temples in the Pre-Pottery Neolithic of the Near East*, 2011, uvádí (překlad): „*V úrovni III se výška pilířů nad podlahou obvykle pohybuje od cca 2 m do cca 3,5 m, ale až do 5 m, zatímco pilíře v úrovni IIA jsou vysoké pouze řádově 1,4–2 m. Přestože současné publikace často neuvádějí přesné rozměry pilířů, můžeme provést hrubý odhad některých jejich hmotností, pokud předpokládáme, že čtvrtina výšky každého pilíře je pod úrovní terénu a že jejich vápenec má specifickou hmotnost asi 2,4–2,6 g/ cm^3. V úrovni III by například pilíř 43 v objektu D měl hmotnost asi 2,5–2,7 t, pilíř 1 ve struktuře A by měl hmotnost asi 5–5,4 t a pilíř vysoký 5 m by měl hmotnost asi 10–10,8 t. V úrovni IIA by pilíř 1 v budově se lvím pilířem měl hmotnost přibližně 740–800 kg. Schmidt odhaduje hmotnost nadzemních částí pilířů 9 a 10 ve stavbě B na 7,1 a 7,2 t, ale zdá se, že odhadl měrnou hmotnost jejich materiálu na přibližně 3,13 g/cm^3, což je spíše hodnotou pro čedič. V obou úrovních III a IIA Schmidt interpretuje pilíře jako nestavební a předpokládá, že stavby, podobně jako Stonehenge, byly bez střechy.*" K tomu lze vznést i určité pochybnosti (viz výše).

ní polovině několika pilířů se objevují bederní roušky. O vodorovné kamenné desce se *Klaus Schmidt* domníval, že symbolizuje ramena, což naznačuje, že postavy byly ponechány bez hlavy. Není známo, zda měly sloužit jako náhradní osoby k uctívání, symbolizovat uctívané předky nebo představovat nadpřirozené, antropomorfní bytosti[644]. V době, kdy byla stavba postavena, byla okolní krajina pravděpodobně zalesněná a schopná uživit tuto rozmanitou zvěř – než tisíciletí lidského osídlení a kultivace vedlo k podmínkám blízkým dnešní prašné a vyprahlé kotlině.

Kolem počátku 8. tisíciletí př. n. l. *Göbekli Tepe* ztratilo svůj význam. Nástup zemědělství a chovu zvířat přinesl do lidského života nové okolnosti a tak „*zoologická zahrada doby kamenné*“ (*Schmidtův* výraz se vztahuje zejména na *vrstvu III*, *kruhového komplexu „D“* /viz obrázek č. 15/) zřejmě ztratila veškerý význam, který měla pro starší komunity v regionu. Lokalita však nebyla jednoduše opuštěna a zapomenuta, aby ji postupně zničily přírodní živly. Namísto toho byla každá kruhová stavba (ohrazený objekt) záměrně „pohřbena“ pod až 300 až 500 m^3 odpadu, čímž vznikl „*tell*“ – návrší sestávající se převážně z drobných vápencových úlomků, kamenných nádob a kamenných nástrojů. Ve výplni bylo identifikováno rovněž mnoho zvířecích a lidských kostí[645]. Vše bylo zasypáno někdy po roce 8000 př. n. l. (a to sutí – převážně křemenným štěrkem)[646].

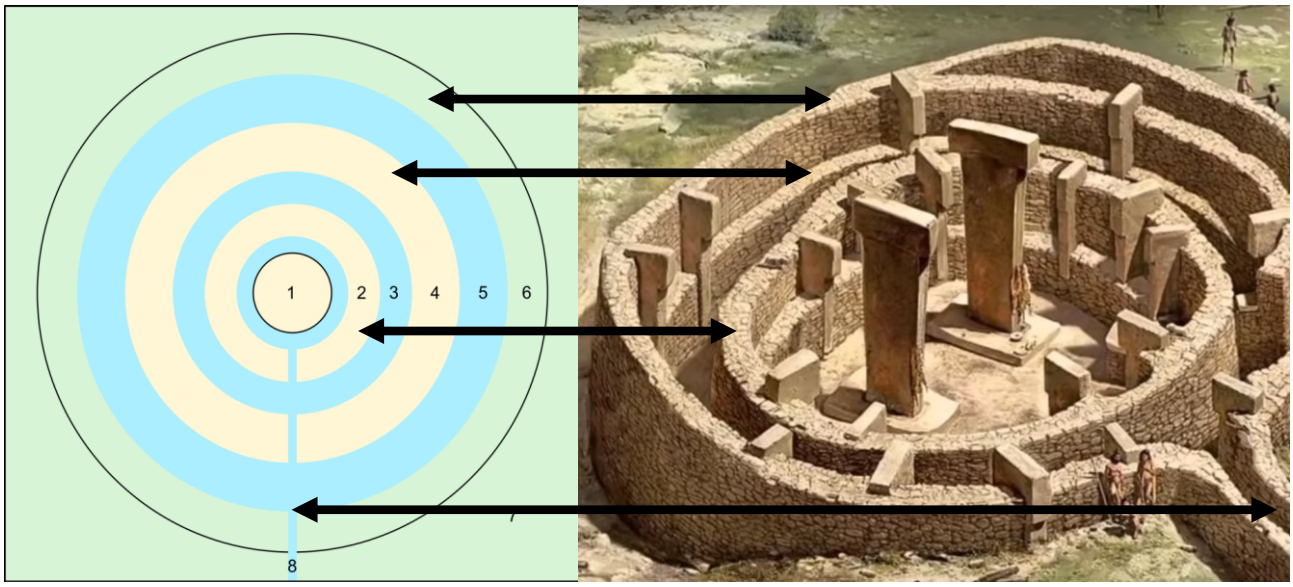

Obrázek č. 14 –Schéma hlavního města „Atlantidy“ a Göbekli Tepe

Výše uvedený obrázek je samozřejmě nezbytné chápat velmi rezervovaně – nicméně i on může být zařazen do série určitých „podezření“, že fenomén *Göbekli Tepe* „nespadl z čistého nebe“. Problém tzv. neolitické revoluce rovněž vyvolává u mnoha archeologů stále značné rozpaky.

644 *https://en.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6bekli Tepe.*

645 Schmidt, Klaus, *Göbekli Tepe – the Stone Age Sanctuaries – new results of ongoing excavations with a special focus on sculptures and high reliefs*, uvádí (překlad): „*Je třeba zmínit, že kostní materiál ze zásypu obsahuje některé lidské kosti. Jejich vzhled je podobný jako u zvířecích kostí – byly rozlámány na malé kousky, na několika z nich jsou stopy po řezu a zdá se, že s nimi bylo zacházeno podobným způsobem jako se zvířecími kostmi. Vzhledem k tomu, že studium těchto nálezů probíhá, nelze zde uvést žádné konečné výsledky. Ačkoli kanibalismus jako vysvětlení výskytu kostí v rámci pozůstatků ulovených zvířat nelze vyloučit, zdá se nejpravděpodobnější, že tyto kosti dokládají zvláštní zacházení s lidským tělem po smrti, což je zvyk známý z mnoha lokalit PPN na Blízkém východě.*“

646 Podivné „opuštění“ stavby mnozí archeologové přičítají jakési náboženské reformě – tvrdí, že když návštěvníci chrámu začali chovat domácí zvířectvo, ve vší úctě se rozloučili s idoly divokých tvorů. Nejde o zcela přesvědčivou hypotézu.

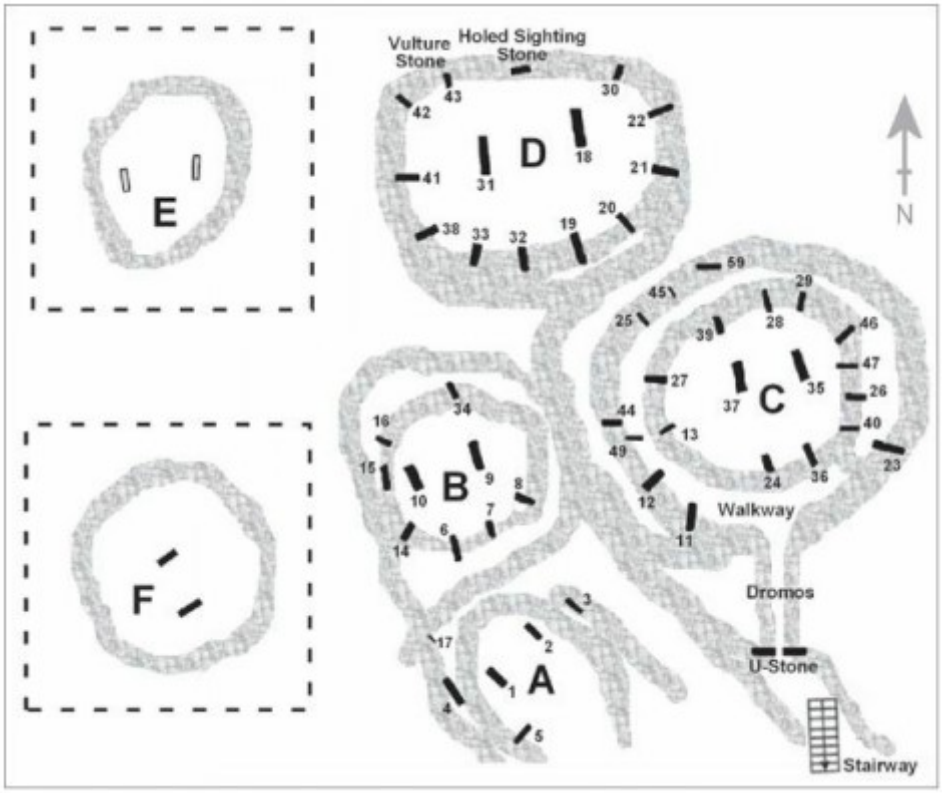

Obrázek č. 15 – Göbekli Tepe (okolo dvou větších sloupů je v kruhu 11–12 menších)

V kapitole 4.4 jsme se zmiňovali o schématu hlavního města „*Atlantidy*“. Jedna věc je nápadně podobná. Uprostřed bájného města se nacházel posvátný chrám zasvěcený *Kleitó* a *Poseidónovi*, který zůstal (odděleně) nepřístupný a byl obehnán zlatou ohradní zdí. Dále pak *Platón* sděluje, že venku kolem chrámu stály sochy všech deseti králů (kraleviců, „princů“). Otázkou je, zda jich spíše nebylo dvanáct (viz kapitolu 4.4). Jedna věc je zcela „nepochopitelná“ – a to, že se „náhle“ z primitivních lovců a sběračů stali „sofistikovaní“ stavitelé „chrámů“.

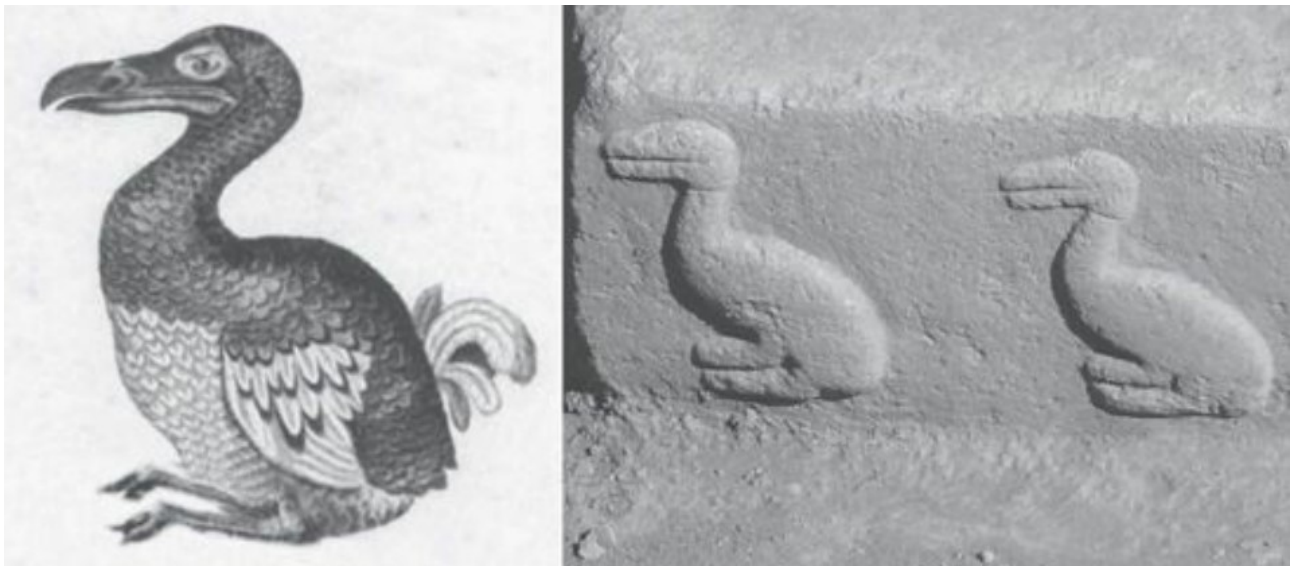

Obrázek č. 16 – Pták dodo? (Collins, A., Göbekli Tepe – Genesis of the Gods)

Andrew Collins v knize *Göbekli Tepe – Genesis of the Gods*, 2014, uvádí k výše uvedenému obrázku (ve kterém je porovnáván pták *dodo*[647] /*Dronte mauricijský*/ s vyobrazením, které se nachází v *Göbekli Tepe*) následující komentář (překlad z angličtiny)[648]:

> *Vyřezávaná výzdoba na východním středním pilíři „ohrady D" (pilíř 18) je zcela mimořádná. Počínaje do skály vytesaným podstavcem, který monolit podpírá, vidíme podél jeho jižního okraje řadu sedmi podivných ptáků. Zvláštní tvar jejich hlav a zobáků jim dává podobu mláďat dinosaurů! Baculatá těla těchto tvorů bez zjevných křídel však prozrazují, že jde o* ***nelétavé ptáky, kteří sedí na zadních a nohy mají natažené před sebou****. Jaký druh tedy představují? Zkoumání známých nelétavých ptáků z minulosti až po současnost naznačuje, že by mohlo jít o ptáky* ***dodo (dronty mauricijské)****. Žádný jiný druh ptáků známý v desátém tisíciletí př. n. l. se ani zdaleka nevyrovná tomu, co vidíme v Göbekli Tepe, a ignorovat tento závěr by znamenalo promarnit příležitost lépe pochopit geografický svět stavitelů Göbekli. To neznamená, že navštívili ostrov* ***Mauricius*** *v Indickém oceánu, kde byl dodo uštván k vyhynutí prvními Evropany, kteří na ostrov dorazili, pouze to, že někde na svých cestách se stavitelé Göbekli mohli setkat s podobným ptákem, který je dnes vyhynulý. O tom, proč jsou ptáci tohoto typu na Göbekli Tepe zastoupeni, můžeme jen spekulovat. Možným vodítkem je skutečnost, že jsou nelétaví. Protože nemohou odletět, jsou zakořeněni v zemi, stejně jako skalní podstavce, na nichž jsou vytesáni, což tedy naznačuje, že ptáci symbolizují stálost a bod základu.*

Ostrov *Mauricius* se od *Seychel* nalézá vzdušnou čarou jen cca 1 700 km. Navíc se mezi ním a „*Atlantidou*" (částí zaniklé pevniny *Gondwany*) nalézala řada ostrovů (viz obrázek č. 8).

5.3 Dja'de al-Mughara

Neolitické naleziště *Dja'de el Mughara*[649], odkryté v rámci záchranných prací (záchranného archeologického výzkumu /ZAV/) na přehradě *Tishreen* v údolí řeky *Eufrat*, přineslo nálezy pocházející převážně z 9. tisíciletí př. n. l. (9310–8290 cal. př. n. l.). Jde o předkeramické (akeramické) neoli-

---

647 *Dronte mauricijský* (*Raphus cucullatus*), také známý jako *blboun nejapný* anebo *dodo*, je vyhynulý druh nelétavého ptáka, žijícího jako endemit na ostrově *Mauricius* v *Indickém oceánu*. Jeho nejbližší příbuzný byl *dronte samotářský* (*Pezophaps solitaria*), se kterým tvořili *podčeleď drontovití* (*Raphinae*) *čeledi holubovití* (*Columbidae*). Vzhledem k tomu, že i *dronte samotářský* vyhynul, je nejbližším žijícím příbuzným *doda holub nikobarský* (*Caloenas nicobarica*). Z ostrova *Réunion* pocházejí záznamy o *bílých drontech*, ty jsou však považovány za chybné. *Dronte mauricijský* měřil asi 1 metr a vážil přes 10 kg. Vzhled *drontů mauricijských* se dochoval pouze na kresbách, malbách a v popisech ze sedmnáctého století. Vzhledem k tomu, že se jednotlivé údaje značně liší a pouze některé ilustrace byly založeny na živých exemplářích, není známa přesná podoba ptáka ani jeho chování. Dříve byl *dronte mauricijský* považován za tlustého a pomalého ptáka; nyní ho odborníci považují za ptáka dobře přizpůsobeného ekosystému. *Dodo* se obyčejně zobrazuje s hnědošedým peřím, žlutými končetinami, chomáčem peří na ocase a šedou neopeřenou hlavou s černým, žlutým nebo zeleným zobákem. K trávení potravy, kterou pravděpodobně tvořilo ovoce, mu pomáhaly *gastrolity*. Za jeho hlavní biotop se považují lesy v sušších pobřežních oblastech ostrova. Snůška prý činila pouze jediné vejce. Předpokládá se, že *dodo* se stal nelétavým ptákem kvůli dostupnosti potravních zdrojů a nepřítomnosti predátorů na *Mauriciu*. První zmínka o *drontovi* pochází z roku 1598 od nizozemských námořníků. V následujících letech začal být loven jak námořníky, tak decimován novými, nepůvodními druhy, zatímco jeho přirozené prostředí bylo ničeno. Poslední pozorování *doda* pochází zřejmě z roku 1662. Jeho vyhynutí nebylo zaznamenáno okamžitě a někteří lidé jej považovali za mytické stvoření. V 19. století byly prozkoumány pozůstatky čtyř exemplářů, které se dostaly do *Evropy* na počátku 17. století. Jedním ze vzorků byla i konzervovaná hlava *doda*, jediná měkká tkáň, která se dochovala dodnes. Od té doby se na *Mauriciu* našlo množství subfosilních pozůstatků *drontů*, vyzvednutých většinou z bažiny *Mare aux Songes*. Zánik *dronta* během méně než sta let od jeho objevu, poukázal na dříve neznámý problém vymizení celého druhu následkem lidské činnosti (*https://en.wikipedia.org/wiki/Dodo*).

648 Původní anglický text z knihy *Göbekli Tepe – Genesis of the Gods*, 2014: „*The carved decoration on Enclosure D's eastern central pillar (Pillar 18) is quite extraordinary. Starting with the rock-cut pedestal supporting the monolith, we see a line of seven strange birds spread out along its southfacing edge. The peculiar shape of their heads and beaks, give them the appearance of baby dinosaurs! However, the creatures' plump bodies, without any obvious wings, reveal them to be flightless birds that sit on their haunches, their legs stretched out in front of them. So what species do they represent? An examination of known flightless birds from the past right down to the present day suggests they could be dodos. No other bird type known to have existed in the tenth millennium BC even comes close to matching what we see at Göbekli Tepe, and to ignore this conclusion would be to miss an opportunity to better understand the geographical world of the Göbekli builders. This is not to say they visited the island of Mauritius in the Indian Ocean, where the dodo was hunted to extinction by the first Europeans to reach the island, only that somewhere on their travels the Göbekli builders might have encountered a similar bird that is today extinct. As to why birds of this type are represented at Göbekli Tepe we can only speculate. Perhaps the fact that they are flightless is the clue. Since they can't fly away, they are rooted to the ground, just like the bedrock pedestals on which they're carved, implying therefore that the birds symbolize permanence and a point of foundation.*"

649 *Dja'de el Mughara* je v současnosti jediným známým sídlištěm v *severní Levantě*, které pokrývá celé 9. tisíciletí, a význam archeologických úrovní (více než 9 m mocných) umožňuje ukázat postupný historický vývoj. Tato vývojová kontinuita dokládá hierarchii kulturních změn mezi horizonty PPNA a časného PPNB, jež byly přesně určeny více než 50 radiokarbonovými daty.

tické sídliště v severní Sýrii, které se nachází asi 100 km severovýchodně od města *Aleppo*. Vykopávky zde probíhaly od roku 1991 do roku 2011, kdy byly práce na lokalitě pozastaveny kvůli syrské občanské válce. Vykopávky na lokalitě vedl *Eric Coqueugniot* z francouzského *Národního centra pro vědecký výzkum*. Obyvatelé osady *Dja'de el-Mughara* byli lovci a sběrači a blízkost *Eufratu* jim umožňovala přístup k různým rostlinným zdrojům a zvířatům, jako jsou gazely, tuři a koně[650]. Lokalita je strategicky umístěna v blízkosti Eufratu, nedaleko tehdejších zdrojů potravy – vesničané lovili hlavně gazely – maso z nich se konzumovalo během společných hostin.

V první (nejstarší) fázi byla vystavěna velká („společenská“) kruhová budova (dle všeho s dřevěnou střechou). V ní se nachází „abstraktní“[651] malba[652] o rozloze dvou metrů čtverečních v ***červené***, ***černé*** a ***bílé*** barvě[653]. Červená barva pochází z vypálené hematitové horniny, rozdrcený vápenec tvoří bílou barvu – černou dodalo dřevěné uhlí. Někteří archeologové tuto malbu interpretují jako znázornění nějaké budovy[654].

Obrázek č. 17 – Nástěnná malba v Dja'de al-Mughara

650 Obyvatelé *Djade al-Mughary* se živili lovem a sběrem divokých rostlin – neznali zemědělství ani domestikaci. Na místě bylo nalezeno velké množství pazourků a zbraní. Mrtví byli obvykle pohřbíváni pod podlahami domů a během fáze III byla pro uložení ostatků více než 70 jedinců použita speciální stavba zvaná „Dům mrtvých“. Studium těchto kostí odhalilo důkazy o nejstarším známém výskytu tuberkulózy (kupodivu již před domestikací – jde o důležité zjištění z hlediska pochopení hygienických podmínek obyvatelstva a původu této nemoci, často spojované se soužitím lidí a domestikovaných zvířat).

651 Většina archeologů i laiků zde vidí velkou podobnost s dílem *Paula Klee* – německého umělce narozeného ve *Švýcarsku* (1879–1940). Po první světové válce se *Paul Klee* sblížil se surrealisty. V roce 1919 se prostřednictvím *Maxe Ernsta* seznámil s tvorbou *de Chirica*. V říjnu 2020 obdržel *Paul Klee* dopis od *Waltera Gropia*, v němž ho tento architekt žádal, aby nastoupil jako pedagog do jím založené školy s názvem *Bauhaus*. V *Bauhausu* se sešel s *Kandinským*. Zpočátku se *Klee* s ideovými cíli *Bauhausu* zcela identifikoval a přesídlil s ním do *Dessau*. Časem ale začal cítit, že mu vytíženost v *Bauhausu* brání ve vlastní tvůrčí činnosti. Postupně výuku omezoval, až v květnu 1930 podal výpověď. Jeho novým profesním působištěm se od podzimu 1931 stala *akademie v Düsseldorfu*. Roku 1933 byl nacisty označen za „zvrhlého“ umělce a v květnu téhož roku na hodinu z akademie propuštěn. Jeho obrazy se nesměly vystavovat. *Klee* tušil, že by mohl být pro své levicové názory uvězněn. Ještě v listopadu proto i s manželkou a synem odjeli do *Švýcarska* a opět se usadili v *Bernu*. V roce 1936 *Kleeovi* diagnostikovali progresivní sklerodermii, poměrně vzácnou a životu nebezpečnou nemoc. Na jaře 1940 se *Kleeův* zdravotní stav zhoršil a malíř musel být hospitalizován. Zemřel 29. června 1940 na *klinice sv. Anežky* v *Muraltu* poblíž *Locarna*. Malba v *Dja'de al-Mughara* je velmi podobná např. obrazu *Neue Harmonie* (1936, *Solomon R. Guggenheim Museum, New York City*). Též lze nalézt určité společné znaky s akvarelem *Einst dem Grau der Nacht enttaucht* (1918). Nejvíce podobný je však obraz *Burg und Sonne* (1928).

652 Radiokarbonové datování ukázalo, že pochází již z doby kolem roku 9000 př. n. l.

653 V říjnu 2007 vydala tisková agentura v *Damašku* vzrušující zprávu o tom, že francouzští archeologové objevili 11000 let starou malbu na hliněné zdi ve velkém domě v neolitické osadě *Djade al-Mughara* nedaleko *Aleppa* v severní *Sýrii*. Dosud nejstarší známé použití pigmentů na bázi minerálů pochází z jeskyně *Blombos* v *jižní Africe*, kde byly kusy červeného okru zdobené vzory vyrytých čar datovány do doby před 79000 lety. V *Austrálii* se okry k malování povrchu skal začaly používat možná již před 40000 lety. V Evropě je červený okr znám už z neandertálských hrobů starých 40000–60000 let, ale teprve před 35000 lety se v jeskyních západní Evropy, zejména ve *Francii* a *Španělsku*, začínají objevovat malby zvířat. Nejstarší známé příklady se vyskytují v jeskyni *Chauvet* ve francouzském *Ariège* a jsou vědecky datovány do doby před 30000–34000 lety. Vedoucí týmu *Eric Coqueugniot* z francouzského *Národního střediska pro vědecký výzkum* (C.N.R.S.) uvedl, že jde možná o nejstarší malbu na postavené zdi na světě, starší než známé příklady z *Turecka* (Cartwright, Caroline, *The World's Oldest Wall Painting In Syria?*).

654 Další spekulace o přesném významu kresby se pohybují od symbolického významu, přes možné schéma, případně kalendář, nebo záznam minulých událostí, které měly pro komunitu význam – až po znázornění okolní krajiny rozdělené na lovecké oblasti (Cartwright, Caroline, *The World's Oldest Wall Painting In Syria?*).

Zopakujme si úryvek z dialogu *Kritias*: „*Lámali (těžili) kámen pod centrálním ostrovem, kolem něj a pod prstenci země, vně i uvnitř každého z nich – a to kámen jak* ***bílý****, tak* ***černý*** *– další* ***červený***.“

5.4 Kdy byl poprvé lidmi osídlen ostrov Madagaskar?

Zcela nedávno bylo publikováno několik článků[655], ve kterých byla vyslovena hypotéza, že ostrov *Madagaskar* nebyl osídlen před asi jen 2000 lety z *Indonésie* – ale již před asi 10000 lety. Byly zde totiž nalezeny zvířecí kosti s poškozením připisovaným lidské činnosti. K uvedené hypotéze však byly vysloveny i určité pochybnosti.

Jedno je jisté – příchod lidí z *Afriky* by byl s ohledem na proud střelkového mysu (*Agulhaský proud*) v podstatě nemožný. Patří k nejrychlejším oceánským proudům vůbec a množství přepravované vody dosahuje šedesáti až sedmdesáti sverdrupů (jednotka na měření přesunu objemu mořské vody)[656] – asi poloviny mohutného *Golfského proudu*. Naopak existuje poměrně snadná plavba od dnešních *Seychel* (vzdálených vzdušnou čarou přibližně jen 1 000 km).

5.5 Bájný kontinent Kumari Kandam

Kumari Kandam[657] (někdy označovaný jako *Kumari Nadu* nebo *Kumarikkandam*), známý jako bájný ztracený kontinent starověké tamilské civilizace, se údajně nacházel jižně od současné *Indie* v *Indickém oceánu*. Předpokládalo se, že tento kontinent byl potopen pod hladinou oceánu, a od konce 19. století, kdy se myšlenka jeho existence objevila, je toto téma příčinou mnoha spekulací, a vášnivých diskusí. V druhé polovině 19. století se objevily publikace některých evropských a amerických vědců o ztraceném kontinentu *Lemurii*, které se snažily vysvětlit podobnost s *Afrikou*, *Indií*, *Madagaskarem* a *Austrálií* z geologického a dalších hledisek. Kromě toho byla přítomnost ztraceného kontinentu zmíněna i v některých raných tamilských dílech. Později ve 20. století se pro tento potopený kontinent začal všeobecně používat termín *Kumari Kandam*. Teprve později se prokázal princip *deskové tektoniky* a *kontinentálního driftu*, který teorii o *Lemurii* učinil zastaralou. Víra v možnou existenci však zůstala i nadále populární mezi mnoha tamilskými obrozenci a nacionalisty a dodnes

---

655 *https://www.earth.com/news/humans-colonized-madagascar-later/*; *https://www.archaeology.org/news/6967-180913-madagascar-elephant-birds*; *https://www.science.org/doi/10.1126/sciadv.aat6925*; *https://cosmosmagazine.com/history/palaeontology/madagascar-claims-for-early-settlement-debunked/*.

656 *Sverdrup* je jednotka na měření přesunu objemu mořské vody v mořských proudech, používá se pouze v oceánografii. Její zkratkou je Sv. Je pojmenována po norském oceánografovi *Haraldu Ulriku Sverdrupovi*. *Sverdrup* značí množství přepravené vody v čase. Jeden Sv odpovídá milionu m^3/s. Typická množství přepravené vody: 100–150 Sv pro *Golfský proud*, 65 Sv pro *Agulhaský proud* (*https://cs.wikipedia.org/wiki/Sverdrup*).

657 Tamilští obrozenci ve 20. století věřili, že *Kumari Kandam* (až v tomto století se toto označení začalo celosvětově používat) je místem, kde byly zorganizovány první dva tamilské *sangamy* (tamilské literární akademie). Tvrdili také, že je to kolébka civilizace, která představuje dědictví tamilské kultury a jazyka. Příběh *Kumari Kandam* je hluboce zatížen nacionalistickým cítěním. Mnoho lidí věřilo, že *pandijští králové* kdysi vládli celému indickému kontinentu a tamilská civilizace je nejstarší civilizací světa. Někteří tvrdili, že po potopení ztraceného kontinentu jeho obyvatelé založili různé civilizace a začali se usazovat v různých částech světa. Proto je *Kumari Kandam* údajně platformou, která přispěla k založení celé lidské civilizace. Existence *Kumari Kandamu* je plná kontroverzí a vyvolává spoustu logických otázek. Zatímco vyznavači vědy a logiky se zříkají jakýchkoli tvrzení souvisejících s takovými spekulacemi, někteří tamilští nacionalisté a obrozenci stále předpokládají, že *Kumari Kandam* byl velmi reálný. Na přelomu 20. století tamilští nacionalisté ztotožnili *Kumari Kandam* s bájnou *Lemurií*, čímž se stala „kolébkou lidstva“, ve které se nacházel původ všech lidských jazyků, obzvláště tamilštiny. Na počátku 20. století drávidologista *Devaneya Pavanar* označil všechny ostatní jazyky na zemi jako poškozené dialekty *tamilštiny*. Přesné hranice *Kumari Kandamu* nejsou známy, ani se neví, zda byla pevnina propojena s *Indií* či nikoliv, prý se na území rozkládala *Srí Lanka* i *Maledivy* a možná se táhlo k *Austrálii* a *jihovýchodní Asii*. Během poslední doby ledové byla velká část indického pevninského šelfu nad úrovní tehdejší hladiny moře, vědci se proto domnívají, že se lidé nejdříve usadili na této části pobřeží. Po oteplení naší planety byla tato země zaplavena mořem, což by podporovalo názor, že tato legendární země skutečně mohla existovat. Přestože (evropská) teorie *Lemurie* byla později zastaralá díky teorii kontinentálního driftu (tektoniky desek), zůstal tento pojem mezi tamilskými obrozenci 20. století populární. Podle nich byl *Kumari Kandam* místem, kde byly za vlády *Panduů* zorganizovány první dvě *tamilské literární akademie* (*sangamy*). Tvrdili, že *Kumari Kandam* je kolébkou civilizace, aby dokázali starobylost tamilského jazyka a kultury. Když se tamilští spisovatelé v 90. letech 19. století seznámili s pojmem *Lemurie*, přišli s „tamilskou“ verzí názvu kontinentu (*Ilemurie*). Počátkem 20. století začali používat tamilské názvy kontinentu, aby podpořili své líčení *Lemurie* jako starobylé tamilské civilizace. V roce 1903 *V. G. Suryanarayana Sastri* poprvé použil termín *Kumarinatu* (nebo *Kumari Nadu*, což znamená „*území Kumari*“) ve svém díle (*Dějiny tamilského jazyka*) *Mozhiyin Varalaru*). Termín *Kumari Kandam* (*kontinent Kumari*) byl poprvé použit pro označení *Lemurie* až ve 30. letech 20. století.

mnozí z nich zastávají názor, že *Kumari Kandam* byl skutečně existujícím kontinentem. Označení *Kumari Kandam*[658] se poprvé objevilo v *Kanda Puranam*[659], tamilské verzi *Skanda Purany* z 15. století, kterou napsal *Kachiappa Sivacharyara* (1350–1420). Ačkoli tamilští obrozenci trvají na tom, že jde o čistě tamilské jméno, ve skutečnosti jde možná spíše jen o odvozeninu sanskrtského výrazu *Kumārika Khaṇḍa*[660].

Četná starověká a středověká tamilská a sanskrtská díla obsahují legendární zprávy o zemích v jižní Indii (či na jih od Indie), které byly potopeny v oceánu. Výslovná zmínka o *katalkol* (*zabrání oceánem* – pravděpodobně *tsunami*) *pandijské země* se nachází v komentáři k *Iraiyanar Akapporul*. Tento komentář[661], připisovaný *Nakkeerarovi*, je datován do pozdějších staletí 1. tisíciletí n. l. *Nakkeerarův* komentář se nezmiňuje o velikosti území, které se ztratilo v moři. Poprvé je tato velikost zmíněna až v komentáři[662] k *Silappatikaramu*[663] z 15. století. Jiní středověcí autoři, jako například *Ilampuranar* a *Perasiriyar*, ve svých komentářích ke starověkým textům, se také okrajově zmiňují o ztrátě zemí směrem na jih. Další legenda o ztrátě *území Panduů* ve prospěch moře se nachází ve verších *Purananuru* (1. stol. př. n. l. až 5. stol. n. l.) a *Kaliththokai* (asi 6.–7. stol. n. l.). Podle tohoto vyprávění kompenzoval *pandijský král* ztrátu své půdy tím, že se zmocnil stejného množství půdy od sousedních království *Cheras* a *Cholas*. Existuje také několik dalších starověkých zpráv o zemi, která se ztratila v moři. Mnoho tamilských hinduistických svatyní[664] odkazuje na legendární zprávy o povodni (o níž se zmiňuje rovněž hinduistická mytologie). Existují také legendy o chrámech ponořených pod hladinu moře, například o sedmi pagodách v *Mahábalípuramu*, jejichž zbytky byly objeveny po zemětřesení a *tsunami* v *Indickém oceánu* v roce 2004. *Purány* kladou počátek hinduistického mýtu

---

658 Tamilští spisovatelé 20. století přišli s různými teoriemi vysvětlujícími etymologii *Kumari Kandam* nebo *Kumari Nadu*. Jedna skupina tvrzení se soustředila na údajnou rovnost pohlaví v tamilské domovině. Například *M. Arunachalam* (1944) tvrdil, že zemi vládly vládkyně (*Kumaris*). *D. Savariroyan Pillai* tvrdil, že ženy v zemi měly právo vybírat si manžely a vlastnily veškerý majetek, kvůli čemuž se zemi začalo říkat *Kumari Nadu* (země panen). Další soubor tvrzení se soustředil na hinduistickou bohyni *Kanya Kumari*. *Kandiah Pillai* v knize pro děti vytvořil novou historii bohyně a uvedl, že země byla pojmenována po ní. Tvrdil, že chrám v *Kanyakumari* založili ti, kteří přežili povodeň, jež *Kumari Kandam* zaplavila. Podle kulturního historika *Sumathiho Ramaswamyho* důraz tamilských spisovatelů na slovo *Kumari* (což znamená panna nebo dívka) symbolizuje čistotu tamilského jazyka a kultury před jejich kontakty s jinými etnickými skupinami, například s *Indoárijci.* Tamilští spisovatelé vymysleli pro ztracený kontinent i několik dalších názvů. V roce 1912 *Somasundara Bharati* poprvé použil slovo *Tamilakam* (název pro starověkou tamilskou zemi), aby zastřešil pojem *Lemurie* a představil ji jako kolébku civilizace. Další používaný název byl *Pandiya nadu*, podle rodu *Panduů*, považovaného za nejstarší z tamilských dynastií. Někteří spisovatelé používali pro označení potopené země *Navalan Tīvu* – neboli ostrov *Navalam* (upravený text z: *https://en.wikipedia.org/wiki/Kumari Kandam*).

659 Část *Andakosappadalam* v *Kanda Puranamu* popisuje následující kosmologický model vesmíru: Existuje mnoho světů, z nichž každý má několik kontinentů, které mají zase několik království. *Paratan*, vládce jednoho takového království, měl osm synů a jednu dceru. Své království (popisováno jako království Země) dále rozdělil na devět částí a část, které vládla jeho dcera *Kumari*, se po ní začala nazývat *Kumari Kandam*. Ačkoli se teorie o *Kumari Kandamu* stala populární mezi protibráhmínskými a protisanskrtskými tamilskými nacionalisty, *Kanda Puranam* ve skutečnosti popisuje *Kumari Kandam* jako zemi, kde sídlí bráhmani, kde je uctíván *Šiva* a kde jsou recitovány *Védy* (český překlad autora této publikace z: *https://en.wikipedia.org/wiki/ Kumari Kandam*). *Kanda Puranam* z 15. století, je sbírkou 18 hinduistických náboženských textů obsahující více než 81 000 veršů.

660 Viz podrobný výklad na internetové adrese: *https://www.wisdomlib.org/definition/kumarika*. V hinduismu *Kumārika* odkazuje na jméno *Tīrtha* (cíl poutníka) zmíněný v *Mahābhāratě*. V *šaktismu Kumārikā* odkazuje na „zem ***panenské*** bohyně" neboli *Indii*. V *Ájurvédě* (vědě o životě) je *Kumarika* (v hindštině) název rostliny *Smilax ovalifolia* z čeledi *Smilacaceae*. V buddhismu *Kumārikā* odkazuje na „(mladou) ***dívku***. *Khaṇḍa* je sanskrtské slovo označující údolí mezi dvěma horami. Též označuje ***kontinent*** (*Gaṇitādhyāya*).

661 Zmiňuje se o tom, že *pandijští* králové, raná tamilská dynastie, založili tři literární akademie (*sangamy*): první *sangam* vzkvétal 4400 let ve městě zvaném *Tenmadurai* (jižní *Madurai*), kterého se účastnilo 549 básníků a kterému předsedali bohové *Šiva*, *Kubera* a *Murugan*. Druhý *sangam* trval 3700 let ve městě zvaném *Kapatapuram* a účastnilo se ho 59 básníků. V komentáři se uvádí, že obě města „*zachvátil oceán*", což mělo za následek ztrátu všech děl vytvořených během prvních dvou *sangamů*. Třetí *sangam* byl založen v *Uttara* (severním) *Madurai*, kde údajně trval 1850 let (český překlad z: *https://en.wikipedia.org/wiki/ Kumari Kandam*).

662 Komentátor *Adiyarkunallar* uvádí, že ztracená země sahala od řeky *Pahruli* na severu až po řeku *Kumari* na jihu. Nacházela se jižně od *Kanyakumari* a zabírala plochu 700 *kavatamů* (neznámá měrná jednotka). Byla rozdělena na 49 území (*natu*), zařazených do následujících sedmi kategorií: sedm kokosových zemí, sedm mangovníkových zemí, sedm čelních písečných zemí, sedm zadních písčitých zemí, sedm hornatých zemí, sedm pobřežních zemí, sedm zemí s trpasličími palmami.

663 *Cilappatikāram* také označovaná jako *Silappathikaram* nebo *Silappatikaram* – je básní o 5 730 řádcích téměř výhradně v tzv. *akavalském metru*. Epos je tragickým milostným příběhem obyčejného páru, *Kannaki* a jejího manžela *Kovalana*. *Kamil Zvelebil* (odborník na tamilskou literaturu a historii /původem z *Československa*/) uvádí, že legendy v samotném eposu jsou slabým základem pro datování textu. Pevnějším základem je lingvistika, události a další sociologické detaily v textu ve srovnání s těmi v jiné tamilské literatuře, nová slova a gramatické formy a počet netamilských přejatých slov v textu. Texty z období *sangam* z období 100–250 n. l. se nápadně liší stylem, jazykovou strukturou, vírami, ideologiemi a zvyky vylíčenými v *Cilappathikram*, což činí rané datování nepravděpodobným. Navíc styl, struktura a další detaily eposu jsou velmi podobné textům komponovaným o staletí později. Ty ukazují na mnohem pozdější datum. Podle *Kamila Zvelebila* text *Cilappathikram*, nemohl vzniknout dříve než v 5. až 6. století.

664 Patří mezi ně významné chrámy v *Kanyakumari*, *Kanchipuramu*, *Kumbakonamu*, *Madurai*, *Sirkazhi* a *Tiruvottiyuru*.

o potopě (legenda o *Manuovi*) do jižní Indie. *Bhágavata Purána* (500 př. n. l. – 1000 n. l.) popisuje svého hlavního hrdinu *Manua* (známého také jako *Satjavrata*) jako pána *Drávidy* (jižní Indie). Epos *Manimeghalai* (datovaný kolem 6. století n. l.) se zmiňuje o tom, že starobylé *čolské* přístavní město *Kaverippumpattinam* (dnešní *Puhar*)[665] bylo zničeno povodní. Uvádí, že ji seslal hinduistický bůh *Indra*, protože král zapomněl oslavit svátek jemu zasvěcený.

V 19. století někteří evropští a američtí vědci spekulovali o existenci potopeného kontinentu zvaného *Lemurie*[666], aby vysvětlili geologické a jiné podobnosti mezi *Afrikou*, *Austrálií*, *indickým subkontinentem* a *Madagaskarem*. Část *tamilských obrozenců* tuto teorii upravila a spojila ji s *pandijskými legendami* o zemích ztracených v oceánu, jak je popisuje starověká *tamilská* a *sanskrtská* literatura[667]. Podle těchto autorů, existovala na *Lemurii* starověká *tamilská civilizace*, než ji moře ztratilo při katastrofě. Až ve druhé polovině 20. století byla pochopena desková tektonika a vznikla *teorie kontinentálního driftu* – tak byly dřívější teoretické závěry z 19. stol. s definitivní platností popřeny.

Důležitá je především ta okolnost, že žádný z uvedených starověkých textů ani jejich středověkých komentářů nepoužívá pro zemi údajně ztracenou v moři název *Kumari Kandam* nebo *Kumari Nadu*. Neuvádějí, že tato země byla celým kontinentem nacházejícím se jižně od *Kanyakumari*. Nespojují ani její ztrátu s historií *Tamilů* jako společenství. Z výše uvedeného výčtu literárních pramenů je zřejmá pouze existence mýtu o jakési ponořené pevnině (či spíše jen o několika ponořených ostrovech – jednoznačně v prostoru na jih od indického subkontinentu) v dávné minulosti – nic víc. Nicméně i tento poznatek je pro nás důležitý. Pokud jde o *Lemurii* – jakýkoliv další komentář by byl pouze „ztrátou času“[668].

---

665 *Puhar* (také *Pumbuhar*) je stoupenci teorie *Kumarikkandam* lokalizován na potopený kontinent, zatímco toto město je dnešním výzkumem starověku lokalizováno spíše na pobřeží dnešního okresu *Tanjavur* v *Tamilnádu* a ztotožňováno s rovněž ztraceným *Kaveripattanamem* (český překlad z: *https://de.wikipedia.org/wiki/Kumarikkandam* /německá verze/).

666 Pojem *Lemurie* má svůj původ v druhé polovině 19. století. Anglický geolog *Philip Sclater* byl zmaten přítomností zkamenělin lemurů na *Madagaskaru* a v *Indii*, nikoli však v pevninské *Africe* a na *Blízkém východě*. Ve svém článku z roku 1864 nazvaném *Savci Madagaskaru* proto *Sclater* navrhl, že *Madagaskar* a Indie byly kdysi součástí většího kontinentu, a pojmenoval tuto chybějící pevninu *Lemurie*. *Sclaterova* teorie byla tehdejší vědeckou komunitou přijata jako vysvětlení způsobu, jakým mohli lemuři v dávných dobách migrovat z *Madagaskaru* do *Indie* nebo naopak. S příchodem moderních konceptů kontinentálního driftu a deskové tektoniky však *Sclaterův* návrh o ponořeném kontinentu je už zcela neudržitelný (bohužel to stále celá řada „pavědeckých“ publikací zcela opomíjí).

667 V moderních tamilských dílech (převážně z žánru literatury faktu) je *Kumarikkandam* snadno ztotožňován s kontinentem *Lemurie* (tamilsky *Ilemuriya*), který v roce 1858 postuloval zoolog *Philip Lutley Sclater*. *Kumari Kandam* se objevil v *The King of Kumari Kandam* a *The Atlas Pin*. *Kumari Kandam* byl též ztvárněn ve třetí epizodě druhé série televizního pořadu *Ancient Aliens – Unexplained Phenomena*. Režisér *P. Neelakandan* natočil pod záštitou páté tamilské mezinárodní konference třicetiminutový krátký film *Kumari Kandam*. Ten zobrazuje *Lemurii*, jejíž severní část je tamilskou zemí, kolébkou civilizace, která existovala předtím, než *Himálaj* vyrostl jako pohoří z moře *Tethys*. Geologická časová stupnice byla evidentně špatně pochopena. Moře *Tethys* totiž existovalo asi až před 135 miliony let. Tamilští nacionalisté takto spojili *Lemurii* (výplod evropských ezoteriků) se ztracenou zemí, o níž se zmiňuje sangamská literatura.

668 Především jde o publikace *Heleny* (či *Jeleny*) *Petrovny Blavatské* z osmdesátých let 19. století, v nichž prohlašovala, že jí byla ukázána *Kniha Dzyan* z éry před *Atlantidou*. Podle ní byli *Lemuřané* jednou ze sedmi „původních ras“, kteří (stejně jako obyvatelé *Atlantidy* a *Hyperboreané*) žili v období třetihor, byli vysocí sedm stop, hermafroditi, vejcorodí a mentálně zaostalí. Bohové znechucení jejich bezmyšlenkovostí svrhli *Lemurii* do moře a přivedli na svět rasu obdařenou intelektem, bájnými *Atlantiďany*. (*https://cs.wikipedia.org/wiki/Helena_Petrovna_Blavatsk%C3%A1*). *W. Scott Elliot*, přesvědčený theosof, vydal v roce 1904 knihu *The Lost Lemuria with Two Maps Showing Distribution of Land Areas at Different Periods*. Z ní je patrný rasový podtext – neboť zde označuje tzv. pátou podrasu za semitskou. Tato publikace se nikde nezmiňuje o *Drávidech* ani o jazyce *tamilštině* (spis je v podstatě jen esoterické povahy). V roce 1931 napsal *Harvey Spencer Lewis* pod pseudonymem *Wishar S. Cerve* knihu *Lemuria, The Lost Continent of Pacific* (*Lemurie, ztracený tichomořský kontinent*). Psal také o plovoucích kontinentech, *Kalifornii* a západním pobřeží *Spojených států* jako o částech *Lemurie* a o jejich následném zničení. Napsal: „*Indové neboli hinduisté, kteří představují snad nejčistší krev Lemurijců a jsou známí jako čistá linie árijsky mluvících lidí, byli nalezeni ve více či méně primitivním stavu v Indii v roce 2000 př. n. l.*“ Ačkoli se nikdy nezmínil o *Drávidech* nebo *Tamilech*, zastánci koncepce *Kumari Kandam* (toužící prokázat starobylost tamilštiny) ho hojně citovali. Vznikaly mapy ztracené země, které přebíraly myšlenku paleokontinentu *Gondwana*, jenž existoval dávno před příchodem lidských předků. Vyprávění o ztracené zemi zvané *Lemurie*, o níž se spekulovalo v roce 1880, si našlo cestu i do *Indie*. Bylo to zhruba v době, kdy *purány* a lidové pověsti začaly pronikat do historických a geografických znalostí (jako by šlo o vědecká fakta).

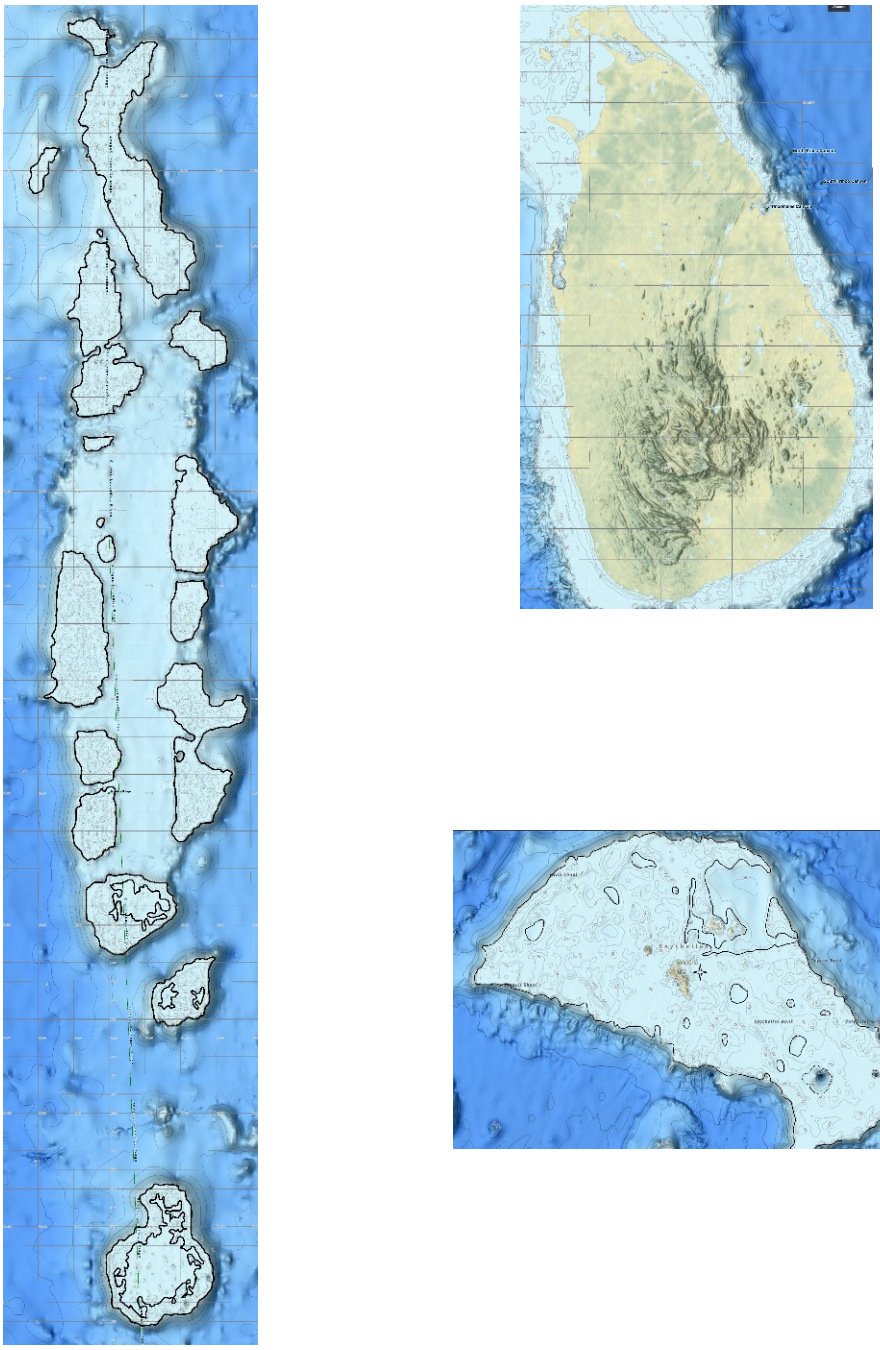

Obrázek č. 18 – Maledivy před 10000 lety (dnešní Cejlon a „*Atlantida*“ před 11600 lety)

I přes všechny výše uvedené kritické výhrady (rovněž k označení bájné pevniny jako *Kumari Kandam*) stojí za zvážení, zda starý *tamilský mýtus* o jakési ponořené „zemi“ (ostrovech) nemá v sobě obsaženo možné racionální „jádro“. Není zapotřebí dovozovat existenci rozsáhlé pevniny (velké jako *Afrika*) – z výše uvedeného obrázku je zřejmé, že ještě před cca 10000 lety (asi 1600 let po možném zániku „*Atlantidy*“) existovala souš o velikosti srovnatelné s plochou *Cejlonu*. To není málo. Před 8000 lety (6000 př. n. l.) byla hladina oceánu už jen o cca 10 m níže než v současnosti. Přibližně 80 % plochy již bylo zcela zatopeno (viz obrázek č. 21) – zbytek byl však i nadále nad hladinou *Indického oceánu*.

6 Celkové shrnutí všech písemných pramenů, porovnání s geografií Seychel a dalšími historickými souvislostmi s ohledem na Blízký východ, Madagaskar a Indii v širším kontextu

Pokusme se v jednotlivých bodech provést určité shrnutí. Nejde nám ani o jednoznačnou lokalizaci bájné „*Atlantidy*“, ale spíše o to, že se tento ostrov (či pevnina) nemohl v žádném případě nalézat v prostoru nynějšího *Atlantského oceánu*. Níže uvádíme následující výčet všech již dříve diskutovaných pochybností:

1) *Platón* vycházel bezesporu z *Homéra* – to jej vedlo k názoru, že „*Atlantida*“ se musí nacházet ***směrem na západ*** od tehdejšího *Řecka* (vycházel z toho, že ostrov *Ogýgie* /pravděpodobně šlo o dnešní ***Gozo***/ byl ostrovem dcery *Atlanta* /*Ἄτλαντος θυγάτηρ* – nazývá se proto též „*Atlantovna*“/, nedaleko vzdáleným od pohoří *Atlas*);
2) *Platón* bezesporu musel znát i dílo *Hérodota* (autora známého spíše s ohledem na jeho velmi spornou kritičnost) – převzal od něj asi i „báchorku“ o „*Atlanťanech*“, kteří prý byli vegetariány a neměli žádné sny (poblíž kterých se nalézal i „*sloup nebes*“);
3) staří *Řekové* znali velmi dobře mýtus o ***Titánovi***, který se jmenoval ***Atlas***, a který z *Diovy* vůle držel nebesa (podle mýtu o *Perseovi* je známo, že tento hrdina vytáhl *Medúsinu hlavu* a nechal *Atlanta* zkamenět v horu /mj. celé pohoří na severu *Afriky* se též nazývalo podle něj/);
4) veškerá vlastní jména uvedená v dialozích *Timaios* a *Kritias* (jak je uvedeno výše v úryvku z *dialogu Kritias*) byla „převedena“ do *klasické řečtiny* (pravděpodobně i značně pozměněna – skutečně kritický přístup se stal samozřejmým až po ustanovení zásad novověké filosofie, přírodovědy a jazykovědy – zajisté toto nelze předpokládat jak u *Solóna*, tak i *Platóna*) – ***název ostrova byl odvozen od prvního krále***, který se (snad – to není jisté – viz výše) nazýval ***Atlas*** (nikoliv od bájného *Titána* – jde evidentně jen o ***shodu jmen***) – *Solón* dokonce nemusel od egyptských kněží (foneticky) zaslechnout „*Atlas*“ (viz též poznámku č. 308);
5) podle internetového *sumerského slovníku* (*http://psd.museum.upenn.edu/nepsd-frame.html*) je zřejmé, že šlo spíše o „*velekněze-krále*“ – „***atua***“;
6) z výše uvedených skutečností je zřejmé, že lokalizace „*Atlantidy*“ v *Atlantském oceáně* je zcela chybná;
7) *Solón* byl v *Egyptě* asi v roce 593 př. n. l. – k zániku „*Atlantidy*“ došlo tedy (dle *Platóna*) přibližně v roce 9600 let př. n. l. (k velké změně klimatu /provázené radikálním zvýšením teploty na severní polokouli a masivním táním ledovců/ došlo asi před 11700 lety, tj. ***na počátku holocénu***);
8) hladina světových oceánů byla v *mladším dryasu* (10900–9700 př. n. l.) o cca 70–80 m níž než v současnosti (viz obrázek č. 1);
9) „bájný“ ostrov byl dle *dialogu Kritias* zcela „rovný“ (současné *Seychely* se nalézají na zbytku „kry“ staré *Gondwany* /*Maskarénské plošiny*/, která byla kdysi souvislou pevninou až do konce prvohor – a která je /ve svých dochovaných částech/ díky svému stáří značně erodovaná – při snížení hladiny *Indického oceánu* o cca 70–80 m by se „vynořil“ zcela rovinný ostrov – viz obrázek č. 3);
10) *Platón* uvádí, že se ostrov potopil v důsledku ***zemětřesení*** (oblast části *Gondwany* /*Maskarénská plošina*/ v okolí *Seychel* se nachází nedaleko od jedné z největších sopek na světě – ***Piton de la Fournaise*** /ostrov *Réunion*/);
11) *Platón* zmiňuje existenci jakési bariéry z nepřekonatelného „***bahna***“ (viz obrázek č. 5 – pokud bychom snížili hladinu moře pouze o 50 m vypadal by geografický útvar značně „roztříštěný“ – doplout loděmi do jeho centra by bylo obtížné);
12) *Platón* uvádí, že se na ostrově nalézala naprostá ***rovina*** – nedaleko od středu ostrova existovalo jakési pohoří (viz obrázek č. 6 – ***číselné hodnoty*** uváděné *Platónem* ***se shodují se současným stavem***);

13) uvedené pohoří bylo ze všech stran stejně vysoké (všechny současné vrcholy ostrova *Mahé* jsou kupodivu poměrně nízké a téměř shodně vysoké /okolo 600 m n. m/ – viz obrázek č. 7);
14) poblíž ostrova „*Atlantidy*“ se nalézaly ***další ostrovy*** (viz obrázek č. 8);
15) na ostrově se těžilo ***orichalkum*** (/*orichalcum*/ – šlo o neznámý kov či slitinu /musely se zde též pravděpodobně vyskytovat i doly/);
16) v jihovýchodní části (zbytku) *Gondwany* v okolí *Seychel* (*Maskarénské plošiny*) se nacházejí ***dvě velmi nepřirozené „prohlubně“*** (viz obrázek č. 9 – jedna z nich je dokonce stejně hluboká jako široká /okolo 4 300 m/);
17) uvedené „prohlubně“ se velmi ***podobají*** dolu na diamanty v ***Kimberley*** (viz obrázek č. 10) – naopak útvary, které vznikly na základě dopadu extrémně velkých meteoritů jsou spíše „mělké“ (viz *kráter Yilan*, který má průměr 1,85 km a hloubku jen 0,15 km – obdobně „mělký“ je i *Barringerův kráter* v Arizoně /viz obrázek č. 11/);
18) na ostrově se (podle *dialogu Kritias*) nalézali ***sloni*** (ostrov se tedy musel nacházet spíše poblíž *Afriky*);
19) na ostrově se nacházely ***bažiny*** (viz obrázek č. 4 a č. 5, kde je možné zaznamenat řadu prohlubní /byly zde zřejmě vodní plochy – jezera/);
20) vegetace ostrova byla ***tropická*** (vonné byliny, rostliny vylučující pryskyřice atp.);
21) na ostrově rostl (dle *Platóna*) nějaký druh kokosové palmy (v současnosti se na *Seychelách* vyskytuje velmi vzácná ***Lodoicea sechellarum***);
22) podle *Platónova* popisu existovaly na ostrově ***citróny*** a možná i ***banány***;
23) ostrov se nalézal „***pod sluncem***“ (*ὑφ᾽ ἡλίῳ*) – tj. evidentně poblíž ***rovníku***;
24) podle *Platóna* lámali *Atlanťané* na ostrově ***bílý***, ***červený*** a ***černý*** kámen (***červená*** a ***černá*** žula vyskytující se na *Seychelách* se výrazně liší od ostatních žul na všech kontinentech – korálové útesy jsou tvořeny ***bílým*** uhličitanem vápenatým) – z těchto kamenů stavěli domy a chrámy;
25) Neolitické naleziště *Dja'de el Mughara*, přineslo archeologické nálezy pocházející převážně z 9. tisíciletí př. n. l. (9310–8290 cal. př. n. l.) – především „abstraktní“ malbu (o rozloze dvou metrů čtverečních) v ***červené***, ***černé*** a ***bílé*** barvě (archeologové tuto malbu interpretují jako znázornění nějaké budovy),
26) ostrov se (podle *dialogu Kritias*) ***zdvihal z moře vysoko a příkře*** (měl značně strmé břehy – při snížení hladiny oceánů o 100 m by vystupovaly na jejím okraji v průměru do výše cca 50 m /důležitá poznámka – a to skutečně na celém pobřeží „kolem dokola“/ – viz též obrázek č. 12);
27) ostrov se musel nalézat ***v teplém pásmu*** (dvě žně do roka);
28) dle *eposu o Gilgamešovi* existoval jakýsi ***jižní vítr*** (sopka *Piton de la Fournaise* se nalézá směrem na jih) a moře se „zmítalo“ (šlo pravděpodobně o ***tsunami***);
29) dle *eposu o Gilgamešovi* byla ***zaplavená země rovná jak střecha***[669] a plná „bahna“ (viz též výše zmínku v *dialogu Kritias* o bariéře z neprostupného „bahna“, která bránila vyplout odtud kamkoliv na otevřené moře – viz též obrázek č. 5).
30) většina archeologů si neumí vysvětlit to, že v *Jerichu* vznikla ***těsně na začátku holocénu*** zcela výjimečná ***věžovitá stavba*** – *Jericho* přitom není příliš vzdálené od *Rudého moře* (které je propojeno s *Indickým oceánem* průlivem *Mandeb* /viz kapitolu 5.1 a obrázek č. 13/);
31) půdorys bájného hlavního města „*Atlantidy*“ až příliš nápadně připomíná půdorys ***Göbekli Tepe*** (viz kapitolu 5.2 a obrázek č. 14);
32) v *Göbekli Tepe* se okolo dvou sloupů ve tvaru „T“ nalézá (téměř) v kruhu ***12 menších sloupů*** (to odpovídá popisu centrálního posvátného okrsku hlavního města „*Atlantidy*“ se dvěma sochami bohů /*Poseidón* a *Kleitó*/ a pravděpodobně s **12** /nikoliv 10/ menšími ***sochami kraleviců*** /„princů“/ – viz kapitolu 5.2 a obrázek č. 15);
33) podivná shoda (již vyhynulého) ptáka ***dodo*** (*dronteho mauricijského*) s vyobrazením, které se nachází v ***Göbekli Tepe*** (viz kapitolu 5.2 a obrázek č. 16);

669 Mezopotámské starověké střechy byly samozřejmě zcela ploché.

34) *Göbekli Tepe* náhle zaniká – ***posvátné stavby jsou zasypány*** (vymřeli kněží-misionáři?);
35) stále značné množství archeologů a historiků si nedokáže vysvětlit ***náhlou neolitickou revoluci*** ke které došlo právě v oblasti nedaleko od *Göbekli Tepe*;
36) zcela nedávno bylo publikováno několik článků, ve kterých je vyslovena hypotéza, že ostrov ***Madagaskar*** nebyl osídlen před asi jen 2000 lety z *Indonésie* – ale ***již před asi 10000 lety*** (tento ostrov není od *Seychel* daleko vzdálen /viz kapitolu 5.4/);
37) přirozené oceánské proudění jde ***od Seychel k Maledivám*** (viz *coco de mer* – kapitolu 3) – případní obyvatelé by se na vorech či jiných plavidlech zachránili na (v té době) mnoha ostrovech (zbytku pevninské kry *Gondwany* – při snížení hladiny oceánů jen o 50 m by se „*Maledivy*“ sestávaly z mnoha velmi rozlehlých ostrovů /viz obrázek č. 18/);
38) na útvaru zbytku pevninské kry v okolí *Malediv* by mohli existovat ***až do roku 5700 př. n. l***. (či velmi omezeně až *do roku 5000 př. n. l.* – poté se mohli odstěhovat na jih *Indie* a zde se pravděpodobně smísit s jiným etnikem /mýty však v kolektivní paměti zůstaly/ – viz kapitolu 5.5 a obrázek č. 18);
39) ve staré *drávidské* (*tamilské*) tradici je dochován mýtus o ***Kumari Kandam*** (/jakési „*Lemurii*“/ na jih od *Indie* – dle všeho to byl zbytek pevninské kry *Gondwany* v okolí *Malediv* /viz níže/);
40) poslední řada zcela nových zjištění o tzv. *protoindické civilizaci* indikuje to, že počátky této civilizace jsou spíše ***mnohem starší***[670];
41) staří *Sumeři* („*černohlavci*“) pravděpodobně přišli z jihu, tj. až ***z Indie*** (nedávné lingvistické výzkumy dokládají souvislost mezi starou ***sumerštinou*** a ***drávidskými jazyky***);
42) *Harappská kultura*[671] měla písmo (bohužel je stále nerozluštěné – pravděpodobně vycházelo z ještě starší předlohy) – mýtus o potopě, ráji, „*Atlantidě*“, hříšném ovoci atp. by se nedochoval pouze na základě ústní tradice;
43) již *generál Gordon* si povšiml „***zakázaného ovoce***“ (*coco de mer* – tj. plodu palmy *Lodoicea maldivica* /viz kapitolu 3/) – v souvislosti se *stromem poznání dobra a zla* (kniha *Genesis*)[672].

Výše uvedených „podezření“ je poměrně značné množství. Dle našeho názoru je málo pravděpodobné, že by mohlo jít vždy jen o „náhodu“. Autor této publikace pročetl řadu knih a článků, které se věnovaly možným lokalizacím bájné „*Atlantidy*“. Maximálně byly uvedeny dva či tři důvody (jenž ospravedlňovaly případnou navrhovanou lokalizaci) – více nikoliv.

---

670 Viz např.: *https://timesofindia.indiatimes.com/india/indus-era-8000-years-old-not-5500-ended-because-of-weaker-monsoon/articleshow/52485332.cms*. Též zajímavé informace jsou zde: *https://yourstory.com/2016/05/indus-valley-civilization* a zde: *https://www.ancient-origins.net/news-history-archaeology/timeline-harappan-civilization-pushed-back-2500-years-researchers-find-new-020856*. Je zapotřebí rovněž zmínit „podezřelé“ podmořské nálezy v zálivu *Cambay*. Na dané téma existuje řada novinových článků. Poměrně rozsáhlé informace jsou např. zde: *https://en.wikipedia.org/wiki/Marine archaeology in the Gulf of Cambay*. Zcela výjimečným faktem je i nedávný objev řady petroglyfů (skalních rytin) starých asi 10000 let v západním indickém státě *Mahárášta*. Nalezly se ve velkém množství v regionu *Konkan* v *západní Mahárášte*. Většina obrazů vyrytých na skalnatých plochých vrcholcích kopců, které byly objeveny převážně v oblastech *Ratnagiri* a *Rajapur*, zůstala po tisíce let nepovšimnuta. Byly převážně ukryty pod vrstvami půdy a bahna. Několik jich však bylo na volném prostranství – v některých oblastech se považovaly za svaté a místní obyvatelé je uctívali. Různorodost skalních rytin odborníky ohromila – jsou na nich vyobrazena *zvířata*, *ptáci*, *lidské postavy* i *geometrické vzory*. Způsob, jakým byly petroglyfy vykresleny, a jejich podobnost s petroglyfy nalezenými v jiných částech světa vedly odborníky k domněnce, že byly vytvořeny v prehistorických dobách a pravděpodobně patří k nejstarším, které kdy byly objeveny. Ředitel archeologického oddělení státu *Mahárášta Tejas Garge* sdělil BBC, že petroglyfy byly vytvořeny přibližně před 10000 lety. Uvedený ředitel též dovodil, že je zřejmě vytvořila komunita lovců a sběračů, která ještě neznala zemědělství – většina z nich totiž zobrazuje v *Indii* se vyskytující zvířata. Jde nejen o *žraloky* a *velryby* – ale i též *obojživelníky* – jako jsou *želvy*. Na některých petroglyfech jsou však vyobrazena zvířata jako ***hroši*** a ***nosorožci***, která se v této části *Indie* evidentně nevyskytují. To je velmi zvláštní – to by znamenalo zcela nepochopitelnou jednogenerační ***migraci*** lidí, kteří je vytvořili, až z velmi vzdálené ***Afriky*** do ***Indie*** (https://www.bbc.com/news/world-asia-india-45559300). Též se zde kupodivu našla i vyobrazení australských ***klokanů*** (https://www.myindiamyglory.com/2018/10/13/12000-year-old-petroglyphs-in-india-show-global-connections/).

671 Dle všeho existoval i značný vliv významného sumerského obchodního partnera označovaného ve staré sumerštině jako *Meluḫḫa* nebo *Melukkha*. Podle současného názoru šlo o *proto-drávidskou civilizaci* – tj. *proto-indickou* (*harappskou*). Podle etymologického rozboru by mohlo jít o souvislost s drávidským označením *mel-akam* („*země vysočiny*“).

672 *https://www.researchgate.net/figure/General-Gordon-of-Khartoums-annotated-drawings-of-the-coco-de-mer-reproduced-with-the fig1 258386392*; *https://images.kew.org/botanical-art/trees/study-coco-mer-lodicea-sechellarum-7899198.html*. *https://en.wikipedia.org/wiki/Charles George Gordon* (překlad): „*Gordon navštívil Seychely v létě roku 1881 – došel k přesvědčení, že se na těchto ostrovech nachází rajská zahrada. Gordon též věřil, že na ostrově Praslin, v údolí Valle de Mai, našel* ***strom poznání dobra a zla*** *v podobě palmy* ***coco de mer***.“

7 Navrhovaná historická rekonstrukce událostí v prostoru Indického oceánu a ve významných sousedících civilizacích v období 9600–3000 př. n. l., která by mohla určité sporné historické momenty lépe objasnit

S ohledem na velmi pravděpodobnou katastrofickou událost (přibližně okolo 9600 př. n. l.) v prostoru dnešních *Seychel* (viz kapitolu 3.2) lze vyslovit hypotézu, že část obyvatel „*Atlantidy*“ unikla následujícími možnými cestami:

A) k *somálskému* (či *džibutskému*) pobřeží *Afriky* (země *Punt*);

B) dále *Rudým mořem* k *Sinajskému poloostrovu* (*Jericho*);

C) do prostoru *Perského zálivu* (ještě byl téměř souší) k tehdejšímu ústí řeky *Tigris* a pak říčními loděmi do *jihovýchodní Anatolie* v *Turecku* (*Göbekli Tepe* a *Dja'de al-Mughara*);

D) do prostoru dnešních *Maledivy* (*Kumari Kandam*).

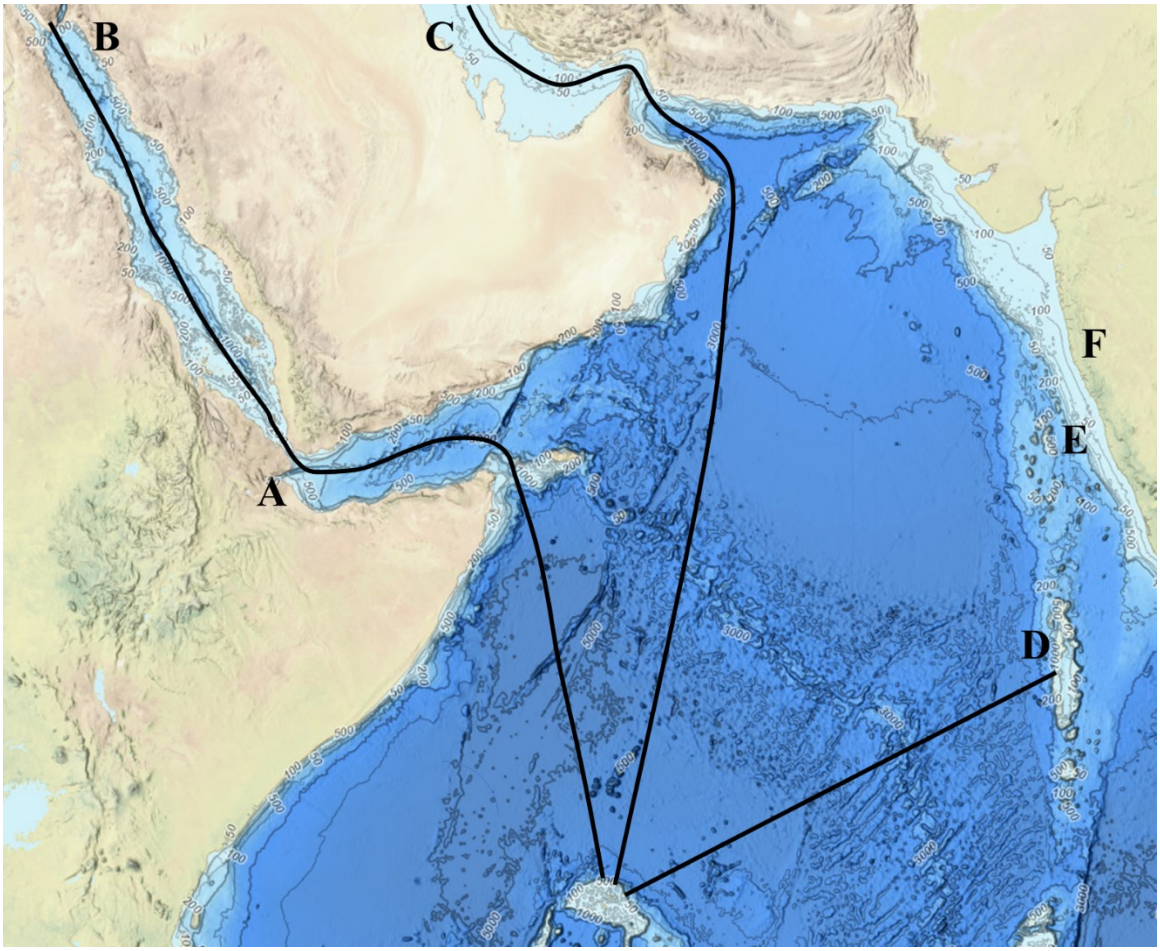

Obrázek č. 19 – Možné směry civilizačních vlivů ze zaniklé „Atlantidy“ (9600 př. n. l.)

Poté se mohla tato civilizace přesídlit na „ostrov“ (viz výše na obrázku č. 19, /označení „*E*“/) nalézající se asi 250 km východně od *Mangaluru* (šlo o *Dilmun*?).

Též je zapotřebí upozornit na zcela „podivné“ (nedávno nalezené) petroglyfy (v indických oblastech *Ratnagiri* a *Rajapur* /viz rovněž podrobnou poznámku č. 670/) se znázorněnými africkými *hrochy* a *nosorožci* – též i australskými *klokany* (viz výše na obrázku č. 19, /označení „*F*“/).

S ohledem na možnou oceánskou plavbu i v tak „dávné“ době je vhodné upozornit na *Thora Heyerdahla* a jeho loď *Tigris*[673]. V roce 1978 například prokázal svou expedicí na rákosové lodi z *Iráku* přes *Perský záliv* do *Indického oceánu*, že se přes tento oceán mohla šířit civilizace i na velmi primitivních plavidlech.

7.1 Počátek holocénu (9600–8000 př. n. l.) na Blízkém východě

O lokalitě *Jericho* bylo pojednáno v kapitole 5.1. Před 11600 lety bylo *Rudé moře* plošně mnohem menší (s ohledem na hladinu o cca 70–80 m nižší než v současnosti). Nicméně bylo možné se dostat až k *Sinajskému poloostrovu*. Z dnešního přístavního města *Aqaby* do *Jericha* (podél *Mrtvého moře*) to činí asi 290 km. V kapitole 5.1 je pojednán neobvyklý (a s ohledem na předcházející období *mladšího dryasu*) vzestup hmotné kultury v daném regionu. Především je zapotřebí zmínit kruhovou kamennou věž o průměru přibližně 8,5 m – původně vysokou též asi 8,5 m. Ta je datována přibližně do roku 8300 př. n. l. – tj. 1300 let po hypotetické katastrofické události, která se mohla odehrát na ostrově „*Atlantida*“. Tato civilizace poměrně „náhle“ domestikovala *dvouzrnnou pšenici*, *ječmen* a *luštěniny*.

O lokalitě *Göbekli Tepe* bylo pojednáno v kapitole 5.2. nejstarší *vrstva III* je připisována období PPNA (9500–8800 př. n. l.) – k zániku „*Atlantidy*“ došlo dle *Platóna* v roce 9600 př. n. l. Kolem roku 8000 př. n. l. je lokalita opuštěna a „rituální“ stavby zasypány. Pokračující „stopy“ neexistují – pouze došlo k neolitické „revoluci“ – právě v regionu poblíž *Göbekli Tepe*. Je otázkou, zda tehdejší civilizace již neznala písmo, když se určité symbolické znaky v *Göbekli Tepe* evidentně nalezly.

O lokalitě *Dja'de al-Mughara* bylo pojednáno v kapitole 5.3. Obyvatelé této osady byli původně lovci a sběrači – blízkost *Eufratu* jim umožňovala přístup k různým rostlinným zdrojům a zvířatům, jako jsou *gazely*, *tuři* a *koně*. Civilizační vzestup byl obdobně „náhlý“ jako u *Göbekli Tepe*. Velká kruhová budova má na své zdi „abstraktní“ malbu v červené, černé a bílé barvě. Další obdobné navazující malby se v pozdější době v daném regionu už nenalezly.

Na základě výše uvedených skutečností (při použití mapy na obrázku č. 19) je možné vyslovit následující hypotézu. Zbytek obyvatel „*Atlantidy*“ se zachránil na nějakých (spíše primitivnějších lodích typu *Tigris* – viz výše). Směřovali celkem třemi směry. Na *Blízký východ* mířili jak směrem k průlivu *Bab al Mandab*, tak k *Perskému zálivu*. Určité stopy mohli zanechat v zemi *Punt* (viz označení „A“ na obrázku č. 19). Dále pokračovali *Rudým mořem* až na jeho konec, poté se vylodili u *Sinajského poloostrova* (viz označení „*B*“ na obrázku č. 19) – následné civilizační „stopy“ zanechaly svůj „otisk“ v *Jerichu*. Druhá cesta vedla do *Perského zálivu* – k tehdejšímu ústí řeky *Tigris* (viz označení „*C*“ na obrázku č. 19) a pak říčními loděmi do *jihovýchodní Anatolie* v *Turecku* (*Göbekli Tepe*, *Karahan Tepe*, atd. a *Dja'de al-Mughara*). Zde byly zanechány rovněž určité civilizační „stopy“. Poté zřejmě „kněží“ z „*Atlantidy*“ po asi 1500 letech „vymřeli“. V náboženských rituálech se po roce 8000 př. n. l. už nepokračovalo. Svatyně byly zasypány a opuštěny. Kmeny se již hromadně nescházely – rituály byly zapomenuty. Zůstalo pouze hmotné (nikolik duchovní) dědictví – především došlo k „vynálezu“ zemědělství – neolitické „revoluci“.

7.2 Prostor dnešních Maledivy (9600–5700 př. n. l.)

„Záhadný“ plod známý jako *mořský kokos*“ (či „*ořech lásky*“) je plodem *palmy seychelské*, označované i jako *Lodoicea maldivica* (*maledivská*), protože přirozené oceánské proudění jde od *Seychel* k *Maledivám*. Obdobně i po přírodní katastrofě v prostoru dnešních *Seychel* (ke které došlo přibližně před 11600 lety) byli „trosečníci“ zaneseni až k dnešním *Maledivám* (*Kumari Kandam* –

673 Heyerdahl, Thor, *Tigris*, 1984.

viz kapitolu 5.5). Šlo pravděpodobně o převážnou jejich část. Zde se usídlili na ploše – možná i částečně větší, než byla původní „*Atlantida*“ (viz obrázek č. 18 v kapitole 5.5). Situace byla příznivá asi až do roku 8000 př. n. l. Poté oceán opět stoupal až na úroveň přibližně o 10 m nižší než v současnosti (časově odpovídá asi roku 5700 př. n. l.). Plocha „ostrovů“ se značně zmenšila (viz obrázek č. 21). Dalším možným místem, které bylo velmi vhodné k pobývání, mohl být rovněž „ostrov“ nalézající se jen 250 km východně od *Mangaluru* (ten se „vynoří“ při snížení hladiny *Indického oceánu* jen o 10 m – viz obrázek č. 21). Domníváme se, že by to mohl být i „bájný“ ostrov *Dilmun*. Je otázkou, zda tato civilizace byla stejně vyspělá jako ta, která existovala do cca roku 9600 př. n. l. v okolí Seychel („*Atlantida*“)

S ohledem na velmi plochý charakter *Maskarénské plošiny* by případná třicetimetrová vlna *tsunami* působila katastrofálně. Pravděpodobně asi byla též vyšší. Pouze v prostoru stávajícího ostrova *Mahé* mohla přežít hrstka původního obyvatelstva. Ostatně *epos o Gilgamešovi* nám poskytuje věrohodné svědectví: „*Obhlédl jsem moře, všude zavládlo ticho a všechno lidstvo se proměnilo v hlínu, zaplavená země rovná byla jak střecha. Okénko jsem pootevřel, světlo mi dopadlo na tvář. Poklekl jsem a (potom) usedl v pláči, po tváři slzy mi stékaly. Pátral jsem po břehu, okraji moře. Na (vzdálenost) dvanácti (mil) země se tyčila. U hory Nimuš přistála loď, hora Nimuš loď držela, kolébat se nemohla.*“ Hora *Nimuš*[674] je pravděpodobně totožná se současným pohořím na ostrově *Mahé*. *Utanapištim* (*praotec Noe*) byl přirozeným proudem „odnesen“ až do prostoru dnešních *Malediv*. A tak pověst našla svou „cestu“ – přes *Kumari Kandam* (v prostoru současných *Malediv*) na jih *Indie*. Odtud k rané *protoindické kultuře* (raně *Harappské kultuře* v povodí řeky *Indu*)[675] a na *Blízký východ*.

V prostoru *Malediv* existovala pravděpodobně mnohem vyspělejší civilizace než na *Blízkém východě*, *Číně* či *Indii* maximálně až do roku 5700 př. n. l. (či velmi, velmi omezeně do roku 5000 př. n. l.). Též možná i na „ostrově“ nalézajícím se jen 250 km východně od *Mangaluru* (viz výše – mohlo jít o bájný *Dilmun*). Ta pravděpodobně znala nějakou formu slitiny mědi (viz výše *orichalkum* /též i poznámku č. 351/). Především pak technologický postup tavení mědi (viz níže kapitolu 7.3). Ten byl pro další vývoj civilizace na *Blízkém východě* klíčový.

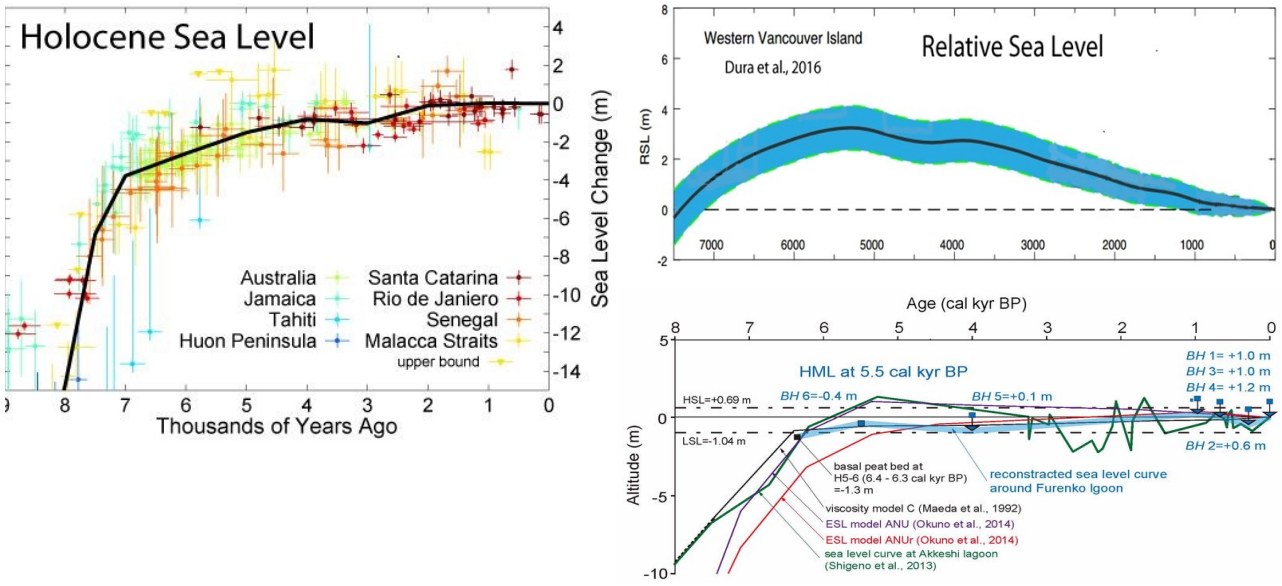

Obrázek č. 20 – Vzestup a pokles hladiny oceánů za posledních 8000 let podle různých autorů

674 Bájná hora „*Ararat*“ byla pravděpodobně zcela jinde než v dnešním *Turecku*.
675 Možná i dřív mohlo existovat ovlivnění kultury *Méhrgarh* (5500–3300 př. n. l.).

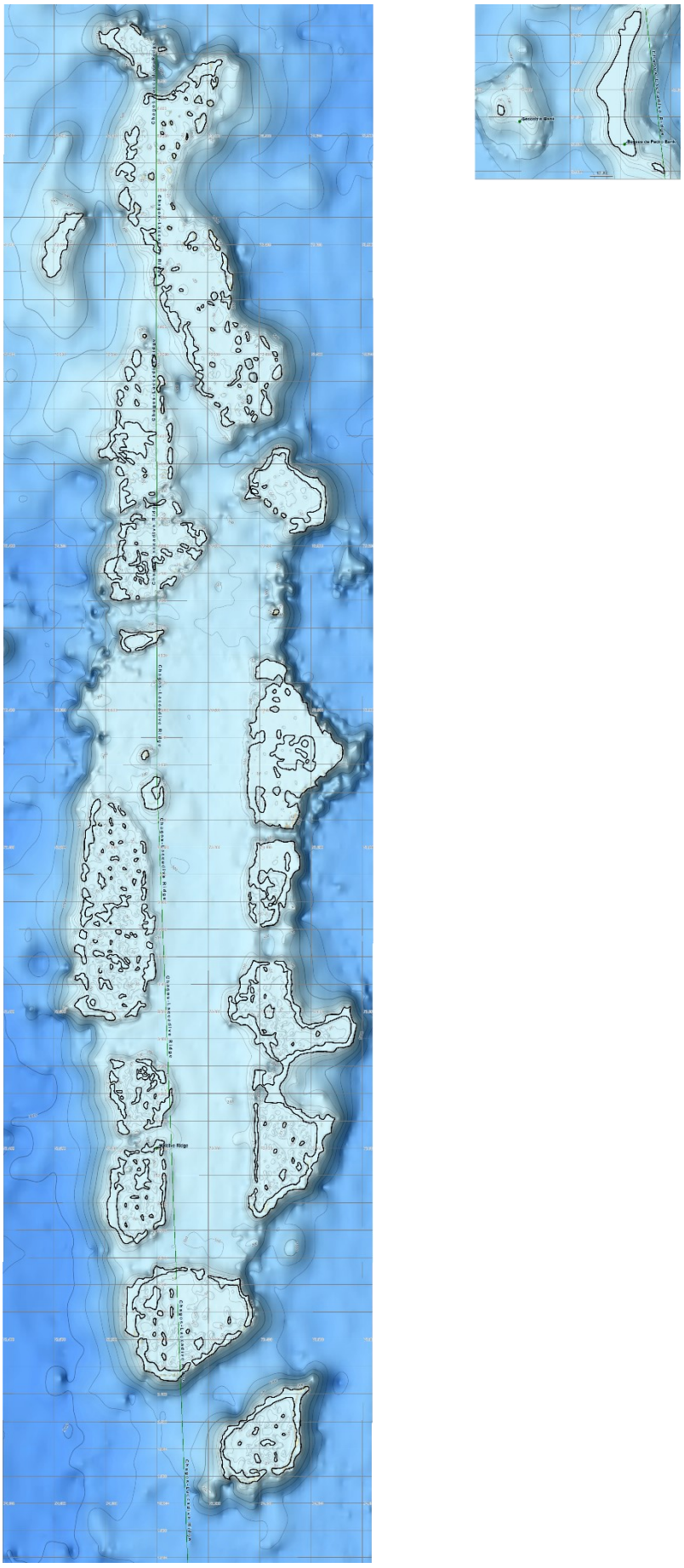

Obrázek č. 21 – Maledivy a „ostrov“ 250 km východně od Mangaluru před 7700 lety

7.3 Ovlivnění protoindické a blízkovýchodní civilizace a následně i starověkého Egypta v období 6000–3000 př. n. l.

S ohledem na vzestup hladiny *Indického oceánu* bylo datum 5700 př. n. l. už značně kritické. Z původní plochy *Kumari Kandam* zbývalo maximálně 20 %. Proto muselo docházet k stěhování obyvatelstva již dříve v rozmezí 7000–6000 př. n. l. První fázi vlivu této „zapomenuté" civilizace je tak možné vymezit přibližně datem 6000 př. n. l.

Yarim Tepe je archeologické naleziště raného zemědělského osídlení, které sahá až do doby asi 6000 př. n. l. Kov byl v *Yarim Tepe* již zcela běžný. Brzy po roce 6000 př. n. l. je na tomto místě doloženo tavení *mědi*, i když se zdá, že použití *olova*[676] předcházelo tavení mědi. Raná metalurgie je patrná také na nedalekém místě *Tell Maghzaliyah*, které se zdá být datováno ještě dříve. Údolí *Timna* obsahuje důkazy o těžbě *mědi* v letech 7000–5000 př. n. l.[677].

Později byla měď legována *cínem* a *olovem* za vzniku *bronzu*. Rozlišení mezi *olovem* a *cínem* bylo zavedeno až s rostoucí znalostí kovů, takže z dnešního pohledu je termín *bronz* správně aplikován pouze na slitiny *cínu* a *mědi* s vysokým obsahem *mědi*. Zlatožlutá slitina *mědi* a *zinku – mosaz* byla známá již ve starověkém *Řecku*. Tavila se společným zpracováním příslušných rud.

V roce 3500 př. n. l. byla hladina oceánů výš než v současnosti. Současné *Maledivy* byly zcela zaplaveny (i současné malé ostrůvky). Navíc mohlo dojít k obdobné vlně *tsunami* jako v roce 2004, kdy byla velmi postižena i *Srí Lanka* (*Cejlon*). A tak došlo k poslední – třetí etapě. Lze si položit otázku – byli *Sumerové* tak „geniální", že ve velmi krátké době (někdy před rokem 3000 př. n. l.) „vynalezli" rozvinuté formy *zemědělství*, propracovaný *systém zavlažování* (*kanály*, *rezervoáry*) – dále pak *kalendář o 12 měsících*, *šedesátkovou číselnou soustavu*, *vůz s koly*, *hrnčířský kruh*, *obloukové klenutí* u staveb – též *bronz* a *písmo*? Mezi všemi národy v celé historii jim patří první místo? Například proti starověké *Číně* šlo o velmi nepočetné *etnikum*.

Též i náhlý vzestup starého *Egypta* okolo roku 3000 př. n. l. byl poměrně neobvyklý. Samozřejmě zde existoval velmi silný vliv starých *Sumerů*[678]. Byl zde i vliv z bájné země *Punt*? To vše bude muset v budoucnosti „vystopovat" archeologie za pomoci již mnohem sofistikovanějších technických prostředků.

7.4 Pravděpodobná „cesta" mýtů o potopě, ráji a „Atlantidě"

Tato dílčí kapitola bude krátká. Je všeobecně známo, že biblické příběhy vycházely ze starších *mezopotámských* předloh – především *sumerských*. Dle *Sumerů* byl „rájem" „bájný" ostrov *Dilmun*. Mohl se nacházet nedaleko od indického *Mangaluru* (viz výše kapitolu 7.2). Též jím mohla být *Kumari Kandam* (*Maledivy*). V neposlední řadě „*Atlantida*" (*Maskarénská plošina* v okolí *Seychel*). Zde se nachází velmi neobvyklá palma *coco de mer*, která má největší semena[679] ze všech rostlin (viz podrobně poznámku č. 52). *Ráj* je vždy vykreslován jako překrásná tropická krajina. Nemohl se nacházet jinde než poblíž rovníku. Mýtus může být uchováván po nějakou dobu ústní tradicí – ne však v řádech tisíců let. Původní obyvatelé „*Atlantidy*" zřejmě písmo používali[680]. I následní pokračovatelé v zemi *Kumari Kandam* (*Maledivách*). S bájí mohli být *Sumeři* seznámeni až v poslední etapě

---

676 Nejstaršími nálezy olova na starověkém *Blízkém východě* jsou náramek ze 6. tisíciletí př. n. l. z *Yarim Tepe* v severním *Iráku* a o něco pozdější kónický kus olova z *Arpachiyah* z období *Halaf* poblíž *Mosulu*. Tavení olova možná započalo ještě před tavením mědi.

677 *https://en.wikipedia.org/wiki/Chalcolithic*.

678 Viz podrobnou poznámku č. 209.

679 Poměrně „nemravného" tvaru – takže mohlo vskutku jít o plody „hříšného stromu".

680 Určitou souvislost lze nalézt s ohledem na *Göbekli Tepe* (viz kapitolu 5.2). Piktogramy na zdejších sloupech (obdobně jako v lokalitě *Džarf al-Ahmar*) jsou pokryty symboly, které připomínají piktogramy (obrázkové písmo) – střídají se zde různí živočichové a zcela abstraktní obrazce. Stáří těchto „znaků" je větší než 11000 let!

vlivu neznámé vyspělé civilizace – někdy po roce 3500 př. n. l. Po stejném datu začalo být v *Uruku* používáno tzv. *piktografické písmo* (k přechodu na *klínové písmo* došlo až po roce 3000 př. n. l.). Proto jsou všechny „mýty“ kupodivu tak přesné. Poslední otázkou je, jak se dostal do *Egypta* mýtus o „*Atlantidě*“ – jsou možné dvě varianty: zaprvé přes tajemnou zemi *Punt*, zadruhé (a to je více pravděpodobné) převzetím příběhu zapsaného (avšak bohužel do současnosti nedochovaného) starými *Sumery*[681].

[681] Viz podrobnou poznámku č. 209. Do *Sumeru* se pak mýtus dostal velmi pravděpodobně z jihu přes „tajemnou“ zemi *Meluḫḫa* (*Melukkha*) – viz též poznámku č. 671.

8 Závěry a doporučení

Tato publikace vychází z řady hypotéz. Jakékoliv závěry by byly předčasné. Uvedeme pouze doporučení. Pro další objasnění možného vlivu „neznámé civilizace“ nalézající se v prostoru *Indického oceánu* na zásadní klíčové „uzly“ světových dějin (v období 9600–3000 př. n. l.) bude nezbytné provést podmořský výzkum[682] (v první fázi postačí jeho provedení do hloubek max. 100 m) v níže uvedených lokalitách (znázorněných na obrázku č. 22 /též v uvedeném pořadí/):

A) důl na „*orichalkum*“ („širší“ prohlubeň – hluboká přes 4 000 m /viz též obrázek č. 9/);
B) důl na „*orichalkum*“ (velmi „úzká“ prohlubeň – hluboká i široká přes 4 000 m);
C) hlavní město „*Atlantidy*“ (varianta I);
D) hlavní město „*Atlantidy*“ (varianta II).

Autor této publikace je ochoten rovněž přispět poměrně vysokou finanční částkou[683] k realizaci nezbytné expedice (viz poznámku č. 2).

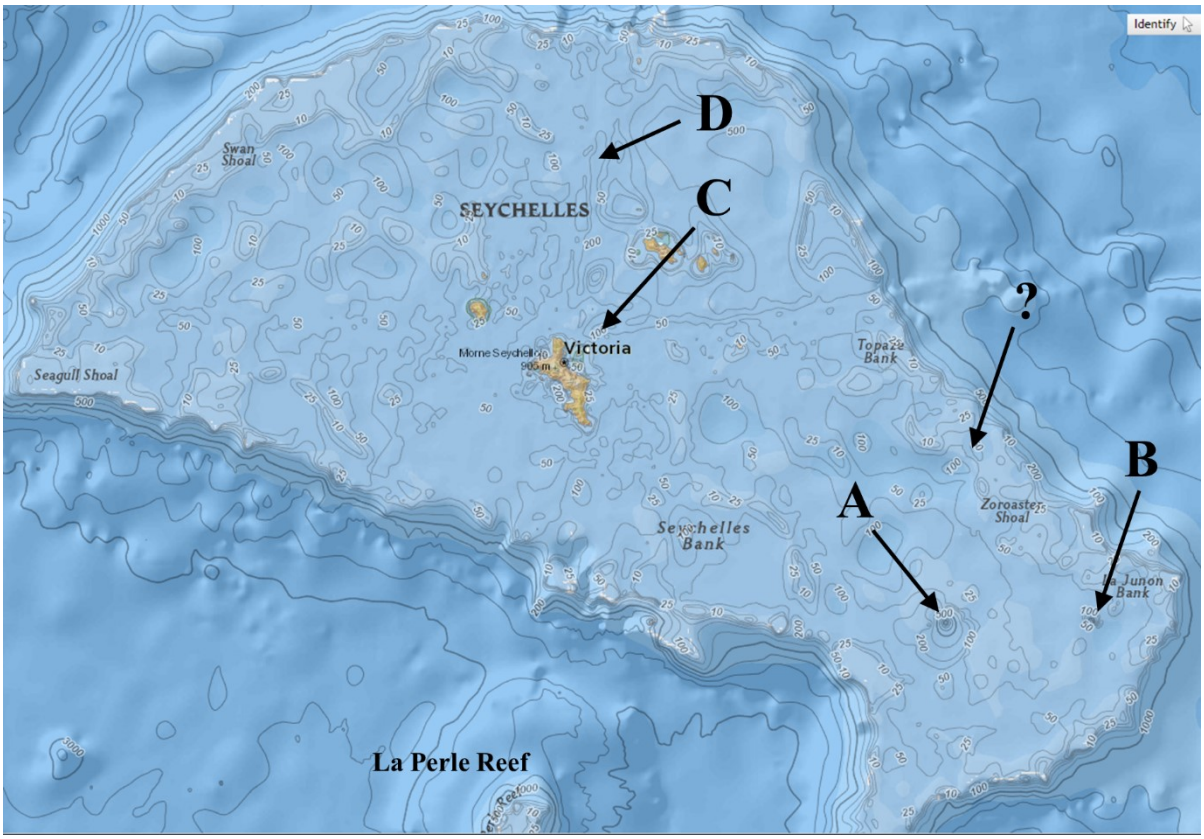

Obrázek č. 22 – Lokality prioritně navrhované k podmořskému průzkumu

Dále bude ještě vhodné prověřit:

E) lokalitu cca 400 km jihozápadně od ostrova *Mahé* („podezřelý“ podmořský útvar /plošinu/), nalézající se pouze v hloubce okolo 10 m pod hladinou *Indického oceánu* (viz podrobně níže obrázek č. 23).

682 Autor této publikace má „pocit“, že je už pozdě. V současné situaci hrozí jaderný „*Armagedon*“. Možná zopakujeme zánik „*Atlantidy*“ jako zcela „nepoučení“ právě o příčinách jejího zániku.
683 Jde o třetinu jeho celoživotních úspor (či dokonce téměř celé). Viz poznámku č. 2.

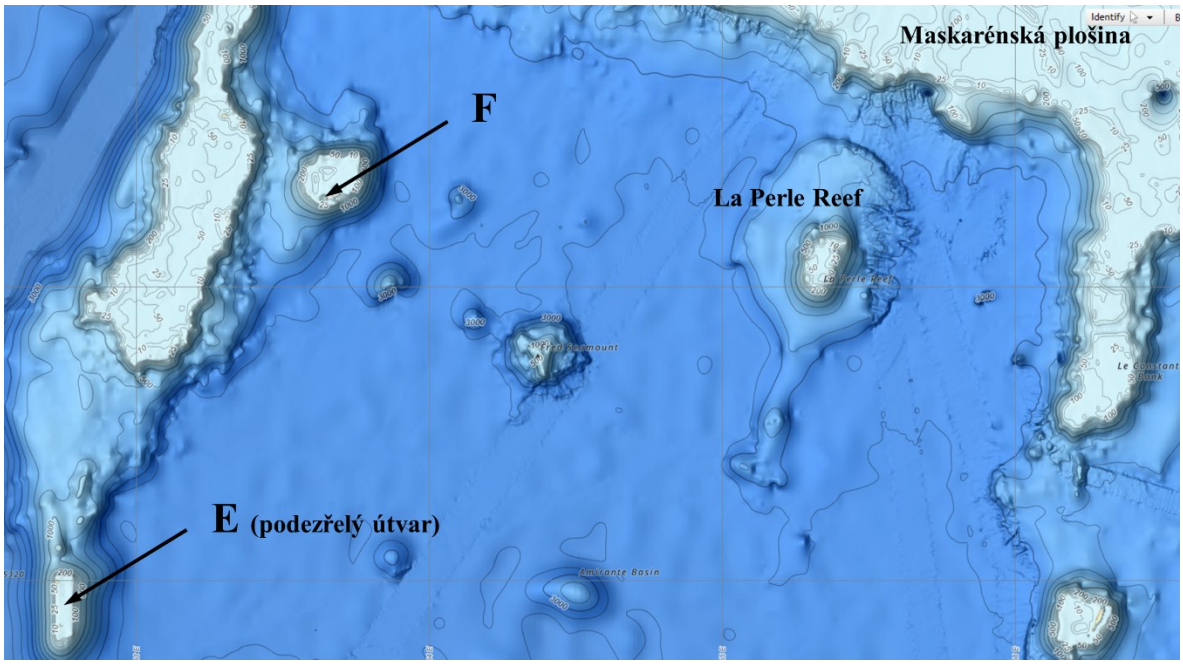

Obrázek č. 23 – Lokalita 400 km jihozápadně od ostrova Mahé (podmořský útvar – plošina)

Též bude časem vhodné prověřit i podmořskou horu *La Perle Reef*[684]. Jde o to, zda se jedná o podmořskou sopku[685] – či o relikt staré *Gondwany* (*Maskarénské plošiny* /viz výše obrázek č. 23/). Rovněž bude vhodné prozkoumat „podezřelou" lokalitu nalézající se cca 230 km západojihozápadně od ostrova *Mahé* (viz níže obrázek č. 24). Lokalita „F" vykazuje na GEBCO[686] (*Undersea Feature Names Gazetteer*) hloubku až 170 m.

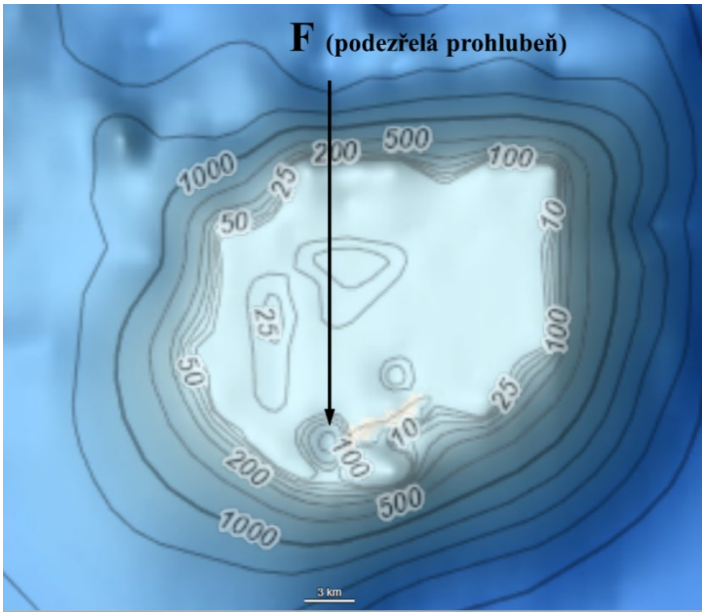

Obrázek č. 24 – Podezřelá lokalita 230 km západojihozápadně od ostrova Mahé

684 *https://www.marineregions.org/gazetteer.php?p=details&id=6464*.
685 Autor se snažil získat jakékoliv informace v síti Internet – nepodařilo se mu však nalézt relevantní odkaz.
686 *https://www.ngdc.noaa.gov/gazetteer/*.

Doplňující podrobné poznámky k překladu

{1} Platón, *Timaios, Kritias,* překlad František Novotný, 1996, s. 20: „Když tam přišel Solón, byl prý u nich velmi ctěn; vyptávaje se pak kdysi na minulost města těch z kněží, kteří byli v tomto oboru nejzkušenější, nalezl prý, že ani on sám ani žádný jiný Řek neví takřka nic o takových věcech.“ Plato, Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And Solon said that when he travelled there he was held in great esteem amongst them; moreover, when he was questioning such of their priests as were most versed in ancient lore about their early history, he discovered that neither he himself nor any other Greek knew anything at all, one might say, about such matters*.“ [Solón řekl, že když tam cestoval, těšil se mezi nimi velké úctě, a když se navíc vyptával jejich kněží, kteří se nejlépe vyznali ve starověkých pověstech, na jejich dávnou historii, zjistil, že ani on sám, ani žádný jiný Řek o těchto věcech, dá se říci, vůbec nic neví.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 105: „*Solon said that he was heaped with honours on his arrival there, but the main point of his account was that, when he once questioned those priests who were experts in history about the past, he discovered how almost completely ignorant about such matters all Greeks were, including himself.*“ [Solón vyprávěl, že po svém příjezdu tam byl zahrnován poctami, ale hlavním bodem jeho vyprávění bylo, že když se jednou vyptával kněží, kteří byli znalci historie, na minulost, zjistil, jak jsou všichni Řekové, včetně jeho samotného, v těchto věcech téměř úplně nevědomí.] Plato, Benjamin Jowett (*http://classics.mit.edu/Plato/timaeus.html*): „*To this city came Solon, and was received there with great honour; he asked the priests who were most skilful in such matters, about antiquity, and made the discovery that neither he nor any other Hellene knew anything worth mentioning about the times of old.*“ [Do tohoto města přišel Solón a byl tam přijat s velkými poctami; vyptával se kněží, kteří byli v těchto věcech nejzkušenější, na starověk a zjistil, že ani on, ani nikdo jiný z Helénů neví o dávných dobách nic, co by stálo za zmínku.].

{2} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 22: „*Byla věru, Solóne, kdysi před největší vodní zkázou nynější athénská obec nad jiné nejzdatnější do války i ve všem nejlépe spořádána; ta podle vypravování vykonala nejkrásnější činy a měla nejkrásnější ze všech ústavních zřízení, o kterých jsme se na světě doslechli.*“ Plato, Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*For verily at one time, Solon, before the greatest destruction by water, what is now the Athenian State was the bravest in war and supremely well organized also in all other respects. It is said that it possessed the most splendid works of art and the noblest polity of any nation under heaven of which we have heard tell.*“ [Kdysi, Solóne, před největším zničením vodou, byl dnešní athénský stát nejstatečnější ve válce a skvěle organizovaný i ve všech ostatních ohledech. Říká se, že měl nejskvělejší umělecká díla a nejušlechtilejší státní zřízení ze všech národů pod nebem, o nichž jsme slyšeli vyprávět.] Plato, Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 64: „*There was a time, Solon, before the biggest of the destructive floods, when the city which is now Athens was the best in warfare and was also distinguished by the excellence of its laws in every respect. This city is said to have had the finest achievements and political institutions in the world which have been reported to us.*“ [Byly doby, Solóne, před největšími ničivými záplavami, kdy město, které se dnes jmenuje Athény, bylo nejlepší ve válečnictví a vynikalo také dokonalostí svých zákonů v každém ohledu. Toto město prý mělo nejlepší úspěchy a politické instituce na světě, o nichž se nám donesly zprávy.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Denn einst, Solon, vor der größten Verheerung durch Überschwemmung war der Staat, der jetzt der athenische ist, der tüchtigste im Kriege und war in jeder Beziehung durch eine gute gesetzliche Verfassung vor allen ausgezeichnet: er soll von allen unter der Sonne, von denen die Kunde zu uns gelangte, die schönsten Taten vollbracht, die schönsten Staatseinrichtungen getroffen haben.*“ [Neboť kdysi, Solóne, před největším zničením potopou, byl stát, který je nyní athénský, nejschopnější ve válce a v každém ohledu se vyznačoval především dobrou právní ústavou; říká se, že vykonal nejlepší činy, že vytvořil nejlepší státní instituce ze všech pod sluncem, o nichž se k nám dostaly zprávy.].

{3} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 23: „*A tu mezi mnoha velikými činy vaší obce, jež jsou u nás vypsány, jest předmětem obdivu a nade všechny vyniká jeden svou velikostí i statečností: vypravují totiž písma, jak vaše obec zastavila kdysi velikou moc zpupně se valící od Atlantického moře na veškerou Evropu i Asii.*“ Plato, Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*Many, in truth, and great are the achievements of your State, which are a marvel to men as they are here recorded; but there is one which stands out above all both for magnitude and for nobleness. For it is related in our records how once upon a time your State stayed the course of a mighty host, which, starting from a distant point in the Atlantic ocean, was insolently advancing to attack the whole of Europe, and Asia to boot.*“ [Vskutku je mnoho velkých úspěchů vašeho státu, které jsou pro lidi obdivuhodné, jak jsou zde zaznamenány, ale jeden vyniká nad všechny jak velikostí, tak ušlechtilostí. V našich záznamech se totiž vypráví, jak kdysi dávno váš stát zastavil běh mohutného vojska, které vyrazilo ze vzdáleného bodu v Atlantickém oceánu a drze postupovalo, aby napadlo celou Evropu a k tomu ještě Asii.] Plato, Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 66: „*Many of your city's great achievements are recorded here and arouse our admiration, but one stands out from them all in scale and excellence. Our records tell us how your city once brought to a halt a great power as it advanced with unprovoked violence against the whole of Europe and Asia combined, launching its invasion from outside, from the Atlantic Ocean.*“ [Je zde zaznamenáno mnoho velkých úspěchů vašeho města, které vzbuzují náš obdiv, ale jeden z nich vyniká svým rozsahem a dokonalostí. V našich záznamech se dozvídáme, jak vaše město kdysi zastavilo velkou mocnost, která nevyprovokovaně postupovala proti celé Evropě a Asii dohromady a zahájila invazi zvenčí, od Atlantického oceánu.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Viele und große Heldentaten eurer Vaterstadt finden sich also hier aufgezeichnet und erregen Bewunderung, vor allem aber zeichnet sich eine durch Größe und Heldenmut aus; denn die Aufzeichnungen berichten, welch großer Heeresmacht dereinst euer Staat Einhalt gebot auf ihrem frevelhaften Vormarsch gegen ganz Europa und Asien zugleich. Sie war aus der Fremde vom atlantischen Meer hergekommen.*“ [Takto jsou zde zaznamenány mnohé a velké hrdinské činy tvého otcovského města, které vzbuzují obdiv, ale zvláště jeden se vyznačuje velikostí a hrdinstvím; záznamy totiž vyprávějí, jak velkou vojenskou sílu tvůj stát kdysi zastavil na svém svatokrádežném tažení proti celé Evropě a Asii zároveň. Přišla z cizí země, od Atlantického moře.].

{4} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 23: „*Tenkráte totiž bylo lze se dostati přes ono moře, neboť mělo před svým ústím, které vy jmenujete ve své řeči Hérakleovými sloupy, ostrov; ten ostrov byl větší než Libye a Asie dohromady a tehdejší cestovatelé mohli se z něho dostati na ostatní ostrovy a z těch ostrovů zase na celou protější pevninu, prostírající se kolem onoho pravého moře.*“ Plato, Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*For the ocean there was at that time navigable; for in front of the mouth which you Greeks call, as you say, 'the pillars of Heracles, there lay an island which was larger than Libya and Asia together; and it was possible for the travellers of that time to cross from it to the other islands, and from the islands to the whole of the continent over against them which encompasses that veritable ocean.*“ [V té době byl totiž oceán splavný, neboť před ústím, které vy Řekové nazýváte, jak říkáte, „Héraklovy sloupy“, se nacházel ostrov,

který byl větší než Libye a Asie dohromady, a tehdejší cestovatelé se z něj mohli dostat na ostatní ostrovy a z ostrovů na celou pevninu naproti nim, která obklopuje tento skutečný oceán.] Plato, Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 66: „*At that time, the ocean there was navigable, since there was an island in front of the strait which, as you say, you call the Pillars of Heracles. The island was bigger than Libya and Asia combined, and it provided passage at that time for those travelling to the other islands, and from there to the whole continent opposite which surrounds the sea which truly deserves that name.*“ [V té době tam byl oceán splavný, protože před úžinou byl ostrov, který, jak říkáš, nazýváš Héraklovy sloupy. Ten ostrov byl větší než Libye a Asie dohromady a umožňoval tehdy průchod těm, kdo cestovali na ostatní ostrovy, a odtud na celý protější kontinent, který obklopuje moře, jež si toto jméno skutečně zaslouží.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Damals war nämlich dieses Meer bereisbar; denn vor dem Eingange, den ihr, wie ihr sagt, die Säulen des Herakles nennt, besaß es eine Insel; die Insel war aber größer als Libyen und Asien zusammengenommen; von ihr stand den damals Reisenden der Zugang zu den übrigen Inseln offen, von den Inseln aber zu dem ganzen gegenüberliegenden Festland, das um jenes wahre Meer gelegen war.*“ [V té době bylo toto moře splavné, protože před vchodem, který nazýváte Héraklovy sloupy, byl ostrov, ale ten ostrov byl větší než Libye a Asie dohromady; z něj měli tehdejší cestovatelé přístup na ostatní ostrovy a z ostrovů na celou protější pevninu, která se rozkládala kolem tohoto pravého moře.].

{5} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 23–24: „*Neboť toto naše moře, které leží uvnitř řečeného ústi, jeví se jako záliv se zcela úzkým vchodem; ale tam to jest vskutku moře, a zemi, která je úplně obklopuje, vším právem by bylo lze zváti pevninou v pravém smyslu slova.*“ Plato, Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*For all that we have here, lying within the mouth of which we speak, is evidently a haven having a narrow entrance; but that yonder is a real ocean, and the land surrounding it may most rightly be called, in the fullest and truest sense, a continent.*“ [Neboť vše, co zde máme a co leží uvnitř ústí, o němž mluvíme, je zřejmě přístav s úzkým vchodem, ale to tam je skutečný oceán a pevnina, která jej obklopuje, může být právem nazývána v plném a pravém slova smyslu kontinentem.] Plato, Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 66: „*In fact, everything inside the strait we are talking about is evidently just a harbour with a narrow entrance, whereas that is the real ocean, and the land which completely surrounds it could truly be called the continent.*“ [Ve skutečnosti je vše uvnitř průlivu, o němž mluvíme, zřejmě jen přístav s úzkým vchodem, zatímco tamto je skutečný oceán a pevnina, která ho zcela obklopuje, by se skutečně dala nazvat kontinentem.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Denn das Gebiet hier, welches innerhalb jenes Einganges, von dem wir sprechen, liegt, erscheint als ein Hafen mit einer engen Einfahrt. Jenes aber wäre wohl wirklich Meer, das es vollkommen umgebende Land aber mit dem vollsten Rechte Festland im wahren Sinne zu nennen.*“ [Neboť zdejší oblast, která leží uvnitř vstupu, o němž mluvíme, se jeví jako přístav s úzkým průchodem. Tamto by však skutečně bylo moře, a pevnina, která jej zcela obklopuje, by měla plné právo být nazývána pevninou v pravém slova smyslu.].

{6} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 24: „*Ale v pozdějším čase nastala jednou neobyčejná zemětřesení a povodně; přišel jeden osudný den a noc a tu propadlo se u vás všechno mužstvo schopné zbraně do země a právě tak ostrov Atlantis se propadl do moře a zmizel. Proto až dosud jest moře na oné straně nepřístupno plavbě i zkoumání, neboť překáží v cestě vysoko k povrchu nakupené bahno, které zůstavil klesající ostrov.*“ Plato, Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*But at a later time there occurred portentous earthquakes and floods, and one grievous day and night befell them, when the whole body of your warriors was swallowed up by the earth, and the island of Atlantis in like manner was swallowed up by the sea and vanished; wherefore also the ocean at that spot has now become impassable and unsearchable, being blocked up by the shoal mud which the island created as it settled down.*“ [V pozdější době však došlo k hrozivým zemětřesením a záplavám, které je postihly v jeden strašný den a noc, kdy celé vojsko vašich bojovníků pohltila země a podobně i ostrov Atlantida byl pohlcen mořem a zmizel; proto se také oceán na onom místě stal nyní neprůchodným a nevyzpytatelným, neboť je zanesen mělčinou, kterou ostrov vytvořil, když klesl.] Plato, Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 66: „*Later on, there were violent earthquakes and floods, and in the onset of a single terrible day and night, your whole fighting force sank below the earth all at once, and the island of Atlantis sank in the same way and disappeared below the sea. That is why the sea in this area is to this day impassable and impenetrable, since it is obstructed by mud a little way down, which the island left as it settled down.*“ [Později došlo k prudkým zemětřesením a záplavám a v průběhu jediného strašlivého dne a noci se celá vaše bojová síla najednou potopila pod zem a ostrov Atlantida se potopil stejným způsobem a zmizel pod hladinou moře. Proto je moře v této oblasti dodnes neprůchodné a neprostupné, neboť je zahrazeno bahnem o něco níže, jež ostrov při svém klesání zanechal.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Als aber in späterer Zeit gewaltige Erdbeben und Überschwemmungen eintraten, versank während eines einzigen schrecklichen Tages und einer Nacht eure ganze Heeresmacht mit einem Male unter die Erde, und in gleicher Weise verschwand auch die Insel Atlantis, indem sie in das Meer versank. Dadurch ist auch das dortige Meer unbefahrbar und unerforschbar geworden, weil der in geringerer Tiefe befindliche Schlamm, den die untergehende Insel hervorbrachte, hinderlich ist.*“ [Když však v pozdějších dobách došlo k prudkým zemětřesením a záplavám, během jediného strašlivého dne a noci se celá vaše armáda najednou potopila pod zem a stejným způsobem zmizel i ostrov Atlantida potopením do moře. V důsledku toho se i tamní moře stalo neprůchodným a nevyzpytatelným, protože bahno v menší hloubce, které potopený ostrov vytvořil, je překážkou.].

{7} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 101: „*Milý Hermokrate, stojíš druhý v řadě a máš před sebou jiného, proto se ještě nebojíš.*“ Plato, Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*You, my dear Hermocrates, are posted in the last rank, with another man before you, so you are still courageous*.“ [Ty, můj milý Hermokrate, jsi zařazen na poslední místo, před tebou je ještě jeden muž, takže jsi stále odvážný.] Plato, Cooper, John M., ed., *Complete works* (přeložil Diskin Clay), 1997, s. 1294: „*Dear Hermocrates, you stand last in rank, but, since there is someone standing in front of you, you are still confident.*“ [Milý Hermokrate, stojíš poslední v pořadí, ale protože před tebou někdo stojí, jsi stále sebevědomý] Plato, Benjamin Jowett (*http://classics.mit.edu; www.gutenberg.org/ebooks/1571*): „*Friend Hermocrates, you, who are stationed last and have another in front of you, have not lost heart as yet.*“ [Příteli Hermokrate, ty, který jsi na posledním místě a máš před sebou dalšího, jsi ještě neztratil odvahu.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 105: „*Hermocrates, my friend, the reason you still feel bold is that you've been positioned in the rear, with someone else before you.*“ [Hermokrate, příteli, důvod, proč se stále cítíš odvážný, spočívá v tom, že jsi byl postaven na zadní místo, s někým jiným před tebou.] Plato, Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 71: „*My dear Hermocrates, because you are positioned in the rear, and have someone else in front of you, you are still confident*“ [Můj milý Hermokrate, protože jsi umístěn vzadu a máš před sebou někoho jiného, jsi stále sebevědomý.]. Plato, *Sämtliche Werke. Bd. 3*, 1940 (www. zeno.org): „*Mein lieber Hermokrates, du bist noch guten Mutes, weil erst hinterher die Reihe an dich kommt und du noch einen andern zum Vordermann hast.*“ [Můj milý Hermokrate, jsi stále v dobré náladě, protože teprve potom na tebe přijde řada a budeš mít před

sebou další.] Ast, Georg Anton Friedrich, *Platonis quae exstant opera*, *T. 5, Politiae lib. IX.–X.*, *Timaeum et Critiam continens*, 1822, s. 285: „*O care Hermocrates, quia in posteriore ordine collocatus es et alium ante te habes, adhuc confidis.*“ [Ach, milý Hermokrate, protože jsi umístěn v zadní řadě a máš před sebou jiného, stále si důvěřuješ.].

{8} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 101: „*Nuže, jak tomu s tvou statečností jest, hned se ti samo ukáže…*“. Plato, Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*But experience of our task will of itself speedily enlighten you as to its character.*“ Plato, Cooper, John M., ed., *Complete works* (přeložil Diskin Clay), 1997, s. 1294: „*That courage is needed, you will discover yourself, when you take my place.*“ [To, že je zapotřebí odvahy, zjistíte sami, až nastoupíte na mé místo.] Plato, Benjamin Jowett (*http://classics.mit.edu; www.gutenberg.org/ebooks/1571*): „*The gravity of the situation will soon be revealed to you.*“ [Závažnost situace se vám brzy ukáže.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 105: „*But you'll find out soon enough what the front line is like.*“ [Ale brzy zjistíte, jak to v první linii vypadá.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 71: „*But what it is like to be at the front like this, experience itself will soon show you.*“ [Ale jaké to je být takto vepředu, vám brzy ukáže sama zkušenost.] Plato, *Sämtliche Werke*, *Bd. 3*, 1940 (www. eno.org): „*Wie es daher in Wahrheit mit diesem deinem Mute bestellt ist, wird schon die Sache selber dich lehren.*“ [O tom, jak je to vpravdě s touto vaší odvahou, vás tedy poučí sama skutečnost.] Ast, Georg Anton Friedrich, *Platonis quae exstant opera*, *T. 5, Politiae lib. IX.–X.*, *Timaeum et Critiam continens*, 1822, s. 285: „*Et hoc quidem quale fit, res ipsa tibi mox declarabit*.“

{9} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 101: „*… ale tvých domluv a povzbuzování musím tedy poslechnouti a vedle bohů, které jsi jmenoval, vzývati i jiné, a zvláště nejvíce bohyni Paměti*.“ Plato, Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*However, I must trust to your consolation and encouragement, and in addition to the gods you mentioned I must call upon all the rest and especially upon Mnemosyne (the goddess of Memory).*“ [Musím se však spolehnout na tvou útěchu a povzbuzení, a kromě tebou zmíněných bohů musím vzývat i všechny ostatní, zejména Mnémosynu (bohyni paměti).] Plato, Cooper, John M., ed., *Complete works* (přeložil Diskin Clay), 1997, s. 1294: „*But I must pay attention to your exhortation and encouragement, and, in addition to the gods you just named, invoke the other gods and make a special prayer to Mnemosyne (the mother of the nine Muses and the goddess of memory)*. [Musím však dbát tvého napomenutí a povzbuzení a kromě bohů, které jsi právě jmenoval, vzývat i ostatní bohy a pronést zvláštní modlitbu k Mnémosyně (matce devíti Múz a bohyni paměti).] Plato, Benjamin Jowett (*http://classics.mit.edu; www.gutenberg.org*): „*Meanwhile I accept your exhortations and encouragements. But besides the gods and goddesses whom you have mentioned, I would specially invoke Mnemosyne.*“ [Zatím přijímám vaše povzbuzení a povzbuzení. Kromě bohů a bohyň, které jste zmínil, bych však chtěl vzývat zejména Mnémosynu.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 105: „*Be that as it may, I shall do as you say, spurred on by your encouragement and advice. I had better invoke not only the gods you mentioned, but all the rest of them as well, especially Memory, as the deity responsible for all the most important aspects of my account.*“ [Ať je to jakkoli, udělám, co říkáte, povzbuzen vaším povzbuzením a radou. Raději budu vzývat nejen bohy, které jsi zmínil, ale i všechny ostatní, zejména Paměť jako božstvo zodpovědné za všechny nejdůležitější aspekty mého vyprávění.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 71: „*But I must take note of your urging and encouragement, and as well as the gods you have mentioned, call on the others, above all, Mnemosyne.*“ [Musím však vzít na vědomí tvé naléhání a povzbuzení a kromě bohů, které jsi zmínil, vzývat i ostatní, především Mnémosyné.] Plato, *Sämtliche Werke*, *Bd. 3*, 1940 (www. zeno.org): „*Wie dem aber auch sein mag, so ziemt es sich doch, deinem Zuspruch und deiner Ermunterung Folge zu leisten und neben den genannten Göttern auch alle anderen anzurufen, vor allen aber die Mnemosyne.*“ [] Ast, Georg Anton Friedrich, *Platonis quae exstant opera*, *T. 5, Politiae lib. IX.–X.*, *Timaeum et Critiam continens*, 1822, s. 285: „*Adhortanti vero tibi atque excitanti obtemperandum, et praeter eos quos dixisti deos reliqui invocandi, praesertim Mnemosyne.*“ [Musím uposlechnout toho, kdo mne nabádá a podněcuje, a kromě těch, o nichž jsi mluvil, i ostatní bohy, které je třeba vzývat, zejména Mnémosyné.].

{10} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 101: „*Neboť skoro největší část mé řeči jest zcela v moci této bohyně; jestliže se totiž dobře rozpomeneme a podáme to, co bylo kdysi vypravováno od kněží a sem doneseno od Solóna, jistě bude míti toto posluchačstvo dojem, že jsme náležitě vyplnili svou úlohu.*“ Plato, Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*For practically all the most important part of our speech depends upon this goddess; for if I can sufficiently remember and report the tale once told by the priests and brought hither by Solon, I am wellnigh convinced that I shall appear to the present audience to have fulfilled my task adequately.*“ [Na této bohyni totiž závisí prakticky celá nejdůležitější část naší řeči, neboť pokud si dostatečně vzpomenu na příběh, který kdysi vyprávěli kněží a který sem přinesl Solón, a podám o něm zprávu, jsem přesvědčen, že se přítomným posluchačům bude zdát, že jsem svůj úkol splnil dostatečně.] Plato, Cooper, John M., ed., Complete works (přeložil Diskin Clay), 1997, s. 1294: „*The success or failure of just about everything that is most important in our speech lies in the lap of this goddess. For, if we can sufficiently recall and relate what was said long ago by the priests and brought here to Athens by Solon, you the audience in our theater will find, I am confident, that we have put on a worthy performance and acquitted ourselves of our task. So much said.*“ [Úspěch či neúspěch téměř všeho, co je v naší řeči nejdůležitější, leží v klíně této bohyně. Neboť pokud dokážeme dostatečně dobře připomenout a převyprávět to, co kdysi dávno řekli kněží a co sem do Athén přinesl Solón, vy, diváci v našem divadle, budete přesvědčeni, že jsme sehráli důstojné představení a zhostili se svého úkolu. Tolik stručně řečeno.] Plato, Benjamin Jowett (*http://classics.mit.edu; www.gutenberg. org/ebooks/1571*): „*For all the important part of my discourse is dependent on her favour, and if I can recollect and recite enough of what was said by the priests and brought hither by Solon, I doubt not that I shall satisfy the requirements of this theatre.*“ [Neboť celá důležitá část mé řeči závisí na její přízni, a pokud si vzpomenu a odrecituji dost z toho, co řekli kněží a co sem přinesl Solón, nepochybuji, že uspokojím požadavky tohoto auditoria.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 105: „*If I can remember and report with sufficient accuracy the tale once told by the priests and brought here by Solon, I'm pretty sure that this audience here will judge me to have fulfilled my task well enough.*“ [Pokud si vzpomenu na příběh, který kdysi vyprávěli kněží a který sem přinesl Solón, a budu o něm vyprávět se spolehlivou přesností, jsem si jistý, že zdejší publikum usoudí, že jsem svůj úkol splnil dostatečně dobře.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 71: „*If I can remember adequately and report what was told by the Egyptian priest and brought here by Solon, I am virtually certain that I will seem to our audience to have completed our task in due measure.*“ [Pokud si dostatečně vzpomenu a podám zprávu o tom, co sdělili egyptští kněží a co sem přinesl Solón, jsem si prakticky jist, že se našemu publiku bude zdát, že jsem náš úkol splnil v patřičné míře.] Plato, *Sämtliche Werke*, *Bd. 3*, 1940 (www.zeno.org): „*Ruht doch der Haupterfolg meiner Rede ganz in der Macht dieser Göttin; denn wenn ich nur hinlänglich mich dessen zu erinnern und es hiernach zu berichten weiß, was einst von den Priestern dem Solon mitgeteilt und von ihm hierher mitgebracht wurde, so glaube ich zu wissen, daß ich meiner Zuhörerschaft hier meine Aufgabe so ziemlich werde gelöst zu haben scheinen.*“ [Hlavní úspěch mé řeči spočívá výhradně v moci této bohyně, neboť pokud se mi podaří dostatečně si vzpomenout na to, co kdysi kněží sdělili Solónovi a on to sem

přinesl, a podat o tom zprávu, věřím, že svůj úkol pro zdejší posluchače do značné míry splním.] Ast, Georg Anton Friedrich, *Platonis quae exstant opera*, *T. 5, Politiae lib. IX.–X.*, *Timaeum et Critiam continens*, 1822, s. 287: „Ferme enim maxima orationum nostrarum in hac dea omnia nituntur; recordantes enim satis et renunciantes a sacerdotibus aliquando relata et huc a Solone adducta, scio fere etiam huic theatro nos visuros esse convenientia recto absolvere.“ [Vskutku, největší z našich modliteb se opírají o tuto bohyni; neboť vzpomínajíce dostatečně a zříkajíce se toho, co někdy uváděli kněží a co sem přinesl Solón, vím, že nás téměř i v tomto divadle uvidí, abychom dokončili správné uspořádání.].

{11} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 101: „*Nuže, tedy již neváhejme a dejme se do díla.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*This, then, I must at once proceed to do, and procrastinate no longer.*“ [K tomu tedy musím ihned přikročit a déle neotálet.] Plato, Cooper, John M., ed., Complete works (přeložil Diskin Clay), 1997, s. 1 294: „*Now we must act. Let us delay no more.*“ [Nyní musíme jednat. Neodkládejme už nic.] Plato, Benjamin Jowett (*http://classics.mit.edu; www.gutenberg.org/ebooks/1571*): „*And now, making no more excuses, I will proceed.*“ [A nyní, bez dalších výmluv, budu pokračovat.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 105: „*So that's what I had better do now, with no further delay.*“ [Takže to je to, co bych měl udělat teď, bez dalších odkladů.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 71: „*So then, this is what must now be done, and there must be not delay.*“ [To je tedy to, co je nyní třeba udělat, a nesmí se otálet.] Plato, *Sämtliche Werke*, *Bd. 3*, 1940 (www.zeno.org): „*So mag es denn nun geschehen, und ich will nicht länger mehr zaudern.*“ [Takže teď se to může stát a já už nebudu váhat.] Ast, Georg Anton Friedrich, *Platonis quae exstant opera*, *T. 5, Politiae lib. IX.–X.*, *Timaeum et Critiam continens*, 1822, s. 287: „*Et hoc ipsum iam faciendum nec amplius cunctandum.*“ [A právě to je třeba udělat hned a neodkládat to.].

{12} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 101: „*Především si vzpomeňme, že tomu jest všeho 9000 let od té doby, co podle vypravování byla válka mezi těmi, kdo bydlili vně za Hérakleovými sloupy, a všemi obyvateli uvnitř; tu třeba nyní důkladně vylíčiti.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*Now first of all we must recall the fact that 9000 is the sum of years since the war occurred, as is recorded, between the dwellers beyond the pillars of Heracles and all that dwelt within them; which war we have now to relate in detail.*“ [Nejprve si musíme připomenout, že 9000 let je součet let, které uplynuly od války, jak je zaznamenáno, mezi obyvateli za Héraklovými sloupy a všemi, kdo žili v jejich okolí; o této válce musíme nyní podrobně vyprávět.] Plato, Benjamin Jowett (*http://classics.mit.edu; www.gutenberg.org/ebooks/1571*): „*Let me begin by observing first of all, that nine thousand was the sum of years which had elapsed since the war which was said to have taken place between those who dwelt outside the Pillars of Heracles and all who dwelt within them; this war I am going to describe.*“ [Dovolte mi, abych nejprve poznamenal, že devět tisíc let je součet let, které uplynuly od války, jež se údajně odehrála mezi těmi, kdo žili mimo Héraklovy sloupy, a všemi, kdo žili uvnitř nich; tuto válku se chystám popsat.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 105: „*Let's recall, first, that in all 9000 years have passed since war was declared between those who lived beyond and those who lived within the Pillars of Heracles. This is the war whose course I shall now describe.*“ [Připomeňme si, že od vyhlášení války mezi těmi, kdo žili za Héraklovými sloupy, a těmi, kdo žili v jejich okolí, uplynulo celkem 9000 let. To je ta válka, jejíž průběh nyní popíšu.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 71: „*First of all, let us remember the chief point: it was recorded that, nine thousand years ago, a war occurred between those living outside and beyond the Pillars of Heracles and all those living inside them. We need now to finish the narrative of this war.*“ [Nejprve si připomeňme základní bod: bylo zaznamenáno, že před devíti tisíci lety došlo k válce mezi těmi, kdo žili vně a za Héraklovými sloupy, a všemi, kdo žili uvnitř nich. Nyní je třeba dokončit vyprávění o této válce.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 88: „*First of all, we need to remember that, as it has been disclosed, the total number of years that has gone since the war took place between the people living outside the Pillars of Heracles and all those within them, was 9000. I must now describe the war thoroughly.*“ [Především je třeba si uvědomit, jak bylo odhaleno, že celkový počet let, které uplynuly od války mezi lidmi žijícími mimo Heraklovy sloupy a všemi těmi, kteří se nacházeli uvnitř, činil 9000 let. Nyní musím válku důkladně popsat.] Plato, *Sämtliche Werke*, *Bd. 3*, 1940 (www.zeno.org): „*Vor allem nun wollen wir uns zunächst das ins Gedächtnis zurückrufen, daß es im ganzen neuntausend Jahre her sind, seitdem, wie angegeben worden, der Krieg zwischen denen, welche jenseits der Säulen des Herakles, und allen denen, welche innerhalb derselben wohnten, entstand, welchen ich jetzt vollständig zu erzählen habe.*“ [Nejprve si připomeňme, že od války mezi těmi, kdo žili za Héraklovými sloupy, a všemi, kdo žili uvnitř nich, uplynulo devět tisíc let, a já ji nyní musím celou vylíčit.] Ast, Georg Anton Friedrich, *Platonis quae exstant opera*, *T. 5, Politiae lib. IX.–X.*, *Timaeum et Critiam continens*, 1822, s. 287: „*Omnium igitur primum commemoremus summam fuisse novem millium annorum, ex quo tempore bellum gessisse traduntur qui ultra et qui citra Herculis columnas habitaverint omnes; quod nunc narrandum.*“ [Nejprve si tedy připomeňme, že celkový součet činil devět tisíc let, od kteréžto doby prý ti, kdo žili za Herkulovými sloupy, i ti, kdo byli na této straně, vedli válku; o tom je třeba nyní vyprávět.].

{13} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 101: „*Tyto uvedla podle pověsti naše obec pod svou vládu a vybojovala celou válku, ony pak králové ostrova Atlantského, který, jak jsme pravili, kdysi se tam rozkládal a byl větší než Libye a Asie, avšak ponořiv se při zemětřesení, působí nyní svým neproniknutelným bahnem překážku v plavbě těm, kteří vyplouvají odtud na širé moře.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*It was stated that this city of ours was in command of the one side and fought through the whole of the war, and in command of the other side were the kings of the island of Atlantis, which we said was an island larger than Libya and Asia once upon a time, but now lies sunk by earthquakes and has created a barrier of impassable mud.*“ [Bylo řečeno, že toto naše město velelo jedné straně a bojovalo po celou dobu války a na druhé straně veleli králové ostrova Atlantida, o němž jsme řekli, že to byl kdysi ostrov větší než Libye a Asie, ale nyní leží potopený zemětřesením a vytvořil bariéru z neprostupného bahna.] Plato, Benjamin Jowett (*http://classics. mit.edu*; *www.gutenberg.org/ebooks/1571*): „*Of the combatants on the one side, the city of Athens was reported to have been the leader and to have fought out the war; the combatants on the other side were commanded by the kings of Atlantis, which, as was saying, was an island greater in extent than Libya and Asia, and when afterwards sunk by an earthquake, became an impassable barrier of mud to voyagers sailing from hence to any part of the ocean.*“ [Z bojovníků na jedné straně se uvádělo, že vůdcem bylo město Athény, které válku vybojovalo; bojovníkům na druhé straně veleli králové Atlantidy, což byl, jak se říkalo, ostrov větší rozlohy než Libye a Asie, a když se později potopil po zemětřesení, stala se z něj neprůchodná bariéra z bahna pro plavce plující odtud do kterékoli části oceánu.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 105: „*It is said that one side was led right through to the end of the fighting by Athens, while the other side was commanded by the kings of Atlantis – an island which, as we said, was once larger than Libya and Asia, though by now earthquakes have caused it to sink and it has left behind unnavigable mud, which obstructs those who sail out there into the ocean.*“ [Říká se, že jednu stranu vedly až do konce boje Athény, zatímco druhé straně veleli králové Atlantidy – ostrova, který, jak jsme řekli, byl kdysi větší než Libye a Asie, ačkoli se kvůli zemětřesením potopil a zanechal po sobě nesplavné nánosy bahna, které překážejí těm, kdo se odtud plaví do

oceánu.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 71: „*We are told, that, on one side, this city of ours took the lead and fought the whole war through to its completion, and on the other, the kings of the island of Atlantis. As we said, the island was once bigger than Libya and Asia combined, but now it has been submerged by earthquakes and creates a mass of impenetrable mud, which is an obstacle to those sailing from here to the open sea, so that they can no longer make voyages there.*“ [Dozvídáme se, že na jedné straně stálo toto naše město, které vedlo celou válku až do jejího konce, a na druhé straně králové ostrova Atlantida. Jak jsme řekli, ostrov byl kdysi větší než Libye a Asie dohromady, ale nyní byl zemětřeseními zatopen a tvoří masu neprostupného bahna, které je překážkou pro ty, kdo odtud plují na otevřené moře, takže už tam nemohou podnikat plavby.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 88: „*It was said, that this city of ours was the leader of the one side and fought throughout the entire war, while the other side were commanded by the kings of the island of Atlantis, which we said was, once upon a time, an island bigger than Libya and Asia. But now that it has been sunk by earthquakes, it has created a barrier of impenetrable mud that hinders people from sailing out from here to any part of the Ocean, with the result they can't go any further.*“ [Říkalo se, že toto naše město bylo vůdcem jedné strany a bojovalo po celou dobu války, zatímco druhé straně veleli králové ostrova Atlantida, o němž jsme říkali, že to byl kdysi dávno ostrov větší než Libye a Asie. Ale teď, když se potopil v důsledku zemětřesení, vytvořil bariéru z neprostupného bahna, která brání lidem vyplout odtud do jakékoli části Oceánu, v důsledku čehož se nemohou dostat dál.] Plato, *Sämtliche Werke*, *Bd. 3*, 1940 (www.zeno.org): „*Nun wurde schon angeführt, daß an der Spitze der letzteren unsere Stadt stand und den ganzen Krieg zu Ende führte, während über die ersteren die Könige der Insel Atlantis herrschten, welche, wie ich bemerkt habe, einst größer war als Libyen und Asien zusammen, jetzt aber durch Erderschütterungen untergegangen ist und dabei einen undurchdringlichen Schlamm zurückgelassen hat, welcher sich denen, die in das jenseitige Meer hinausschiffen wollen, als Hindernis ihres weiteren Vordringens entgegenstellt.*“ [Již bylo řečeno, že v čele toho druhého stálo naše město a ukončilo celou válku, zatímco nad tím prvním vládli králové ostrova Atlantidy, který, jak jsem již poznamenal, byl kdysi větší než Libye a Asie dohromady, ale nyní se vlivem zemských otřesů potopil a zanechal za sebou neprostupné bahno, které se těm, kdo chtějí vyplout na širé moře, staví do cesty jako překážka jejich dalšího postupu.] Ast, Georg Anton Friedrich, *Platonis quae exstant opera*, *T. 5, Politiae lib. IX.–X.*, *Timaeum et Critiam continens*, 1822, s. 287: „*Et his quidem haec civitas praefecta fuisse totumque bellum transegisse dicebatur, illis vero Atlantidis insulae reges, quam quidem Libya et Asia maiorem aliquando insulam fuisse narravimus, nunc autem propter terrae motus submersam coenum innavigabile hinc in mare ulterius enavigaturis obiicere impedimentum quominus ultra progredi possent.*“

{14} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 105: „*Jaké však byly poměry u jejich válečných protivníků a jak se od počátku vyvíjely, o to se nyní s vámi přátelsky podělíme, neopustí-li nás paměť ve věcech, které jsme slyšeli ještě jako děti.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And now, if we have not lost recollection of what we heard when we were still children, we will frankly impart to you all, as friends, our story of the men who warred against our Athenians, what their state was and how it originally came about.*“ [A nyní, pokud jsme neztratili paměť na to, co jsme slyšeli, když jsme byli ještě dětmi, vám všem jako přátelé upřímně povíme náš příběh o mužích, kteří válčili proti našim Athénám, o tom, jaký byl jejich stát a jak původně vznikl.] Plato, Cooper, John M., ed., Complete works (přeložil Diskin Clay), 1997, s. 1298: „*As for the state of those who went to war against them and the origins of that state, we will now openly reveal its history to you our friends, as the common property of friends, if we have not lost the memory of what we heard when we were still boys.*“ [Co se týče stavu těch, kteří proti nim šli do války, a původu tohoto stavu, odhalíme vám nyní otevřeně jeho historii, přátelé, jako společné vlastnictví přátel, pokud jsme neztratili paměť na to, co jsme slyšeli, když jsme byli ještě chlapci.] Plato, Benjamin Jowett (*http://classics.mit.edu; www.gutenberg.org/ebooks/1571*): „*And next, if I have not forgotten what I heard when I was a child, I will impart to you the character and origin of their adversaries. For friends should not keep their stories to themselves, but have them in common.*“ [A dále, pokud jsem nezapomněl, co jsem slyšel v dětství, vám prozradím charakter a původ jejich protivníků. Přátelé by si totiž neměli nechávat své příběhy pro sebe, ale měli by je mít společné.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*Now let's turn to their opponents in the war. Friends hold all things in common, so assuming I can remember it, I shall now reveal to you what I was told in my childhood about what they were like and how their way of life evolved.*“ [Nyní se věnujme jejich protivníkům ve válce. Přátelé mají všechno společné, takže za předpokladu, že si to pamatuji, vám nyní prozradím, co mi v dětství říkali o tom, jací byli a jak se vyvíjel jejich způsob života.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 76 „*As for the condition of their opponents, what sort it was and how it became so from the beginning unless I have lost the memory of what I heard when I was still a child, I shall now publicly hand over these things to be common property with you, my friends.*“ [Co se týče stavu jejich odpůrců, jaký byl a jak se takovým od počátku stal, pokud jsem neztratil paměť na to, co jsem slyšel, když jsem byl ještě dítě, předám nyní veřejně tyto věci do společného vlastnictví s vámi, přátelé.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 94 „*But now, if I haven't been deprived of the memory of what I heard when I was a kid, I will publicly divulge the characteristics and origin of the people who made war against them. Friends should share everything in common.*“ [Ale teď, pokud mě nepřipravili o vzpomínky na to, co jsem slyšel v dětství, veřejně prozradím vlastnosti a původ lidí, kteří proti nim vedli válku. Přátelé by měli mít všechno společné.] Plato, *Sämtliche Werke*, *Bd. 3*, 1940 (www.zeno.org): „*Doch nun will ich auch die Verhältnisse ans Licht stellen, wie sie bei ihren Gegnern bestanden und wie sie sich von Anfang an bei diesen entwickelten – wenn anders mich mein Gedächtnis nicht bei dem, was ich bereits als Knabe gehört habe, im Stiche läßt –, um auch euch, meinen Freunden, die Kunde hiervon mitzuteilen.*“ [Avšak nyní chci také vynést na světlo okolnosti, jak existovaly u jejich odpůrců a jak se u nich od počátku vyvíjely – pokud mě jinak paměť nenechá na pochybách s ohledem na to, co jsem slyšel už jako chlapec –, abych se o to podělil také s vámi, přátelé.] Ast, Georg Anton Friedrich, *Platonis quae exstant opera*, *T. 5, Politiae lib. IX.–X.*, *Timaeum et Critiam continens*, 1822, s. 297: „*Adversariorum autem res quomodo se habuerint et ab initio constitutae fuerint, quantum memoriam conservavimus eorum quae pueri audivimus, in medium nunc proferemus vobiscum amicis ea communicautes.*“ [A tak záležitosti protivníků, jak se chovali a jak byli od počátku ustaveni, nakolik jsme si uchovali v paměti to, co jsme slyšeli jako děti, nyní předneseme přátelům.].

{15} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 106: „*Nežli začneme svůj výklad, jest třeba ještě něco málo objasniti, abyste se snad nedivili, slyšíce helénská jména barbarských mužů; zvíte totiž příčinu toho.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*But before I begin my account, there is still a small point which I ought to explain, lest you should be surprised at frequently hearing Greek names given to barbarians. The reason of this you shall now learn.*“ [Než však začnu vyprávět, měl bych vám vysvětlit ještě jednu drobnost, abyste se nedivili, že často slýcháte řecká jména pro barbary. Důvod se dozvíte nyní.] Plato, Cooper, John M., ed., Complete works (přeložil Diskin Clay), 1997, s. 1299: „*I must explain one small point before I enter into my history so that you will not be astonished as you hear Greek names frequently used for people who are not Greek. You will now learn the origins of these names.*“ [Než vstoupím do svého příběhu, musím vám vysvětlit jednu drobnost, abyste nebyli překvapeni, když slyšíte řecká jména často používaná pro lidi, kteří nejsou Řeky. Nyní se dozvíte, jaký

je původ těchto jmen.] Plato, Benjamin Jowett (*http://classics.mit.edu; www.gutenberg.org/ebooks/1571*): „*Yet, before proceeding further in the narrative, I ought to warn you, that you must not be surprised if you should perhaps hear Hellenic names given to foreigners. I will tell you the reason of this.*“ [Než však budu pokračovat ve vyprávění, musím vás varovat, že vás nesmí překvapit, když uslyšíte helénská jména, která se dávají cizincům. Řeknu vám důvod, proč tomu tak je.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*But first, there's a small point I should explain before telling the tale, otherwise you might be surprised at constantly hearing Greek names applied to non-Greek people. I'll tell you how this came about.*“ [Nejprve bych však měl vysvětlit jednu drobnost, než budu vyprávět příběh, jinak byste mohli být překvapeni, že neustále slyšíte řecká jména, která se používají pro lidi, kteří nejsou Řeky. Povím vám, jak k tomu došlo.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 76 „*One brief explanation must still be given before I give my account, so that you are not amazed when hearing Greek names often used for non-Greeks. Here is the reason for that.*“ [Než začnu vyprávět, je třeba ještě podat jedno stručné vysvětlení, abyste nebyli překvapeni, když slyšíte řecká jména často používaná pro ne-Řeky. Zde je důvod, proč tomu tak je.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 94 „*But briefly, before I start my narrativ, I need to explain something, in case you're surprised at hearing Greek names applied to barbarian people. You'll now learn the reason for this.*“ [Ale ještě než začnu vyprávět, musím vám něco vysvětlit, pokud vás překvapuje, že se řecká jména používají pro barbary. Nyní se dozvíte důvod.] Plato, *Sämtliche Werke*, *Bd. 3*, 1940 (www.zeno.org): „*Indessen muß ich meinen Berichte noch die Bemerkung unmittelbar voraufschicken, daß ihr euch nicht etwa wundern möget, wenn ihr ungriechischen Männern griechische Namen geben hört: denn ihr sollt den Grund davon erfahren.*“ [Mezitím musím těsně před svou zprávou přidat poznámku, že byste neměli být překvapeni, když uslyšíte řecká jména nořeckých mužů: neboť byste se měli dozvědět důvod toho.] Ast, Georg Anton Friedrich, *Platonis quae exstant opera*, *T. 5, Politiae lib. IX.–X.*, *Timaeum et Critiam continens*, 1822, s. 297: „ *Hoc adhuc exiguum ante narrationem nos indicare oportet, ne forte graeca barbarorum virorum nomina audientes miremini; causam enim eorum percipietis.*“ [Musíme vám to říci chvíli před vyprávěním, abyste se nedivili, až uslyšíte řecká jména barbarských mužů, neboť nebudete chápat příčinu toho.].

{16} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 106: „*Solón, zamýšleje užíti té pověsti pro svou báseň, vyptával se po významu těch jmen a nalezl, že oni první Egypťané, kteří je zapsali, převedli je do své řeči; tu zase sám znova probíraje smysl každého jména převáděl je do našeho jazyka, a tak si je zapisoval.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*Since Solon was planning to make use of the story for his own poetry, he had found, on investigating the meaning of the names, that those Egyptians who had first written them down had translated them into their own tongue. So he himself in turn recovered the original sense of each name and, rendering it into our tongue, wrote it down so.*“ [Protože Solón chtěl příběh využít pro svou vlastní poezii, zjistil při zkoumání významu jmen, že ti Egypťané, kteří je jako první zapsali, je přeložili do svého jazyka. Sám tedy obratem obnovil původní smysl každého jména, a když je převedl do našeho jazyka, zapsal je takto.] Plato, Cooper, John M., ed., Complete works (přeložil Diskin Clay), 1997, s. 1299: „*Solon, when he was contemplating his own poetic version of this legend and was inquiring into the meaning of these names, discovered that his Egyptian sources had been the first to record them, once they had translated their meaning into their own language. He, in his turn, recovered the meaning of each of these names and recorded it as he translated them into Greek.*“ [Když Solón uvažoval o vlastní básnické verzi této legendy a pátral po významu těchto jmen, zjistil, že jeho egyptské zdroje je zaznamenaly jako první, jakmile přeložily jejich význam do svého jazyka. On zase obnovil význam každého z těchto jmen a zaznamenal jej, když je převedl do řečtiny.] Plato, Benjamin Jowett (*http://classics.mit.edu; www.gutenberg.org/ebooks/1571*): „*Solon, who was intending to use the tale for his poem, enquired into the meaning of the names, and found that the early Egyptians in writing them down had translated them into their own language, and he recovered the meaning of the several names and when copying them out again translated them into our language.*“ [Solón, který chtěl příběh použít pro svou báseň, pátral po významu jmen a zjistil, že je staří Egypťané při zápisu převedli do svého jazyka, a tak obnovil význam několika jmen a při přepisu je znovu převedl do našeho jazyka.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*Solon was planning to compose a poetic version of the tale, so he asked about the meanings of the names and found that the Egyptians who had first written the story down had translated them into their own language. So he did the same: he referred back to the sense of each name and adapted it to our language before committing it to writing.*“ [Solón se chystal sepsat básnickou verzi příběhu, a tak se zeptal na význam jmen a zjistil, že Egypťané, kteří příběh zapsali jako první, je přeložili do svého jazyka. Udělal tedy totéž: vrátil se k významu každého jména a přizpůsobil ho našemu jazyku, než ho převedl do písemné podoby.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 76 „*When Solon was planning to use the story as the basis for this poem and enquired about the significance of the names, he found out that the Egyptians, who first wrote them down translated them into their own language. Solon, in turn, recovered the meaning of each of the names and wrote it down as he translated them into our language.*“ [Když chtěl Solón příběh použít jako základ této básně a zajímal se o význam jmen, zjistil, že Egypťané, kteří je jako první zapsali, je přeložili do svého jazyka. Solón zase obnovil význam každého ze jmen a zapsal ho, když je převáděl do našeho jazyka.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 94 „*Solon was intending to use the story in his own poem, and when he asked about the meaning of the names, he found out, that when the Egyptians wrote them down they had translated the originals into their own language. So he reversed the process: when he learned the meaning of each name, he wrote it down in Greek.*“ [Solón chtěl příběh použít ve své básni, a když se ptal na význam jmen, zjistil, že když je Egypťané zapsali, přeložili originály do svého jazyka. Obrátil tedy postup: když se dozvěděl význam jednotlivých jmen, zapsal je řecky.] Plato, *Sämtliche Werke*, *Bd. 3*, 1940 (www.zeno.org): „*Da nämlich Solon ja diese Erzählung zu einer Gedichte zu verwenden bezweckte, so forschte er nach der Bedeutung der Namen, und da fand er nun, daß jene alten Ägypter, welche sie zuerst aufgezeichnet, sie in ihre eigene Sprache übersetzt hatten, und so nahm er seinerseits gleichfalls wieder den Sinn jedes Namens vor und schrieb ihn so nieder, wie er, in unsere Sprache übertragen, lautete.*“ [Protože Solón chtěl tento příběh použít pro báseň, prozkoumal význam jmen a zjistil, že staří Egypťané, kteří je zaznamenali jako první, je převedli do svého jazyka, a tak zase vzal význam každého jména a zapsal ho tak, jak se četlo převedené do našeho jazyka.] Ast, Georg Anton Friedrich, *Platonis quae exstant opera*, *T. 5, Politiae lib. IX.–X.*, *Timaeum et Critiam continens*, 1822, s. 297: „ *Solon videlicet quum in animo haberet ad poësin suam adhibere narrationem, sciscitans de nominum vi comperit Aegyptios illos primos ea confignasse in suam linguam translata, ipfe rursus cuiusque significationem nominis accepit et in nostram traducens linguam perscripsit.*“ [Solón totiž, když měl v úmyslu použít vyprávění pro svou poezii, když se dozvěděl o jménech, zjistil, že Egypťané je jako první zafixovali tím, že je převedli do svého jazyka, a pak opět vzal význam každého jména a převedl ho do našeho jazyka a zapsal.].

{17} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 106: „*Tyto zápisy byly u mého děda, a ještě nyní jsou u mne; hned jako chlapec jsem je důkladně prozkoumal.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And these very writings were in the possession of my grandfather and are actually now in mine, and when I was a child I learnt them all by*

heart.“ [A právě tyto spisy byly v držení mého dědečka a nyní jsou vlastně v mém – když jsem byl dítětem, naučil jsem se je totiž všechny nazpaměť.] Plato, Cooper, John M., ed., Complete works (přeložil Diskin Clay), 1997, s. 1299: „*These very manuscripts were in the possession of my grandfather and they now remain in my possession. When I was a boy, I studied them carefully.*“ [Právě tyto rukopisy vlastnil můj dědeček a nyní zůstávají v mém vlastnictví. Jako chlapec jsem je pečlivě studoval.] Plato, Benjamin Jowett (*http://classics.mit.edu; www.gutenberg.org/ebooks/1571*): „*My great-grandfather, Dropides, had the original writing, which is still in my possession, and was carefully studied by me when I was a child.*“ [Můj pradědeček, Dropides, měl originální text, který je stále v mém vlastnictví a který jsem pečlivě studoval, když jsem byl dítětem.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*And it is his written version which once belonged to my grandfather and is now in my possession. I studied the manuscript carefully when I was young.*“ [A to je jeho písemná verze, která kdysi patřila mému dědečkovi a nyní je v mém vlastnictví. V mládí jsem ten rukopis pečlivě studoval.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 76 „*These very writings were in the possession of my grandfather and still now in my possession, and were studied by me as a child.*“ [Právě tyto záznamy byly v držení mého dědečka a dodnes jsou v mém vlastnictví – studoval jsem je už jako dítě.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 94 „*My grandfather had possession of the original manuscript, and I still have it now. I often studied it when I was a child.*“ [Původní rukopis vlastnil můj dědeček a já ho mám dodnes. V dětství jsem ho často studoval.] Plato, *Sämtliche Werke*, *Bd. 3*, 1940 (www.zeno.org): „*Und diese Aufzeichnungen befanden sich denn auch bei meinem Großvater, und ich besitze sie noch, und sie sind von mir in meinen Knabenjahren sorgfältig durchgelesen worden.*“ [Tyto zápisky také byly totiž u mého dědečka, já je stále mám a v dětství jsem je pozorně pročetl.] Ast, Georg Anton Friedrich, *Platonis quae exstant opera*, *T. 5, Politiae lib. IX.–X.*, *Timaeum et Critiam continens*, 1822, s. 297: „ *Et haec quidem scripta apud avum meum erant et adhuc sunt apud me nunc et puer quum essem me in illis exercui.*“ [A skutečně, tyto spisy měl můj dědeček a mám je i nyní, když jsem byl chlapcem, cvičil jsem se v nich.].

{18} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 106: „*Budete-li tedy slyšeti taková jména jako jsou u nás, nebudiž vám to nic divného; vždyť jste slyšeli příčinu té věci.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*Therefore if the names you hear are just like our local names, do not be at all astonished; for now you know the reason for them.*“ [Pokud se tedy jména, která slyšíte, podobají našim místním jménům, vůbec se nedivte, protože nyní znáte příčinu toho.] Plato, Cooper, John M., ed., Complete works (přeložil Diskin Clay), 1997, s. 1299: „*Consequently, do not be astonished if you hear names that sound like Greek names; you now know their explanation.*“ [Proto se nedivte, když uslyšíte jména, která znějí jako řecká jména; nyní znáte jejich vysvětlení.] Plato, Benjamin Jowett (*http://classics.mit.edu; www.gutenberg.org/ebooks/1571*): „*Therefore if you hear names such as are used in this country, you must not be surprised, for I have told how they came to be introduced.*“ [Pokud tedy uslyšíte jména, jaká se používají v této zemi, nesmíte se divit, protože jsem vám řekl, jak vznikla.] [Uslyšíte-li taková jména, jaká se v této zemi používají, nesmíte se divit, neboť jsem vám vyprávěl, jak k jejich zavedení došlo.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*So if you hear Greek-sounding names, don't be surprised: you now know why.*“ [Pokud tedy uslyšíte řecky znějící jména, nedivte se: teď už víte proč.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 76 „*So, if you hear me saying names like those used here, do not be surprised at this, since you know the reason.*“ [Pokud mě tedy uslyšíte říkat jména, jaká jsem zde použil, nedivte se tomu, protože důvod znáte.] [Takže jestli mě uslyšíte říkat jména, jako jsou ta, která se tu používají, tak se tomu nedivte, protože ten důvod znáte.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 94 „*So don't be surprised if you hear names like the ones we use here. I've told you the reason why.*“ [Nebuďte proto překvapeni, když uslyšíte jména, která zde používáme. Řekl jsem vám důvod, proč tomu tak je.] [Takže se nedivte, když uslyšíte jména, jako jsou ta, která tady používáme. Řekl jsem vám důvod proč.] Plato, *Sämtliche Werke*, *Bd. 3*, 1940 (www.zeno.org): „*Wenn ihr daher ebensolche Namen hört wie hierzulande, so laßt euch das nicht wundernehmen, denn ihr wißt jetzt die Ursache davon.*“ [Pokud tedy uslyšíte stejná jména jako u nás, nedivte se, protože nyní znáte jejich příčinu.] Ast, Georg Anton Friedrich, *Platonis quae exstant opera*, *T. 5, Politiae lib. IX.–X.*, *Timaeum et Critiam continens*, 1822, s. 297: „ *Quodsi igitur audietis talia nomina qualia hic quoque usurpantur, ne id vobis admirationem iniiciat; causam enim eius rei tenetis.*“ [Slyšíte-li tedy taková jména, jaká se používají i zde, nenechte se tím vyvést z míry, neboť znáte příčinu této věci.].

{19} Platón, *Timaios*, *Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 106: „*Takový tedy asi byl tehdy začátek toho dlouhého výkladu.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*The story then told was a long one, and it began something like this.*“ [Vyprávěný příběh byl dlouhý a začínal asi takto.] [Příběh, který se pak vyprávěl, byl dlouhý a začal nějak takhle.] Plato, Cooper, John M., ed., Complete works (přeložil Diskin Clay), 1997, s. 1299: „*What follows, approximately, was the introduction to the long account I heard then.*“ [Následující text byl přibližně úvodem dlouhého vyprávění, které jsem tehdy slyšel.] Plato, Benjamin Jowett (*http://classics.mit.edu; www.gutenberg.org/ebooks/1571*): „*The tale, which was of great length, began as follows.*“ [Příběh, který byl velmi dlouhý, začínal takto.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*Anyway, it's a long story and it began somewhat as follows.*“ [Každopádně je to dlouhý příběh, který začal asi takto.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 76 „*What follows was a sort of introduction to the long story I heard then.*“ [Následující text byl jakýmsi úvodem k dlouhému příběhu, který jsem tehdy slyšel.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 94 „*The story that was told then was a long one, and it started like this.*“ [Příběh, který se tehdy vyprávěl, byl dlouhý a začínal takto.] Plato, *Sämtliche Werke*, *Bd. 3*, 1940 (www. zeno.org): „*Von der langen Erzählung lautete der Anfang nun damals ungefähr folgendermaßen.*“ [Začátek dlouhého příběhu byl zhruba následující.] Ast, Georg Anton Friedrich, *Platonis quae exstant opera*, *T. 5, Politiae lib. IX.–X.*, *Timaeum et Critiam continens*, 1822, s. 297: „*Longae autem narrationis hoc tum fuit exordium.*“ [A to byl začátek dlouhého vyprávění.].

{20} Zcela nový anglický překlad (Plato, Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story: text, translation and commentary*, 2017, s. 77) je dle našeho názoru mnohem méně výstižný: „*On the coast, in the middle of the whole island, was a plain, which is said to have been the most beautiful of all plains and adequate too in its fertility. And, in turn, near the plain and in the middle of it, fifty stades inland, was a mountain, not very high at any point.*“ Též i poměrně nový překlad (Plato, Waterfield, Robin, Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111) je nevýstižný: „*To be specific, halfway along the coastline there was a plain which is said to have been unsurpassable in its beauty, and good and fertile too. Close to the plain and halfway along its extent, about fifty stades distant from the coast, there was a hill of no great prominence.*“ Dovolíme si uvést i zcela nový překlad (Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 94–95), který je též nesprávný: „*On the coast, in the middle of the whole island, there was a plain which, all plains that exist, was said to be most beautiful and plentiful in its fertility. Near the plain again, also in the centre of it, at a distance about 10 km, there was a mountain that was low on every side.*“

{21} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 106: „*Na této (hoře) bydlil jeden z tamějších mužů, zrozených na počátku ze země, jménem Euénór, se svou ženou Leukippou; měli pak jedinou dceru Kleitó.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb

(1914, www.perseus.tufts.edu): „*Thereon dwelt one of the natives originally sprung from the earth, Evenor by name, with his wife Leucippe; and they had for offspring an only-begotten daughter, Cleito.*“ [Tam žil jeden z domorodců původem ze země, jménem Euénór, se svou ženou Leucippe a měli spolu potomka, jednorozenou dceru Kleito.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*In this mountain there dwelt one of the earth born primeval men of that country, whose name was Evenor, and he had a wife named Leucippe, and they had an only daughter who was called Cleito.*“ [Tam žil jeden z domorodců původem ze země, jménem Euénór, se svou ženou Leukippou a měli spolu potomka, jednorozenou dceru Kleitó.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*There lived on this hill a man who was one of the original earthborn men of the land. He was called Evenor and he lived with his wife, Leucippe. They had just the one child, a daughter called Cleito.*“ [Na tomto kopci žil muž, který byl jedním z původních pozemšťanů. Jmenoval se Euénór a žil se svou ženou Leukippou. Měli jen jedno dítě, dceru jménem Kleitó.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 77: „ *Here lived one of the men from there who was originally born from the earth; his name was Evenor and he lived there with his wife Leucippe, and their only child was a daughter called Cleito.*“ [Zde žil jeden z tamních mužů, který se původně narodil ze země; jmenoval se Euénór a žil tam se svou ženou Leukippou a jejich jediným dítětem byla dcera jménem Kleitó.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 95: „ *Here on the mountain lived one of the original earth-born inhabitants called Euenor, along with his wife Leucippe. They had an only daughter called Cleito.*“ [Zde na hoře žil jeden z původních pozemských obyvatel jménem Euénór a jeho žena Leukippé. Měli jedinou dceru jménem Kleitó.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Auf ihm wohnte von den dort im Anfang aus der Erde entstandenen Menschen ein Mann namens Euenor, und er lebte mit einer Frau zusammen, Leukippe; sie hatten als einziges Kind eine Tochter hervorgebracht, Kleito.*“ [Na něm z lidí, kteří tam na počátku vznikli ze země, žil muž jménem Euénór a žil se ženou Leukippou; jako jediné dítě se jim narodila dcera Kleitó.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Auf diesem wohnte einer von den dort am Anfang aus der Erde entstandenen Männern, Euenor mit Namen und mit seiner Frau Leukippe zusammenwohnend. Sie hatten zusammen eine einzige Tochter, Kleito, gezeugt.*“ [Na něm žil jeden z mužů, kteří tam na počátku povstali ze země, jménem Euénór, a žil spolu se svou ženou Leukippou. Spolu zplodili jedinou dceru Kleitó.].

{22} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 106: „*Když Kleitó již dospěla, zemřela jí matka i otec; po ní pak vzplane touhou Poseidón a spojí se s ní a vršek, na kterém bydlila, kolem dokola silně opevní; vytvoří totiž vzájemně se objímající menší a větší kruhy střídavě moře a země, a to dva země, moře pak tři, jako by je vyráběl na soustruhu, maje střed ostrova osou, všude stejně od sebe odlehlé, tak aby tam pro lidi nebylo přístupu; neboť tehdy ještě nebylo lodí a plavby.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts. edu): „*And when this damsel was now come to marriageable age, her mother died and also her father; and Poseidon, being smitten with desire for her, wedded her; and to make the hill whereon she dwelt impregnable he broke it off all round about; and he made circular belts of sea and land enclosing one another alternately, some greater, some smaller, two being of land and three of sea, which he carved as it were out of the midst of the island; and these belts were at even distances on all sides, so as to be impassable for man; for at that time neither ships nor sailing were as yet in existence.*“ [Když tato dívka dosáhla věku, kdy se mohla vdát, zemřela její matka i otec a Poseidon, zasažen touhou po ní, se s ní oženil, a aby učinil vrch, na němž bydlela, nedobytným, rozbořil jej kolem dokola; a vytvořil kruhové pásy moře a pevniny, které se navzájem střídavě ohraničovaly, některé větší, jiné menší, přičemž dva byly pevninské a tři mořské, které jako by vytesal ze středu ostrova; a tyto pásy byly na všech stranách ve stejných vzdálenostech, takže byly pro člověka neprůchodné; neboť v té době ještě neexistovaly ani lodě, ani plavba.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*The maiden had already reached womanhood, when her father and mother died; Poseidon fell in love with her and had intercourse with her, and breaking the ground, inclosed the hill in which she dwelt all round, making alternate zones of sea and land larger and smaller, encircling one another; there were two of land and three of water, which he turned as with a lathe, each having its circumference equidistant every way from the centre, so that no man could get to the island, for ships and voyages were not as yet.*“ [Dívka již dosáhla ženského věku, když její otec a matka zemřeli; Poseidon se do ní zamiloval, obcoval s ní a rozbořil kopec, na němž bydlela, a obklopil jej kolem dokola, přičemž vytvořil střídavě větší a menší pásy moře a pevniny, které se navzájem obklopovaly; byly to dva pásy pevniny a tři pásy vody, které otáčel jako na soustruhu, přičemž každý měl svůj obvod stejně vzdálený od středu, takže se na ostrov nemohl dostat žádný člověk, neboť lodě a plavby ještě neexistovaly.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*When the girl reached the age for marriage, both her mother and her father died, but Poseidon, who had come to desire her, made her his concubine. He gave the hill where she lived secure defences by breaking it off from the surrounding land and creating increasingly large concentric rings, alternately of land and water, around it. Two of the rings were of land, three of water, and he made them equidistant from the centre, as if he had taken the middle of the island as the pivot of a lathe. And so the island became inaccessible to others, because in those days ships and sailing had not yet been invented.*“ [Když dívka dosáhla věku, kdy se mohla vdát, její matka i otec zemřeli, ale Poseidón, který po ní zatoužil, ji učinil svou konkubínou. Kopec, na němž žila, bezpečně ochránil tím, že ho oddělil od okolní půdy a vytvořil kolem něj stále větší soustředné prstence, střídavě ze země a vody. Dva prstence byly ze souše, tři z vody a vytvořil je stejně vzdálené od středu, jako by střed ostrova pojal jako čep soustruhu. A tak se ostrov stal pro ostatní nepřístupným, protože v té době ještě nebyly vynalezeny lodě a plavba.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 77: „*The girl was just coming to marriageable age when her mother and father both died. Poseidon was attracted to her and made love to her; and he fortified the mound where she had been settled by enclosing it all around, making rings of sea and land alternately, of increasing size, one around the other, two of land and three of sea, at all points equidistant from each other, like a man using a turning-lathe from the centre of the island, to make it inaccessible to human beings, since there were no ships or navigation at that time.*“ [Dívka právě dosáhla věku, kdy se mohla vdát, když její matka i otec zemřeli. Poseidóna přitahovala a miloval se s ní; mohylu, kde se usadila, opevnil tak, že ji kolem dokola ohradil a vytvořil střídavě kruhy z moře a pevniny, které se zvětšovaly, jeden kolem druhého, dva z pevniny a tři z moře, ve všech bodech stejně vzdálených od sebe, jako když člověk používá soustruh od středu ostrova, aby byl pro lidi nepřístupný, protože v té době ještě nebyly lodě ani plavba.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 95: „*When Cleito had just reached marriageable age, both her mother and father died. But Poseidon fell in lust with her. Then he had sex with her. And he fortified the hill where she lived by enclosing it, like a man using a lathe, in a circle with alternate concentric rings of sea and land, two of land and three of sea, equidistant from the middle of the island, so that it was inaccessible to men (for neither ships nor sailing existed in those days).*“ [Když Cleitó právě dosáhla věku, kdy se mohla vdát, zemřela její matka i otec. Poseidón se do ní však zamiloval. Pak se s ní vyspal. A opevnil kopec, na němž žila, tím, že ho uzavřel, jako když člověk používá soustruh, do kruhu se střídavými soustřednými kruhy moře a pevniny, dvěma pevninskými a třemi mořskými, stejně vzdálenými od středu ostrova, takže byl pro lidi nepřístupný (neboť v těch dobách neexistovaly lodě ani plavba).] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Als das Mädchen gerade ins heiratsfähige Alter*

gekommen war, starben ihre Mutter und ihr Vater; Poseidon aber kam Verlangen nach ihr an, und er verband sich mit ihr. Und die Anhöhe, auf der sie wohnte, machte er zu einem wohlgeschützten Ort und trennte sie deshalb ringsum (von der Umgebung) ab: Er legte dazu aus Meer und Land abwechselnde, kleinere und größere, umeinanderlaufende Ringe an, zwei aus Land, drei aus Meer, indem er sie gleichsam mitten aus der Insel herauszirkelte, überall im gleichen Abstand (voneinander), so daß (der Ort) für Menschen unzugänglich war; denn Schiffe und Schiffahrt gab es damals noch nicht.“ [Když dívka právě dosáhla věku vhodného pro vdávání, její matka i otec zemřeli, ale Poseidón po ní zatoužil a spojil se s ní. Kopec, na kterém žila, učinil chráněným místem, a tak ho oddělil od okolí: Za tím účelem vytvořil střídavě kruhy z moře a pevniny, menší a větší, které se táhly kolem sebe, dva z pevniny, tři z moře, a obkroužil je jakoby ze středu ostrova, všude ve stejné vzdálenosti (od sebe), takže (místo) bylo pro lidi nepřístupné, neboť v té době ještě neexistovaly lodě ani plavba.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Als das Mädchen bereits in das Alter der Mannbarkeit gekommen ist, stirbt ihre Mutter und auch der Vater; von Verlangen nach ihr wird Poseidon ergriffen und vereinigt sich mit ihr, und indem er den Hügel, auf dem sie wohnte, wohlbefestigt machte, trennte er ihn ringsum von seiner Umgebung ab, wobei er kleinere und größere Ringe von Meer, sie gleichsam mitten aus der Insel herausdrechselnd mit allenthalben gleichem Abstand, so daß der Hügel für Menschen unzugänglich war; Schiffe nämlich und Seefahrt gab es damals noch nicht*.“ [Když dívka již dosáhla dospělého věku, její matka i otec zemřeli; Poseidóna po ní popadla touha, spojil se s ní a opevněním kopce, na němž sídlila, jej oddělil od okolí, vytvořil menší a větší prstence moře, které jakoby vybočilo ze středu ostrova a bylo všude stejně vzdálené, takže kopec byl pro lidi nepřístupný; v té době totiž ještě neexistovaly lodě a mořeplavba.].

{23} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 106: „*Potom uspořádal sám bez námahy svou božskou mocí ostrov uprostřed vzniklý: vyvedl vzhůru zpod země dva prameny vody, jeden teplý, druhý studený, a dal vyrůsti ze země hojnosti rozmanité potravy.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And Poseidon himself set in order with ease, as a god would, the central island, bringing up from beneath the earth two springs of waters, the one flowing warm from its source, the other cold, and producing out of the earth all kinds of food in plenty.*“ [Sám Poseidón pak s lehkostí, jako by to udělal bůh, uspořádal centrální ostrov a vyvedl zpod země dva prameny vod, z nichž jeden tekl teplý, druhý studený, a ze země produkoval hojnost všech druhů potravy.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*He himself, being a god, found no difficulty in making special arrangements for the centre island, bringing up two springs of water from beneath the earth, one of warm water and the other of cold, and making every variety of food to spring up abundantly from the soil.*“ [Sám byl bohem, a tak mu nečinilo potíže zařídit, aby se na středním ostrově objevily dva prameny vody, jeden teplý a druhý studený, a aby z půdy hojně vycházely nejrůznější potraviny.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 112 „*Poseidon, as a god, easily organized the central island. Once he had fetched up two underground springs – one warm, the other flowing cold from its source – and caused all kinds of food to grow in sufficient quantities from the soil.*“ [Poseidon jako bůh snadno zorganizoval centrální ostrov. Kdysi přivedl dva podzemní prameny – jeden teplý, druhý vyvěrající z pramene studený – a způsobil, že z půdy rostly všechny druhy potravin v dostatečném množství.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 77 „*He himself put in order the central island, easily, as is natural for a god; he drew up twin springs of water from under the ground, one warm and one cold, and each one flowing from a fountain, and he produced from the ground varied and sufficient foodstuffs.*“ [Sám dal do pořádku centrální ostrov, a to snadno, jak je pro boha přirozené; vyvedl zpod země dva zdroje vody, jeden teplý a druhý studený, a každý z nich vytékal z pramene, a vyprodukoval ze země rozmanité a dostatečné množství potravin.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 95: „*And as is natural for a god, Poseidon easily put the central island in order: he made two springs of water flow up from under the earth, one hot and the other cold, and provided all kinds of abundant produce from the earth.*“ [A jak je pro boha přirozené, Poseidón snadno uvedl centrální ostrov do pořádku: nechal zpod země vytékat dva prameny vody, jeden horký a druhý studený, a poskytl ze země všechny druhy hojných plodin.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Er selbst stattete die in der Mitte (der Ringe) gelegene Insel – er war ja ein Gott – mit Leichtigkeit aus: Er ließ zum einen von unten aus der Erde heraus zwei Wasserquellen entspringen – das eine Wasser floß warm, das andere kalt aus seiner Quelle –, und zum anderen vielfältige und genügende Nahrung aus der Erde hervorgehen.*“ [Sám si snadno zařídil ostrov uprostřed (prstenů) – byl to bůh. Na jedné straně způsobil, že ze země vytryskly dva prameny vody – jedna voda tekla teplá, druhá studená ze svého pramene – a na druhé straně, že ze země vzešla rozmanitá a dostatečná potrava.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Er selbst aber stattete, da er ja ein Gott war, ohne Schwierigkeit die in der Mitte liegende Insel gehörig aus, indem er zwei Wasserquellen aus der Erde heraufführte, deren eine ihrer Quelle warm, die andere kalt entquoll, und indem er mannigfaltige und hinreichende Nahrung aus der Erde hervorgehen ließ*.“ [Ale on sám, protože byl bůh, vybavil ostrov uprostřed bez obtíží tím, že vyvedl ze země dva prameny vody, z nichž jeden byl teplý a druhý studený, a tím, že země vydávala hojnost a dostatek potravy.].

{24} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 107: „*Zplodiv pak po pěti dvojčatech mužského potomstva, vychoval je a rozděliv celý ostrov Atlantský na deset dílů, udělil prvorozenému z nejstarších blíženců matčino sídlo i okolní úděl, jenž byl největší a nejkrásnější, i učinil jej králem nad ostatními; ostatní pak učinil vladaři a dal každému vládu nad mnoha lidmi a území velkého rozsahu.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And he begat five pairs of twin sons and reared them up; and when he had divided all the island of Atlantis into ten portions, he assigned to the first-born of the eldest sons [114a] his mother's dwelling and the allotment surrounding it, which was the largest and best; and him he appointed to be king over the rest, and the others to be rulers, granting to each the rule over many men and a large tract of country.*“ [Zplodil pět párů dvojčat a vychoval je, a když rozdělil celý ostrov Atlantidu na deset dílů, přidělil prvorozenému z nejstarších synů obydlí jeho matky a pozemek kolem něj, který byl největší a nejlepší; toho ustanovil králem nad ostatními a ostatní vládci a každému z nich udělil vládu nad mnoha lidmi a velkým územím.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*He also begat and brought up five pairs of twin male children; and dividing the island of Atlantis into ten portions, he gave to the firstborn of the eldest pair his mother's dwelling and the surrounding allotment, which was the largest and best, and made him king over the rest; the others he made princes, and gave them rule over many men, and a large territory.*“ [Zplodil a vychoval také pět párů dvojčat mužského pohlaví, rozdělil ostrov Atlantidu na deset částí a prvorozenému z nejstaršího páru dal obydlí své matky a okolní pozemky, které byly největší a nejlepší, a ustanovil ho králem nad ostatními; ostatní učinil knížaty a dal jim vládu nad mnoha lidmi a velkým územím.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*He fathered and reared five pairs of twin sons. Then he divided the island of Atlantis into ten parts. He gave the firstborn of the eldest twins his mother's home and the plot of land around it, which was larger and more fertile than anywhere else, and made him king of all his brothers, while giving each of the others many subjects and plenty of land to rule over.*“ [Zplodil a vychoval pět párů dvojčat. Poté rozdělil ostrov Atlantidu na deset částí. Prvnímu z nejstarších dvojčat dal dům své matky a pozemek kolem něj, který byl větší a úrodnější než kdekoli jinde, a učinil ho králem všech svých bratrů, zatímco každému z ostatních dal mnoho

poddaných a spoustu území k vládnutí.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 77: „*He fathered five pairs of male twins and brought them up, and he divided up the whole island of Atlantis into ten parts. To the first-born of the oldest set of twins, he allocated as his portion his mother's home and the area that encircled it, since that was the largest and best. Poseidon also set him up as king of the rest, with the others as governors, and gave to them each rule over many people and a very large territory.*“ [Zplodil a vychoval pět párů mužských dvojčat a celý ostrov Atlantidu rozdělil na deset částí. Prvorozenému z nejstaršího páru dvojčat přidělil jako jeho díl domov jeho matky a území, které ho obklopovalo, protože bylo největší a nejlepší. Poseidón ho také ustanovil králem ostatních a ostatní jmenoval správci a každému z nich dal vládu nad mnoha lidmi a velmi rozsáhlým územím.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 95: „*He sired five pairs of male twins, raised them, and divided the whole Island of Atlantis into ten portions which he assigned to each them: the elder of the eldest pair of twins got his mother's residence and the allotted portion around it, which was the biggest and best, and Poseidon made him King over the others: they were each made governors of many people and a large tract of land.*“ [Zplodil pět párů mužských dvojčat, vychoval je a rozdělil celý ostrov Atlantida na deset částí, které každému z nich přidělil: starší z nejstaršího páru dvojčat dostal sídlo své matky a přidělenou část kolem něj, která byla největší a nejlepší, a Poseidón ho ustanovil králem nad ostatními; každý z nich se stal správcem mnoha lidí a velkého území.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Er zeugte fünf Zwillingspaare männlicher Kinder und zog sie groß; und nachdem er die ganze Insel Atlantis in zehn Teile unterteilt hatte, gab er von den ältesten Zwillingen dem, der als erster geboren worden war, den Wohnsitz der Mutter und den Anteil ringsum, der der größte und beste war, und machte ihn zum König über die anderen, die übrigen aber zu Regenten, und gab einem jeden Herrschaft über viele Menschen und ein großes Landgebiet.*“ [Zplodil pět párů dvojčat mužského pohlaví a vychoval je; a když rozdělil celý ostrov Atlantidu na deset částí, dal tomu, který se narodil jako první z nejstarších dvojčat, sídlo matky a část kolem, která byla největší a nejlepší, a ustanovil ho králem nad ostatními a každému z ostatních regentů dal vládu nad mnoha lidmi a velkým územím země.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*An männlichen Kindern erzeugte er fünf Zwillingspaare und zog sie auf; er teilte die ganze Insel Atlantis in zehn Teile und gab dem von den beiden ältesten Söhnen früher geborenen den mütterlichen Wohnsitz und den diesen rings umgebenden Anteil, der der größte und vorzüglichste war, und er setzte ihn zum König über die übrigen Brüder ein, die übrigen aber zu Herrschern*.“ [Z mužských dětí zplodil pět párů dvojčat a vychoval je; celý ostrov Atlantida rozdělil na deset částí a tomu, který se narodil dříve ze dvou nejstarších synů, dal mateřské sídlo a část kolem něj, která byla největší a nejskvělejší, a ustanovil ho králem nad ostatními bratry, ostatní však za vládce.].

{25} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 107: „*Dal pak všem jména, nejstaršímu a králi to, od kterého dostal pojmenování i všechen ostrov i moře, totiž Atlantské, protože první král se tehdy jmenoval Atlas; blížení pak po něm narozené mu, jenž dostal úděl na kraji ostrova k Hérakleovým sloupům až tam, kde se prostírá kraj nyní zvaný Gadeirský, dal jméno řecky Eumélos, v domácím pak jazyce Gadeiros, jméno, které by bylo dalo vznik nynějšímu názvu této krajiny*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And to all of them he gave names, giving to him that was eldest and king the name after which the whole island was called and the sea spoken of as the Atlantic, because the first king who then reigned had the name of Atlas. And the name of his younger twin-brother, who had for his portion the extremity of the island near the pillars of Heracles up to the part of the country now called Gadeira after the name of that region, was Eumelus in Greek, but in the native tongue Gadeirus, – which fact may have given its title to the country.*“ [Všem dal jména a tomu, který byl nejstarší a král, dal jméno, podle něhož byl nazván celý ostrov, a o moři se mluvilo jako o Atlantiku, protože první král, který tehdy vládl, měl jméno Atlas. A jméno jeho mladšího bratra-dvojčete, jemuž připadl kraj ostrova u Héraklových sloupů až po část země, která se nyní nazývá Gadeira podle názvu tohoto kraje, bylo řecky Eumélos, ale v domorodém jazyce Gadeiros, – což je skutečnost, která mohla dát zemi její název.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*And he named them all; the eldest, who was the first king, he named Atlas, and after him the whole island and the ocean were called Atlantic. To his twin brother, who was born after him, and obtained as his lot the extremity of the island towards the Pillars of Heracles, facing the country which is now called the region of Gades in that part of the world, he gave the name which in the Hellenic language is Eumelus, in the language of the country which is named after him, Gadeirus.*“ [Všechny je pojmenoval; nejstaršího, který byl prvním králem, pojmenoval Atlas a po něm se celý ostrov i oceán nazývaly Atlantik. Svému bratru-dvojčeti, který se narodil po něm a dostal za svůj úděl konec ostrova směrem k Héraklovým sloupům, obrácený k zemi, která se nyní v té části světa nazývá Gádes, dal jméno, které v helénském jazyce zní Eumelus, v jazyce země, která je po něm pojmenována, Gadeirus.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*He named all his sons. To the eldest, the king, he gave the name from which the names of the whole island and of the ocean are derived — that is, the ocean was called the Atlantic because the name of the first king was Atlas. To his twin, the one who was born next, who was assigned the edge of the island which is closest to the Pillars of Heracles and faces the land which is now called the territory of Gadeira after him, he gave a name which in Greek would be Eumelus, though in the local language it was Gadeirus, and so this must be the origin of the name of Gadeira.*“ [Všechny své syny pojmenoval. Nejstaršímu z nich, králi, dal jméno, od něhož jsou odvozena jména celého ostrova a oceánu – to znamená, že oceán se jmenoval Atlantik, protože jméno prvního krále bylo Atlas. Svému dvojčeti, tomu, které se narodilo jako další, jemuž byl přidělen okraj ostrova, který je nejblíže Héraklovým sloupům a směřuje k zemi, která se dnes po něm nazývá území Gadeira, dal jméno, které by v řečtině znělo Eumelus, ačkoli v místním jazyce to bylo Gadeirus, a tak odtud musí pocházet název Gadeira.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 77: „*He gave names to all of them, and to the oldest, their king, the one from which the whole island and sea acquired its designation; it was called Atlantic, because the name of the first king at that time was Atlas. To his twin brother, born after him, he who took as his share the edge of the island on the side of the Pillars of Heracles, facing the region which is now called Gadiran after that place, he gave the name Eumelus in Greek but Gadirus in the language of that country, the very name which must have provided this designation.*“ [Všem dal jména a nejstaršímu z nich, jejich králi, dal jméno, podle něhož dostal celý ostrov a moře své označení; jmenoval se Atlantik, protože jméno prvního krále té doby bylo Atlas. Svému bratru-dvojčeti, narozenému po něm, tomu, který si vzal za svůj podíl okraj ostrova na straně Héraklových sloupů, obrácený k oblasti, která se dnes podle tohoto místa nazývá Gadiran, dal v řečtině jméno Eumelus, ale v jazyce té země (atlantském) Gadirus, tedy právě to jméno, které poskytlo toto označení.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 95: „*He named all of them. To the eldest, their king, he gave the name from which the whole island and the ocean took their title 'Atlantic': Atlas, the first ruler at that time; to his younger twin brother, who was allotted the furthest point of the island towards the Pillars of Heracles, facing the region that is now called Gadeira after that place, he gave the name Eumelus in Greek but Gadeirus in the language of Atlantis, which is the very name which presumably provided the current title.*“ [Všechny je pojmenoval. Nejstaršímu z nich, jejich králi, dal jméno, od něhož se odvozuje název celého ostrova a oceánu "Atlantik": Atlasovi, prvnímu tehdejšímu vládci; jeho mladšímu bratru-dvojčeti, jemuž přidělil

nejvzdálenější bod ostrova směrem k Héraklovým sloupům, obrácený k oblasti, která se dnes podle tohoto místa nazývá Gadeira, dal řecké jméno Eumelus, ale v jazyce Atlantidy Gadeirus, což je právě jméno, které pravděpodobně poskytlo současný název.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Allen gab er Namen; dem ältesten und König den, von dem ja die ganze Insel wie auch das Meer seine Benennung erhielt: ‚Atlantisches' wurde es genannt, weil der erste, der damals König war, den Namen Atlas trug. Dem Zwilling aber, der nach jenem geboren worden war und als Anteil die zu den Säulen des Herakles hingewendete Spitze der Insel in Richtung auf dasjenige Gebiet erhalten hatte, das jetzt in jener Gegend das gadeirische heißt, gab er auf griechisch den Namen Eumelos, in der Landessprache aber Gadeiros, und just dieser Name dürfte diese Bezeichnung (des Gebiets) veranlaßt haben.*" [Všem dal jména, i nejstaršímu králi, od něhož dostal jméno celý ostrov i moře: Říkalo se mu "atlantský", protože první, kdo byl v té době králem, nesl jméno Atlas. Dvojčeti, které se narodilo po něm a které dostalo jako podíl cíp ostrova obrácený k Héraklovým sloupům směrem k oblasti, která se dnes v tomto kraji nazývá Gadeiros, však dal řecké jméno Eumelos, ale v řeči země Gadeiros, a právě toto jméno pravděpodobně způsobilo toto označení (oblasti).] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Jedem von ihnen gab er eine Herrschaft über viele Menschen und ein Gebiet weiten Landes. Allen gab er Namen, dem Ältesten und Könige aber denjenigen, nach welchem auch die ganze Insel und das Meer seine Benennung erhielt, welches das Atlantische hieß, weil damals der erste König den Namen Atlas führte. Dessen später geborenem Zwillingsbruder, dem der Anteil des äußersten Inselbezirkes von den Säulen des Herakles bis zum heutigen Gadeirischen Gebiet zugefallen war, welches nach jenem Ort (Gadeira) benannt wird, gab er einen Namen, der auf Griechisch Eumelos bedeutet, in der Landessprache aber Gadeiros hieß, ein Name, der wohl diesem Land den Beinamen gegeben haben dürfte.*" [Každému z nich dal vládu nad mnoha lidmi a rozsáhlým územím. Všem dal jména, ale nejstaršímu z nich a králi dal jméno, podle něhož byl pojmenován celý ostrov i moře, které se jmenovalo Atlantik, protože první král se tehdy jmenoval Atlas. Svému později narozenému bratru-dvojčeti, jemuž připadl podíl na nejvzdálenějším ostrovním okrsku od Héraklových sloupů až po dnešní gadeirskou oblast, která se jmenuje podle tohoto místa (Gadeira), dal jméno, které v řečtině znamená Eumelos, ale v národním jazyce se nazývalo Gadeiros, což je jméno, které pravděpodobně dalo této zemi přídomek.].

{26} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 107: „*Z druhých pak blížených nazval jednoho Amférés, druhého Euaimón; z třetích pak dal staršímu jméno Mnéseus, mladšímu Autochthón; ze čtvrtých pojmenoval staršího Elasippos, mladšího pak Méstor.*" Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And of the pair that were born next he called the one Ampheres and the other Evaemon; and of the third pair the elder was named Mneseus and the younger Autochthon; and of the fourth pair, he called the first Elasippus and the second Mestor.*" [Z dvojice, která se narodila jako další, nazval jednoho Amférem a druhého Eveemonem, ze třetí dvojice staršího pojmenoval Mneseus a mladšího Autochthon, ze čtvrté dvojice nazval prvního Elasippem a druhého Mestorem.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*Of the second pair of twins he called one Ampheres, and the other Evaemon. To the elder of the third pair of twins he gave the name Mneseus, and Autochthon to the one who followed him. Of the fourth pair of twins he called the elder Elasippus, and the younger Mestor.*" [Z druhého páru dvojčat nazval jedno Ampheres a druhé Evaemon. Staršímu ze třetího páru dvojčat dal jméno Mneseus a tomu, který přišel po něm, dal jméno Autochthon. Ze čtvrtého páru dvojčat nazval staršího Elasippem a mladšího Mestorem.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*He called the next pair of twins Ampheres and Evaemon; he named the elder of the third pair Mneseus and the younger one Autochthon; of the fourth pair, the eldest was called Elasippus and the younger one Mestor.*" [Další dvojici dvojčat nazval Ampheres a Evaemon; staršího ze třetí dvojice pojmenoval Mneseus a mladšího Autochthon; ze čtvrté dvojice se starší jmenoval Elasippus a mladší Mestor.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 78: „*To the twins born second, he gave one the name Ampheres and the other Evaemon. To the twins born third, he gave the name Mneseus to the elder and Autochthon to the younger. To those born fourth, he gave the name Elasippus to the elder and Mestor to the younger.*" [Dvojčatům, která se narodila jako druhá, dal jméno Ampheres a druhému Evaemon. Dvojčatům, která se narodila jako třetí dal jméno Mneseus staršímu a Autochthon mladšímu. Těm, která se narodila jako čtvrtá, dal staršímu jméno Elasippus a mladšímu Mestor.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 95: „*Of the second pair he called one Ampheres and the other Euaimon; the elder of the third pair was called Mneseus, the one who followed him was named Autochthon; the elder of the fourth pair was Elasippus, the younger was Mestor.*" [Z druhé dvojice nazval jednoho Amférem a druhého Euaimonem; starší z třetí dvojice se jmenoval Mneseus, ten, který šel za ním, dostal jméno Autochton; starší ze čtvrté dvojice byl Elasippos, mladší Mestor.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Von denen, die als zweites Paar geboren worden waren, nannte er den einen Ampheres, den anderen Euaimon; beim dritten Paar gab er dem, der als erster geboren worden war, den Namen Mneseus und dem nach ihm den Namen Autochthon; vom vierten Paar nannte er den früher Geborenen Elasippos, Mestor den späteren.*" [Z těch, kteří se narodili jako druhý pár, nazval jednoho Ampheres, druhého Euaimon; ze třetího páru dal jméno Mneseus tomu, který se narodil první, a Autochthon tomu, který přišel po něm; ze čtvrtého páru nazval toho, který se narodil dříve, Elasippos, Městorem pak toho, jenž se narodil později.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Von dem zweitgeborenen Paar nannte er den einen Ampheres, den anderen Euaimon; bei dem dritten Paar gab er dem früher Geborenen den Namen Mneseus, dem nach diesem Geborenen den Namen Autochthon; von dem vierten Paar nannte er den früheren Elasippos, Mestor den späteren.*" [Z druhého páru narozených dal jednomu jméno Ampheres, druhému Euaimon; ze třetího páru dal dříve narozenému jméno Mneseus a později narozenému Autochthon; ze čtvrtého páru dal dříve narozenému jméno Elasippos, později narozenému Mestor.].

{27} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 107: „*Při narození pátých bylo dříve narozenému dáno jméno Azaés, později narozenému Diaprepés.*" Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And of the fifth pair, Azaes was the name given to the elder, and Diaprepes to the second.*" [Z pátého páru se staršímu z nich říkalo Azaes a druhému Diaprepes.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*And of the fifth pair he gave to the elder the name of Azaes, and to the younger that of Diaprepes.*" [Z pátého páru dal staršímu jméno Azaes a mladšímu Diaprepes.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*In the case of the fifth pair, he called the first-born Azaes and the second-born Diaprepes.*" [V případě pátého páru nazval prvorozeného Azaesem a druhorozeného Diaprepem.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 78: „*In the case of the fifth set, the first-born received the name Azäes and the second-born Diaprepes.*" [V případě páté dvojice dostal prvorozený jméno Azäes a druhorozený Diaprepes.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 96: „*And the name bestowed on the elder of the fifth pair was Azaes, and Diaprepes on the younger.*" [Staršímu z pátého páru bylo dáno jméno Azaes a mladšímu Diaprepes.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Und beim fünften Paar wurde dem zuerst Geborenen der Name Azaës gegeben, dem späteren der Name Diaprepes.*" [U pátého páru dostal prvorozený jméno Azaës a mladší Diaprepes.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch.*

Band 7. Timaios. Kritias. Philebos, 2016: „*Bei dem fünften Paar wurde dem vorher Geborenen Azaes als Name gegeben, dem Späteren Diaprepes.*“ [V pátém páru dostal jméno Azaes ten, který se narodil dříve, a Diaprepes ten, který se narodil později.].

{28} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 107: „*Tito pak všichni i sami i jejich potomci po mnoho pokolení tam seděli, vládnouce nad mnoha jinými ostrovy v tom moři a majíce mimo to vládu, jak bylo již dříve řečeno, nad obyvateli kolem moře Středozemního až po Egypt a Tyrrhénii.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*So all these, themselves and their descendants, dwelt for many generations bearing rule over many other islands throughout the sea, and holding sway besides, as was previously stated, over the Mediterranean peoples as far as Egypt and Tuscany.*“ [Ti všichni, oni sami i jejich potomci, pak po mnoho generací vládli mnoha dalším ostrovům v moři a kromě toho, jak již bylo řečeno, ovládali středomořské národy až po Egypt a Toskánsko.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*All these and their descendants for many generations were the inhabitants and rulers of divers islands in the open sea; and also, as has been already said, they held sway in our direction over the country within the Pillars as far as Egypt and Tyrrhenia.*“ [Všichni tito lidé a jejich potomci byli po mnoho generací obyvateli a vládci různých ostrovů na širém moři a také, jak již bylo řečeno, vládli naším směrem v zemi uvnitř Sloupů až do Egypta a Tyrhénie.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*So all his sons and their descendants lived there for many generations, and in addition to ruling over numerous other islands in the ocean, they also, as I said before, governed all the land this side of the Pillars of Heracles up to Egypt and Etruria.*“ [Všichni jeho synové a jejich potomci tam žili po mnoho generací a kromě toho, že vládli mnoha dalším ostrovům v oceánu, vládli, jak jsem již řekl, také celé zemi na této straně Heraklových sloupů až po Egypt a Etrurii.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 78: „*All these and their descendants occupied these regions for many generations; they were not only rulers of many other islands in the ocean, but also, as mentioned before, extended their rule over the people within the Pillars of Heracles in our direction as far as Egypt and Tyrrhenia.*“ [Ti všichni a jejich potomci obývali tyto kraje po mnoho generací; byli nejen vládci mnoha dalších ostrovů v oceánu, ale také, jak již bylo zmíněno, rozšířili svou vládu nad lidmi uvnitř Heraklových sloupů až do Egypta a Etrurie.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 96: „*So, all these and many generations of their descendants lived and governed many other islands throughout the Ocean and, as was previously said, they also ruled the people inside of the Strait of Gibraltar as far as Egypt and Tyrrhenia.*“ [Všichni tito a mnoho generací jejich potomků žilo a vládlo mnoha dalším ostrovům v celém Oceánu, a jak již bylo řečeno, vládli také lidem uvnitř Gibraltarské úžiny až do Egypta a Tyrhénie.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Alle diese nun, sowohl sie selbst als auch ihre Nachkommen wohnten (dort) viele Generationen lang und regierten nicht nur über viele weitere Inseln im Meer, sondern sie hatten dazu noch – wie auch schon früher gesagt wurde – die Oberherrschaft bis hin nach Ägypten und Etrurien über die, die innerhalb (der Säulen des Herakles) in unserer Richtung wohnen.*“ [Ti všichni, jak oni sami, tak jejich potomci, tam žili (po mnoho generací) a nejenže vládli nad mnoha dalšími ostrovy v moři, ale kromě toho – jak již bylo řečeno – měli svrchovanost až do Egypta a Etrurie nad těmi, kdo sídlí uvnitř (Heraklových sloupů) směrem k nám.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Diese alle nun selbst sowie deren Nachkommen wohnten hier über viele Geschlechter und beherrschten viele andere im Atlantischen Meer gelegene Inseln und übten zudem noch, wie schon früher gesagt wurde, ihre Herrschaft über die innerhalb der Säulen des Herakles hier Wohnenden bis nach Ägypten und Tyrrhenien hin aus.*“ [Ti všichni zde nyní sami i jejich potomci žili po mnoho generací a vládli mnoha dalším ostrovům ležícím v Atlantickém moři a také, jak již bylo řečeno, vykonávali svou vládu nad těmi, kteří zde žili v rámci Heraklových sloupů až do Egypta a Tyrhénie.].

{29} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 107: „*Atlas měl četné a vynikající potomstvo; nejstarší král odevzdával vždy vládu nejstaršímu ze svých synů, a tak zachovávali posloupnost po mnoho věků; jejich bohatství bylo tak veliké, jaké se nikdy dříve nevyskytlo v žádných rodech královských, ani později se tak snadno nikdy nevyskytne, a měli pohotově všechno, čeho bývá potřebí v městě i v ostatní zemi.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus. tufts.edu): „*Now a large family of distinguished sons sprang from Atlas; but it was the eldest, who, as king, always passed on the scepter to the eldest of his sons, and thus they preserved the sovereignty for many generations; and the wealth they possessed was so immense that the like had never been seen before in any royal house nor will ever easily be seen again; and they were provided with everything of which provision was needed either in the city or throughout the rest of the country.*“ [Z Atlanta vzešla početná rodina význačných synů, ale byl to ten nejstarší, který jako král vždy předával žezlo nejstaršímu ze svých synů, a tak si udrželi panovnickou vládu po mnoho generací; jejich bohatství bylo tak obrovské, že se nikdy předtím v žádném královském rodě nevyskytlo a ani se už nikdy snadno nevyskytne; byli vybaveni vším, čeho bylo zapotřebí buď ve městě, nebo v celé zemi.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*Now Atlas had a numerous and honourable family, and they retained the kingdom, the eldest son handing it on to his eldest for many generations; and they had such an amount of wealth as was never before possessed by kings and potentates, and is not likely ever to be again, and they were furnished with everything which they needed, both in the city and country.*“ [Atlas měl početný a úctyhodný rod, který si udržel království a jehož nejstarší syn ho předával svému nejstaršímu po mnoho generací; měli takové bohatství, jaké králové a mocnáři nikdy předtím neměli a pravděpodobně už nikdy mít nebudou, a byli vybaveni vším, co potřebovali, jak ve městě, tak na venkově.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 113: „*Atlas' family flourished in numbers and prestige. In each generation the eldest was king and passed the kingship on to the eldest of his off spring. In this way the dynasty survived for many generations and they grew enormously rich, with more wealth than anyone from any earlier royal line and more than anyone later would easily gain either; and they were supplied with everything they needed for the city and the rest of their territory too.*“ [Atlantova rodina byla početná a prestižní. V každé generaci byl nejstarší z nich králem a předával královskou hodnost nejstaršímu. Takto dynastie přežila mnoho generací a nesmírně zbohatla, měla větší bohatství než kdokoli z dřívějšího královského rodu a větší, než by kdokoli později také snadno získal; a byla zásobována vším, co potřebovala pro město a také pro zbytek svého území.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 78: „*The race of Atlas became great and respected in general, and the oldest king handed down the kingdom to his oldest son for many generations and thus maintained it. They acquired wealth on a scale that no previous king in any royal line has ever done and that nobody in the future could ever easily do. They were provided with everything they needed in the city and the rest of the country.*“ [Atlantův rod se stal velkým a všeobecně uznávaným a nejstarší král předával království svému nejstaršímu synovi po mnoho generací, a tak ho udržel. Získali bohatství v takovém měřítku, jakého se žádnému předchozímu králi v žádné královské linii nikdy nepodařilo dosáhnout a jakého se nikomu v budoucnu jen tak nepodaří dosáhnout. Měli zajištěno vše, co potřebovali ve městě i ve zbytku země.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 96: „*Atlas created a long line of honourable descendants. Across many generations the eldest son always handed power over to his eldest sons, and in that way they preserved the kingdom. They also possessed the kind of massive wealth that had never before been seen in any royal dynasty, and which will never easily occur in the future, and they were*

provided with everything they could possibly need, be this in the city or in the rest of the countryside.“ [Atlas vytvořil dlouhou řadu čestných potomků. Po mnoho generací předával nejstarší syn vždy moc svým nejstarším synům, a ti tak udržovali království. Disponovali také obrovským bohatstvím, jaké se dosud u žádné královské dynastie nevyskytlo a jaké se v budoucnu jen tak nevyskytne, a byli vybaveni vším, co mohli potřebovat, ať už to bylo ve městě, nebo na ostatním venkově.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Von Atlas nun stammte ein zahlreiches und auch in seinen übrigen Gliedern hochgeehrtes Geschlecht ab; als König aber gab der älteste stets dem ältesten unter seinen Nachkommen das Königtum weiter, und so bewahrten sie es über viele Generationen hinweg. Dabei besaßen sie Reichtum in so gewaltiger Menge, wie es ihn weder zuvor in irgendwelchen erblichen Herrschaften von Königen gegeben hat noch jemals später leicht geben kann, und sie hatten alles bereit und zur Verfügung, was in der Stadt und im übrigen Gebiet bereit zu halten und zur Verfügung zu stellen nötig war.*“ [Z Atlase pocházel početný, a i v ostatních členech velmi vážený rod, nejstarší král vždy předával královskou hodnost nejstaršímu ze svých potomků, a tak si ji zachovali po mnoho generací. Přitom vlastnili bohatství v tak obrovském množství, jaké nikdy předtím za žádné dědičné vlády králů neexistovalo a ani později nemůže snadno existovat, a měli připraveno a k dispozici vše, co bylo třeba udržovat připravené a k dispozici ve městě i na ostatním území.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Von Atlas nun entstammt ein zahlreiches und angesehenes Geschlecht, und indem der Älteste als König jeweils dem Ältesten seiner Nachkommen die Königswürde übergab, erhielten sie sich diese über viele Geschlechter; dabei besaßen sie einen Reichtum von so gewaltigem Ausmaß, wie er weder je vorher in irgendwelchen Königshäusern sich fand, noch jemals später sich leicht finden kann. Und es war bei ihnen für alles gesorgt, wofür in der Stadt und auf dem übrigen Land zu sorgen not tat.*“ [Z Atlase pocházel početný a vážený rod, který si díky tomu, že nejstarší z nich jako král předával královskou vládu nejstaršímu ze svých potomků, zachoval tuto vládu po mnoho generací; zároveň vlastnil bohatství tak obrovského rozsahu, že se nikdy předtím v žádném královském rodě nevyskytovalo a ani později ho nelze snadno najít. A starali se o vše, o co bylo třeba se postarat ve městě i ve zbytku země.].

{30} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 107: „*Mnoho důchodů jim přicházelo zvenku z jejich panství, nejvíce však životních potřeb poskytoval ostrov sám: především pevné i tavitelné hmoty, jichž se dobývá dolováním, mezi jinými zvláštní druh mosazi, kov známý nyní jen podle jména – tenkráte však to bylo více než pouhé jméno a vykopávali jej ze země na mnoha místech ostrova po zlatě nejvzácnější u tehdejších lidí.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus. tufts.edu): „*For because of their headship they had a large supply of imports from abroad, and the island itself furnished most of the requirements of daily life, – metals, to begin with, both the hard kind and the fusible kind, which are extracted by mining, and also that kind which is now known only by name but was more than a name then, there being mines of it in many places of the island, – I mean “orichalcum,” which was the most precious of the metals then known, except gold.*“ [Protože díky svému postavení měli velké zásoby zboží dováženého z ciziny a ostrov sám jim poskytoval většinu potřeb pro každodenní život – především kovy, a to jak tvrdé, tak tavitelné, které se získávají těžbou, a také ten druh, který je dnes známý jen podle jména, ale tehdy byl víc než jen jménem, protože na mnoha místech ostrova byly jeho doly – mám na mysli orichalcum, což byl kromě zlata nejvzácnější z tehdy známých kovů.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*For because of the greatness of their empire many things were brought to them from foreign countries, and the island itself provided most of what was required by them for the uses of life. In the first place, they dug out of the earth whatever was to be found there, solid as well as fusile, and that which is now only a name and was then something more than a name, orichalcum, was dug out of the earth in many parts of the island, being more precious in those days than anything except gold.*“ [Vzhledem k velikosti jejich říše se k nim mnoho věcí dováželo z cizích zemí a ostrov sám poskytoval většinu toho, co potřebovali k životu. Především vykopávali ze země vše, co se tam dalo najít, pevné i tavitelné, a to, co je dnes jen název a tehdy bylo něco víc než název, orichalcum, se vykopávalo ze země na mnoha místech ostrova a bylo v těch dobách vzácnější než cokoli jiného kromě zlata.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*Their empire brought them many goods from abroad, but the island by itself provided them with most of the necessities of life. In the first place, they had everything, solid or fusible, that could be mined from the ground, and in fact in many parts of the island there was dug up from the ground something which is now no more than a name, although in those days it was an actual fact and was second in value only to gold – orichalc.*“ [Jejich říše jim umožňovala mít mnoho zboží z ciziny, ale i ostrov jim sám poskytoval většinu životních potřeb. Především měli všechno, pevné i tavitelné, co se dalo vytěžit ze země, a skutečně se na mnoha místech ostrova ze země vykopalo něco, co je dnes pouze názvem, ačkoli v těch dobách to byla skutečná věc a mělo to druhou hodnotu po zlatě – orichalk.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 78: „*Because of their empire, many things were brought to them from outside, but the island itself provided most of what was needed for their livelihood. First of all, there was whatever could be dug up by mining, solid and fusible materials, including something that is now only a name – but at that time orichalch was more than a name and was a type of metal mined in many places on the island and more valuable than everything then except gold.*“ [Díky své říši sice mnoho věcí dováželi zvenčí, ale většinu věcí potřebných k obživě si obstarávali sami na ostrově. Především to bylo všechno, co se dalo získat těžbou, pevné i tavitelné materiály, včetně něčeho, co je dnes jen název – ale v té době byl orichalk víc než název a byl to druh kovu, který se těžil na mnoha místech ostrova a byl cennější než všechno ostatní kromě zlata.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 96: „*Because of their empire many things were imported from outside, although the island itself provided most of what they needed for day-to-day life: in the first place they extracted whatever metals were in the earth, both solid as well as fusible, including one that is now only a name. Then, though, it was much more than a name: it was ‘oreikhalkon’ or ‘mountain bronze’. It was dug out of the earth in many areas of the island, and in those days it was the most precious metal apart from gold.*“ [Kvůli své říši mnoho věcí dováželi zvenčí, i když většinu toho, co potřebovali ke každodennímu životu, si zajišťovali sami na ostrově: především těžili všechny kovy, které se v zemi nacházely, a to jak pevné, tak tavitelné, včetně jednoho, který je dnes už jen názvem. Tehdy to však bylo mnohem víc než jen název: byl to oreikhalkon neboli horský bronz. Vykopával se ze země v mnoha oblastech ostrova a v té době byl vedle zlata nejcennějším kovem.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Viele Dinge nämlich flossen ihnen von außen aufgrund ihrer Herrschaft zu, das meiste aber stellte die Insel selbst für die Einrichtungen und Bedingungen des Lebens bereit: erstens alles, was durch Bergbau ergraben wird, alle festen Materialien und alle schmelzbaren, auch dasjenige Metall, das jetzt nur noch dem Namen nach bekannt ist; damals aber war die Metallart Oreichalkos, die an vielen Orten der Insel aus der Erde gefördert wurde, mehr als ein Name und unter den damaligen Menschen abgesehen von Gold das wertvollste.*“ [Mnoho věcí k nim totiž proudilo zvenčí na základě jejich vlády, ale většinu jim poskytoval sám ostrov pro zázemí a podmínky života: především vše, co se vytěžilo těžbou, všechny pevné materiály i všechny tavitelné, dokonce i ten kov, který je dnes známý jen podle jména; ale v té době byl druh kovu oreichalkos (který se získával ze země na mnoha místech ostrova) víc než jméno a vedle zlata byl mezi tehdejšími lidmi nejcennější.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Denn vieles floß ihnen auf Grund ihrer Herrschaft von außen*

her zu; das meiste aber liefert die Insel selbst für den e Lebenszuschnitt, zunächst all das, was mit Hilfe des Bergbaues an Festem und Schmelzbarem gefördert wird, sowie die jetzt nur dem Namen nach bekannte Art - damals dagegen war die an vielen Stellen der Insel aus der Erde gegrabene Gattung des Bergerzes mehr als ein Name, neben dem Gold am höchsten geschätzt bei den damaligen Menschen“ [Mnoho k nim totiž proudilo zvenčí kvůli jejich vládě, ale většinu z nich dodává ostrov sám pro e životní potřeby, především vše, co se těží v pevném a tavitelném materiálu pomocí dolů, stejně jako druhy dnes známé jen podle jména - v té době byl naopak druh horské rudy vykopané ze země na mnoha místech ostrova více než jméno, vedle zlata tehdejšími lidmi nejvíce ceněný.].

{31} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 108: „*I přinášel v hojnosti všechno, čeho poskytuje les k stavitelským pracím, a také zvířectva choval sdostatek krotkého i divokého. Zvláště také bylo na něm velmi mnoho slonů; rostlo tam totiž hojně potravy jak pro všechna ostatní zvířata, která žijí v bažinách, močálech a řekách, nebo zase na horách nebo na rovinách, tak také pro toto zvíře, které jest největší a potřebuje nejvíce potravy.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*It brought forth also in abundance all the timbers that a forest provides for the labors of carpenters; and of animals it produced a sufficiency, both of tame and wild. Moreover, it contained a very large stock of elephants; for there was an ample food-supply not only for all the other animals which haunt the marshes and lakes and rivers, or the mountains or the plains, but likewise also for this animal, which of its nature is the largest and most voracious.*“ [Vydával také hojnost veškerého dřeva, které les poskytuje pro práci tesařů, a zvířat, krotkých i divokých, produkoval dostatek. Kromě toho se v něm nacházelo velmi mnoho slonů, neboť zde byla dostatečná zásoba potravy nejen pro všechna ostatní zvířata, která se prohánějí po bažinách, jezerech a řekách, horách nebo rovinách, ale také pro toto zvíře, které je ze všech zvířat největší a nejžravější.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*There was an abundance of wood for carpenter's work, and sufficient maintenance for tame and wild animals. Moreover, there were a great number of elephants in the island; for as there was provision for all other sorts of animals, both for those which live in lakes and marshes and rivers, and also for those which live in mountains and on plains, so there was for the animal which is the largest and most voracious of all.*“ [Byl zde dostatek dřeva na tesařské práce a dostatečná obživa pro krotká i divoká zvířata. Kromě toho bylo na ostrově velké množství slonů, neboť jako bylo zaopatření pro všechny ostatní druhy zvířat, jak pro ta, která žijí v jezerech, bažinách a řekách, tak i pro ta, která žijí v horách a na pláních, tak bylo i pro zvíře, které je ze všech největší a nejžravější.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*Second, woodland produced plenty of every kind of timber that builders might need for their labours, and bore enough food for both wild and domesticated animals. In fact, there were even large numbers of elephants there, because there was ample grazing for all creatures – not just for those whose habitats were marshes and lakes and rivers, or again for those that lived in mountains or on the plains, but equally for this creature too, the largest and most voracious in the world.*“ [Za druhé, lesy poskytovaly dostatek dřeva, které stavitelé potřebovali ke své práci, a poskytovaly dostatek potravy pro divoká i domácí zvířata. Ve skutečnosti zde žilo dokonce velké množství slonů, protože zde byl dostatek pastvy pro všechny tvory – nejen pro ty, jejichž domovem byly bažiny, jezera a řeky, nebo opět pro ty, kteří žili v horách nebo na pláních, ale stejně tak i pro tohoto tvora, největšího a nejžravějšího na světě.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 78: „*Also, whatever woods can provide for the work of craftsmen, the island produced in abundance; as regards animals, it produced enough to feed both tame and wild animals, and in particular the species of elephants was numerous there. There was ample pasture for all the other animals which feed by marshes, lakes and rivers, or again on mountains or the plains, and similarly for this animal (the elephant), which is by nature the biggest and most voracious.*“ [Také všechno, co může dřevo poskytnout pro práci řemeslníků, ostrov produkoval v hojné míře; pokud jde o zvířata, produkoval dostatek pro krmení krotkých i divokých zvířat, a zejména druhů slonů zde bylo mnoho. Pro všechna ostatní zvířata, která se živí v močálech, jezerech a řekách, nebo zase na horách nebo na pláních, byla dostatečná pastva a podobně i pro toto zvíře (slon), které je od přírody největší a nejžravější.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 96: „*There was a plentiful supply of timber from the woodlands for carpenters to work with, and ample resources to support both domesticated and wild animals. Moreover, there was a great profusion of elephants on the island. For there was ample pasturage, not just for all the other animals which live in the lakes and marshes and rivers, or in the mountains or on the plains, but also for this beast – the biggest and most voracious of them all.*“ [Tesaři měli k dispozici bohaté zásoby dřeva z lesů, se kterými mohli pracovat, a dostatek zdrojů na podporu domácích i divokých zvířat. Kromě toho bylo na ostrově velké množství slonů. Neboť tu byla hojná pastva nejen pro všechna ostatní zvířata, která žijí v jezerech, bažinách a řekách, v horách nebo na pláních, ale také pro toto zvíře – největší a nejžravější ze všech.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Auch brachte die Insel alles, was Wald für die Arbeiten von Zimmerleuten zur Verfügung stellt, in reichem Maße hervor, und sie ernährte auch, was Lebewesen betraf, in genügender Fülle zahme und wilde. So war denn auch die Tierart der Elefanten auf der Insel ungemein zahlreich vertreten; denn Nahrung spendendes Land war nicht nur für alle übrigen Tiere, soviele in Sümpfen und Seen und Flüssen und soviele wiederum im Gebirge und soviele im Flachland leben, insgesamt reichlich vorhanden, sondern ebenso auch für dieses Tier, das von Natur aus das größte und gefräßigste ist.*“ [Ostrov také hojně produkoval vše, co les poskytuje pro práci tesařů, a také v dostatečném množství živil živé tvory, krotké i divoké. Tak byl na ostrově v obrovském množství zastoupen i druh slona, neboť půda, která dávala potravu, byla bohatá nejen pro všechna ostatní zvířata, která žila v bažinách, jezerech a řekách, stejně tolik jich bylo v horách a stejně tolik v nížinách, ale i pro toto zvíře, které je od přírody největší a nejžravější.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Und indem sie all das, was der Wald für die Arbeiten der Zimmerleute liefert, in reicher Fülle hervorbrachte und auch im Tierreich genügend zahme und wilde Tiere ernährte. Und so gab es denn auf ihr auch das Geschlecht der Elefanten sehr zahlreich. Futter nämlich gab es für alle übrigen Tiere, die in Sümpfen, Teichen und Flüssen und in Bergen und Ebenen ihre Nahrung suchen, insgesamt reichlich und genauso auch für dieses I von Natur größte und gefräßigste Tier.*“ [A v něm se v hojné míře vyrábělo vše, co les dodává pro práci tesařů, a také se v něm krmilo dost krotkých i divokých zvířat z živočišné říše. A tak na něm byla velmi početná i sloní rodina. Bylo tam dost potravy pro všechna ostatní zvířata, která se živí v bažinách, rybnících a řekách, v horách a na pláních, a také pro toto zvíře, které je od přírody největší a nejžravější.].

{32} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 108: „*Mimo to plodil a dobře živil všeliké vonné kořeny, byliny, dřeva i kapalné šťávy, květy a plody, co jen jich země nyní chová; k tomu pak jedlé plody, a to jednak plodiny suché, které nám jsou za potravu a ty, kterých užíváme za příkrm nazýváme pak všechny jejich druhy obilím a zeleninou –*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And in addition to all this, it produced and brought to perfection all those sweet-scented stuffs which the earth produces now, whether made of roots or herbs or trees, or of liquid gums derived from flowers or fruits. The cultivated fruit1 also, and the dry,2 which serves us for nutriment, and all the other kinds that we use for our meals—the various species of which are comprehended under the name vegetables –*“ [Kromě toho vyrobila a dovedla k dokonalosti všechny vonné látky, které dnes země produkuje, ať už z kořenů, bylin či stromů, nebo z tekutých gum z květů či

ovoce. Také pěstované ovoce1 a suché,2 které nám slouží k výživě, a všechny ostatní druhy, které používáme k jídlu – jejichž různé druhy jsou zahrnuty pod názvem „zelenina“.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*Also whatever fragrant things there now are in the earth, whether roots, or herbage, or woods, or essences which distil from fruit and flower, grew and thrived in that land; also the fruit which admits of cultivation, both the dry sort, which is given us for nourishment and any other which we use for food-we call them all by the common name pulse.*“ [Také všechny vonné věci, které vyrůstají ze země, ať už kořeny, byliny, lesy nebo esence, které se destilují z ovoce a květů, rostly a prospívaly v té zemi; také plody, které se dají pěstovat, jak suché, které se nám dávají k jídlu, tak všechny ostatní, které používáme k jídlu – všechny je nazýváme společným jménem luštěniny.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*Third, everything aromatic the earth produces today in the way of roots or shoots or shrubs or gums exuded by flowers or fruits was produced and supported by the island then. Fourth, as for cultivated crops – both the dry sort (that is, our staple and all the others we use as foodstuffs, which we collectively call ‘pulses’)*“ [Za třetí, vše aromatické, co dnes země produkuje v podobě kořenů, výhonků, keřů nebo pryskyřic, které poskytují plody, bylo tehdy vyprodukováno ostrovem. Začtvrté, pokud jde o pěstované plodiny – jak suché druhy (tedy naše základní, tak i všechny ostatní, které používáme jako potraviny, a které souhrnně nazýváme luštěniny).] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 79: „*In addition, whatever fragrant plants the earth bears today – roots, shoots, wood of trees, or gums exuded by flowers or fruit – the island produced them and maintained them well. It also bore cultivated crops, both the dry type which we use as our basic source of nutrition, and the things we use in addition as foodstuff – we call them, as a whole, pulses.*“ [Kromě toho všechny vonné rostliny, které dnes země plodí – kořeny, výhonky, dřevo stromů nebo pryskyřice vylučované květy či plody – ostrov je produkoval a dobře spravoval. Plodil také kulturní plodiny, a to jak suché, které používáme jako zdroj výživy, tak ty, které používáme navíc jako potraviny – říkáme jim souhrnně luštěniny.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 96: „*In addition to this, the earth freely produced all the aromatic essences that it does today, and brought them to perfection: roots, herbs, bushes, fruit extracts and floral essences. There was cultivated produce, cereals which we use for basic nutrition, pulses (that’s the generic name that we give them) which we use to feed ourselves as well.*“ [Kromě toho země volně produkovala všechny vonné esence, které produkuje dnes, a dovedla je k dokonalosti: kořeny, byliny, keře, ovocné výtažky a květinové esence. Byly zde pěstovány plodiny, obiloviny, které používáme k základní výživě, luštěniny (to je obecný název, který jim dáváme), které používáme i k vlastní výživě.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*All das außerdem, was an Wohlriechendem die Erde heutzutage irgendwo entstehen läßt, sei es aus Wurzeln oder grünen Trieben oder Hölzern oder hervorquellenden Säften, sei es von Blüten oder Früchten, (all) dies brachte die Insel hervor und ließ es wohl gedeihen; ferner die landwirtschaftlich kultivierte Frucht, zum einen die trockene, die uns zur Nahrung dient – dabei auch all das, was wir außerdem zu unserer Ernährung verwenden; wir nennen davon die Teilarten insgesamt Hülsenfrüchte.*“ [Navíc vše, co dnes země někde produkuje, ať už z kořenů nebo zelených výhonků nebo dřeva nebo z mízy, která vyvěrá, ať už z květů nebo plodů, (to vše) přivedlo ostrov na svět a způsobilo jeho rozkvět; dále zemědělsky pěstované plody, jednak suché plody, které nám slouží k jídlu – zároveň také vše, co také používáme ke své výživě. Tyto poddruhy nazýváme luštěninami.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Was ferner die Erde an Wohlgerüchen jetzt irgendwo nährt von Wurzeln oder von Kräutern oder Hölzern oder von hervorquellenden Säften teils von Blumen oder Früchten, das trug sie und ernährte es gut. Ferner die veredelte Frucht, und zwar die trockene, die zu unserer Ernährung dient und all die, die wir zum Vergnügen des Essens zusätzlich verwenden - ihre Arten nennen wir alle zusammen Hülsenfrüchte.*“ [Navíc to, co země nyní někde plodí v podobě kořenů, bylin, dřevin, vytékajících šťáv, květů nebo plodů, to dobře nesla a vyživovala. Dále zušlechtěné plody, totiž suché plody, které nám slouží k výživě, a všechny ty, které navíc užíváme pro potěšení z jídla – jejich druhy nazýváme všechny dohromady luštěniny.].

{33} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 108: „*I tu plodinu, která jest dřevnatá a poskytuje nápojů i pokrmů i tuků k mazání, dále pak těžko uchovatelné plody ovocných stromů, jež rostou pro naši lahůdku a pochoutku, i všechno, cokoli po obědě předkládáme přesycenému jako vítaný prostředek proti přeplnění žaludku: všechny tyto krásné a podivuhodné plodiny nesl v nesčíslném množství ten posvátný ostrov, na nějž tenkráte ještě slunce svítilo.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And all the produce of trees which affords liquid and solid food and unguents, and the fruit of the orchard-trees, so hard to store, which is grown for the sake of amusement and pleasure, and all the after-dinner fruits that we serve up as welcome remedies for the sufferer from repletion, – all these that hallowed island, as it lay then beneath the sun, produced in marvellous beauty and endless abundance.*“ [A všechny plody stromů, které poskytují tekutou i pevnou stravu a masti, a plody ovocných stromů, které se tak těžko skladují a pěstují pro radost a potěšení, a všechny plody po večeři, které podáváme jako vítaný lék pro strádající z přejedení, to vše tento posvátný ostrov, jak ležel tehdy pod sluncem, produkoval v obdivuhodné kráse a nekonečném množství.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*And the fruits having a hard rind, affording drinks and meats and ointments, and good store of chestnuts and the like, which furnish pleasure and amusement, and are fruits which spoil with keeping, and the pleasant kinds of dessert, with which we console ourselves after dinner, when we are tired of eating-all these that sacred island which then beheld the light of the sun, brought forth fair and wondrous and in infinite abundance.*“ [A ovoce s tvrdou kůrou, které poskytuje nápoje, maso a masti, a dobré zásoby kaštanů a podobných plodů, které poskytují potěšení a zábavu a jsou to plody, které se uchováváním kazí, a příjemné druhy moučníků, kterými se utěšujeme po večeři, když jsme unaveni jídlem – to vše ten posvátný ostrov, který tehdy spatřil světlo slunce, přinesl krásné a podivuhodné a v nekonečném množství.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*And the arboreal sort (not only the sources of our drink and food and oil, but also the produce of fruit-bearing trees which, though hard to store, exists for the sake of our amusement and our pleasure, and also all those things we offer a man who is full up as an enjoyable dessert to relieve his satiety) – all these things were in those days produced in vast quantities and of a remarkably high quality by that sacred, sun-drenched island.*“ [A dřeviny (nejen zdroje našeho pití, jídla a oleje, ale také plody ovocných stromů, které se sice těžko skladují, ale existují pro naši zábavu a potěšení, a také všechny ty věci, které sytému člověku slouží jako příjemný zákusek na zmírnění pocitu sytosti) – to všechno se v těch dobách na tom posvátném, sluncem zalitém ostrově produkovalo v obrovském množství a v pozoruhodně vysoké kvalitě.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 79: „*Further, it bore the fruit of trees which provides drinks, foods and oils, and the fruit from treetops, which is hard to store and which is used for amusement and pleasure, and what we offer as welcome dessert to someone who is suffering to soothe his fullness. All these things were produced by the sacred island then, when it was still under the sun, and they were beautiful, amazing and limitless in number.*“ [Dále nesl plody stromů, které poskytují nápoje, potraviny a oleje, a plody z korun stromů, které se těžko skladují a které se používají pro zábavu a potěšení, a to, co nabízíme jako vítaný dezert někomu, kdo trpí, abychom utišili jeho plnost. Všechny tyto věci produkoval posvátný ostrov tehdy, když byl ještě pod sluncem, a byly krásné, úžasné a jejich počet byl neomezený.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 97: „*And there were the fruits of*

orchard trees, hard to store but which provide liquid and solid food and oils which give us amusement and pleasure, and which we serve as a delightful dessert to stimulate people's appetites and counteract fullness – the sacred island produced all these, beautiful and amazing and boundless in their quantity, when it still lay beneath the sun." [A byly tu plody ovocných stromů, které se těžko skladují, ale poskytují tekutou i pevnou potravu a oleje, které nás obveselují a těší a které podáváme jako lahodný dezert, aby povzbudily chuť k jídlu a působily proti plnosti – to vše, krásné a úžasné a bezmezné množství, produkoval posvátný ostrov, když stále spočíval pod sluncem.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Zum anderen alle Früchte, die von Bäumen stammen und Trinkbares, Eßbares und Mittel zum Salben liefern: die schwer aufzubewahrende Frucht von Obstbäumen, die zu Spiel und Spaß entstanden ist, sowie auch alles, was wir als willkommene Nachspeise – da es Abhilfe bei Übersättigung bringt – jemandem vorsetzen, der eigentlich schon genug hat – all dies brachte die damals noch unter der Sonne liegende heilige Insel in bewundernswürdiger Schönheit und unermeßlicher Fülle hervor.*" [Kromě jiného zde byly všechny plody, které pocházejí ze stromů a poskytují pitné, jedlé a mastné látky: plody ovocných stromů, které se obtížně skladují, které byly stvořeny pro hru a zábavu, stejně jako všechno, co předkládáme někomu, kdo má skutečně dost, jako vítaný dezert – protože poskytuje úlevu od přesycení – to všechno vyprodukoval posvátný ostrov, který byl tehdy ještě pod sluncem, v obdivuhodné kráse a nezměrné hojnosti.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Und die, welche baum artig ist und Getränke, Speisen und Salböle trägt, und dann diejenige, welche zu Scherz und Freude da ist, die schlecht zu lagernde Frucht der Obstbäume, und all das, was wir als Linderungsmittel bei Oberfüllung an beliebten Nachspeisen dem Ermatteten vorsetzen - dies alles brachte die damals noch unter der Sonne weilende gottbegnadete Insel schön, wunderbar und in unendlicher Menge hervor.*" [A to, co je stromovité a plodí nápoje, jídlo a masti, a pak to, co je tam pro legraci a pro radost, ovoce ovocných stromů, které se těžko skladuje, a všechno to, co dáváme před unavené jako ulehčení v podobě oblíbených zákusků, když jsou přejedení – to všechno krásně, úžasně a v nekonečném množství vyprodukoval Bohem požehnaný ostrov, který byl tehdy ještě pod sluncem.].

{34} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 108: „*Toto tedy všechno dostávajíce od země zařizovali jak svatyně, tak královské příbytky i přístavy a loděnice i veškerou ostatní zemi, a upravovali to v tomto pořádku.*" Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And thus, receiving from the earth all these products, they furnished forth their temples and royal dwellings, their harbors and their docks, and all the rest of their country, ordering all in the fashion following.*" [A tak získali ze země všechny tyto produkty a zařídili své chrámy a královská obydlí, přístavy a doky a celý zbytek své země, přičemž vše uspořádali následujícím způsobem.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*With such blessings the earth freely furnished them; meanwhile they went on constructing their temples and palaces and harbours and docks. And they arranged the whole country in the following manner:*" [Země je takovým požehnáním obdařila a oni mezitím pokračovali ve stavbě svých chrámů, paláců, přístavů a doků. A celou zemi uspořádali následujícím způsobem:] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 114: „*Enriched by all these agricultural products, they set about building shrines, royal mansions, harbours, and shipyards, and organized the whole of their territory along the following lines.*" [Obohaceni všemi těmito zemědělskými produkty se pustili do budování svatyní, královských sídel, přístavů a loděnic a celé své území uspořádali podle následujících zásad.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 79: „*Taking all these things from the earth, they constructed temples, royal palaces, c harbours and dockyards, and organized the whole land with the arrangement I will now describe.*" [Vzali všechny tyto věci ze země, postavili chrámy, královské paláce, přístavy a loděnice a uspořádali celou zemi tak, jak to nyní popíši.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 97: „*The Atlanteans received all these products from the earth, and they went on constructing temples, royal residences, harbours and dockyards, and they organised the entire country in the following manner.*" [Atlanťané získávali všechny tyto produkty ze země a pokračovali ve stavbě chrámů, královských sídel, přístavů a loděnic a celou zemi uspořádali následujícím způsobem.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Dies also empfingen sie alles von der Erde und bauten die Heiligtümer, die königlichen Paläste, die Häfen, die Schiffshäuser und richteten auch das übrige Land ein; dabei waren sie auf folgende Weise gestaltend tätig:*" [A tak to všechno dostali ze země a postavili svatyně, královské paláce, přístavy, domy pro lodě a také vybavili zbytek země a utvářeli ji následujícím způsobem:] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Da sie nun all dies von ihrem Land erhielten, legten sie ihre Heiligtümer und ihre königlichen Häuser, ihre Häfen und Schiffswerften sowie das ganze übrige Land an, indem sie es in folgender Anordnung gestalteten.*" [Když to všechno dostali ze své země, rozvrhli své svatyně a královské domy, přístavy a loděnice a všechno ostatní v zemi a uspořádali to v následujícím pořadí.].

{35} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 108: „*Nejprve vystavěli mosty přes mořské pásy, které obkličovaly staré hlavní město, činíce tak cestu ven i ke královskému obydlí.*" Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*First of all they bridged over the circles of sea which surrounded the ancient metropolis, making thereby a road towards and from the royal palace.*" [Nejprve přemostili mořské kruhy, které obklopovaly starobylou metropoli, a vytvořili tak cestu ke královskému paláci a z něj.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*First of all they bridged over the zones of sea which surrounded the ancient metropolis, making a road to and from the royal palace.*" [Nejprve překlenuli mořské pásmo, které obklopovalo starověkou metropoli, a vybudovali cestu do královského paláce a zpět.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*The first thing they did was build bridges across the rings of water surrounding the ancient mother-city, to create a road to and from the palace.*" [Nejdříve postavili mosty přes vodní kruhy obklopující starobylé mateřské město, aby vytvořili cestu do paláce a zpět.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 79: „*First of all, they placed bridges over the rings of sea around their mother's ancient city, and made a road out of and into the palace.*" [Nejprve postavili mosty přes mořské kruhy kolem starobylého města své mateřské země a vybudovali cestu z paláce a do něj.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 97: „*The first thing they did was to bridge the rings of sea that surrounded the ancient mothercity, creating a road towards and away from the royal palace.*" [Nejdříve přemostili mořské kruhy, které obklopovaly starobylé mateřské město, a vytvořili tak cestu směrem ke královskému paláci a od něj.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Die Meeresringe, die die alte und ursprüngliche Stadt umgaben, versahen sie zunächst einmal mit Brücken und legten damit einen Weg nach außen und zum Königspalast an.*" [Nejprve postavili mosty kolem starého a původního města, čímž vytvořili cestu ven a do královského paláce.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Zuerst überbrückten sie die Meeresringe, welche die alte Mutter-Stadt umgaben, und schufen so einen Weg nach außen und umgekehrt von außen nach innen zum Königspalast.*" [Nejprve přemostili mořské kruhy, které obklopovaly staré mateřské město, a vytvořili tak cestu ven a naopak zvenčí dovnitř do královského paláce.].

{36} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 108: „*Toto královské obydlí zřídili hned na začátku v tom bydlišti boha i předků, a jak je potom jeden od druhého přijímal a výzdoby doplňoval novými výzdobami, převyšoval, co mohl pokaždé svého předchůdce, až vytvořili sídlo, vzbuzující úžas při pohledu na jeho velikost i krásu stavby.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And they had built the palace at the very beginning where the settlement was first made by their God and their ancestors; and as each king received it from his predecessor, he added to its adornment and did all he could to surpass the king before him, until finally they made of it an abode amazing to behold for the magnitude and beauty of its workmanship.*“ [Palác postavili hned na jeho počátku, tam, kde osídlení poprvé založil jejich Bůh a jejich předkové, a jak jej každý král přebíral od svého předchůdce, doplňoval jeho výzdobu a dělal vše pro to, aby překonal krále před ním, až z něj nakonec vytvořili sídlo, které udivuje velikostí a krásou svého zpracování.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*And at the very beginning they built the palace in the habitation of the god and of their ancestors, which they continued to ornament in successive generations, every king surpassing the one who went before him to the utmost of his power, until they made the building a marvel to behold for size and for beauty.*“ [A hned na začátku postavili palác v obydlí boha a svých předků, který v dalších generacích dále zdobili, přičemž každý král v rámci svých možností překonával toho, který šel před ním, až z této stavby učinili obdivuhodnou velikostí i krásou.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*The palace was the very first thing they had built in the place where Poseidon and their ancestors had lived, and it was passed down from generation to generation, with each new king embellishing what was already embellished and trying as best he could to outdo his predecessors, until they had created a building of astonishing size and beauty.*“ [Palác byl úplně první věcí, kterou postavili na místě, kde žil Poseidón a jejich předkové, a předávali si ho z generace na generaci, přičemž každý nový král zkrášloval to, co už bylo zkrášleno, a snažil se co nejlépe překonat své předchůdce, až vytvořili stavbu ohromující velikosti a krásy.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 79: „*They constructed the palace right away from the beginning in the place where the god and their ancestors had lived. Each king took over from another and, improving what was already improved, produced something superior to his predecessor as far as he could, until they made their residence an object of astonishment to look at in its size and the beauty of its construction.*“ [Palác postavili hned na začátku na místě, kde žil bůh a jejich předkové. Každý král přebíral od druhého a vylepšoval to, co už bylo vylepšeno, a vytvářel něco, co svého předchůdce převyšovalo, jak jen to šlo, až ze svého sídla udělali předmět úžasu, na který se dalo dívat co do velikosti a krásy jeho stavby.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 97: „*And straight away they built this palace in the district where their god Poseidon and their ancestors had lived, and as each king received it from his predecessor, he embellished the embellishments, [115d] always doing his utmost to outdo the king before him, until they completed a residence that was staggering to behold in terms of size and the beauty of its workmanship.*“ [A hned tento palác postavili v okrsku, kde žil jejich bůh Poseidón a jejich předkové, a jak jej každý král dostával od svého předchůdce, zdokonaloval výzdobu a vždy se snažil překonat krále před ním, až dokončili sídlo, které ohromovalo svou velikostí a krásou zpracování.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Den Königspalast aber hatten sie gleich zu Anfang an diesem Wohnsitz des Gottes und ihrer Vorfahren errichtet; einer übernahm ihn vom anderen, fügte der bereits vorhandenen Ausstattung noch weitere hinzu und versuchte auf diese Weise seinen jeweiligen Vorgänger nach besten Kräften zu übertreffen, bis sie die Residenz so ausgebaut hatten, daß sie aufgrund der Größe und Schönheit ihrer Bauwerke den Betrachter in überwältigtes Erstaunen versetzte.*“ [V tomto sídle boha a jejich předků však postavili královský palác hned na začátku; jeden jej převzal od druhého, přidal k již existujícímu vybavení další, a snažil se tak co nejlépe překonat svého předchůdce, až sídlo vybudovali tak, že pozorovatele ohromilo velikostí a krásou svých staveb.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Den Königspalast aber hatten sie sogleich zu Anfang an diesem Wohnsitze des Gottes und ihrer Ahnen erbaut, und indem der eine diesen vom andern übernahm und den bereits ausgeschmückten weiter ausschmückte, suchte er jeweils seinen Vorgänger nach Kräften zu übertreffen, bis sie ihre Wohnung zu einem durch Umfang und Schönheit ihrer Werke überwältigenden Anblick gemacht hatten.*“ [V tomto sídle boha a svých předků si však hned na začátku postavili královský palác a tím, že jej přebírali od druhého a dále zdobili již vyzdobený, se každý z nich snažil co nejlépe překonat svého předchůdce, až ze svého příbytku udělali místo ohromující rozsahem a krásou svých děl.].

{37} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 108: „*Prokopali totiž příkop od moře až k vnějšímu kruhu, tři sta stop široký, sto stop hluboký a padesát stadií dlouhý, a zřídili takto průplav z moře do něho jako do přístavu, učinivše ústí tak široké, aby do něho mohly vplouti i největší lodi.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*For, beginning at the sea, they bored a channel right through to the outermost circle, which was three plethra in breadth, one hundred feet in depth, and fifty stades1 in length; and thus they made the entrance to it from the sea like that to a harbor by opening out a mouth large enough for the greatest ships to sail through.*“ [Začali totiž u moře a prorazili kanál až k nejvzdálenějšímu kruhu, který byl tři plethra široký, sto stop hluboký a padesát stadií dlouhý, a tak do něj udělali vjezd z moře jako do přístavu, když otevřeli dostatečně velké ústí, aby jím mohly proplout největší lodě.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*And beginning from the sea they bored a canal of three hundred feet in width and one hundred feet in depth and fifty stadia in length, which they carried through to the outermost zone, making a passage from the sea up to this, which became a harbour, and leaving an opening sufficient to enable the largest vessels to find ingress.*“ [Od moře pak vyhloubili kanál o šířce tři sta stop, hloubce sto stop a délce padesát stadií, který protáhli až k nejvzdálenějšímu pásmu, udělali průchod od moře až k němu, který se stal přístavem, a ponechali v něm dostatečný otvor, aby do něj mohly vplout i největší lodě.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*What they did first was dig a canal from the sea to the outermost ring. The canal was three plethra wide, a hundred feet deep, and fifty stades long, and with a mouth wide enough for the largest ships it allowed vessels to sail from the sea to the outermost ring and to use it as a harbour.*“ [Nejdříve vykopali kanál od moře k nejvzdálenějšímu prstenci. Kanál byl tři plethra široký, sto stop hluboký a padesát stadií dlouhý a s ústím dostatečně širokým pro největší lodě umožňoval plavidlům proplout z moře k nejvzdálenějšímu prstenci a využívat ho jako přístav.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 79: „*Also, starting from the sea, they dug a canal three hundred feet wide, one hundred feet deep and fifty stades long, to the outermost ring, and in this way created access to it from the sea, like a harbour, opening up an entrance that was large enough for the biggest ships to sail in through.*“ [Kromě toho vykopali od moře kanál široký tři sta stop, hluboký sto stop a dlouhý padesát stadií až k nejvzdálenějšímu prstenci, čímž k němu vytvořili přístup od moře jako k přístavu a otevřeli vchod, který byl dostatečně velký, aby jím mohly proplout největší lodě.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 97: „*And beginning from the sea, they excavated a canal 100 m wide, 33 m deep and 10 km long, which united it with the outermost ring, thereby creating access to it by ship, as though to a harbour. They left an opening in it wide enough for the biggest ships to sail into.*“ [Od moře pak vyhloubili 100 m široký, 33 m hluboký a 10 km dlouhý kanál, který jej spojil s nejvzdálenějším prstencem, čímž k němu vytvořili přístup pro lodě, jako k přístavu. Nechali v něm dostatečně široký průchod,

aby do něj mohly vplout největší lodě.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Einen Kanal nämlich, angefangen vom Meer, mit einer Breite von drei Plethren, einer Tiefe von hundert Fuß und einer Länge von fünfzig Stadien bohrten sie bis zum äußersten Wasserring, und sie schufen mit diesem Kanal die Möglichkeit, aus dem Meer landeinwärts bis zu jenem Ring wie in einen Hafen zu fahren, und öffneten dazu eine Mündung, genügend breit für die Einfahrt der größten Schiffe.*“ [Prorazili kanál, který vycházel z moře, měl šířku tři plethra, hloubku sto stop a délku padesát stadií až k nejvzdálenějšímu vodnímu prstenci, a tímto kanálem vytvořili možnost vplout do vnitrozemí od moře až k tomuto prstenci jako do přístavu, a za tím účelem otevřeli ústí, dostatečně široké pro vplutí největších lodí.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Denn vom Meer ausgehend, gruben sie einen drei Plethren breiten, hundert Fuß tiefen und fünfzig Stadien langen Durchstich bis zum äußersten Ring; hier schufen sie die Zufahrt vom Meer zu jenem Ring wie zu einem Hafen, wobei sie eine Trichtermündung brachen, die für das Einlaufen der größten Schiffe ausreichte.*“ [Vycházeli totiž z moře a vykopali průrvu širokou tři plethra, hlubokou sto stop a dlouhou padesát stadií až k nejvzdálenějšímu prstenci; zde udělali vjezd z moře do prstence jako do přístavu a prorazili trychtýřové ústí, které stačilo pro vjezd největších lodí.].

{38} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 109: „*A také pásy země, které oddělovaly pásy moře, prokopali, tak aby jedna triéra mohla proplouvati sem a tam, a opatřili mosty s tak vysokým krytem, aby bylo možno dole podplouvati; křídla suchých pásů měla totiž takovou výšku, že dostatečně vyčnívala nad moře.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*Moreover, through the circles of land, which divided those of sea, over against the bridges they opened out a channel leading from circle to circle, large enough to give passage to a single trireme; and this they roofed over above so that the sea-way was subterranean; for the lips of the landcircles were raised a sufficient height above the level of the sea.*“ [Kromě toho přes kruhy pevniny, které dělily kruhy moře, otevřeli proti mostům kanál vedoucí z kruhu do kruhu, dostatečně velký, aby umožnil průjezd jedné trirémy, a ten shora zastřešili, takže cesta k moři byla podzemní, neboť okraje kruhů pevniny byly dostatečně vysoko nad hladinou moře.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*Moreover, they divided at the bridges the zones of land which parted the zones of sea, leaving room for a single trireme to pass out of one zone into another, and they covered over the channels so as to leave a way underneath for the ships; for the banks were raised considerably above the water.*“ [Kromě toho rozdělili na mostech pásma pevniny, která oddělovala pásma moře, a nechali tak prostor pro jednu trirému, aby mohla proplout z jednoho pásma do druhého, a zakryli kanály tak, aby pod nimi zůstala cesta pro lodě; břehy byly totiž značně vyvýšené nad hladinu.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*Moreover, at the points where they had built the bridges, they opened up gaps in the intermediate rings of land wide enough to allow a single warship to sail through from one ring of water to another, and they roofed these canals over so as to create an underground sailing passage below, for the banks of the rings of land were high enough above the level of the water to allow them to do this.*“ [Navíc v místech, kde postavili mosty, vytvořili v mezilehlých prstencích pevniny dostatečně široké mezery, aby jimi mohla proplout jedna válečná loď z jednoho vodního prstence do druhého, a tyto kanály zastřešili, aby pod nimi vytvořili podzemní plavební kanál, neboť břehy prstenců pevniny byly dostatečně vysoko nad hladinou vody, aby jim to umožnily.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 79: „*In addition, in the rings of land that separated the rings e of water, at the bridges, they made gaps big enough to allow one trireme at a time to sail through from one ring of water to the next, and roofed the gaps over above to make an underground naval passage; the sides of the rings of land were high enough above the sea to enable this.*“ [Kromě toho v prstencích pevniny, které od sebe oddělovaly prstence vody, vytvořili u mostů dostatečně velké prostory, aby jimi mohla proplout jedna triéra najednou z jednoho prstence vody do druhého, a tyto prostory shora zastřešili, aby vznikl podzemní námořní průchod; boky prstenců pevniny byly dostatečně vysoko nad mořem, aby to umožnily.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 97: „*At the bridges, they made gaps in the rings of land that separated the rings of sea, wide enough to allow the passage of one trireme at a time from one circle to the next, and roofed the gaps over to make a subterranean sea-way; for the rims of the land-rings were raised a sufficient height above sea-level.*“ [Na mostech v kruzích pevniny, které od sebe oddělovaly kruhy moře, vytvořili dostatečně široké mezery, aby jimi mohla proplout vždy jedna triéra z jednoho kruhu do druhého, a tyto mezery zastřešili, aby vytvořili podzemní mořskou cestu; okraje kruhů pevniny byly totiž dostatečně vysoko nad úrovní moře.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Und so durchbrachen sie dann auch die Landringe, die die Meerringe voneinander trennten, im Bereich der Brücken in solcher Breite, daß für gerade eine Triere eine Durchfahrt vom jeweils einen in den anderen Meerring zur Verfügung stand, und sie deckten die Öffnungen von oben ab, so daß die Durchfahrt darunter war; denn die Ränder der Landringe hatten eine das Meer genügend überragende Höhe.*“ [A tak prorazili pevninské prstence, které od sebe oddělovaly mořské prstence v oblasti mostů, v takové šířce, aby byl k dispozici průchod jen pro jednu triéru z jednoho mořského prstence do druhého, a shora zakryli otvory tak, aby byl průchod pod nimi; okraje pevninských prstenců totiž měly dostatečnou výšku nad mořem.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Auch durch die Erdringe, welche diejenigen des Meeres voneinander trennten, brachen sie an den Brücken eine Durchfahrt von einem zum anderen Ring, die e für eine Triere breit genug war, und überdachten dieselben oben, so daß die Durchfahrt unten drunter erfolgte. Denn die Ränder der Erdringe hatten eine Höhe, welche das Meer genügend überragte.*“ [Přes zemní prstence, které od sebe oddělovaly ty mořské, také prorazili u mostů průchod z jednoho prstence do druhého, který byl dostatečně široký pro triedr, a shora je zastřešili, takže průchod dolů se odehrával pod nimi. Okraje zemních prstenců totiž měly výšku, která dostatečně přesahovala moře.].

{39} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 109: „*Byl pak největší z těch kruhů, s kterým bylo moře průkopem spojeno, tři stadia široký a sousední kruh země byl jemu roven; z druhých pak měl pás vodní šířku dvou stadií, suchý pak byl zase roven předcházejícímu vodnímu; ten pak, který obíhal kolem samého ostrova uprostřed, jedno stadion.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*The greatest of the circles into which a boring was made for the sea was three stades in breadth, and the circle of land next to it was of equal breadth; and of the second pair of circles that of water was two stades in breadth and that of dry land equal again to the preceding one of water; and the circle which ran round the central island itself was of a stade's breadth.*“ [Největší z kruhů, do něhož byl vyhlouben průkop pro moře, byl široký tři stádia a vedlejší kruh pevniny byl stejně široký; z druhé dvojice kruhů byl kruh vody široký dvě stádia a kruh suché země byl opět stejně široký jako předchozí kruh vody; a kruh, který obíhal kolem samotného centrálního ostrova, byl široký jedno stadion.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*Now the largest of the zones into which a passage was cut from the sea was three stadia in breadth, and the zone of land which came next of equal breadth; but the next two zones, the one of water, the other of land, were two stadia, and the one which surrounded the central island was a stadium only in width.*“ [Největší z pásů, do něhož vedl průchod z moře, byl široký tři stadia a pásmo pevniny, které následovalo, bylo stejně široké; ale další dvě pásma, jedno vodní a druhé pevninské, byla široká dva stadia a pás, který obklopoval centrální ostrov, byl široký jen jeden stadion.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*The largest ring of water – the one into which the sea had been channelled – was*

three stades wide, and the next ring of land was the same size. Of the second pair, the ring of water was two stades wide, and the ring of land was again the same size as the preceding ring of water. The ring of water which immediately surrounded the central island was a stade in width.“ [Největší vodní prstenec – ten, do kterého bylo moře svedeno – byl široký tři stádia a další prstenec pevniny byl stejně široký. Z druhé dvojice byl prstenec vody široký dvě stádia a prstenec pevniny byl opět stejně široký jako předchozí prstenec vody. Prstenec vody, který bezprostředně obklopoval centrální ostrov, byl široký jedno stadion.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 79: „*The largest of the rings, into which a channel from the sea had been dug, was three stades in breadth, and the adjacent ring of land was equal to that. Of the second pair, the land ring was two stades in breadth, and the ring of land was equal to the preceding ring of water. The ring running around the island in the centre was one stade in breadth.*“ [Největší z prstenců, do něhož byl vyhlouben kanál z moře, byl široký tři stádia a sousední prstenec pevniny byl stejně široký. Z druhé dvojice byl prstenec pevniny široký dvě stádia a prstenec pevniny se rovnal předchozímu prstenci vody. Prstenec obepínající ostrov uprostřed byl široký jedno stadion.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 99: „*Now, the largest of the rings, which was linked to the sea by the canal, was 600 m wide, and the ring of land inside it was of equal breadth; of the second pair, the ring of water was 400 m wide, and the ring of dry land again was equal to it; the ring of water that surrounded the central island itself was 200 m across.*“ [Největší z prstenců, který byl spojen s mořem průplavem, byl široký 600 m a prstenec pevniny uvnitř něj byl stejně široký; z druhé dvojice byl prstenec vody široký 400 m a prstenec suché země byl opět stejný; prstenec vody, který obklopoval samotný centrální ostrov, měl šířku 200 m.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Der größte der Ringe, mit dem das Meer durch den gebohrten Kanal verbunden war, war drei Stadien breit, und der an ihn sich anschließende Landring war gleich breit wie er; von dem zweiten Ring-Paar hatte der feuchte eine Breite von zwei Stadien, und der trockene war wiederum gleich breit wie der vorangehende feuchte; die Breite eines Stadions hatte derjenige, der um die Insel in der Mitte selbst herumlief.*“ [Největší z prstenců, s nímž bylo moře spojeno vyhloubeným kanálem, byl široký tři stadia a k němu přiléhající pevninský prstenec byl stejně široký jako on; z druhé dvojice prstenců měl vodní prstenec šířku dvou stadií a suchý prstenec byl opět stejně široký jako předchozí vodní prstenec; šířka jednoho stadia byla ta, která probíhala kolem samotného ostrova uprostřed.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Der größte Ring aber, in welchen das Meer durch den Kanalbau hineingeleitet worden war, besaß eine Breite von drei Stadien. Ebenso breit wie dieser war der daran anschließende Erdring. Von dem zweiten Ringpaar hatte der flüssige eine Breite von zwei Stadien, und der feste war wiederum ebenso breit wie der ihm vorausgehende flüssige. Ein Stadion breit war endlich derjenige, welcher um die in der Mitte liegende Insel selbst herumlief.*“ [Největší prstenec, do něhož bylo moře odvedeno stavbou kanálu, však měl šířku tří stupňů. Stejně široký byl i přilehlý zemní prstenec. Z druhé dvojice prstenců měl ten tekutý šířku dvou stupňů a ten pevný byl opět stejně široký jako předchozí tekutý. A konečně ten, který se táhl kolem ostrova uprostřed, byl široký jeden stadion.].

{40} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 109: „*Ostrov, na kterém byl královský dům, měl průměr pět stadií.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And this island, wherein stood the royal palace, was of five stades in diameter.*“ [Tento ostrov, na němž stál královský palác, měl v průměru pět stadií.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*The island in which the palace was situated had a diameter of five stadia.*“ [Ostrov, na kterém se palác nacházel, měl průměr pět stadií.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*The island (where the palace was) had a diameter of five stades.*“ [Ostrov (kde se nacházel palác) měl průměr pět stadií.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 80: „*The island on which the palace was located was five stades in diameter.*“ [Ostrov, na němž se palác nacházel, měl v průměru pět stadií.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 99: „*This island, on which the royal palace stood, was 1 km in diameter.*“ [Tento ostrov, na němž stál královský palác, měl v průměru 1 km.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Die Insel, auf der sich der Königspalast befand, hatte einen Durchmesser von fünf Stadien.*“ [Ostrov, na kterém se nacházel královský palác, měl průměr pět stadií.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Die Insel aber, auf welcher der Königspalast lag, hatte einen Durchmesser von fünf Stadien.*“ [Ostrov, na němž se královský palác nacházel, měl však průměr pět stadií.].

{41} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 109: „*Pak obehnali ostrov, jakož i pásy a most, široký sto stop, ze všech stran kolem dokola kamennou zdí a postavili všude na mostech u mořských průchodů věže a brány.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*Now the island and the circles and the bridge, which was a plethrum in breadth, they encompassed round about, on this side and on that, with a wall of stone; and upon the bridges on each side, over against the passages for the sea, they erected towers and gates.*“ [Ostrov, kruhy (pásy) a most, který byl široký jedno plethron, obehnali kolem dokola, z jedné i druhé strany, kamennou zdí a na obou stranách mostů, proti průchodům k moři, postavili věže a brány.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*All this including the zones and the bridge, which was the sixth part of a stadium in width, they surrounded by a stone wall on every side, placing towers and gates on the bridges where the sea passed in.*“ [To vše včetně zón a mostu, který byl široký jako šestina stadionu, obehnali ze všech stran kamennou zdí a na mostech, kudy procházelo moře, postavili věže a brány.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*They surrounded the central island and the rings of land and the bridges (which were one plethron wide) on both sides with a stone wall, and built towers and gates on the bridges at each side, at the points where there were the passages for the water.*“ [Centrální ostrov, prstenec pevniny a mosty (široké jeden plethron) obehnali z obou stran kamennou zdí a na obou stranách mostů, v místech, kde byly průchody pro vodu, postavili věže a brány.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 80: „*They surrounded this island and the rings and the bridge, which was a hundred feet wide, on both sides, with a stone wall all around, and they placed guard houses and gates on the bridges, at the access points from the sea and on each side.*“ [Tento ostrov, prstence a most, který byl sto stop široký, obklopili z obou stran kamennou zdí a na mostech, na přístupových místech od moře a na každé straně postavili strážní domky a brány.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 99: „*Now, they surrounded the island, and the rings and the bridge (which was 33.3 m in width) with a stone wall all the way round, placing towers and gates at the bridges on either side where they crossed the water.*“ [Ostrov, prstence a most (široký 33,3 m) obehnali kamennou zdí a na obou stranách mostů, kde se křižovaly s vodou, postavili věže a brány.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Diese Insel nun umgaben sie ringsherum – ebenso die Ringe und die Brücke, die ein Plethron breit war, auf beiden Seiten – mit einer steinernen Mauer und errichteten Türme und Tore auf den Brücken jeweils an den Durchlässen des Meeres nach jeder Seite hin.*“ [Tento ostrov obklopili z obou stran kamennou zdí – stejně jako prstence a most, který byl široký jeden plethron - a na mostech u průchodů do moře na obou stranách postavili věže a brány.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Diese Insel sowie die Erdringe und die Brücke, die in der Breite ein Plet hron maß, umgaben sie ringsum auf beiden Seiten mit einer steinernen Mauer und errichteten auf den Brücken bei den Durchgängen der See nach bei den Seiten Türme und Tore.*“ [Tento ostrov, stejně jako zemní prstence a most,

který měřil na šířku jedno plethron, obehnali z obou stran kamennou zdí a na mostech u přechodů do moře po stranách postavili věže a brány.].

{42} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 109: „*Kámen lámali kolem dokola vespod na středním ostrově i vespod na pásech na vnější i vnitřní straně, jednak bílý, jednak černý, jednak červený, a tím zároveň vylamovali v nich po obou stranách loděnice, přikryté samotnou skalou.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And the stone they quarried beneath the central island all round, and from beneath the outer and inner circles, some of it being white, some black and some red; and while quarrying it they constructed two inner docks, hollowed out and roofed over by the native rock.*“ [Kámen těžili pod centrálním ostrovem po celém jeho obvodu a pod vnějšími a vnitřními kruhy, přičemž část z něj byla bílá, část černá a část červená, a při těžbě postavili dvojité vnitřní doky, vyhloubené a zastřešené místní skálou.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*The stone which was used in the work they quarried from underneath the centre island, and from underneath the zones, on the outer as well as the inner side. One kind was white, another black, and a third red, and as they quarried, they at the same time hollowed out double docks, having roofs formed out of the native rock.*“ [Kámen, který se při práci používal, se těžil zpod středového ostrova a zpod zón na vnější i vnitřní straně. Jeden druh byl bílý, druhý černý a třetí červený, a jak lámali, zároveň vyhloubili dvojité doky, které měly střechy vytvořené z původní horniny.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 115: „*They quarried the stone (some white, some black, and some red) from underneath the perimeter of the central island and from under the outside and inside of the rings of land, so that at the same time they hollowed out internal, double-sided docks, roofed over by bedrock.*“ [Kámen (zčásti bílý, zčásti černý a zčásti červený) vytěžili zpod obvodu centrálního ostrova a zpod vnějších i vnitřních prstenců pevniny, takže zároveň vyhloubili vnitřní, oboustranné doky, zastřešené skalním podložím.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 80: „*They quarried the stone from under the central island, all around it, and from the two rings of land, both outside and inside each ring; some stone was white, some black, some red. As they quarried, they hollowed out interior double dockyards, roofed over by the rock itself.*“ [Těžili kámen zpod centrálního ostrova, kolem něj a ze dvou prstenů země, vně i uvnitř každého z nich; některé kameny byly bílé, jiné černé, další červené. Při těžbě vyhloubili vnitřní dvojité doky, zastřešené samotnou skálou.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 99: „*The stone used in the construction of these was white, black and red. It was quarried from underneath the central island, all around it, and from the two rings of land, on both the outer and the inner side, and as they extracted it they hollowed out interior double dockyards, roofed over by the native rock.*“ [Při jejich stavbě se používal bílý, černý a červený kámen. Těžil se zpod centrálního ostrova, kolem něj a ze dvou prstenců pevniny na vnější i vnitřní straně, a při jeho těžbě se vyhloubily vnitřní dvojité doky, zastřešené místní skálou.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Den Stein (dazu) brachen sie ringsherum von unten aus der Mittel-Insel und aus den Ringen auf der Außen- und auf der Innenseite heraus, zum Teil weißen, zum Teil schwarzen, zum Teil auch roten; indem sie den Stein herausbrachen, schufen sie zugleich Hohlraum für doppelte Schiffshäuser innerhalb des Felsens, deren Überdachung der Fels selbst bildete.*“ [Kámen (k tomu) vylámali všude kolem zespodu z prostředního ostrova a z kruhů na vnější i vnitřní straně, zčásti bílý, zčásti černý, zčásti také červený; vylámáním kamene zároveň vytvořili ve skále dutý prostor pro dvojlodní domy, jejichž zastřešení tvořila sama skála.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Die Steine dazu brachen sie ringsum am Fuß der in der Mitte liegenden Insel und unten an den Ringen, und zwar außen und innen; teils war der Stein weiß, teils schwarz, teils rot. Und beim Brechen der Steine bauten sie zugleich innen gewölbte auf jeweils bei den Seiten liegende Schiffshäuser.*“ [Kameny na to lámali po celém úpatí ostrova uprostřed a na dně kruhů, zvenčí i zevnitř; některé kameny byly bílé, některé černé, některé červené. A zatímco lámali kameny, stavěli zároveň po stranách klenuté lodní příbytky.].

{43} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 109: „*A domy stavěli zčásti jednobarvé, zčásti pro okrasu pestré z kamenů rozličných barev, využívajíce takto jejich přirozeného půvabu.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And of the buildings some they framed of one simple color, in others they wove a pattern of many colors by blending the stones for the sake of ornament so as to confer upon the buildings a natural charm.*“ [Některé stavby vyzdobili jednou jednoduchou barvou, na jiných vytvořili různobarevný vzor, přičemž kameny smíchali kvůli ornamentu, aby stavbám dodali přirozený půvab.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*Some of their buildings were simple, but in others they put together different stones, varying the colour to please the eye, and to be a natural source of delight.*“ [Některé jejich stavby byly jednoduché, ale v jiných skládali různé kameny a měnili jejich barvu, aby lahodily oku a byly přirozeným zdrojem potěšení.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*They made some of their buildings plain, but to avoid monotony they patterned others by combining stones, which gave the buildings a naturally pleasant appearance.*“ [Některé stavby byly prosté, ale aby se vyhnuli jednotvárnosti, jiné vzorovali kombinací kamenů, což stavbám dodávalo přirozeně příjemný vzhled.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 80: „*Some of their buildings were uniform in colour, while they made others varied by combining different types of stone for the sake of amusement, giving the buildings an inherent attractiveness.*“ [Některé jejich stavby měly jednotnou barvu, zatímco jiné pro pobavení zpestřovali kombinací různých druhů kamene, což dodávalo stavbám na atraktivitě.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 99: „*Some of their buildings were simple, but others were patterned, mixing different types of stone for the sake of pleasure, giving the buildings an inherent attractiveness.*“ [Některé jejich stavby byly jednoduché, ale jiné byly vzorované a pro potěšení se v nich mísily různé druhy kamene, což dodávalo stavbám na atraktivitě.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Und was die Gebäude betraf, so gestalteten sie die einen aus einer Steinsorte, bei den anderen aber mischten sie die Steine, ‚verwoben' sie um des Vergnügens willen zu einem bunten Aussehen und ließen bei ihnen so ihren natürlichen Reiz zur Geltung kommen.*“ [Co se týče staveb, některé z nich vytvořili z jednoho druhu kamene, v jiných však kameny míchali, pro zábavu je "proplétali", aby vytvořili pestrý vzhled, a dali tak vyniknout jejich přirozenému kouzlu.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Ihre Bauten errichteten sie teils einfach einfarbig, teils mischten sie die Steine und gaben ihnen zum Ergötzen ein buntes Muster und verliehen ihnen so einen ihnen natürlichen Reiz.*“ [Některé jejich stavby byly obyčejně jednobarevné, jinde kameny míchali a pro pobavení jim dávali barevné vzory, čímž jim dodávali přirozený půvab.].

{44} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 109: „*Hradbu kolem vnějšího pásu obložili po veškerém obvodě mědí jakoby nátěrem, hradbu pak vnitřního polili cínem a kruh kolem samé akropole mosazí s ohnivým leskem.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And they covered with brass, as though with plaster, all the circumference of the wall which surrounded the outermost circle; and that of the inner one they coated with tin; and that which encompassed the acropolis itself with orichalcum which sparkled like fire.*“ [Celý obvod zdi, která obklopovala nejvzdálenější kruh, pokryli mědí, jako by to byla omítka, vnitřní kruh pokryli cínem a ten, který obklopoval samotnou akropoli, pokryli orichalkem, který se třpytil

jako oheň.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*The entire circuit of the wall, which went round the outermost zone, they covered with a coating of brass, and the circuit of the next wall they coated with tin, and the third, which encompassed the citadel, flashed with the red light of orichalcum.*“ [Celý obvod zdi, která obklopovala nejvzdálenější zónu, pokryli mosazným povlakem, obvod další zdi pokryli cínem a třetí, která obklopovala citadelu, zářila červeným světlem orichalku.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*They covered the entire circuit of the wall around the outermost ring with a paste, so to speak, of bronze; they smeared a layer of melted tin on the wall of the inner ring; and for the wall around the acropolis itself they used orichalc, which gleamed like fire.*“ [Celý obvod zdi kolem vnějšího prstence pokryli takříkajíc bronzovou pastou, stěnu vnitřního prstence potřeli vrstvou roztaveného cínu a na zeď kolem samotné akropole použili orichalk, který se leskl jako oheň.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 80: „*They also covered the whole circuit of the wall of the outermost ring with bronze, as though applying varnish, and covered that of the inner ring with tin, and the wall around the citadel itself with orichalch, which gleamed like fire.*“ [Celý obvod stěny nejvzdálenějšího prstence také pokryli bronzem, jako by na něj nanesli nátěr, vnitřní prstenec pokryli cínem a stěnu kolem samotné citadely pokryli orichalkem, který se leskl jako oheň.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 99: „*And they smeared the entire circuit of the wall that encompassed the outer ring with bronze, as though with paint, melted tin all over the inner wall, and applied oreikhalkon, sparkling like fire, to the one which went round the acropolis itself.*“ [Celý obvod zdi, která obepínala vnější prstenec, potřeli bronzem jako barvou, vnitřní zeď roztavili cínem a tu, která obepínala samotnou akropoli, potřeli orichalkem jiskřícím jako oheň.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Die Mauer, die um den äußersten Ring herumlief, faßten sie in ihrer ganzen Erstreckung mit Kupfer ein – dabei verwendeten sie dieses gleichsam wie einen Firnis –, die um den inneren Ring sich erstreckende Mauer überzogen sie mit Zinn und die Mauer um die Akropolis selbst mit Oreichalkos, der feurig funkelte.*“ [Stěna kolem vnějšího prstence byla pokryta mědí, kterou používali jako nátěr, stěna kolem vnitřního prstence byla pokryta cínem a stěna kolem samotné akropole byla pokryta ohnivě třpytivým orichalkem.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Den ganzen Umfang der den äußersten Ring umgebenden Mauer faßten sie mit Kupfer ein, das sie wie eine Tünche verwendeten, den des inneren überzogen sie mit geschmolzenem Zinn, den um die Burg selbst aber mit Bergerz, das ein feuriges Funkeln besaß.*“ [Celý obvod stěny kolem nejvzdálenějšího prstence byl pokryt mědí, kterou používali jako bělidlo; vnitřní prstenec byl pokryt roztaveným cínem a okolí samotného pevnosti horskou rudou, která měla ohnivý lesk.].

{45} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 109: „*Královský pak dům na akropoli byl zařízen tímto způsobem:*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*The royal palace within the acropolis was arranged in this manner.*“ [Takto byl uspořádán královský palác na akropoli.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*The palaces in the interior of the citadel were constructed on this wise:*“ [Paláce ve vnitřku citadely byly postaveny na základě této úvahy:] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*The palace inside the acropolis was laid out with, in its very centre.*“ [Palác uvnitř akropole byl rozvržen tak, že se nacházel v jejím středu.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 80: „*The layout of the palace buildings inside the citadel was as follows.*“ [Rozložení palácových budov uvnitř citadely bylo následující.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 99: „*The royal palace inside the acropolis was arranged like this.*“ [Takto byl uspořádán královský palác uvnitř akropole.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Der Königspalast innerhalb der Akropolis nun hatte folgenden Aufbau.*“ [Královský palác uvnitř Akropole měl následující uspořádání.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Der Königspalast innerhalb der Burg war folgendergestalt angelegt.*“ [Královský palác v pevnosti byl rozvržen následovně.].

{46} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 109: „*Uprostřed byl tam vyhrazen posvátný, lidu nepřístupný obvod, zasvěcený Poseidónovi a Kleitó, obehnaný zlatou ohradou, to místo, na kterém bylo na počátku zplozeno a narozeno těch deset kraleviců; tam také co rok ze všech deseti údělů odváděli každému z nich prvotiny úrody.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*In the center there stood a temple sacred to Cleito and Poseidon, which was reserved as holy ground, and encircled with a wall of gold; this being the very spot where at the beginning they had generated and brought to birth the family of the ten royal lines. Thither also they brought year by year from all the ten allotments their seasonable offerings to do sacrifice to each of those princes.*“ [Uprostřed stál chrám zasvěcený Kleitó a Poseidónovi, který byl vyhrazen jako posvátná oblast a obehnán zdí ze zlata; právě na tomto místě se na počátku zrodil rod deseti královských rodů. Tam také rok, co rok přinášeli ze všech deseti údělů své sezónní oběti, aby každému z těchto knížat obětovali.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*In the centre was a holy temple dedicated to Cleito and Poseidon, which remained inaccessible, and was surrounded by an enclosure of gold; this was the spot where the family of the ten princes first saw the light, and thither the people annually brought the fruits of the earth in their season from all the ten portions, to be an offering to each of the ten.*“ [Uprostřed se nacházel posvátný chrám zasvěcený Kleitó a Poseidónovi, který zůstal nepřístupný a byl obehnán ohrazením ze zlata; bylo to místo, kde rod deseti knížat poprvé spatřil světlo a kam lidé každoročně přinášeli plody země v jejich sezóně ze všech deseti částí, aby byly obětí každému z deseti.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*A sacrosanct shrine dedicated to Cleito and Poseidon, surrounded by a low wall of gold. This was the spot where they had originally conceived and fathered the ten kings. It was here too, in this shrine, that in an annual ritual each of the ten kings received first fruits from all the ten regions.*“ [Posvátná svatyně zasvěcená Kleitó a Poseidónovi byla obklopená nízkou zdí ze zlata. Bylo to místo, kde původně počali a zplodili deset králů. Zde, v této svatyni, také každý z deseti králů při každoročním rituálu přijímal prvotní plody ze všech deseti regionů.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 80: „*In the very middle was a shrine sacred to Cleito and Poseidon, which was kept consecrated and which nobody could enter, surrounded by a wall of gold. This was the place where, at the beginning, they conceived and gave birth to the family of the ten kings. Also here each year seasonal offerings from all ten provinces were made to each of the original kings.*“ [Úplně uprostřed se nacházela svatyně zasvěcená Kleitó a Poseidónovi, která byla vysvěcena a do níž nikdo nemohl vstoupit, obklopená zlatou zdí. To bylo místo, kde na počátku počali a zrodili rod deseti králů. Zde se také každoročně přinášeli sezónní oběti ze všech deseti oblastí každému z původních králů.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 99: „*In the centre was a temple sacred to Cleito and Poseidon, consecrated as hallowed ground and encircled by a golden wall. This was the place where at the beginning they had conceived and begotten the family of the ten kings, and it was there that year by year seasonal offerings were made from the ten districts as sacrifices to each of them.*“ [Uprostřed se nacházel chrám zasvěcený Kleitó a Poseidónovi, zasvěcený posvátné půdě a obehnaný zlatou zdí. Bylo to místo, kde na počátku počali a zplodili rod deseti králů, a právě tam se rok co rok přinášely sezónní oběti z deseti krajů jako oběti každému z nich.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*In der Mitte war dort ein heiliger Bezirk, der Kleito und dem Poseidon geweiht, als unbetretbar frei gelassen und von einer goldenen Ümfas-*

sungsmauer umgeben; dies war der Ort, an dem sie in den Anfängen das Geschlecht der zehn Königssprosse gezeugt {und zur Welt gebracht} hatten; dort pflegten sie auch jedes Jahr einem jedem von ihnen aus allen zehn Landesteilen Früchte der Jahreszeiten als heilige Gaben an diesen Ort zu entrichten.“ [Uprostřed se nacházel posvátný okrsek zasvěcený Kleitó a Poseidónovi, který byl ponechán jako neprůchozí a obehnán zlatou ohradní zdí. To bylo místo, kde zplodili {a dali vzniknout} rodu deseti královských potomků v prvních dnech; tam také každoročně odevzdávali každému z nich ze všech deseti částí země plody ročních období jako posvátné oběti tomuto místu.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*In der Mitte hier war ein geweihtes Heiligtum der Kleito und des Poseidons als unbetretbar ausgespart worden und mit einer goldenen Ringmauer umgeben, und zwar der Ort, wo sie am Anfang das Geschlecht der zehn Königssöhne gezeugt und hervorgebracht hatten. Dahin brachten sie jährlich aus allen zehn Landlosen jedem von jenen Prinzen die Früchte der Jahreszeit als Opfer.*“ [Uprostřed toho byla jako nepřístupná vyčleněna zasvěcená svatyně Kleitó a Poseidóna, obehnaná zlatou kruhovou zdí, totiž místo, kde na počátku počali a zplodili rod deseti královských synů. Na toto místo každoročně přinášeli plody sezóny jako oběť od všech deseti oblastí každému z těchto knížat.].

{47} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 111: „*Loděnice byly plny triér i nářadí, která náleží k triérám, a vším byly vhodně opatřeny.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And the shipyards were full of triremes and all the tackling that belongs to triremes, and they were all amply equipped.*“ [Loděnice byly plné trirem a veškerého vybavení, které k triremám patří, a všechny byly bohatě vybaveny.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*The docks were full of triremes and naval stores, and all things were quite ready for use.*“ [Doky byly plné trirem a námořních skladů a vše bylo připraveno k použití.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*The shipyards were filled with warships and with all the equipment they required, and everything was kept in a state of readiness.*“ [Loděnice byly naplněny válečnými loděmi a veškerým potřebným vybavením a vše bylo udržováno ve stavu pohotovosti.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 81: „*The dockyards were full of triremes and the equipment that triremes need, and all of this was in good working order.*“ [Loděnice byly plné trirem a vybavení, které triremy potřebují, a to vše bylo v dobrém stavu.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 101: „*And the dockyards were full of triremes and all the tackle that triremes require. Everything was properly equipped.*“ [A loděnice byly plné trirem a veškerého vybavení, které triremy potřebují. Vše bylo řádně vybaveno.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Die Schiffshäuser waren voll von Trieren und allem Gerät, dessen Trieren bedürfen, und alles war in hinreichender Menge zugerüstet und bereitgehalten.*“ [Loděnice byly plné triér a veškerého vybavení, které triéry potřebují, a vše bylo vybaveno a připraveno v dostatečném množství.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Die Schiffswerften waren mit Trieren und allem Zubehör, was zu Trieren gehört, angefüllt, alles aber war vollkommen ausgerüstet.*“ [Loděnice byly plné triér a veškerého příslušenství, které k triérám patří, a tak vše bylo plně vybaveno.].

{48} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 111: „*Okolí královského příbytku bylo tedy takto zařízeno. Za třemi vnějšími přístavy šla od samého moře kolem dokola zeď, vzdálená všude padesát stadií od největšího pásu a přístavu; její konce se sbíhaly v jedno u ústí průkopu do moře.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*Such then was the state of things round about the abode of the kings. And after crossing the three outer harbors, one found a wall which began at the sea and ran round in a circle, at a uniform distance of fifty stades from the largest circle and harbor, and its ends converged at the seaward mouth of the channel.*“ [Takový byl tedy stav věcí v okolí královského sídla. Po překročení tří vnějších přístavů se objevila zeď, která začínala u moře a táhla se kolem dokola v rovnoměrné vzdálenosti padesáti stadií od největšího kruhu a přístavu a její konce se sbíhaly u ústí kanálu směrem k moři.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*Enough of the plan of the royal palace. Leaving the palace and passing out across the three you came to a wall which began at the sea and went all round: this was everywhere distant fifty stadia from the largest zone or harbour, and enclosed the whole, the ends meeting at the mouth of the channel which led to the sea.*“ [Takový byl plán královského paláce. Když jste opustili palác a vyšli ven přes tři přístavy, narazili jste na zeď, která začínala u moře a táhla se kolem dokola: ta byla všude vzdálená padesát stadií od největší zóny neboli přístavu a celou ji uzavírala, přičemž její konce se setkávaly u ústí kanálu, který vedl k moři.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 117: „*So much for the way the royal household was fitted out. Past the three external harbours a wall ran all around, starting at the sea, at a constant distance of fifty stades from the largest ring and its harbour, and completed its circuit at the point where it began, at the mouth of the canal by the sea.*“ [Tolik ke způsobu, jakým byla královská usedlost zařízena. Za třemi vnějšími přístavy se po celém obvodu táhla zeď, která začínala u moře, ve stálé vzdálenosti padesáti stadií od největšího prstence a jeho přístavu, a svůj okruh uzavírala v místě, kde začínala, u ústí kanálu u moře.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 82: „*This was the layout of buildings around the dwelling of the kings. But, as you went past the outer harbours, which were three in number, you saw a wall which began from the sea and went in e a circle, at a uniform distance of fifty stades from the largest ring of water and the great harbour, and completed its circuit at the mouth of the canal by the sea.*“ [Takto byly rozmístěny budovy kolem královského sídla. Když jste však procházeli kolem vnějších přístavů, které byly tři, uviděli jste zeď, která začínala od moře a pokračovala v kruhu, v jednotné vzdálenosti padesáti stadií od největšího vodního kruhu a velkého přístavu, a svůj okruh uzavírala u ústí kanálu u moře.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 101: „*So that's how everything was organised around the residence of the kings. Heading away from there, as you went past the outer harbours, three of them, you came to a wall that went round in a circle starting at the sea at a constant distance of 10 km from the largest ring and harbour, and which completed its circuit by coming back on itself at the mouth of the canal by the sea.*“ [Takto bylo vše uspořádáno kolem královského sídla. Když jste se odtud vydali směrem pryč a minuli jste vnější přístavy, které byly tři, narazili jste na hradbu, která obíhala kolem dokola a začínala u moře ve stálé vzdálenosti 10 km od největšího prstence a přístavu a která uzavírala svůj okruh tím, že se vracela sama k sobě u ústí kanálu u moře.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Die Anlagen um die Residenz der Könige also waren in dieser Weise eingerichtet. Durchquerte man aber die Häfen nach außen – es waren drei –, so lief, beim Meer anfangend, ringsherum eine Mauer, die an jedem Punkt fünfzig Stadien vom größten (Wasser) Ring und Hafen entfernt war, und traf mit der Mündung des Durchstich-Kanals ins Meer am gleichen Punkt zusammen.*“ [Tímto způsobem byly zřízeny komplexy kolem královských sídel. Pokud však někdo překročil přístavy směrem ven – byly tři –, pak se od moře kolem dokola táhla zeď, která byla v každém místě vzdálena padesát stadií od největšího (vodního) prstence a přístavu a ve stejném místě se setkávala s ústím kanálu do moře.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*So nun war die Umgebung der Wohnung der Könige ausgestattet. Hatte man aber die Häfen, deren drei waren, in Richtung nach außen überschritten, dann lief, vom Meere ausgehend, eine Mauer rings herum, überall fünfzig Stadien vom größten Ring und Hafen entfernt, und vereinigte sich wieder an der Kanalmündung am Meer.*“ [Takto bylo vybaveno okolí

královského sídla. Když však někdo prošel přístavy, které byly tři, směrem ven, pak se od moře všude kolem rozbíhala hradba, která se táhla padesát stadií od největšího prstence a přístavu a znovu se spojovala u ústí kanálu do moře.].

{49} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 111: „*Tento pak celý prostor byl zastavěn četnými a hustými domy, ústí pak a největší přístav se hemžily loďmi a kupci, přicházejícími ze všech stran, jichž množství působilo ve dne i v noci křik a rozmanitý hluk i lomoz.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*The whole of this wall had numerous houses built on to it, set close together; while the sea-way and the largest harbor were filled with ships and merchants coming from all quarters, which by reason of their multitude caused clamor and tumult of every description and an unceasing din night and day.*“ [Celá tato zeď byla obestavěna četnými domy, které byly postaveny těsně vedle sebe, zatímco mořská cesta a největší přístav byly plné lodí a obchodníků připlouvajících ze všech stran, což kvůli jejich množství způsobovalo hluk a vřavu všeho druhu a nepřetržitý hluk ve dne i v noci.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*The entire area was densely crowded with habitations; and the canal and the largest of the harbours were full of vessels and merchants coming from all parts, who, from their numbers, kept up a multitudinous sound of human voices, and din and clatter of all sorts night and day.*“ [Celé okolí bylo hustě obydleno a průplav i největší přístavy byly plné lodí a obchodníků připlouvajících ze všech koutů, kteří svým množstvím vydávali ve dne v noci mnoho lidských hlasů, hluku a rachotu všeho druhu.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*This whole area was crowded with a great many houses, and the canal and the largest harbour teemed with merchant ships and traders arriving from all over the world, in such large numbers that all day and all night long the place resounded with shouts and with general uproar and noise.*“ [Celá tato oblast byla přeplněna spoustou domů a průplav a největší přístav se hemžil obchodními loděmi a obchodníky, kteří přijížděli z celého světa v takovém množství, že celý den a celou noc se tu ozýval křik a všeobecná vřava a hluk.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 82: „*This whole area was occupied by many closely packed houses, and the canal and the biggest harbour was full of ships and merchants arriving from all over the world, whose numbers created shouting, commotion and every kind of din day and night.*“ [Celá tato oblast byla obydlena mnoha těsně na sebe navazujícími domy a kanál a největší přístav byl plný lodí a obchodníků přijíždějících z celého světa, jejichž množství vyvolávalo ve dne i v noci křik, rozruch a všelijaký hluk.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 101: „*The whole of this wall was packed with many densely built houses, and the canal and large harbour were full of ships and merchants arriving from everywhere, who from out of their vast numbers caused shouting and all kinds of racket and clattering in the day and throughout the night.*“ [Celá tato hradba byla zaplněna množstvím hustě postavených domů a kanál a velký přístav byly plné lodí a obchodníků přijíždějících odevšad, kteří ze svého obrovského množství způsobovali ve dne i v noci křik a všelijaký hluk a rachot.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Dieser ganze Bereich nun war ausgefüllt mit vielen dichtgedrängten Wohngebäuden, und der landeinwärts führende Kanal und der größte Hafen waren voll von Schiffen und von Kaufleuten, die von überallher hier ankamen und infolge ihrer Menge ein vielfältiges lautes Stimmengewirr und großen Lärm bei Tag und die Nacht hindurch erzeugten.*“ [Celá tato oblast byla nyní zaplněna mnoha hustě osídlenými obytnými budovami a kanál vedoucí do vnitrozemí a největší přístav byly plné lodí a obchodníků, kteří sem připlouvali ze všech koutů světa a díky svému množství vytvářeli ve dne i v noci různorodý hlasitý šum a velký hluk.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Dies alles nahmen zahlreiche und dichtgedrängte Wohnungen ein; die Seezufahrt und der größte Hafen aber waren mit Schiffen und Handelsleuten überfüllt, welche aus aller Welt kamen und Geschrei, Gewirr aller Art und Krach auf Grund ihrer Menge bei Tag und Nacht verursachten.*“ [To vše bylo osídleno četnými a hustě obydlenými domy, ale vstup do moře a největší přístav byly přeplněny loděmi a obchodníky, kteří připlouvali z celého světa a svým množstvím ve dne i v noci způsobovali hluk, vřavu a zmatek všeho druhu.].

{50} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 111: „*O městě samém i o okolí starobylého sídla jest tedy nyní řečeno skoro všechno, jak bylo tenkráte vypravováno; pokusme se nyní vylíčiti povahu ostatní země i způsob jejího zařízení.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*Now as regards the city and the environs of the ancient dwelling we have now wellnigh completed the description as it was originally given. We must endeavor next to repeat the account of the rest of the country, what its natural character was, and in what fashion it was ordered.*“ [Co se týče města a okolí starobylého obydlí, nyní jsme téměř dokončili popis, jak byl původně podán. Dále se musíme pokusit zopakovat popis zbytku krajiny, jaký byl její přirozený charakter a jak byla uspořádána.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*I have described the city and the environs of the ancient palace nearly in the words of Solon, and now I must endeavour to represent the nature and arrangement of the rest of the land.*“ [Město a okolí starověkého paláce jsem popsal téměř Solónovými slovy a nyní se musím pokusit představit povahu a uspořádání zbytku země.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*I have now pretty well covered the original account of the town and the ancient palace, and I had better try to tell you what the character and the arrangement of the rest of the land was like.*“ [Původní popis města a starobylého paláce jsem již docela dobře popsal, a tak se vám radši pokusím přiblížit, jaký byl charakter a uspořádání zbytku země.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 82: „*I have now given a pretty full report of what was recorded then about the city and the area around the ancient dwelling of the kings. But now I must try to recall the nature of the rest of the country and the form of its organization.*“ [Nyní jsem podal poměrně úplnou zprávu o tom, co bylo tehdy zaznamenáno o městě a okolí starobylého sídla králů. Nyní se však musím pokusit připomenout povahu zbytku země a podobu jejího uspořádání.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 101: „*So, as far as the city and the environs of the ancient dwelling are concerned, I have now recorded it more or less as it was originally recounted. But I must also try to remember the nature and the type of organisation of the rest of the country.*“ [Co se tedy týče města a okolí starobylého obydlí, zaznamenal jsem je nyní víceméně tak, jak bylo původně vylíčeno. Musím se však také pokusit připomenout povahu a typ uspořádání zbytku země.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Die Stadt also und die Umgebung des ursprünglichen Wohnsitzes sind damit jetzt mehr oder weniger so wiedergegeben, wie es damals erzählt wurde; wie sich aber die natürliche Beschaffenheit des übrigen Landes und die Form seiner Ausgestaltung verhielt, dies muß ich (jetzt) versuchen, aus dem Gedächtnis darzustellen.*“ [Město a okolí původního obydlí jsou tedy nyní víceméně takové, jak se tehdy vyprávělo, ale jak se choval přírodní stav zbytku krajiny a podoba jejího uspořádání, to se musím (nyní) pokusit vylíčit zpaměti.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Über die Stadt nun und die Umgebung des alten Wohnsitzes (von Kleito und Poseidon) ward jetzt annähernd alles berichtet, wie es damals erzählt wurde. Wie aber die Natur des übrigen Landes beschaffen war und die Form seiner Ordnung, das zu berichten muß jetzt versucht werden.*“ [O městě a okolí starého sídla (Kleitó a Poseidóna) bylo popsáno přibližně vše tak, jak se tehdy vyprávělo. Ale jaká byla povaha zbytku země a podoba jejího uspořádání, o tom se musíme pokusit vyprávět nyní.].

{51} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 111: „*Především tedy podle vypravování zdvihal se ostrov z moře velmi vysoko a příkře, ale krajina kolem města byla úplná rovina; objímala město a sama byla kolem dokola objímána horami, svažujícími se až k moři, holá a rovná, podoby obdélné, prostírající se na jedné i druhé straně tři tisíce stadií a na šířku majíc od moře vzhůru středem dva tisíce.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*In the first place, then, according to the account, the whole region rose sheer out of the sea to a great height, but the part about the city was all a smooth plain, enclosing it round about, and being itself encircled by mountains which stretched as far as to the sea; and this plain had a level surface and was as a whole rectangular in shape, being 3 000 stades long on either side and 2 000 stades wide at its center, reckoning upwards from the sea.*“ [Především se podle vyprávění celý kraj zvedal z moře do velké výšky, ale část kolem města byla celá hladká rovina, která ho obklopovala kolem dokola a sama byla obklopena horami, které se táhly až k moři; tato rovina měla rovný povrch a jako celek měla obdélníkový tvar, byla 3 000 stádií dlouhá na obou stranách a 2 000 stadií široká ve svém středu, počítáno od moře nahoru.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*The whole country was said by him to be very lofty and precipitous on the side of the sea, but the country immediately about and surrounding the city was a level plain, itself surrounded by mountains which descended towards the sea; it was smooth and even, and of an oblong shape, extending in one direction three thousand stadia, but across the centre inland it was two thousand stadia.*“ [Celá země byla podle něj na mořské straně velmi vysoká a srázná, ale krajina bezprostředně kolem města a v jeho okolí byla rovinatá, obklopená horami, které se svažovaly k moři; byla hladká a rovná, podlouhlého tvaru, v jednom směru se táhla tři tisíce stadií, ale přes střed do vnitrozemí to bylo dva tisíce stadií.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*To begin with, the whole region was said to be very high, with sheer cli ff s along the coastline, but near the city there was nothing but a plain, which surrounded the city and was itself surrounded by mountains which reached down to the sea. The plain was uniformly flat and basically oblong: it extended in one direction for 3,000 stades and inland across its centre for 2,000 stades from the sea.*“ [Původně se říkalo, že celý kraj je velmi vysoký, podél pobřeží se táhnou srázné útesy, ale v blízkosti města není nic než rovina, která obklopuje město a sama je obklopena horami, které sahají až k moři. Rovina byla rovnoměrně rovná a v podstatě podlouhlá: v jednom směru se táhla 3 000 stadií a ve vnitrozemí přes její střed 2 000 stadií od moře.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 82: „*First of all, the whole region was said to be very high and rose sheer from the sea; the area around the city, which surrounded it, consisted entirely of a plain, which was completely surrounded by mountains sloping down to the sea. The plain was smooth and level, and oblong as a whole, measuring three thousand stades on each side and two thousand stades across at its midpoint from the sea.*“ [Především se říkalo, že celý kraj je velmi vysoko a zvedá se od moře; okolí města, které ho obklopovalo, tvořila výhradně rovina, která byla zcela obklopena horami svažujícími se k moři. Planina byla hladká a rovná a jako celek podlouhlá, měřila tři tisíce stádií na každé straně a dva tisíce stádií napříč v jeho středu od moře.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 101: „*To start with, the entire country was said to be extremely high and to rise precipitously above the level of the sea, but the territory immediately about and surrounding the city was a plain, which was in turn enclosed by mountains which stretched down as far as the sea. This plain was smooth and even and was rectangular in shape, extending 600 km on either side, and 400 km wide at the centre, measuring from the sea.*“ [Celá země prý byla nesmírně vysoká a prudce se zvedala nad hladinu moře, ale území bezprostředně kolem města byla rovina, kterou zase obklopovaly hory táhnoucí se až k moři. Tato rovina byla hladká a rovná a měla obdélníkový tvar, táhla se 600 km na obě strany a ve středu byla široká 400 km, měřeno od moře.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Zunächst einmal wurde das ganze Gelände als vom Meer aus gesehen sehr hoch und steil aufsteigend beschrieben, das Gebiet um die Stadt dagegen als vollkommene Ebene, die die Stadt umschloß und selbst ringsherum von Bergen umschlossen wurde, die bis ans Meer herabreichten. Die Ebene war gleichmäßig flach und hatte insgesamt die Gestalt eines länglichen Rechtecks; sie war in der einen Richtung dreitausend Stadien lang, in der Mitte aber vom Meer landeinwärts zweitausend Stadien breit.*“ [Především byl celý terén popsán jako velmi vysoký a strmě stoupající od moře, ale oblast kolem města byla popsána jako dokonalá rovina, která obklopovala město a sama byla obklopena horami, které sahaly až k moři. Rovina byla rovnoměrně plochá a měla celkový tvar protáhlého obdélníku; v jednom směru byla tři tisíce stadií dlouhá a uprostřed od moře do vnitrozemí dva tisíce stadií široká.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Erstens also war der Erzählung nach die ganze Gegend sehr hochgelegen und zum Meer steil abfallend, die Umgebung der Stadt dagegen durchgängig eine Ebene, die jene umgab, ihrerseits aber von Bergen umgeben wurde, die sich bis zum Meer hinzogen. Sie war glatt und flach und als Ganzes ein längliches Rechteck, nach der einen Seite dreitausend Stadien lang, in der Mitte aber vom Meer aus nach oben zweitausend breit.*“ [Předně, podle pověsti, byla celá krajina velmi vysoko (položena) a strmě se svažovala k moři, zatímco oblast kolem města byla rovinou, která jej obklopovala, ale sama byla obklopena horami, které se táhly až k moři. Byla rovná a plochá a jako celek tvořila protáhlý obdélník, na jedné straně dlouhý tři tisíce stadií a uprostřed od moře nahoru široký dva tisíce.].

{52} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 111: „*Tato pak část celého ostrova byla obrácena k jihu, chráněna proti straně severní.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And this region, all along the island, faced towards the South and was sheltered from the Northern blasts.*“ [Tato oblast byla po celé délce ostrova obrácena k jihu a chráněna před severními vichry.] Benjamin Jowett (www.gutenberg.org): „*This part of the island looked towards the south, and was sheltered from the north.*“ [Tato část ostrova směřovala k jihu a byla chráněna před severem.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*This part of the island as a whole faced south and was sheltered from the north winds.*“ [Celá tato část ostrova byla obrácena k jihu a chráněna před severními větry.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 82: „*This region, out of the whole island, faced south and was sheltered from the northern winds.*“ [Tato oblast byla z celého ostrova obrácena k jihu a chráněna před severními větry.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 102: „*This entire area of the island faced towards the south, and was sheltered from the north.*“ [Tato celá část ostrova byla obrácena k jihu a chráněna před severem.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Von der ganzen Insel war (gerade) diese Gegend nach Süden ausgerichtet und von Norden gegen kalte Winde geschützt.*“ [Z celého ostrova byla tato oblast (zejména) obrácena k jihu a chráněna před studenými větry ze severu.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Diese Gegend der ganzen Insel lag zum Südwind gewandt, abgewandt von den Sternbildern der Bären, geschützt vorm Nordwind.*“ [Tato část celého ostrova byla obrácena k jižnímu větru, daleko od souhvězdí medvěda, chráněna před severním větrem.].

{53} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 111: „*Hory kolem ní tehdy prý vynikaly množstvím i velikostí a krásou nade všechny nynější, chovajíce v sobě četné bohaté osady perioiků a řeky i močály a luhy s hojnou potravou pro všeliká zvířata krotká i divoká, i lesy, rozmanité jak množstvím, tak druhy stromů a poskytující hojně dříví pro všechny práce.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www.perseus.tufts.edu): „*And the mountains which surrounded it were at that time celebrated*

as surpassing all that now exist in number, magnitude and beauty; for they had upon them many rich villages of country folk, and streams and lakes and meadows which furnished ample nutriment to all the animals both tame and wild, and timber of various sizes and descriptions, abundantly sufficient for the needs of all and every craft.“ [Hory, které ho obklopovaly, byly v té době vyhlášené tím, že počtem, velikostí a krásou předčily všechny dnešní, protože na nich bylo mnoho bohatých vesnic venkovského lidu, potoků, jezer a luk, které poskytovaly dostatek potravy všem krotkým i divokým zvířatům, a dřevo různých velikostí a druhů, které bohatě stačilo pro potřeby všech a všech řemesel.] Benjamin Jowett (www.gutenberg. org): „*The surrounding mountains were celebrated for their number and size and beauty, far beyond any which still exist, having in them also many wealthy villages of country folk, and rivers, and lakes, and meadows supplying food enough for every animal, wild or tame, and much wood of various sorts, abundant for each and every kind of work.*“ [Okolní hory byly proslulé svým počtem, rozlohou a krásou, daleko přesahující všechny, které existují dodnes, měly také mnoho bohatých vesnic venkovanů, řeky, jezera a louky, které poskytovaly dostatek potravy pro všechna zvířata, divoká i krotká, a mnoho dřeva různých druhů, hojného pro každý druh práce.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*The mountains that surrounded the plain were celebrated in those days for their number, size, and beauty; there are no mountains today which come close to them in these respects. There were in the mountains many wealthy villages with their rural populations; rivers, lakes, and meadows kept every species of tame and wild creature adequately supplied with food; and there was plenty of timber, of various types, which was more than sufficient for any kind of task and for every occasion.*“ [Hory, které obklopovaly planinu, byly v té době proslulé svým počtem, velikostí a krásou; dnes se jim v těchto ohledech žádné hory nepřibližují. V horách bylo mnoho bohatých vesnic s venkovským obyvatelstvem, řeky, jezera a louky zajišťovaly dostatek potravy pro všechny druhy krotkých i divokých zvířat a bylo zde dostatek dřeva různých druhů, které bylo více než vhodné pro jakoukoli práci a pro každou příležitost.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 82: „*The surrounding mountains of that time were praised for their number, size and beauty, and were said to go beyond all those which exist today. They contained many villages with large populations, and also rivers, lakes and meadows that provided sufficient pasture for all tame and wild beasts, and wood that was, in its quantity and the variety of its types, abundant both for all kinds of work and for each individual requirement.*“ [Tehdejší okolní hory byly opěvovány pro svůj počet, velikost a krásu a prý přesahovaly všechny dnešní. Nacházelo se v nich mnoho vesnic s početným obyvatelstvem a také řeky, jezera a louky, které poskytovaly dostatek pastvy pro všechna krotká i divoká zvířata, a dřevo, které bylo svým množstvím a rozmanitostí druhů hojné jak pro všechny druhy práce, tak pro každou individuální potřebu.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 102: „*The mountains that surrounded it at that time were famous for being more numerous, bigger and more beautiful than any which still exist now; and they had in them many rich villages of country dwellers, not to mention rivers and lakes and meadows, which provided abundant nutrition for all kinds of domesticated and wild animals, and woodland which, both in quantity and in the variety of its types, was abundant for each individual requirement of every kind of work.*“ [Hory, které ji tehdy obklopovaly, byly proslulé tím, že byly početnější, větší a krásnější než všechny, které existují dodnes, a nacházelo se v nich mnoho bohatých vesnic venkovských obyvatel, nemluvě o řekách, jezerech a loukách, které poskytovaly hojnou výživu všem druhům domácích i divokých zvířat, a lesy, které jak množstvím, tak rozmanitostí svých druhů bohatě vyhovovaly individuálním potřebám každého druhu práce.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Die sie umgebenden Berge wurden in dem damaligen Bericht in hohen Tönen gepriesen: Sie hätten alle jetzt existierenden an Menge, Größe und Schönheit übertroffen und einerseits viele Dörfer mit großer Fülle an Umwohnern in sich beherbergt, andererseits Flüsse und Seen und Wiesen als hinreichende Nahrungsquelle für alle Arten an zahmen und wilden Geschöpfen, schließlich Wald in reicher Menge und vielfältig an (Baum)Arten, und zwar sowohl für alle möglichen (Bau-)Arbeiten als auch in reicher Fülle für jedes einzelne Vorhaben.*“ [Okolní hory byly v tehdejší zprávě chváleny ve vysokých tónech: Byly by předčily všechny nyní existující co do množství, velikosti a krásy a na jedné straně by v nich bylo mnoho vesnic s velkým množstvím obyvatel, na druhé straně řeky a jezera a louky jako dostatečný zdroj potravy pro všechny druhy krotkých i divokých zvířat, konečně lesy v hojnosti a rozmanitosti (druhů) stromů, jak pro všechny druhy (stavebních) prací, tak v hojnosti pro každý jednotlivý projekt.] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Von den sie umgebenden Bergen wurde damals gerühmt, daß sie an Zahl, Größe und Schönheit alle jetzt vorhandenen übertroffen hätten. Sie hatten viele reiche Ortschaften in ihrem Bereich, sowie viele Flüsse, Seen und Wiesen zu ausreichendem Futter für alle zahmen und wilden Geschöpfe, desgleichen Wald, der nach Reichtum und Baumarten abwechslungsreich war und für alle Arbeiten insgesamt und für jede speziell vollkommen ausreichend.*“ [Hory, které je obklopovaly, byly v té době opěvovány, protože počtem, velikostí a krásou předčily všechny současné hory. Měly na svém území mnoho bohatých vesnic, stejně jako mnoho řek, jezer a luk pro dostatek potravy pro všechny krotké i divoké tvory, stejně jako lesy, které byly rozmanité co do bohatství a druhů stromů a dokonale postačovaly pro všechny práce obecně i pro každou speciální.].

{54} Platón, *Timaios, Kritias*, překlad František Novotný, 1996, s. 112: „*Žeň měli dvakrát do roka, v zimě pomocí dešťové vláhy z nebes, v létě pak zavádějíce na pole z průkopu vodu, kterou rodí země.*“ Walter Rangeley Maitland Lamb (1914, www. perseus.tufts.edu): „*And they cropped the land twice a year, making use of the rains from Heaven in the winter, and the waters that issue from the earth in summer, by conducting the streams from the trenches.*“ [Dvakrát ročně obdělávali půdu a v zimě využívali deště z nebe a v létě vody, které vytékají ze země, tím, že odváděli potoky z příkopů.] Benjamin Jowett (www. gutenberg.org): „*Twice in the year they gathered the fruits of the earth-in winter having the benefit of the rains of heaven, and in summer the water which the land supplied by introducing streams from the canals.*“ [Dvakrát za rok sklízeli plody země – v zimě měli užitek z nebeských dešťů a v létě z vody, kterou zemi dodávaly potoky z kanálů.] Plato, Waterfield, Robin a Gregory, Andrew, *Timaeus and Critias*, 2008, s. 111: „*They harvested their crops twice a year; in winter they relied on rain sent by Zeus, but in summer they diverted water from the canals to all their crops.*“ [Úrodu sklízeli dvakrát ročně; v zimě spoléhali na déšť seslaný Diem, ale v létě odváděli vodu z kanálů na všechny své plodiny.] Gill, Christopher, *Plato's Atlantis story*, 2017, s. 83: „*They harvested the land twice a year, using the rain sent by Zeus in the winter and in summer what the land provided, extracting a flow of water from the channels.*“ [Dvakrát ročně sklízeli úrodu z deště, který jim v zimě seslal Zeus, a v létě z toho, co jim země poskytla, získávali proud vody z kanálů.] Kershaw, Stephen, *A Brief History of Atlantis – Plato's Ideal State*, 2017, s. 102: „*They reaped the produce of the land twice a year, exploiting the rains from Zeus in the winter and the waters which the earth brought forth in the summer, bringing the streams in from the ditches.*“ [Dvakrát ročně sklízeli úrodu země, v zimě využívali Diovy deště a v létě vody, které země přinášela, a přiváděli potoky z příkopů.] Platon, *Kritias*, Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath, 2014: „*Und so ernteten sie zweimal im Jahr Früchte von der Erde: Im Winter verwendeten sie dazu das vom Himmel fallende Regenwasser, im Sommer aber all das Wasser, das das Land (selbst) bot, indem sie die Ströme aus den Kanälen (auf die Felder) leiteten.*“ [A tak sklízeli plody ze země dvakrát ročně: v zimě k tomu využívali dešťovou vodu padající z nebe, v létě

pak veškerou vodu, kterou nabízela (sama) země tím, že odváděla potoky z kanálů (na pole).] Platon, *Werke in acht Bänden, griechisch und deutsch. Band 7. Timaios. Kritias. Philebos*, 2016: „*Zweimal jährlich ernteten sie die Produkte der Erde; im Winter verwendeten sie die von Zeus kommenden Regenwasser, im Sommer aber dieser, welche die Erde lieferte, indem sie die Wasser aus den Kanälen herbeileiteten.*“ [Dvakrát ročně sklízeli produkty země; v zimě používali dešťovou vodu, která přicházela od Dia, a v létě tu, kterou poskytovala země, když přiváděla vodu z kanálů.].

Seznam obrázků

1. Změny průměrných teplot a úrovní hladin oceánů
2. Perský záliv před cca 12000 lety
3. Mořské dno u dnešních Seychel (Bathymetric Data Viewer)
4. „Atlantida“ při snížení hladiny Indického oceánu o cca 100 m
5. „Atlantida“ při snížení hladiny Indického oceánu o 50 m (před cca 10000 lety)
6. „Střed“ ostrova „Atlantidy“ – nedaleko od nynějšího ostrova Mahé
7. Stávající orografie ostrova Mahé (podle Mapy.cz)
8. „Ostrovy“ jihozápadně od Seychel a severně od Mauricia před 11700 lety
9. Prohlubně vzdálené cca 135 a 165 km východojihovýchodně od ostrova Mahé
10. Big Hole v Kimberley
11. Barringerův kráter v Arizoně
12. Mořské dno (převýšený pohled) v okolí dnešních Seychel (část Gondwany)
13. Vysoká kamenná věž v Jerichu
14. Schéma hlavního města „Atlantidy“ a Göbekli Tepe
15. Göbekli Tepe (okolo dvou větších sloupů je v kruhu 11–12 menších)
16. Pták dodo? (Collins, A., Göbekli Tepe – Genesis of the Gods)
17. Nástěnná malba v Dja'de al-Mughara
18. Maledivy před 10000 lety (dnešní Cejlon a „Atlantida“ před 11600 lety)
19. Možné směry civilizačních vlivů ze zaniklé „Atlantidy“ (9600 př. n. l.)
20. Vzestup a pokles hladiny oceánů za posledních 8000 let podle různých autorů
21. Maledivy a „ostrov“ 250 km východně od Mangaluru před 7700 lety
22. Lokality prioritně navrhované k podmořskému průzkumu
23. Lokalita 400 km jihozápadně od ostrova Mahé (podmořský útvar – plošina)
24. Podezřelá lokalita 230 km západojihozápadně od ostrova Mahé

Seznam použité literatury

ACOT, Pascal. *Historie a změny klimatu: od velkého třesku ke klimatickým katastrofám.* Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. 237 s. ISBN 80-246-0869-3.

Actual Archeology Magazine Anatolia: Understanding Göbekli Tepe. 2016. 83 s.

ADKINS, Lesley a ADKINS, Roy. *Starověké Řecko: encyklopedická příručka.* V Praze: Slovart, 2011. 506 s. ISBN 978-80-7391-580-3.

AJORLOO, Bahram. *Archeologie: nejvýznamnější naleziště a kulturní poklady světa.* Vyd. 1. Praha: Fortuna Libri, 2009. 400 s. ISBN 978-80-7321-434-0.

ALMEIDA, Joseph A. *Justice as an aspect of the polis idea in Solon's political poems: a reading of the fragments in light of the researches of new classical archaeology*. Leiden, Netherlands: Brill, 2003. 284 s. Mnemosyne, bibliotheca classica Batava. Supplementum, 243. ISBN 90-04-130020.

ARUNDELL of Wardour, John Francis. *The Secret of Plato's Atlantis*. London: Burns and Oates, 1885. 108 s.

AST, Georg Anton Friedrich. *Platonis quae exstant opera. Accendunt Platonis quae feruntur scripta. Ad optimorum librorum fidem recensuit in linguam latinam convertit, snnotationibus explanavit indicesque rerum ac verborum sccuratissimons adiecit Fridericus Astius T. 5. Politiae lib. IX.–X. Timaeum et Critiam continens*. Lipsiae: Libraria Weidmannia, 1822 (řím). 517 – iii s.

BAHNÍK, Václav. *Slovník antické kultury*. Praha: Svoboda, 1974. 717, [2] s. Členská knižnice nakl. Svoboda.

BANNING, Edward, Bruce. So Fair a House: Göbekli Tepe and the Identification of Temples in the Pre-Pottery Neolithic of the Near East. *Current Anthropology*, Vol. 52, No. 5 (October 2011), s. 619–660 (*https://www.jstor.org/stable/10.1086/661207*; *https://doi.org/10.1086/661207*).

BAKER, John-Gilbert. *Flora of Mauritius and the Seychelles – a Description of the Flowering Plants and Ferns of Those Islands by J. G. Baker*. Published Under the Authority of the Colonial Government of Mauritius. London: L. Reeve, 1877. 557 s.

BARTÍKOVÁ, Heda. *Egyptské pověsti*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2009. 109 s. ISBN 978-80-7268-480-9.

BAUER, Jan. *Zajímavá zastavení v dějinách lidstva*. [Praha]: Petrklíč, 2016. 250 s. ISBN 978-80-7229-596-8.

BEHRINGER, Wolfgang. *Kulturní dějiny klimatu: od doby ledové po globální oteplování*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2010. 404 s. ISBN 978-80-7432-022-4.

BENEŠ, Jaromír. *Počátky zemědělství ve Starém světě: pohled paleoekologie a environmentální archeologie*. Vyd. 1. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2018. 351 s. Episteme. Natura. ISBN 978-80-7394-697-5.

BENSON, Hugh H., ed. *A companion to Plato*. Malden, Mass: Blackwell Publishing, 2006. XV, 473 s. Blackwell companions to philosophy; 36. ISBN 1-4051-1521-1.

BIČ, Miloš. *Stopami dávných věků: mezi Nilem a Tigridem.* Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 1979. 274 s.

BLACK, Jeremy a GREEN, Anthony. Bohové, démoni a symboly starověké Mezopotámie: ilustrovaný slovník. Překlad Jana Novotná. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 1999. 231 s. Historie; sv. 1. ISBN 80-7207-266-8.

BLOK, Josine Henriette. *Solon of Athens: New Historical and Philological Approaches*. Leiden: Brill, 2006. 476 s. ISBN 978-90-04-14954-0.

BORIC, Dusan. *Theatre of predation: Beneath the skin of Göbekli Tepe images*. In: WATTS, Christopher, M., ed. *Relational Archaeologies: Humans Animals Things*. Routledge, 2013, s. 42–64. ISBN 978-0-415-52532-9.

BOTTÉRO, Jean. *Nejstarší náboženství: Mezopotámie*. Překlad Jiří Prosecký. Vyd. 1. Praha: Academia, 2005. 287 s. ISBN 80-200-1348-2.

BRENNAN, Herbie. *Zánik Atlantidy: vznik nové civilizace*. Překlad Petra Langrová. Vyd. 1. [Bratislava]: Remedium, 2008. 256 s. ISBN 978-80-89230-35-8.

BRENTJES, Burchard. *Zlatý věk lidstva.* Překlad Jana Součková. Vyd. 1. Praha: Orbis, 1973. 232, [2] s. Stopy-Fakta-Svědectví.

BRISSON, Luc, MEYERSTEIN, Walter F. *Inventing the Universe: Plato's Timaeus, the Big Bang, and the Problem of Scientific Knowledge*. Albany: State University of New York Press, 1995. 193 s. ISBN 0-7914-2692-0.

BRYCHTA, Radek. *Objevení Platónovy Atlantidy*. Vyd. 1. Hradec Králové: Dřevotvar interiéry, 2001. 168 s. ISBN 80-238-8248-1.

BUDGE Wallis, Ernest Alfred. *An Egyptian Hieroglyphic Dictionary: with an index of English words, king list and geographical list with indexes, list of hieroglyphic characters, coptic and semitic alphabets, etc. Vol. 1, A–KHA*. New York: F. Ungar Publ. Co., [1920]. 154, 582 s.

BUDGE Wallis, Ernest Alfred. *An Egyptian Hieroglyphic Dictionary: with an index of English words, king list and geographical list with indexes, list of hieroglyphic characters, coptic and semitic alphabets, etc. Vol. 2, S–TCH*. New York: F. Ungar Publ. Co., [1920]. s. 583–1356.

BURROUGHS, William James. *Climate change in prehistory: the end of the reign of chaos*. 1st pub. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. xii, 356 s. ISBN 0-521-82409-5.

CARTWRIGHT, Caroline (2008) The World's Oldest Wall Painting In Syria?, *Palestine Exploration Quarterly*, 140:1, 3-3, DOI: 10.1179/003103208x288645 (*https://doi.org/10.1179/003103208x288 645*).

CLAGHORN, George S. *Aristotle's Criticism of Platos Timaeus*. Hague, Netherlands: Nijhoff, ©1954. xi, 149 s. ISBN 978-94-011-8190-7.

CLINE, Eric H. *1177 př. Kr.: zhroucení civilizace a invaze mořských národů*. Překlad Ruth J. Weiniger a Kateřina Zerzánová. Vyd. 1. V Praze: Vyšehrad, 2019. 299 s. ISBN 978-80-7429-805-9.

COLLIER, Mark a MANLEY, Bill. *Jak číst egyptské hieroglyfy: srozumitelná příručka pro samouky.* Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 2007. 239 s. Litera; sv. 4. ISBN 978-80-7207-629-1.

COLLINS, Andrew. *Göbekli Tepe: Genesis of the Gods : The Temple of the Watchers and the Discovery of Eden.* Bear & Company, 2014. ISBN 978-1-59143-142-8.

COLLINS, Andrew. Göbekli Tepe: *Die Geburt der Götter – Die Tempel der Wächter und die Entdeckung von Eden*. Rottenburg: Kopp Verlag, 2015. 511 s. ISBN 978-3-86445-252-9.

COLLOBERT, Catherine, ed., DESTRÉE, Pierre, ed. a GONZALEZ, Francisco J., ed. *Plato and myth: studies on the use and status of Platonic myths*. Leiden: Brill, 2012. viii, 476 s. Mnemosyne. Supplements. Monographs on Greek and Latin language and literature, 337. ISBN 978-90-04-21866-6.

COPLESTON, Frederick Charles. *Dějiny filosofie. I., Řecko a Řím.* Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2014. 702 s. Prameny spirituality; 44. ISBN 978-80-7412-167-8.

COX, George W. *Lives of Greek Statesmen, Solon – Themistokles*. New York: Harper & Bros, 1885.

COX, Simon a FOSTER, Mark. Atlantida od A do Z. Vyd. 1. V Praze: Knižní klub, 2008. 264 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-242-2051-2.

CRAWFORD, Harriet, ed. *The Sumerian world*. London: Routledge, 2017. xxiv, 659 s. Routledge worlds. ISBN 978-1-138-23863-3.

DE CAMP, L. Sprague. *Lost Continents: The Atlantis Theme in History, Science, and Literature*. New York: Ballantine Books, 1975. 325 s.

DELOR, Andreas. *Atlantis nach neuesten hellsichtigen und wissenschaftlichen Quellen. 1 Der südliche Auswandererstrom aus Atlantis – Teil 1: Platons Atlantis, Azoren-Atlantis, die Sintflut*. Borchen: Möllmann, 2018. 457 s. ISBN 978-3-89979-150-1.

DELOR, Andreas. *Atlantis nach neuesten hellsichtigen und wissenschaftlichen Quellen. 2 Der südliche Auswandererstrom aus Atlantis – Teil 2: Indien, Ägypten, Sumer, MU, Jericho, Tiahuanaco*. Borchen: Möllmann, 2018. 444 s. ISBN 978-3-89979-168-6.

DIOGENÉS LAERTIOS a MACHOVEC, Dušan, ed. *Životy, názory a výroky proslulých filosofů*. Překlad Antonín Kolář. Vyd. 2. Pelhřimov: Nová tiskárna, 1995. 473 s. ISBN 80-901916-3-0.

DONNELLY, Ignatius a KOVANDA, Jindřich, ed. *Atlantida: předpotopní svět*. Překlad František Jandečka a Jindřich Kovanda. Vyd. 3., v nakl. Jonathan Livingston 1. Praha: Jonathan Livingston, 2018. 599 s. ISBN 978-80-7551-076-1.

DRÖSSLER, Rudolf. *Když hvězdy byly ještě bohy: Slunce, Měsíc a hvězdy ve světle archeologie, umění a kultu*. Překlad Josef Poláček. Praha: Panorama, 1980. 238 s., 48 nečísl. s., 3 s. map. příl. Stopy fakta svědectví.

EHRENBERG, Victor. *From Solon to Socrates: Greek history and civilization during the sixth and fifth centuries B.C.* Second edition. London: Methuen, 1973. xvii, 401 s. ISBN 0-416-77760-0.

Epos o Gilgamešovi. Vyd. 2. Bratislava: Tatran, 1975. 234 s. Panteón; Zv. 4.

Epos o Gilgamešovi. Překlad Jiří Prosecký a Marek Rychtařík. Vyd. 2. Praha: NLN, 2018. 445 s. Mythologie. ISBN 978-80-7422-599-4.

FINKEL, Irving L. *The Ark Before Noah: Decoding the Story of the Flood*. New York: Anchor Books, 2015 (nestr.). ISBN 978-0-385-53711-7.

FRANKE, Thorwald C. *Kritische Geschichte der Meinungen und Hypothesen zu Platons Atlantis. Von der Antike über das Mittelalter bis zur Moderne*. Norderstedt: Books on Demand, 2016. 593 s. ISBN 978-3-7412-5403-1

Fresh fields and pastures new: papers presented in honor of Andrew M. T. Moore. Leiden, [Netherlands]: Sidestone Press, 2016, 39 s. ISBN 978-90-8890-349-6.

GEMOLL, Wilhelm, VRETSKA, Karl, AIGNER, Therese, ed. *Griechisch-deutsches Schul- und Handwörterbuch*. 10., völlig neu bearb. Aufl., [Nachdr.]. München: Oldenbourg, [2010]. XXIV, 888 s. ISBN 978-3-637-00234-0.

GILBERT, Gregory, P., *Ancient Egyptian Sea Power and the Origin of Maritime Forces*, Sea Power Centre Australia, 2008, 164 s. ISBN 978-0-642-29680-1 (*https://www.navy.gov.au/sites/default/files/documents/Int SP_1_Ancient_EgyptSP.pdf*).

GILL, Christopher. *Plato's Atlantis story: text, translation and commentary*. Liverpool: Liverpool University Press, 2017, 222 s. ISBN 978-1-78694-016-2.

GORNITZ, Vivien, ed. *Encyclopedia of paleoclimatology and ancient environments*. Dordrecht: Springer, ©2009. xxiv, 1047 s. Encyclopedia of earth sciences series. ISBN 978-1-4020-4551-6.

GRAESER, Andreas. *Řecká filosofie klasického období = Geschichte der Philosophie. 2, Sophistik und Sokratik. Plato bis Aristoteles.* Překlad Miroslav Petříček. Vyd. 1. Praha: Oikoymenh, 2000. 445 s. Dějiny filosofie; Sv. 2. ISBN 80-7298-019-X.

GRANT, Michael. *Klasické Řecko*. Překlad Gerik Císař. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: BB art, 1999. 376 s., [24] s. obr. příl. ISBN 80-7257-079-X.

HAARMANN, Harald. *Historie potopy světa: po stopách raných civilizací.* Vyd. 1. Praha: Paseka, 2010. 221 s. ISBN 978-80-7432-079-8.

HANCOCK, Graham. *Boží mágové: zapomenutá moudrost ztracené civilizace*. Překlad Alexandr Neuman. Vyd. 1. V Praze: Metafora, 2016. x, 461 s., 32 nečísl. s. ISBN 978-80-7359-486-2.

HÉRODOTOS. *Dějiny*. Překlad Jaroslav Šonka. Vyd. 3., v nakl. Academia 1. Praha: Academia, 2004. 548 s., [20] s. obr. příl. ISBN 80-200-1192-7.

HEYERDAHL, Thor. *Tigris*. Překlad Ivan Kučma. Vyd. 1. [Bratislava]: Smena, 1984. 337 s., 16 nečísl. obr. příl. Máj; zväzok 434.

HOMÉROS. *Odysseia*. Překlad Otmar Vaňorný. Vyd. 14. Praha: Petr Rezek, 1996. 533 s. ISBN 80-86027-04-X.

HORN, Roland M. *Atlantis alter Mythos – neue Beweise*. Grafing: Aquamarin, 2009. 240 s. ISBN 978-3-89427-513-6.

HOŠEK, Pavel. *Dějiny Madagaskaru*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. 298 s. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-124-8.

HOŠEK, Radislav. *Náboženství antického Řecka*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2004. 239 s., [8] s. barev. obr. příl. Historica. ISBN 80-7021-516-X.

CHAZAN Michael. *World Prehistory and Archaeology*: *Pathways through Time*. Fifth edition, Fifth ed. Routledge 2021. INSERT-MISSING-DATABASE-NAME (www.taylorfrancis.com/books/e/).

ISSAR, Arie S. a ZOHAR, Mattanyah. *Climate change: Environment and History of the Near East*. 2nd. Edition. Berlin: Springer, 2007. xxxi, 288 s. ISBN 978-3-540-69851-7.

JOHANSEN, T. K. *Plato's natural philosophy: a study of the Timaeus-Critias*. First published. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 2004. vi, 218 s. ISBN 978-0-521-06748-5.

JOSEPH, Frank. *Encyklopedie Atlantidy*. Vyd. 1. [Karviná]: TENNO, 2005. 357 s., [16] s. obr. příl. ISBN 80-903592-3-X.

JOSEPH, Frank. *Nové důkazy o Atlantidě*. Vyd. 1. V Olomouci: Fontána, 2005. 232 s., [16] s. barev. obr. příl. ISBN 80-7336-018-7.

Kabinet pro studia řecká, římská a latinská. *Encyklopedie antiky*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1973. 741 s., [8] listů barev. reprodukcí, [10] volných mapek a chronol. přehledů.

Když království sestoupilo z nebes: mezopotamské kroniky od časů nejstarších až do doby perské vlády. Překlad Jiří Prosecký. Vyd. 1. Praha: Academia, 2015. 359 s. Orient; sv. 25. ISBN 978-80-200-2471-8.

KERSHAW, Stephen. *A Brief History of Atlantis: Plato's Ideal State*. London: Constable And Robinson, 2017. ISBN 978-1-47213-699-2.

KLECZEK, Josip. *Život se Sluncem a ve vesmíru: nová věda – bioastronomie*. Vyd. 1. V Praze: Paseka, 2011. 289 s. Fénix; sv. 28. ISBN 978-80-7432-075-0.

KLÍMA, Josef. *Lidé Mezopotámie: cestami dávné civilizace a kultury při Eufratu a Tigridu*. Vyd. 1. Praha: Orbis, 1976. 333 s., [32] s. obr. příl. (čb. i barev.). Stopy, fakta, svědectví.

KOSTIĆOVÁ, Zuzana Marie. *Náboženství Mayů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. 359 s., 6 nečísl. obr. příl. ISBN 978-80-246-3992-5.

KOZÁK, Jaromír. *Egyptština - jazyk bohů: kurz hieroglyfické egyptštiny. Část 1, Mluvnice*. Praha: Onyx, 2008. 374 s. ISBN 978-80-86788-37-1.

KÜHNER, Raphael a HOLZWEISSIG, Friedrich. *Ausführliche Grammatik der griechischen Sprache. Teil 1, Elementar-, Formen- und Wortlehre*. Reprografischer Nachdruck der 3. Auflage 1898/1904. Darmstadt: WBG (Wisseschaftliche Buchgesellschaft), Sonderausgabe 2015. 2 sv. ISBN 978-3-534-26732-3.

KÜHNER, Raphael a STEGMANN, Carl. *Ausführliche Grammatik der griechischen Sprache. Teil 2, Satzlehre*. Reprografischer Nachdruck der 3. Auflage 1898/1904. Darmstadt: WBG (Wisseschaftliche Buchgesellschaft), Sonderausgabe 2015. 2 sv. ISBN 978-3-534-26734-7.

KUKAL, Zdeněk. *Atlantis ve světle moderní vědy*. 2., dopln. vyd. Praha: Academia, 1985. 270 s.

KULT, Arnošt. Klimatické změny v dryasu a na počátku holocénu – vzestup hladiny oceánů a jeho dopad na migraci civilizací na Blízkém východě a v prostoru Indického oceánu. *Vodohospodářské technicko-ekonomické informace*, 2019, roč. 61, č. 2, str. 52–62. ISSN 0322-8916.

KUTÍLEK, Miroslav. *Racionálně o globálním oteplování*. Vyd. 1. Praha: Dokořán, 2008. 185 s. ISBN 978-80-7363-183-3.

LANDGRÁFOVÁ, Renata. *Jazyk egyptských písařů: gramatika klasické egyptštiny.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2013. 2 sv. (153; 67 s.). ISBN 978-80-7308-497-4.

LANDGRÁFOVÁ, Renata. *Jazyk egyptských písařů.* Cvičení. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2013. 67 s. ISBN 978-80-7308-498-1.

LEICK, Gwendolyn. *Mezopotámie: počátky měst*. Překlad Luděk Vacín. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2005. 359 s., [16] s. barev. obr. příl. ISBN 80-7341-555-0.

LEPAŘ, František. *Nehomérovský slovník řecko-český*. Mladá Boleslav : Karel Vačlena, 1892. 1 181 s.

LEWIS, John David. *Solon the thinker: political thought in archaic Athens*. 1st pub. London: Duckworth, 2008. viii, 184 s. ISBN 978-0-7156-3728-9.

LIDDELL, Henry George a SCOTT, Robert. *An intermediate Greek-English lexicon: founded upon: Liddell and Scott's Greek-English lexikon*. 7th ed. Oxford: Benediction Classics, 2010. 910 s. ISBN 978-1-84902-626-0.

LICHTHEIM, Miriam. *Ancient Egyptian literature*. Oakland: University of California Press, 2019, 855 s. ISBN 978-0-520-30584-7.

LISOVÝ, Igor. *Věčné město bohyně Athény: heslovitý průvodce dějinami a kulturou starověkého Řecka*. Vyd. 1. Praha: Regia, 2005. 391 s. ISBN 80-86367-55-X.

MALKOWSKI, Edward F. *Před nástupem faraonů: tajemství nejstarších egyptských dějin*. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 2007. 393 s. Garuda; sv. 36. ISBN 978-80-7207-655-0.

MITHEN, Steven J. *Konec doby ledové: dějiny lidstva od r. 20000 do r. 5000 př. Kr.* Překlad Růžena Loulová. Vyd. 1. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2006. 733 s., [24] obr. příl. ISBN 80-7341-768-5.

MITHEN, Steven J., ed. *Water, Life and Civilisation: Climate, Environment, and Society in the Jordan Valley*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. 490 s. ISBN 978-0-521-76957-0.

Mýty staré Mezopotámie: sumerská, akkadská a chetitská literatura na klínopisných tabulkách. Vyd. 1. Praha: Odeon, 1977. 371 s. Živá díla minulosti; sv. 83.

NIEDERLE, Jindřich, NIEDERLE, Václav a VARCL, Ladislav. *Mluvnice jazyka řeckého*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 1998. 288 s. ISBN 80-7021-283-7.

NOVÁK, Jan A. *Největší záhady Středomoří*. V Praze: XYZ, 2009. 291 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7388-262-4.

NOVOTNÝ, František. *O Platonovi. Díl první, Život.* Vyd. 1. V Praze: Jan Laichter, 1948. 318 s., [8] s. obr. příl. Laichterův výbor nejlepších spisů poučných; kniha 77.

NOVOTNÝ, František. *O Platonovi. Díl druhý, Dílo.* Vyd. 1. V Praze: Jan Laichter, 1948. 498 s., [8] s. obr. příl. Laichterův výbor nejlepších spisů poučných; kn. 77.

NOVOTNÝ, František. *O Platonovi. Díl třetí, Filosofie.* Vyd. 2. Praha: Nová Akropolis, 2014. 622 s. Simo – draci moudrosti; sv. 4. ISBN 978-80-86038-72-8.

OLIVA, Pavel. *Solón*. Praha: Svoboda, 1971. 245 s. Portréty; sv. 43.

OPPENHEIM, A. Leo. *Starověká Mezopotámie: portrét zaniklé civilizace*. Překlad Jana Pečírková a Jiří Prosecký. Vyd. 1. Praha: Academia, 2001. 329 s. ISBN 80-200-0749-0.

OSBORNE, Robin. *Dějiny klasického Řecka*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 239 s. ISBN 978-80-247-3233-6.

PANCZOVÁ, Helena. *Grécko-slovenský slovník: od Homéra po kresťanských autorov*. Vyd. 1. V Bratislave: Lingea, 2012. 1 327 s. ISBN 978-80-8145-021-1.

PATOČKA, Jan. *Nejstarší řecká filosofie: filosofie v předklasickém údobí před sofistikou a Sókratem*: přednášky z antické filosofie. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 1996. 359 s. Filosofia. ISBN 80-7021-195-4.

PATOČKA, Jan a POLÍVKA, Jiří, ed. *Platónova péče o duši a spravedlivý stát:* [*přednášky k antické filosofii IV*]. Vyd. 1. Praha: OIKOYMENH, 2012. 313 s. Sebrané spisy Jana Patočky; sv. 14/4. ISBN 978-80-7298-476-3.

PETERS, Francis Edwards. *Greek philosophical terms: a historical lexicon*. New York: New York University Press, 1967. xii, 234 s.

PETIŠKA, Eduard. *Příběhy, na které svítilo slunce: báje a pověsti starého Egypta, Mezopotámie a Izraele*. Vyd. 2. Praha: Albatros, 1998. 156 s., barev. il. Klub mladých čtenářů. ISBN 80-00-01163-8.

PLATO, COOPER, John M., ed. *Complete works*. Indianapolis: Hackett, 1997. 1 808 s. ISBN 0-87220-349-2.

PLATO, LOEWENTHAL, Erich, SCHLEIERMACHER, Friedrich. *Sämtliche Werke. Bd. 3*. Berlin: Schneider, 1940. 862 s.

PLATO, ZEYL, Donald J. *Timaeus*. Indianapolis: Hackett Publishing Company, 2000. lxxxix, 94 s. ISBN 0-87220-446-4.

PLATO, WATERFIELD, Robin, GREGORY, Andrew. *Timaeus and Critias*. Oxford: Oxford University Press, 2008. 163 s. ISBN 978-0-19-280735-9.

PLATON, *Kritias.* Übersetzung von Heinz-Günther Nesselrath. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2006. 496 s. Platon Werke. Übersetzung und Kommentar.; Band VIII/4. ISBN 3-525-30431-5.

PLATÓN. *Timaios; Kritias*. Překlad František Novotný. Vyd. 2. Praha: OIKOYMENH, 1996. 137 s. Oikúmené. Platónovy spisy; 17. ISBN 80-86005-07-0.

PLATÓN, CORNFORD, Francis Macdonald. *Plato's cosmology: the Timaeus of Plato*. repr. Indianapolis: Hackett, 1997. xiv, 376 s. ISBN 0-87220-386-7.

PLÚTARCHOS. *Životopisy slavných Řeků a Římanů. I.* Překlad Václav Bahník. Vyd. 2., v AK 1. Praha: Arista, 2006. 856 s. Antická knihovna; 74. ISBN 80-86410-46-3.

PLÚTARCHOS. *Životopisy slavných Řeků a Římanů. II.* Překlad Václav Bahník. Vyd. 2., v AK 1. Praha: Arista, 2007. 840 s. Antická knihovna; 76. ISBN 978-80-86410-47-0.

POWELL, J. Enoch. *A Lexicon to Herodotus*. 3. Nachdruck der Ausgabe Cambridge 1938. Hildesheim: Georg Olms Verlag AG, 2013. 392 s. ISBN 978-3-487-301150-1

PRACH, Václav. *Řecko-český slovník*. *Fototyp*. vyd., dle vyd. z r. 1942. Praha: Scriptum, 1993. 588 s. ISBN 80-85528-22-3.

PROCLUS, TARRANT, Harold. *Book 1: Proclus on the Socratic State and Atlantis*. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2007. 346 s. ISBN 978-0-521-84659-2.

Rasmussen, Kent R. *Agriculture in History 1: Prehistory–1747*. Pasadena, Calif: Salem Press, 2010. 398 s. ISBN 978-1-58765-552-4.

REALE, Giovanni. *Platón: pokus o novou interpretaci velkých Platónových dialogů ve světle nepsaných nauk.* Vyd. 1. Praha: OIKOYMENH, 2005. 699 s. Oikúmené; sv. 116. ISBN 80-86005-23-2.

RUDDIMAN, William F. *Pluhy, nemoci a ropa: jak lidé ovlivnili klima*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 294 s. Galileo; sv. 45. ISBN 978-80-200-1860-1.

SCHEFFEL, *Wolfgang. Aspekte der platonischen Kosmologie: Untersuchungen zum Dialog „Timaios“*. Leiden: E. J. Brill, 1976. 16, 146 s.

SCHINDLER, Wolfgang. *Mythos und Wirklichkeit in der Antike*. Leipzig: Edition Leipzig, 1987. 292 s. ISBN 3-361-00141-2.

SCHMIDT, Klaus, Göbekli Tepe – the Stone Age Sanctuaries. New results of ongoning excavations with a special focus on sculptures and high reliefs. *Documenta Praehistorica 2010,* pp. 239–256 (*https://doi.org/10.4312/dp.37.21*).

SCHMIDT, Klaus. *Sie bauten die ersten Tempel: das rätselhafte Heiligtum am Göbekli Tepe*. Erste Auflage. München: Verlag C. H. Beck, 2016. 288 s. C. H. Beck Paperback; 6239. ISBN 978-3-406-68806-5.

SINCLAIR, Thomas R., SINCLAIR, Carol Janas. *Bread, Beer, and the Seeds of Change: Agriculture's Impact on World History*. Wallingford, Oxfordshire, UK: CABI, 2010. 193 s. ISBN 978-1-84593-704-1.

STEGENA, Lajos. *Byla nebyla Atlantis*. Překlad Ema Rozgonyiová. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1967. 229 s. Kolumbus; sv. 40.

SUSEMIHL, Franz, GUTH, Karl-Maria. *Timaios*. Berlin: Contumax Hofenberg, 2016.

SVOBODA, Jiří. *Jak to bylo s Atlantidou: nový pohled na starou záhadu*. Vyd. 1. Praha: NS Svoboda, 1998. 193 s., [16] obr. příl. ISBN 80-205-0559-8.

SVOBODA, Jiří. *Utajené dějiny podnebí: řídilo počasí dějiny lidstva?* Vyd. 2., dopl. Praha: Levné knihy, 2009. 263 s. ISBN 978-80-7309-799-8.

TĀHĀ Hamdān et al. *Jericho: A Living History: Ten Thousand Years of Civilization*. 2. ed. Palestinian Ministry of Tourism and Antiquities, 2012.

TAYLOR, Angus E. *Plato: the man and his work*. Seventh edition. Methuen & Co Ltd, 1960. xii, 562 s.

THEIN, Karel. *Vynález věcí: o Platónově hypotéze idejí.* Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2008. 515 s. ISBN 978-80-7007-278-3.

THOMSON, George Derwent. *O staré řecké společnosti. Egejská oblast v pravěku.* Praha: Rovnost, 1952. 595 s., obr. a mp. v textu.

TUREK, Jan: *Na prahu nového řádu První tvůrci chrámů a keramiky (10000-4000 př. Kr.).* In: Bárta, M. – Kovář, M. (eds.): Civilizace a dějiny. Historie světa pohledem dvaceti českých vědců. Academia, Praha, 2013, s. 71–110. ISBN 978-80-200-2301-8.

TURVEY, Samuel T., ed. *Holocene extinctions*. 1st pub. Oxford: Oxford University Press, 2009. xii, 352 s. ISBN 978-0-19-953509-5.

VALNÍČEK, Boris. *Klimatické změny: Milankovičovy cykly, vývoj člověka a rozvoj civilizace v současné době meziledové.* Vyd. 1. Třebíč: Akcent, Drahomír Rybníček, 2015. 54 s. ISBN 978-80-7497-081-8.

VELHARTICKÁ, Šárka . Reliéfy a symboly na Göbekli Tepe. Záznamy raně neolitické komunikace. *Acta Musei Nationalis Pragae* – Historia. Praha: Národní muzeum, 2018, 72(1-2), 5-12. DOI: *https://doi.org/10.1515/amnh-2018-0001*. ISSN 2570-6845 (print), 2570-6853 (online). Dostupné také z: *https://publikace.nm.cz/periodicke-publikace/amnph/72-1-2/reliefy-a-symboly-na-gobekli-tepe-zaznamy-rane-neoliticke-komunikace.*

VERNANT, Jean-Pierre, ed. *Řecký člověk a jeho svět*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2005. 268 s. Člověk a jeho svět. ISBN 80-7021-731-6.

VERNER, Miroslav, BAREŠ, Ladislav a VACHALA, Břetislav. *Ilustrovaná encyklopedie starého Egypta.* Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1997. 487 s. ISBN 80-7184-446-2.

VEVERKA, Miroslav. *Evoluce svým vlastním tvůrcem: od velkého třesku ke globální civilizaci*. Vyd. 1. Praha: Prostor, 2013. 575 s. Obzor; sv. 84. ISBN 978-80-7260-276-6.

VIDAL-NAQUET, Pierre. *The Atlantis Story: A Short History of Plato's Myth*. Exeter: Univ. of Exeter Press, 2007. 192 s. ISBN 978-0-85989-805-8.

VÍTEK, Tomáš. *Sedm mudrců a jejich výroky.* Vyd. 1. Praha: Herrmann & synové, 2010. 411 s., [8] s. obr. příl. ISBN 978-80-87054-21-5.

WELLIVER, Warman. *Character, Plot and Thought in Plato's Timaeus-Critias*. Leiden: Brill, 1977. 65 s.

WIESNER, Ivo. *Atlantida – mýtus nebo zapomenutá historie?* Vyd. 3. dotisk. [Ústí nad Labem]: AOS, 2018. 149, [10] s., [30] s. obr. příl. ISBN 978-80-86063-85-0.

YATES, Frances Amelia. *Umění paměti*. Vyd. 1. Praha: Malvern, 2015. 470 s., 24 nečísl. s. obr. příl. ISBN 978-80-7530-022-5.

ZAJDLER, Ludwik. *Atlantida*. Překlad Helena Stachová. Vyd. 1. Praha: Orbis, 1972. 309 s. Stopy, fakta, svědectví.

ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. *Na počiatku bol Sumer*. Vyd. 5. Bratislava: Perfekt, 2017. 223 s. ISBN 978-80-8046-820-0.

Neznámá civilizace v prostoru Indického oceánu v souvislosti s klimatickými změnami v mladším dryasu a na počátku holocénu

Arnošt Kult

V roce 2023 vydal nákladem vlastním:

Arnošt Kult
Dolní Maxov 656
468 44 Josefův Důl
arnost.kult@vuv.cz
arnost.kult@seznam.cz

Vydání první

ISBN 978-80-11-03188-6

ISBN 978-80-11-03188-6
9 788011 031886